

ČEMPIONŲ PUSRYČIAI

ČEMPIONY
PUSRYČIAI

Kurt Vonnegut

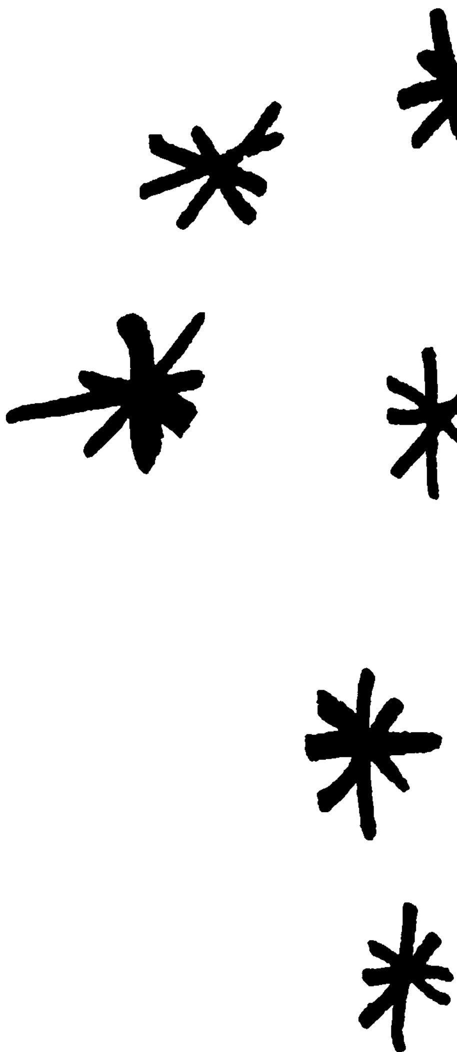
ČEMPIONŲ PUSRYČIAI

Romanas
Pataisytas ir papildytas leidimas
Knyga iliustruota autoriaus piešiniais

Kurt Vonnegut, *Breakfast of Champions*,
A Delta Book, Published by Dell Publishing, 1973

This translation published by arrangement
with The Bantam Dell Publishing Group,
a division of Random House, Inc.

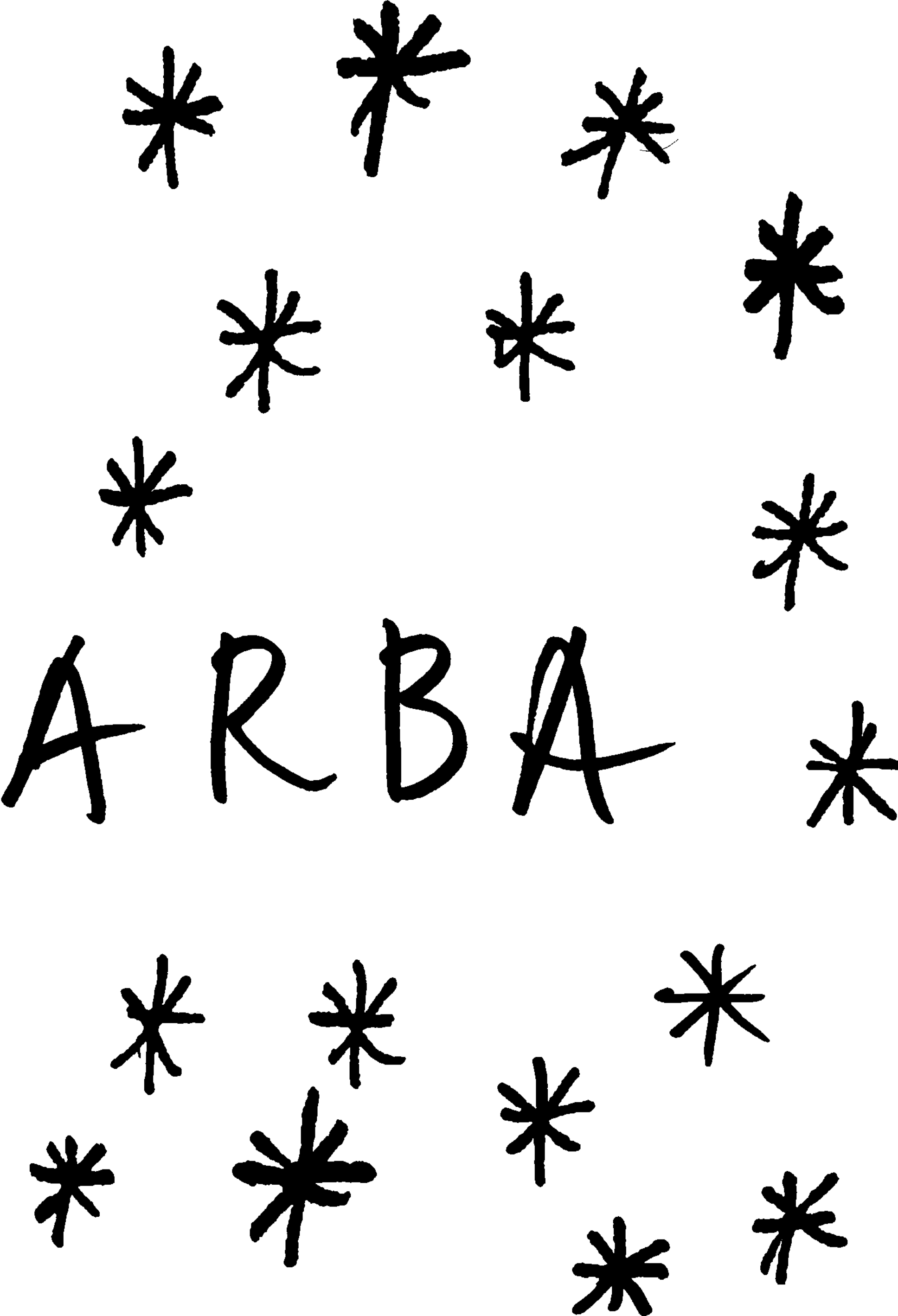
Iš anglų kalbos vertė Povilas Gasiulis
Leidyklos redaktorius Saulius Repečka
Viršelio dailininkė Sigutė Chlebinskaitė

UAB „Kitos knygos"
Vienybės g. 21, LT-51379, Kaunas
info@kitosknygos.lt
www.kitosknygos.lt

Spausdino UAB „Vilniaus spauda"
Viršuliškių skg. 80, LT-05131, Vilnius

ISBN 9955-640-14-6
UDK 820(73)-3

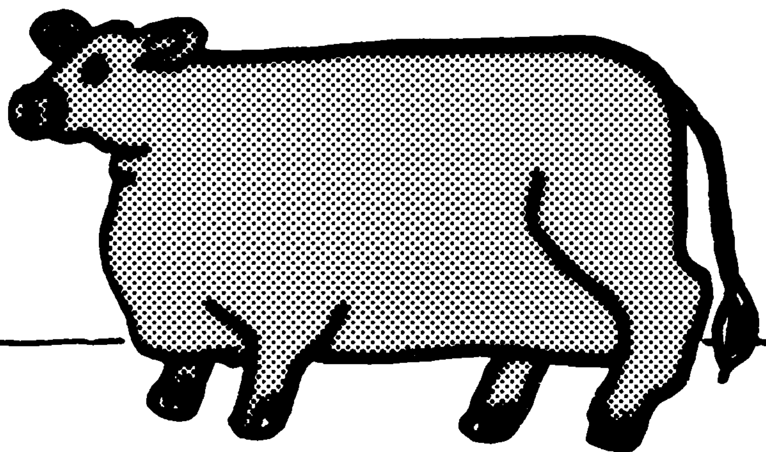

ARBA

Kurt Vonnegut

✖ iliustruota autoriaus

kitos
knygos

SUDIE,
JUODASIS
PIRMADIENI!

Atminti FIBEI HERTI,
guosdavusiai mane Indianapolyje
Didžiosios krizės laikais

Jeigu mane Jis išmėgintų,
aš būčiau tarsi tyras auksas.

(Jobo kn. 23, 10)

ĮŽANGA

✖ Pavadinimas „Čempionų pusryčiai“ – „General Mills“ kompanijos firminis ženklas, dedamas ant avižinių dribsnių pakelių. Duodamas tokį pat pavadinimą savo knygai, autorius nenori pasakyti, kad knygos turinys kuo nors susijęs su „General Mills“, ir neturi tikslo nei reklamuoti, nei suniekinti puikių šios kompanijos gaminių.

✖ Asmens, kuriam skiriama ši knyga, – Fibės Herti, – kaip sakoma, nebėra tarp gyvųjų. Susipažinau su ja Indianapolyje, baigiantis Didžiajai krizei, ir jau tada ji buvo našlė. Man buvo gal šešiolika, jai – apie keturiasdešimt.

Ji buvo turtinga, bet visą gyvenimą kasdien eidavo į tarnybą. Ji ruošdavo sąmojingą ir protingą „Patarimų beviltiškai įsimylėjusiems“ skyrelį Indianapolio „Times“, gerame laikraštyje, dabar jau amžiną atilsį.

Amžiną atilsį...

Ji kūrė reklaminius skelbimus Viljamo H. Bloko kompanijos universalinei parduotuvei, kuri tebeklesti mano tėvo suprojektuotame pastate. Štai kokią reklamą ji sukūrė rudeninei mugei apie šiaudines skrybėlaites: „Už tokią kainą drąsiai galite jas perleisti per arklį ir patręšti savo rožes“.

✖ Fibė Herti nusamdė mane perrašinėti paauglių drabužių reklaminių skelbimų. Man reikėjo ir vilkėti tais rūbais, kuriuos gyriau. Tai įėjo į mano pareigas. Ir aš susidraugavau su jos dviem sūnumis, abiem maždaug mano metų. Amžinai tupėdavau jų namuose.

Ir su manimi, ir su savo sūnumis, ir su mergiotėmis, kurias atsivesdavom, ji šnekėdavo nevyniodama žodžių į vatą. Su ja būdavo smagu, su ja jauteisi laisvai. Jinai įpratino mus nesiskaitant su žodžiais kalbėti ne vien apie seksą, bet ir apie Amerikos istoriją bei tautos didvyrius, apie gėrybių pasidalijimą, apie mokyklą, apie viską.

Aš dabar ir duoną taip užsidirbu – apie viską kalbu nesiskaitydamas su žodžiais. Nesklandžiai man tas išeina. Stengiuosi pamėgdžioti tokį grakštų Fibės Herti stačiaburniškumą. Dabar man regisi, kad jai blevyzgoti sekdavosi grakščiau negu man, nes žmonių nuotaika tuomet, per Didžiąją krizę, buvo kitokia. Jinai, kaip ir dauguma amerikiečių, tada tikėjo, kad, įsigalėjus visuotinei gerovei, liaudis bus laiminga, teisinga ir protinga.

Dabar šių žodžių – „visuotinė gerovė" – nebegirdėti. O kažkada jie buvo „rojaus" sinonimas. Ir Fibė Herti tikėjo, kad nepagarbumas, kurį ji mums skiepijo, padės priartinti amerikietiškąjį rojų.

Dabar tokia nepagarba madinga. Tačiau naujuoju amerikietišku rojumi niekas nebetiki. Pasigendu, oi kaip pasigendu aš Fibės Herti!

✖ Dabar porą žodžių dėl minties, išsakytos šioje knygoje, kad žmonės – tai robotai, mašinos. Reikia paminėti, kad, būdamas mažas, Indianapolio gatvėse bei minioje aplink cirką dažnai matydavau žmonių, daugiausia vyrų, sergančių lokomotorine ataksija, paskutine sifilio stadija.

Tie žmonės būdavo užsikrėtę ėdriais grąžteliukais, matomais tik pro mikroskopą. Grąžteliukams sugraužus kremzles, ligonių stubu-

ro slanksteliai susilituodavo į vieną. Sifilitikai atrodydavo neapsakomai orūs – tiesūs kaip kuolą prarijęę, akis įsmeigę prieš save.

Mačiau vieną tokį stovint ant šaligatvio krašto, Meridiano ir Vašingtono gatvių sankryžoje, po mano tėvo suprojektuotu kabančiu laikrodžiu. Tą sankryžą vietiniai vadino Amerikos kryžkele.

Sifilitikas toje Amerikos kryžkelėje įtemptai galvojo, kaip įsakyti kojoms, kad nužengtų nuo šaligatvio ir perneštų jį skersai Vašingtono gatvę. Jis lengvutėliai virpuliavo, tarytum jame būtų tuščia eiga birbęs motorėlis. Visa bėda buvo štai kur: jo smegenis, kurios duodavo įsakymus kojoms, buvo baigę doroti grąžteliukai. Laidai, kuriais būdavo perduodami įsakymai, buvo arba be izoliacijos, arba kiaurai pergraužti. Jungikliai visoje linijoje – arba amžinai atjungti, arba amžinai įjungti.

Žmogus atrodė senas senutėlis, nors galėjo turėti vos trisdešimt metų. Jis galvojo ir galvojo. O paskui – it kordebaleto šokėja – tik fit fit koja.

Man, vaikui, jis atrodė tikras robotas.

✖ Be to, aš linkęs vaizduotis žmones kaip didžiules gumotas kolbas, kuriose kunkuliuoja cheminės reakcijos. Vaikystėje mačiau daug žmonių su gūžiais. Matė jų ir Dveinas Huveris, „Pontiako“ markės automobilių prekybininkas, šios knygos personažas. Tiems vargšams žemiečiams taip būdavo ištinusi skydinė liauka, lyg gerklėje būtų augęs moliūgas.

Pasirodo, jog tam, kad gyventų kaip visi žmonės, jiems tereikėdavo kasdien suvartoti apie vieną trisdešimtmilijoninę gramo dalį jodo.

Mano paties motina susigadino nervų sistemą chemikalais nuo nemigos.

Kai man užeina depresija, išgeriu mažutę piliulytę, ir nuotaika pragiedrėja.

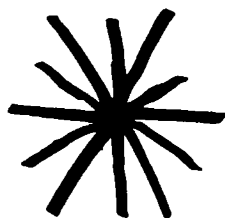
Ir taip toliau.

Štai kodėl, apibūdindamas kokį romano personažą, jaučiu didelę pagundą teigti, kad jis yra toks, koks yra dėl sugedusios instaliacijos arba dėl mikroskopinio chemikalų kiekio, kurį jis tą dieną suvartojo ar nesuvartojo.

✖ Kokia mano paties nuomonė apie šią knygą? Prasta. Tačiau aš esu prastos nuomonės apie visas savo knygas. Mano bičiulis Noksas Bergeris sykį apie vieną gremėzdišką romaną pareiškė, jog „...skaitant toks įspūdis, lyg būtų parašytas kokio Baldos Greveldos". Balda Grevelda – štai kuo aš, man regis, pavirstu, rašydamas tai, ką, matyt, esu užprogramuotas rašyti.

✖ Ši knyga – mano dovana pačiam sau penkiasdešimtojo gimtadienio proga. Jaučiuosi tartum užsiropštęs ant stogo kraigo.

Aš užprogramuotas, sulaukęs penkiasdešimties metų, elgtis vaikiškai – tyčiotis iš Amerikos himno, paišyti flomasteriu nacių vėliavą, šiknos skylę ir dar daug ką. Kad pamatytumėt, koks subrendęs aš dailininkas, štai viena šios knygos iliustracijų – šiknos skylė:

✖ Matyt, aš noriu iššluoti iš savo galvos susikaupusį šlamštą – šiknų skyles, vėliavas, moteriškas kelnaites. Taip taip, šioje knygoje rasite nupieštas moteriškas kelnaites. Šluoju iš galvos ir kitų savo knygų personažus. Gana lėlių teatro spektaklių!

Matyt, noriu, kad mano galva liktų tokia tuščia, kokia buvo, kai prieš penkiasdešimt metų atsiradau šioje nualintoje planetoje.

Ko gero, taip turėtų pasielgti dauguma baltaodžių amerikiečių bei spalvotųjų, kurie pamėgdžioja baltaodžius amerikiečius. Bent jau man žmonės prigrūdo į galvą visokių bjaurių, niekam nereikalingų dalykų, kurie nesiderina vienas su kitu, neatitinka vienas kito, neatitinka realaus gyvenimo, egzistuojančio už mano galvos ribų.

Nėra kultūros, nėra humaniškos harmonijos mano smegeninėje. O be kultūros gyventi aš nebegaliu.

✖ Taigi ši knyga – tai šaligatvis, užverstas šlamštu, šiukšlėmis, kurias aš svaidau sau per petį keliaudamas laiku atgal, į tūkstantis devyni šimtai dvidešimt antrų metų lapkričio vienuoliktąją.

Šioje atbulinėje kelionėje aš prieisiu laikus, kai lapkričio vienuoliktoji, atsitiktinai sutampanti su mano gimtadieniu, būdavo šventa diena, vadinama Paliaubų diena. Kai aš buvau mažas ir kai Dveinas Huveris buvo mažas, visos valstybės, dalyvavusios Pirmajame pasauliniame kare, buvo sutarusios Paliaubų dieną, vienuoliktą vienuolikto mėnesio dieną, vienuoliktos valandos vienuoliktą minutę laikyti tylos minute.

Kaip tik tą minutę tūkstantis devyni šimtai aštuonioliktais metais milijonų milijonai žmonių liovėsi galabiję vieni kitus. Esu šnekėjęsis su senais žmonėmis, tą minutę buvusiais mūšio lauke. Jie visi, tik skirtingais žodžiais, sakė man, jog toji ūmai stojusi tyla jiems pasigirdusi Dievo balsu. Vadinasi, tarp mūsų dar yra žmonių, kurie prisimena, kaip Viešpats visiems suprantama kalba bylojo žmonijai.

✖ Paliaubų diena dabar virtusi Veteranų diena. Paliaubų diena buvo šventa, Veteranų – ne.

Tad metu Veteranų dieną per petį. O Paliaubų dieną pasiliksiu. Nenoriu išmėtyti šventų dalykų.

O kas dar šventa? Na, pavyzdžiui, „Romeo ir Džuljeta".

Taip pat visa muzika.

BALDA GREVELDA

I SKYRIUS

✖ Papasakosiu apie tai, kaip sparčiai merdėjančioje planetoje susitiko du vieniši, poseniai, padžiūvę baltaodžiai vyriškiai.

Vienas jų – mokslinės fantastikos rašytojas, pavarde Kilgoras Trautas. Tuo metu jis buvo niekam nežinomas ir manė, kad jo gyvenimas baigtas. Tačiau jis klydo. Dėl to susitikimo Trautas tapo viena mylimiausių ir gerbiamiausių asmenybių pasaulio istorijoje.

Žmogus, su kuriuo jis susitiko, buvo „Pontiako" markės automobilių prekybininkas, pavarde Dveinas Huveris. Dveinas Huveris stovėjo ant pamišimo slenksčio.

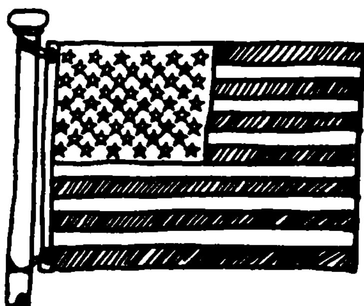
✖ Paklausykit!

Trautas ir Huveris gyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose – šalyje, kuri dėl trumpumo vadinama Amerika. Štai tos šalies valstybinis himnas – tikra abrakadabra, į kurią, kaip ir į daugelį kitų nesąmonių, jie privalėjo žiūrėti rimtu veidu:

O sakyk, ar dabar, auštant rytui, matai,
Ką mes sveikinom taip išdidžiai vakare?
Ir kieno ryškios žvaigždės ir dryžiai aukštai
Virš tvirtovės per naktį plazdėjo ore?
Nors ugnis gaisro plito, kulkos spiečiumi krito,

Mūsų vėliava plakės didingai lig ryto.
O sakyki, ar ji ir dabar tebešviečia
*Virš narsuolių šalies, jos laisvųjų piliečių?**

✖ Pasaulyje egzistavo kvadrilijonas valstybių valstybėlių, tačiau valstybė, kuriai priklausė Dveinas Huveris ir Kilgoras Trautas, buvo vienintelė, kurios valstybinis himnas – klaustukais apibarstytas žodžių kratinys. Štai kaip atrodė tos valstybės vėliava:

Dėl vėliavos jų valstybė turėjo įstatymą, kokio neturėjo jokia kita valstybė visoje planetoje: „Vėliavos nei prieš jokį asmenį, nei prieš nieką kitą nuleisti nevalia!"

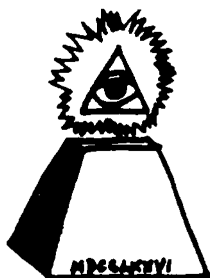
Vėliavos nuleidimas buvo toks draugiškas, pagarbus pasisveikinimas, kai vėliava stiebu iš pradžių būdavo nuleidžiama, paskui užtraukiama aukštyn.

✖ Dveino Huverio ir Kilgoro Trauto valstybės devizas, išvertus iš kalbos, kuria niekas pasauly nebekalbėjo, reiškė: „Iš daugelio – viena" – „E pluribus unum".

* Vertė A. Danielius.

Nenuleidžiamoji vėliava buvo, niekas nesako, graži, pagaliau niekam nebūtų kliuvęs ir tas himnas, ir tas beprasmis devizas, jei ne viena aplinkybė: daugelis piliečių čia buvo taip skriaudžiami, apgaudinėjami ir įžeidinėjami, jog jiems imdavo rodytis, kad jie gyvena visai ne toje šalyje, gal net ne toje planetoje, kad įvykęs kažkoks baisus nesusipratimas. Gal jiems būtų buvę ramiau ant širdies, jei himne ir devize būtų buvusi užuomina apie teisingumą ar brolybę, ar viltį, ar laimę, užuomina, jog jie – bendruomenės nariai, lygiateisiai bendro turto dalininkai.

Jeigu jie, bandydami susigaudyti, kas jų yra per šalis, patyrinėdavo savo popierinius banknotus, tai barokiškoje raizgalynėje rasdavo ir nukirstą piramidę su viršūnėje spinduliuojančia akimi, štai tokią:

Nė pats Jungtinių Valstijų prezidentas nežinojo, ką šitai reiškia. Šalis tarytum bylojo savo piliečiams: „Kvailybėje – galybė“.

✖ Dėl daugelio tokių nesąmonių kaltas Dveino Huverio ir Kilgoro Trauto valstybės kūrėjų žaismingumas. Tie valstybės kūrėjai buvo aristokratai ir norėjo pasididžiuoti savo niekam nereikalingu išsilavinimu, o tas išsilavinimas tebuvo visokie senovės laikų makarajai. Be to, jie buvo dar ir eiliarašiai.

Tačiau kai kurios iš tų nesąmonių buvo kenksmingos, nes slėpė didelius nusikaltimus. Pavyzdžiui, mokytojai JAV vis rašydavo lentoje ir liepdavo vaikams su pasididžiavimu ir džiaugsmu įsikalti štai šią datą:

1492

Mokytojai aiškindavo vaikams, kad kaip tik tada žmonės atrado jų žemyną. Iš tikrųjų 1492 metais tame žemyne milijonai žmonių jau gyveno pilnakraujį, kūrybingą gyvenimą. O tais metais juos pradėjo apgaudinėti, plėšti ir žudyti jūrų piratai.

Ir dar viena kenksminga nesąmonė, kuri buvo kalama vaikams: esą tie piratai vėliau sukūrę valstybę ir ji tapusi laisvės fakelu visai žmonijai. Vaikams rodydavo to įsivaizduojamo fakelo piešinius ir skulptūras. Jis buvo panašus į liepsnojantį vaflinį ledų puodelį. Atrodė štai taip:

Iš teisybės jūrų piratai, daugiausia prisidėję prie naujosios valstybės sukūrimo, laikė vergus. Jie naudodavo žmones vietoj mašinų, ir net vergiją panaikinus (nes tai labai gėdingas dalykas), jie bei jų palikuonys paprastus žmones ir toliau laikė mašinomis.

✖ Tie jūrų piratai buvo baltaodžiai. Žmonės, kuriuos jūrų piratai atvykę jau rado gyvenančius tame žemyne, buvo vario spalvos. Kai tame žemyne įsigalėjo vergvaldystė, vergai buvo juodaodžiai. Viską lėmė odos spalva.

✖ O štai kodėl piratai galėdavo taip lengvai iš kitų atimti ką panorėję: jie turėjo geriausius pasauly laivus, jie buvo didžiausi plėšrūnai ir jie turėjo parako, tai yra kalio salietros, medžio anglies ir sieros mišinio. Jie padegdavo šituos iš pažiūros nekaltus miltelius, ir tie audringai virsdavo dujomis. Dujos siaubingu greičiu išstumdavo iš metalinių vamzdžių kulkas. Kulkos lengvai prasiskverbdavo pro mėsą ir kaulus, ir šitaip piratai galėdavo sugadinti net ir labai toli esančio neklusnaus žmogaus organizmo instaliaciją, ventiliaciją ar kanalizaciją.

Tačiau svarbiausias jūrų piratų ginklas buvo jų sugebėjimas apstulbinti žmones. Iš pradžių niekas nė neįtardavo, kad jie tokie beširdžiai ir godūs, o kai įsitikindavo, būdavo šaukštai popiet.

✖ Tuo laiku, kai susitiko Dveinas Huveris ir Kilgoras Trautas, jų šalis buvo pati turtingiausia ir galingiausia visoje planetoje. Ji turėjo daugiausia maisto produktų, naudingųjų iškasenų bei mašinų ir ji drausmino kitas šalis, grasindama apšaudyti jas didelėmis raketomis ar apmėtyti kai kuo iš lėktuvų.

Daugelis šalių neturėjo nė gumbo. Daug kur buvo nebeįmanoma gyventi: žmonių tiršta, o vietos per mažai. Tos šalys išsipardavė visą vertingesnį turtą, nebeturėjo ko valgyti, o žmonės vis tiek nesiliovė krušęsi.

Krušimosi būdu dirbdavo vaikus.

✖ Daug žmonių toje nualintoje planetoje buvo komunistai. Jie išpažino teoriją, pagal kurią visa, kas dar planetoje likę, turi būti padalyta daugmaž po lygiai visiems žmonėms – šie, beje, visai neprašė, kad juos apgyvendintų nualintoje planetoje. O tuo metu be perstojo radosi naujų ir naujų kūdikių – jie spardėsi, klykė, reikalavo pieno.

Kai kur, būdavo, žmonės net ryja dumblą ir žebėja žvirgždą, o už kelių žingsnių gimsta kūdikiai.

Ir taip toliau.

✖ Dveino Huverio ir Kilgoro Trauto šalis, kol kas visko pertekusi, buvo nusistačiusi prieš komunizmą. Tenykščiai žmonės manė, jog daug ko turintys žemiečiai, jeigu nenori, nebūtinai turi dalytis su kitais. O dauguma iš jų to nenorėjo.

Nenorėjo – ir nesidalijo.

✖ Amerikoje galiojo nerašytas įstatymas: stverk ką gali ir nepaleisk iš nagų. Kai kuriems amerikiečiams tai labai sekėsi; tokie susikrovė pasakiškus turtus. Kiti nenustverdavo nė gumbo.

Dveinas Huveris, kai susitiko Kilgorą Trautą, buvo pasakiškai turtingas. Vienas žmogus sykį rytą, Dveinui einant pro šalį, taip ir sušnibždėjo savo bičiuliui: „Pasakiškai turtingas".

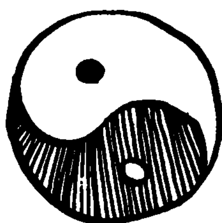
O štai kiek planetos turtų anuomet priklausė Kilgorui Trautui: nė gumbo.

Susitiko Kilgoras Trautas ir Dveinas Huveris Midlende, Dveino gimtajame mieste, per Menų festivalį 1972 metų rudenį.

Kaip jau minėta, Dveinas prekiavo „Pontiako" markės automobiliais ir palengva kraustėsi iš proto. Dėl jo progresuojančio smegenų minkštėjimo kaltos buvo, aišku, cheminės medžiagos. Dveino

Huverio organizmas gamino tam tikras chemines medžiagas, nuo kurių jam drumstėsi protas. Tačiau tam, kad pamišimas įgautų formą ir kryptį, Dveinui, kaip kiekvienam pradedančiam pamišėliui, stigo blogų idėjų.

Kenksmingos cheminės medžiagos ir kenksmingos idėjos buvo pamišimo jinis ir janis. Jinis ir janis – tai kiniški harmonijos simboliai. Jie atrodė šitaip:

Blogų idėjų Dveinas gavo iš Kilgoro Trauto. Trautas save laikė ne tik kad nepavojingu, bet visai niekam nežinomu. Pasaulis taip mažai kreipė į jį dėmesio, jog jis tarėsi jau nebegyvenąs.

Jis vylėsi jau nebegyvenąs.

Tačiau susitikęs su Dveinu, Trautas patyrė esąs pakankamai gyvas, kad įteigtų savo artimui idėjų, galinčių jį paversti pabaisa.

Štai tų kenksmingų idėjų, kurias Dveinas pasisavino iš Trauto, esmė: visi Žemės gyventojai, išskyrus tiktai Dveiną Huverį, – robotai.

Iš visų gyvų Visatos padarų tiktai Dveinas gebąs galvoti, jausti, jaudintis, planuoti ir taip toliau. Jis vienintelis žinąs, kas yra skausmas. Jis vienintelis savarankiškai sprendžiąs, ką daryti. Visi kiti – automatizuotos mašinos, kurių paskirtis – stimuliuoti Dveiną. Dveinas – Visatos Kūrėjo eksperimentinis naujo tipo padaras.

Dveinas Huveris vienintelis turįs laisvą valią.

✖ Trautas nesiekė savo idėjų kam nors įteigti. Jis tas kenksmingas idėjas išdėstė mokslinės fantastikos romane, kur Dveinas jas ir aptiko. Knyga nebuvo adresuota specialiai Dveinui. Ją rašydamas, Trautas nė girdėti nebuvo girdėjęs apie Dveiną. Knyga buvo skirta bet kam, kas ją paims į rankas. Ten pirmam pasitaikiusiam buvo sakoma: „Klausyk! Žinai ką – tu vienintelis padaras, turintis laisvą valią! Kaip tau tai patinka?“ Ir taip toliau.

Tai buvo *tour de force**, ir tiek. Tai buvo jau *d'esprit***.

Tačiau Dveinui ši idėja užnuodijo protą.

✖ Pamatęs, kad netgi jis gali nešti pasauliui blogį – kenksmingų idėjų pavidalu – Trautas persigando. Ir po to, kai Dveiną, apvilktą drobiniais tramdomaisiais marškiniais, išvežė į psichiatrinę, Trautas fanatiškai įtikėjo, kokį svarbų vaidmenį atlieka idėjos kaip ligų sukėlėjos ir kaip vaistai nuo jų.

Bet niekas jo nenorėjo klausytis. Jis buvo nusmurgęs senis, šaukiantis tyruose iš krūmų ir šipšynų: „Idėjos arba jų stoka gali sukelti ligą!“

✖ Kilgoras Trautas tapo dvasinio sveikatingumo pionieriumi. Savo teorijas jis skelbė apvilkęs mokslinės fantastikos rūbu. Mirė jis 1981 metais, praėjus beveik dvidešimčiai metų po to, kai taip susargdino Dveiną Huverį. Gyvenimo pabaigoje Trautas jau buvo pripažintas kaip didis rašytojas ir mokslininkas. Amerikos Menų ir mokslų akademija pastatydino ant jo kapo paminklą. Jame iškalta citata iš paskutinio, du šimtai devinto, Trauto romano, kurį jis mirdamas paliko nebaigtą. Paminklas atrodė taip:

* Čia: išmonė (*pranc.*).
** Sąmojis (*pranc.*).

KILGORAS
TRAUTAS
1907-1981
„ŽMOGUS TUO
SVEIKESNIS,
KUO HUMANIŠKESNĖS
JO IDĖJOS.“

II SKYRIUS

✖ Dveinas buvo našlys. Nakvodavo jis vienas pasakiškame name Ferčaildo kalvose – geriausiame miesto gyvenamajame rajone. Ten kiekvienas namas kainavo mažiausiai šimtą tūkstančių dolerių. Kiekvieną namą supo mažiausiai pusantro hektaro sklypas.

Dveino vienintelis draugas naktimis būdavo medžioklinis šuo Sparkis. Sparkis prieš daugelį metų buvo pakliuvęs po automobiliu, todėl dabar negalėjo vizginti uodegos ir parodyti kitiems šunims savo draugiškumo. Amžinai turėjo su jais rietis. Ausys – vieni skivytai. Visas randuotas.

✖ Dveinas turėjo juodaodę tarnaitę Lotę Deivis. Jinai kasdien tvarkydavo jo kambarius. Paskui virdavo ir patiekdavo jam vakarienę. Po to eidavo namo. Ji buvo kilusi iš vergų.

Lotė Deivis ir Dveinas mažai šnekėdavosi, nors vienas kitą ir labai mėgo. Daugiausia Dveinas šnekučiuodavosi su savo šunimi. Atsigula ant grindų, voliojasi su Sparkiu ir šneka, pavyzdžiui, taip: „Tu mano šuniukas, Sparki!“ arba „Kaip gyvuoji, drauguži?“ ir taip toliau.

Ši dienotvarkės dalis nepasikeitė ir tada, kai Dveinui ėmė drumstis protas, todėl Lotė nepastebėjo nieko ypatingo.

✖ O Kilgoras Trautas laikė ilgauodegį papūgiuką Bilą. Kaip ir Dveinas Huveris, Trautas naktis leisdavo vičvienaitis, tik su tuo kambariniu paukšteliu. Trautas irgi šnekučiuodavosi su savo draugužiu.

Tačiau Dveinas savo niūfaundlendui vapėdavo apie meilę, o Trautas tyčiodavosi iš savo papūgiuko ir niurnėdavo apie pasaulio galą.

– Jau tuoj, tuoj, – vogravo. – Seniai laikas.

Pagal Trauto teoriją atmosferoje greit nebebūsią kuo kvėpuoti.

Trautas buvo įsitikinęs, kad kai atmosfera pasidarys nuodinga, Bilas nusikaporys keliom minutėm anksčiau už jį. Ir dėl to traukdavo Bilą per dantį: „Ar dar pakvėpuoji, Bilai?“ – sakydavo, arba „Atrodo, būsi įsitaisęs plaučių emfizemą, Bilai“, arba „Tu, Bilai, man nesi sakęs, kokių pageidautum laidotuvių. Aš net tavo tikybos nežinau“. Ir taip toliau.

Jis sakė Bilui, kad žmonija nusipelniusi baisios mirties už tai, kad taip negailestingai nusiaubė tokią žavią planetą.

– Visi mes – heliogabalai, Bilai, – sakydavo jis.

Heliogabalu vadinosi Romos imperatorius, kurio įsakymu skulptorius nuliejo geležinį, tuščiavidurį natūralaus dydžio jautį su durelėmis. Jos būdavo iš išorės užsklendžiamos. Jaučio gerklė buvo kiaura. Daugiau angų jautyje nebuvo.

Heliogabalui įsakius, į jautį pro dureles įstumdavo žmogų ir duris užsklęsdavo. To žmogaus balsas sklisdavo išorėn pro jaučio gerklę. Heliogabalas susikviesdavo svečių į malonų pokylį – stalai lūžta nuo valgymų ir vyno, daugybė gražių moterų ir jaunikaičių, ir čia Heliogabalas liepdavo tarnui uždegti prakurą. Prakuras gulėdavo po sausom malkom, o malkos – po tuo jaučiu.

✖ Trautas turėjo dar vieną keistenybę: jis vadino veidrodžius kiaurymėm. Jam buvo smagu vaizduotis, kad veidrodžiai – tai angos tarp dviejų visatų.

Pamatęs vaiką netoli veidrodžio, jis, būdavo, įspėjamai pagrūmos pirštu ir rimčiausiu veidu sako: „Neik prie tos kiaurymės! Ar nori prasmegt į kitą visatą?“

Ir taip toliau.

Po Trauto mirties, aišku, visi veidrodžius vadino kiaurymėm. Tai rodo, kokia pagarba buvo teikiama net jo sąmojui.

✖ 1972 metais Trautas gyveno pusrūsyje Kohouzo mieste (Niujorko valstija). Duoną užsidirbdavo statydamas aliuminio langines su tinkleliais nuo vabzdžių. Komercinė šio verslo dalis jam nebuvo patikima, kadangi jis buvo nesimpatingas. Simpatingumu buvo vadinama tokia savybė, dėl kurios nepažįstami žmonės iškart pajunta meilę ir pasitikėjimą asmeniu, nežiūrint, kokie to simpatingo asmens ketinimai.

✖ Dveinas Huveris buvo neapsakomai simpatingas.

✖ Aš irgi, kai noriu, galiu būti neapsakomai simpatingas.

✖ Daugelis žmonių neapsakomai simpatingi.

✖ Trauto šefas ir darbo draugai nė nenumanė, kad jis – rašytojas. Beje, apie jį nebuvo girdėjęs joks padoresnis leidėjas, nors tuo laiku, kai susitiko Dveiną, jis buvo parašęs šimtą septyniolika romanų ir du tūkstančius apsakymų.

Rankraščių kopijų sau jis nepasilikdavo. Juos siųsdamas neįdėdavo vokų su ženkliukais ir savo adresu, kad rankraščius būtų galima grąžinti. Kartais iš viso atgalinio adreso nenurodydavo. Leidėjų pavardžių ir adresų rasdavo literatūriniuose žurnaluose, kuriuos go-

džiai rydavo viešųjų bibliotekų periodikos skaityklose. Šitaip jis susirišo su Los Andželo firma „Pasaulio klasikų biblioteka“, kuri leido šlykščiausią pornografiją. Leidykla jo romanus, kuriuose paprastai apie moteris nebūdavo nė žodžio, prikergdavo prie knygų ir žurnalų su nepadoriomis nuotraukomis, kad tie išeitų storesni.

Nei kada, nei kur bus išspausdinta jo kūryba, jam nepranešdavo. O štai kiek jam už tai mokėdavo: nė gumbo.

✖ Jam net neatsiųsdavo knygų autorinių egzempliorių nei žurnalų su jo kūriniais, ir jis turėdavo jų ieškoti pornografijos krautuvėlėse. O jo knygų pavadinimus dažnai pakeisdavo. Pavyzdžiui, „Apsišaukėlis Galaktikos valdovas“ virto „Bučinių maniaku“.

Tačiau labiausiai Trautą glumindavo leidėjų parenkamos iliustracijos, kurios neturėdavo nieko bendro su jo kūriniais. Jis, pavyzdžiui, parašė romaną apie tokį žemietį Delmorą Skegą, viengungį, kurio visi kaimynai turėjo pulkus vaikų. O Skegas buvo mokslininkas, ir jis išrado būdą, kaip pratęsti giminę, naudojantis vištienos sultiniu. Nuskutęs nuo savo dešinio delno gyvų ląstelių, jis suplakdavo jas su vištienos sultiniu ir pastatydavo sultinį po kosminiais spinduliais. Ląstelės virsdavo kūdikiais, kaip vandens lašai panašiais į Delmorą Skegą.

Netrukus Delmoras kasdien susilaukdavo keleto naujagimių ir kviesdavo kaimynus pasidalyti jo laime ir džiaugsmu. Iš karto krikštydavo iki šimto kūdikių. Ir išgarsėjo kaip daugiavaikės šeimos galva.

Ir taip toliau.

✖ Skegas norėjo pasiekti, kad valdžia priimtų įstatymus, nukreiptus prieš pernelyg gausias šeimas. Tačiau įstatymų leidimo ir teisingumo organai, užuot ėmęsi tiesiogiai spręsti šią problemą, išleido

griežtus įstatymus, draudžiančius nevedusiems asmenims virti vištienos sultinį.

Ir taip toliau.

Iliustruota ši knyga buvo blausiomis nuotraukomis, vaizduojančiomis kelias baltaodes moteris, kurios čiulpia tam pačiam juodaodžiui, kažkodėl dėvinčiam meksikietišką sombrerą.

Tuo laiku, kai susitiko Dveiną Huverį, Trauto geriausiai perkama knyga buvo „Ratuota epidemija". Leidėjas pavadinimo nepakeitė, tačiau beveik visą jį, taip pat ir Trauto pavardę uždengė ryškia reklamine antrašte, žadančia:

PLAČIAI PRASISKĖTĘ
BEBRIUKAI
VIDUJE!

Daug prasiskėtusių bebriukų!

„Prasiskėtusiais bebriukais" buvo vadinamos nuotraukos, kuriose nufotografuotos moterys be kelnaičių. Šį pavadinimą sugalvojo fotoreporteriai, kuriems dažnai pasitaikydavo paganyti akis po sijonais per avarijas, sporto varžybas, lipant gaisrinėmis kopėčiomis ir taip toliau. Reikėjo sutartinio žodžio, kurį galėtų riktelėti kitiems reporteriams, pažįstamiems policininkams, ugniagesiams ir taip toliau, kad tie žinotų, ką gali, jei nori, pamatyti. Toks žodis atsirado: „Bebriukas!"

Tikrasis bebriukas – tai stambus graužikas. Jis mėgo vandenį, todėl statydavo užtvankas. Atrodė štai taip:

O tas „bebriukas“, kurį pamatę taip susijaudindavo fotoreporteriai, atrodė štai taip:

Tai vieta, pro kurią gimsta vaikai.

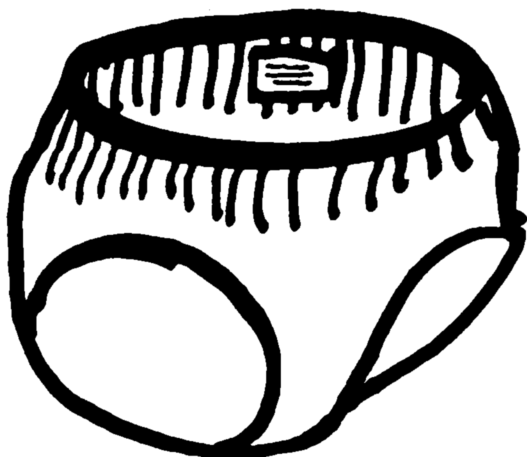
✖ Kai Dveinas buvo mažas ir kai Kilgoras Trautas buvo mažas, ir kai aš buvau mažas, ir net kai mes suaugom ir pasenom, policijos ir teisingumo organų pareiga buvo saugoti, kad asmenys, nesusiję su

medicina, nežiūrinėtų ir neaptarinėtų šių „bebriukų". „Bebriukus", kurių pasauly dešimt tūkstančių kartų daugiau negu tikrųjų, kažkodėl nutarta paversti įstatymo griežčiausiai saugoma paslaptimi.

Todėl žmonės dėl „bebriukų" kraustėsi iš proto. Kraustėsi iš proto ir dėl vieno minkšto metalo, cheminio elemento, kurį kažkodėl paskelbė pačiu vertingiausiu metalu, – tai yra dėl aukso.

✖ Kai Dveinas, Trautas ir aš buvome maži, siautėjo masinė psichozė ne tik dėl „bebriukų", bet ir dėl paprasčiausių moteriškų kelnaičių. Mergaitės savo kelnikes kaip įmanydamos slėpdavo, o berniūkščiai kaip įmanydami stengdavosi jas pamatyti.

Moteriškos kelnaitės atrodė taip:

Beje, vienas pirmųjų dalykų, kurių Dveinas dar visai mažas išmoko mokykloje, buvo tokia talalinė, kurią reikėdavo sušukti, jei bežaidžiant pasitaikydavo pamatyti mergaitės kelnikes. Jį išmokė kiti mokiniai. Štai toji talalinė:

Apie anglus, prancūzus
Įdomu knygas skaityt,
Bet mergiotės kelnikes
Įdomiausia pamatyt.

1979 metais, priimdamas Nobelio medicinos premiją, Kilgoras Trautas pareiškė: „Kai kas teigia, jog progresas neegzistuoja. Tai, kad iš visų gyvūnų Žemėje bėra likę tik žmonės, man irgi atrodo abejotina pažanga. Susipažinusieji su seniau išspausdintais mano kūriniais supras, kodėl aš ypač liūdėjau, nugaišus paskutiniam bebrui.

Tačiau kai aš buvau mažas, planetoje tarp mūsų gyveno dvi pabaisos, dėl kurių išnykimo šiandien aš džiaugiuosi. Jos grasino mus pražudyti arba, geriausiu atveju, padaryti mūsų gyvenimą beprasmį. Nedaug trūko, ir joms būtų pavykę. Tai buvo žiaurūs priešai, nepalyginsi su mano mielais bičiuliais bebriukais. Sakysit, liūtai? Ne! Tigrai? Ne! Liūtai ir tigrai daugiausia snausdavo. O tos pabaisos, kurias jums paminėsiu, niekados nesumerkdavo akių. Jos tūnojo mūsų smegenyse. Tai buvo protu nepaaiškinamas aukso godulys ir, o dangau, protu nepaaiškinamas noras pamatyti mergiotės kelnaites.

Gerai, kad tos abi aistros buvo tokios absurdiškos, nes jos parodė, jog žmogui galima įteigti bet kokią idėją, o ja įtikėjęs, jis aistringai stengsis gyventi taip, kaip ta idėja – bet kokia idėja – reikalauja.

Todėl dabar mes galime kurti nesavanaudišką visuomenę, altruizmui skirdami visą tą beprotišką aistrą, kurią eikvodavom auksui ir moteriškoms kelnaitėms“.

Jis nutilo, paskui, nutaisęs liūdną grimasą, padeklamavo pradžią talalinės, kurią išmoko Bermuduose, būdamas mažas. Talalinė skambėjo itin sarkastiškai ir dėl to, kad joje minimos dvi nebeegzistuojančios nacijos.

„Apie anglus, prancūzus, – pradėjo jis, – įdomu knygas skaityt..."

✖ Jau Dveino Huverio ir Trauto istorinio susitikimo laikais moteriškų kelnaičių vertė buvo smarkiai kritusi. O aukso – tebekilo.

Nuotraukų su moteriškom kelnaitėm nebeapsimokėjo spausdinti, ir net aukščiausios kokybės spalvoti filmai su „bebriukais" neturėjo jokios paklausos.

Buvo laikas, kai Trauto populiariausias romanas „Ratuota epidemija" dėl iliustracijų kainuodavo iki dvylikos dolerių. Dabar už jį prašė tik dolerio, ir jei kas pirkdavo, tai ne dėl iliustracijų. Pirkdavo dėl teksto.

✖ O tas tekstas, jei įdomu, pasakojo apie gyvenimą merdėjančioje planetoje Lingo Nr. 3, kurios gyventojai buvo panašūs į amerikietiškus automobilius. Judėjo ant ratų. Buvo varomi vidaus degimo variklių. Mito naudingomis iškasenomis. Tačiau jų niekas negamino. Jie daugindavosi: dėdavo kiaušinius, iš kurių išsirisdavo mažučiai automobiliukai, ir tie automobiliukai augdavo balutėse tepalo, išleisto iš suaugusiųjų karterių.

Lingo Nr. 3 aplankė ateiviai iš kosmoso ir nustatė, kad planetos gyventojai baigia išmirti štai dėl kokios priežasties: jie buvo sunaikinę visus savo planetos gamtinius resursus, net ir atmosferą.

Svečiai iš kosmoso negalėjo pasiūlyti kažin kokios materialinės paramos. Automobiliai tikėjosi, kad svečiai paskolins deguonies ir išgabens bent vieną jų kiaušinį į kokią kitą planetą, kur iš jo išsiris

automobiliukas ir atgims automobilių civilizacija. Tačiau pats mažiausias jų kiaušinis svėrė beveik dvidešimt du kilogramus, kosmonautai buvo vos pustrečio centimetro ūgio, o jų erdvėlaivis – mažesnis už žemietišką batų dėžutę. Jie buvo atskridę iš Zeltoldimaro.

Zeltoldimariečių atstovas, vardu Keigas, pareiškė, kad daugiausia, ką jie gali padaryti, – tai apskelbti visai Visatai, kokie nuostabūs padarai buvę automobiliai. Štai ką jis pasakė tiems degalų pristigusiems rūdijantiems trantams: „Jūs mirsite, tačiau jūsų atminimas liks gyvas".

Šio epizodo iliustracija vaizdavo dvi ant kušetės išsikėsnojusias jaunas kines, iš pažiūros tikras dvynukes.

✖ Ir Keigas su savo narsia zeltoldimariečių komanda, kurios visi nariai buvo homoseksualai, ėmė klajoti po Visatą, neleisdamas, kad autobūtybių atminimas nugrimztų užmarštin. Galiausiai jie pasiekė Žemės planetą. Nieko blogo nemanydamas, Keigas papasakojo žemiečiams apie automobilius. Keigas nežinojo, kad viena vienintelė idėja gali pražudyti žemiečius taip pat lengvai kaip cholera ar maras. Žemiečiai neturėjo imuniteto pamišėliškoms idėjoms.

✖ O štai kodėl, pasak Trauto, žemiečiai negalėdavo atmesti blogų idėjų: „Žemėje idėjos tebuvo ženkliukai, simbolizuojantys arba draugystę, arba priešiškumą. Jų turinys neturėjo reikšmės. Draugai pritardavo draugams, reikšdami draugiškumą. Priešai nesutardavo su priešais, reikšdami priešiškumą.

Žemiečių išpažįstamos idėjos šimtus tūkstančių metų nevaidino jokio vaidmens – nieko pakeisti žemiečių gyvenime jos negalėjo. Tokiais ženkliukais kaip idėjos galėjo būti bet kas.

Žemiečiai turėjo net priežodį apie idėjų tuštumą: „Jei norai virstų žirgais, tai visi elgetos jodinėtų raiti".

Paskui žemiečiai išrado visokiausių įnagių, ir nuo tada neapgalvotas pritarimas draugams galėjo prilygti savižudybei arba dar blogiau. Tačiau jie ir toliau pritardavo draugams – ne dėl sveiko proto, mandagumo ar savisaugos, o iš draugiškumo.

Žemiečiai ir toliau, užuot gerai pamąstę, rodė draugiškumą. Ir net kompiuterius, kad už juos galvotų, jie sukūrė ne dėl žinių, o dėl draugiškumo. Ir šitaip patys save pasmerkė pražūčiai. Žudymo manijos apsėsti elgetos pasibalnojo žirgelius".

III SKYRIUS

Pasak Trauto romano, praėjus šimtmečiui nuo mažylio Keigo apsilankymo Žemėje, visi gyvi padarai toje kažkada buvusioje taikioje, drėgnoje ir trąšioje mėlynai žalioje planetoje merdėjo arba buvo išmirę. Visur riogsojo griaučiai didžiulių vabalų, kuriuos žmonės susikūrė ir ėmė garbinti. Tai buvo automobiliai. Tai jie viską sunaikino.

Pats mažylis Keigas mirė gerokai anksčiau už šią planetą. Jis viename Detroito bare bandė rėžti kalbas apie automobilizmo žalą, bet buvo toks mažutis, kad niekas nekreipė į jį jokio dėmesio. Jis prigulė minutę ilstelėti, ir girtas automobilių gamyklos darbininkas, palaikęs Keigą degtuku, nužudė jį, keliskart brūkštelėjęs į baro sienelę.

✖ Iki 1972 metų Trautas buvo gavęs vos vieną savo gerbėjo laišką. Jį parašė keistuolis milijonierius, kuris nusisamdė privačių seklių agentūrą išaiškinti, kas toks Trautas yra ir kur gyvena. Trautas buvo toks niekam nežinomas, jog paieška milijonieriui atsiėjo aštuoniolika tūkstančių dolerių.

Gerbėjo laiškas Trautą surado jo pusrūsyje Kohouzo mieste. Buvo rašytas ranka, ir Trautas nusprendė, jog autoriui ne daugiau kaip keturiolika metų. Laiške buvo rašoma, kad „Ratuota epidemija“ – geriausias angliškas romanas ir kad Trautas vertas būti Jungtinių Valstijų prezidentu.

Trautas balsiai perskaitė laišką savo papūgiukui.

– Debesys sklaidosi, Bilai, – tarė jis. – Aš taip ir žinojau. Tu tik paklausyk!

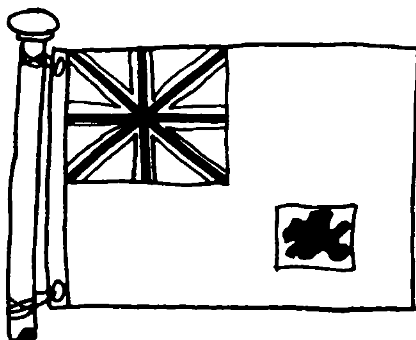
Ir jis perskaitė laišką. Iš laiško nieku būdu negalėjai numanyti, kad jo autorius, pavarde Eliotas Rouzvoteris, – suaugęs, pasakiškai turtingas žmogus.

✖ Beje, Kilgoras Trautas Jungtinių Valstijų prezidentu tapti būtų galėjęs tik priėmus konstitucinę pataisą. Jis buvo gimęs ne Valstijose. Trauto gimimo vieta – Bermudai. Jo tėvas Leo Trautas, Amerikos pilietis, daug metų tarnavo Karališkojoje ornitologų draugijoje – saugojo vienintelę pasaulyje Bermudų erelių lizdavietę. Šie didžiuliai žalsvi jūrų ereliai, nepaisant visų pastangų, galiausiai išstipo.

✖ Vaikystėje Trautas matė, kaip vienas po kito stimpa tie ereliai. Tėvas buvo skyręs jam liūdną užduotį – matuoti nugaišusių paukščių išskleistų sparnų ilgumą. Tai buvo stambiausi padarai planetoje, skraidę savo raumenų jėga. O paskutinio kritusio paukščio sparnai buvo rekordinio ilgumo – penki metrai aštuoniasdešimt šeši centimetrai.

Visiems ereliams išstipus, išaiškėjo jų žuvimo priežastis – grybelis ėsdavęs jų akis ir smegenis. Žmonės užnešė tą grybelį į jų lizdavietę nekalta kojų mikozės forma.

Štai kaip atrodė Kilgoro Trauto gimtosios salos vėliava:

✖ Žodžiu, Kilgoro Trauto vaikystė, nepaisant saulės ir gryno oro, buvo liūdnoka. Pesimizmo, kuris slėgė jį visą gyvenimą, kuris suardė tris jo santuokas, kuris išginė iš namų keturiolikmetį jo vienturtį sūnų Leo, – to pesimizmo šaknys tikriausiai glūdėjo karčiai salsvuose erelių puvėsiuose.

✖ Gerbėjo laiškas atėjo pavėluotai. Kilgoro Trauto jis nenudžiugino. Trautas jį palaikė pasikėsinimu į asmeninio gyvenimo neliečiamumą. Rouzvoterio laiške slypėjo pažadas išgarsinti Trautą. Į tai Trautas, girdint tiktai papūgiukui, štai ką atsakė:

– Nelįskit, po velnių, į mano lavonmaišį!

Lavonmaišiai buvo tokie dideli plastmasiniai maišai ką tik žuvusiems amerikiečių kareiviams supakuoti. Tai buvo naujausių laikų išradimas.

✖ Aš nežinau, kas išgalvojo lavonmaišį. Užtat žinau, kas išgalvojo Trautą. Išgalvojau jį aš.

Sugalvojau jį kreivadantį. Užželdžiau jam plaukus, bet žilus. Neleidau šukuotis ir vaikščioti į kirpyklą. Užauginau plaukus ilgus, susivėlusius.

Kojas daviau tokias, kokiomis Visatos Kūrėjas apdovanojo mano tėvą, kai jisai virto surukusiu seneliuku. Jos atrodė it balti šakaliai. Nusišėrusios, išraizgytos keisčiausiais reljefiniais išsiplėtusių venų ornamentais.

O praėjus dviem mėnesiams po to, kai Trautas gavo pirmąjį gerbėjo laišką, jis mano valia pašto dėžutėje rado kvietimą dalyvauti Menų festivalyje viename Amerikos Vidurvakarių mieste.

✖ Laišką atsiuntė festivalio pirmininkas Fredas T. Beris. Beris kreipėsi į Trautą su didžiule, stačiai nuolankia pagarba. Jis prašė Trautą būti vienu iš keleto įžymių kviestinių festivalio svečių. Festivalis, truksiantis penkias dienas, skiriamas Mildredos Beri Menų centro Midlendo mieste atidarymui.

Laiške nebuvo paaiškinta, kad Mildreda Beri – tai festivalio pirmininko, turtingiausio midlendiečio, velionė motina. Fredas Beris buvo naujojo Menų centro rėmėjas. Pastatas buvo peršviečiamas belangis kamuolys ant kojūkų. Kai vakarais viduje uždegdavo šviesą, jis atrodydavo lyg mėnulio pilnatis.

Beje, Fredas Beris buvo vienmetis su Trautu. Juodu gimė netgi tą pačią dieną. Tačiau panašumo buvo anaiptol nepanašūs. Fredas Beris, nors ir grynakraujis anglosaksas, jau net nepanėšėjo į baltaodį. Jis ėjo vis senyn, vis laimingyn, plaukai jam visur baigė nuplikti, ir jis darėsi vis panašesnis į jaudrų seną kiną.

Jis tapo toks panašus į kiną, jog net ir rengtis ėmė kiniškai. Tikri kinai jį dažnai palaikydavo tikru kinu.

✖ Fredas Beris savo laiške prisipažino neskaitęs Kilgoro Trauto kūrinių, tačiau žadėjo su džiaugsmu iki festivalio perskaityti. „Jus karštai rekomenduoja Eliotas Rouzvoteris, – rašė Beris. – Jis laiduoja, kad jūs esate bene įžymiausias šiuolaikinis amerikiečių romanistas. Aukštesnio įvertinimo negali būti.“

Prie laiško buvo prisegtas tūkstančio dolerių čekis. Fredas Beris paaiškino, jog tai kelionės išlaidos ir honoraras.

Tai buvo krūva pinigų. Trautas staiga pasakiškai praturtėjo.

✖ O štai kaip išėjo, kad Trautą pakvietė į festivalį. Fredas Beris užsigeidė papuošti festivalį kokiu nors pasakiškai vertingu aliejiniais

dažais tapytu paveikslu. Kad ir koks turtingas, nusipirkti tokio paveikslo jis neišgalėjo, todėl ėmė ieškoti, kas paskolintų.

Pirmiausia jis kreipėsi į Eliotą Rouzvoterį – šis turėjo daugiau nei trijų milijonų dolerių vertės El Greką. Rouzvoteris sutiko paskolinti jį festivaliui su viena sąlyga: jeigu jie į festivalį pasikvies didžiausią šiuolaikinį anglų kalba rašantį romanistą, tai yra Kilgorą Trautą.

Trautas, perskaitęs savimeilę glostantį kvietimą, nusijuokė, bet paskui apsigando. Vėl kažkoks pašalietis lenda į jo lavonmaišį! Pakėlęs akis į dangų, jis išvargusiu balsu paklausė papūgiuką:

– Kaip čia yra, kad kažkas nei iš šio, nei iš to susidomėjo Kilgoru Trautu?

Jis dar sykį perskaitė laišką.

– Jiems, Bilai, negana Kilgoro Trauto, – tarė jis, – jiems reikia dar ir su smokingu! Čia kažkas ne taip... – Jis gūžtelėjo pečiais. – O gal jie mane kviečia todėl, kad žino, jog aš turiu smokingą?

Trautas tikrai turėjo smokingą. Smokingas gulėjo lagamine – šį jis tampė iš vienos vietos į kitą jau daugiau kaip keturiasdešimt metų. Jame tarp vaikystės žaislų, Bermudų erelio kaulų ir daugelio kitų retenybių Trautas laikė smokingą, kurį 1924 metais, mokydamasis Deitono (Ohajo valstija) Tomo Džefersono vidurinės mokyklos paskutinėje klasėje, vilkėdavo šokių vakaruose. Trautas gimė Bermuduose ir ten lankė mokyklą iki aštuntos klasės. Bet vėliau jų šeima persikėlė į Deitoną.

Jo mokykla buvo pavadinta vardu vieno vergvaldžio, kuris išgarsėjo ir kaip vienas didžiausių pasauly žmogaus laisvės teoretikų.

✖ Trautas išsitraukė iš lagamino smokingą ir apsivilko. Smokingas buvo labai panašus į tą, kuriuo, matydavau, apsivilkdavo senas senutėlis mano tėvas. Jis buvo aptrauktas žalsva pelėsių patina. Kai kurie pelėsiais apsibarzdoję ploteliai priminė švelnų triušio kailiuką.

– Vakarais bus kaip tik, – tarė Trautas. – Bet tu man pasakyk, Bilai, ką vilki Midlende spalio mėnesį dienomis. – Jis pakėlė kelnių kiškas, atidengdamas keistai ornamentuotas blauzdas. – Gal Bermudų šortus ir puskojines iki vidurio blauzdų? Kaip sakai, Bilai? Galų gale juk aš iš Bermudų!

Jis patrynė smokingą drėgnu skudurėliu, ir pelėsiai lengvai nusibraukė.

– Nemalonu man juos žudyt, Bilai, – pasakė jis. – Pelėsiai turi tokią pat teisę gyvent kaip ir aš. Jie žino, ko nori, Bilai. O aš – aš jau nė velnio nežinau.

Paskui jis susimąstė: o ko gi galėtų norėti Bilas? Atspėti buvo nesunku.

– Bilai, – tarė jis. – Aš tave taip myliu ir aš dabar tokia stambi figūra Visatos mastu, kad išpildysiu tris didžiausius tavo norus. – Ir jis atidarė narvelio dureles, ko Bilas ir per tūkstantį metų nebūtų įstengęs padaryti.

Bilas purptelėjo ant palangės. Jis įsirėmė petuku į stiklą. Nuo visiškos laisvės Bilą skyrė tiktai stiklo sienelė. Nors Trautas visiems statydavo langines, savo paties būste langinių neturėjo.

– Tuoj išsipildys ir tavo antrasis noras, – tarė Trautas ir vėl padarė tai, ko Bilas užsimušk nebūtų padaręs: jis atidarė langą. Tačiau papūgiukas taip išsigando, jog frrr nulėkė ir niurktelėjo į narvelį.

Trautas uždarė narvelį ir užsklendė dureles.

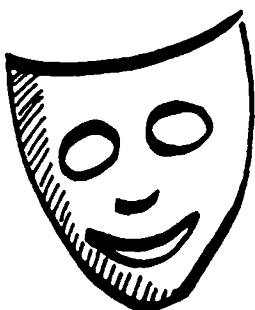
– Niekas, kiek žinau, nėra protingiau išnaudojęs trijų norų, – pasakė jis paukštukui. – Dabar tu žinosi, ko tikrai verta norėti – ištrūkti iš narvelio.

✖ Trautas suprato, kad tarp jo vienintelio gerbėjo laiško ir kvietimo esama ryšio, bet negalėjo patikėti, kad Rouzvoteris – suaugęs žmogus. Rouzvoterio braižas atrodė taip:

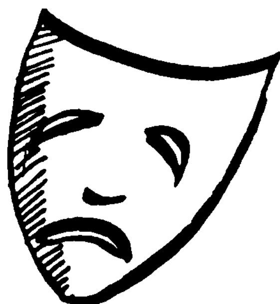
Jūs vertas būti Jungtinių Valstijų prezidentu!

– Bilai, – mąsliai tarė Trautas, – į šitą reikalą mane įpainiojo kažkoks Rouzvoteriukas. Jo tėvai, matyt, festivalio pirmininko bičiuliai, o tie festivalininkai nenusimano apie literatūrą. Berniūkštis pasakė, kad aš – geras rašytojas, – jie ir patikėjo. – Trautas papurtė galvą. – Nevažiuosiu aš į tą Midlendą, Bilai. Nenoriu palikt savo narvelio. Nesu toks kvailas. Bet nevažiuočiau, jeigu ir norėčiau. Ar tam, kad ten iš manęs pasijuoktų – iš manęs ir iš mano vienintelio gerbėjo?

✖ Pasakyta – padaryta. Tačiau retkarčiais jis vis skaitinėjo kvietimą, išmoko atmintinai, kol galiausiai jame išskaitė itin subtilią užuominą. Ji buvo užšifruota firminio blanko antraštėje, kur buvo nupieštos dvi kaukės, simbolizuojančios komediją ir tragediją. Viena kaukė atrodė taip:

Kita atrodė taip:

– Jiems ten reikalingi vieni dantų blizgintojai, – tarė Trautas papūgiukui. – Nelaimingiems nevėkšloms geriau nesirodyti.

Tačiau jo galvoje mintis vijo mintį. Viena iš jų jam pasirodė gana pikantiška: „O gal jiems kaip tik būtų sveika pamatyti nelaimingą nevėkšlą?"

Ir jis sukruto.

– Žinai, Bilai, – tarė jis, – aš palieku narvelį, bet greit grįšiu. Tegu jie ten pamato, ko dar niekas jokiame menų festivalyje nėra regėjęs: atstovą tūkstančių menininkų, kurie skyrė visą savo gyvenimą tiesos ir grožio ieškojimui – ir gumbą rado!

✖ Taip Trautas vis dėlto priėmė kvietimą. Likus dviem dienom iki festivalio atidarymo, jis paliko Bilą prižiūrėti šeimininkei ir, įsisegęs į trumpikes penkis šimtus dolerių, pakeleivinėmis mašinomis nusibaladojo į Niujorką. Likusius pinigus padėjo į banką.

Į Niujorką jis nuvažiavo pornografijos krautuvėlėse paieškoti savo knygų. Namie neturėjo nė vienos. Savo knygų jis nekentė, tačiau norėjo kai ką paskaityti midlendiečiams – pademonstruoti tragediją, kurioje buvo ir daug komiškų dalykų.

Ir dar jis ketino pasakyti midlendiečiams, kokio norėtų antkapio. Ogi tokio:

IV SKYRIUS

✖ Tuo metu Dveino protas kuo toliau, tuo labiau drumstėsi. Vieną naktį danguje virš naujojo Mildredos Beri Menų centro jam pasimatė vienuolika mėnulių. Kitą rytą Arsenalo aveniu ir Senojo apygardos plento sankryžoje jis išvydo milžinišką antį, reguliuojančią eismą. Ką matė, niekam nesisakė. Slėpė nuo visų.

O kenksmingosioms medžiagoms, susikaupusioms jo smegenyse, tos paslaptys buvo įsiėdusios iki gyvo kaulo. Joms negana buvo to, kad Dveinas per jas jautė ir matė visokias keistenybes. Joms knietėjo, kad jis dar ir elgtųsi keistai – ir ne šiaip sau elgtųsi, o ir gerokai patriukšmautų.

Jos norėjo, kad Dveinas Huveris didžiuotųsi savo liga.

✖ Daug kas vėliau prikaišiojo sau, kad nepastebėjo Dveino elgesyje pavojingų simptomų, kad neatsiliepė, kai jisai nedviprasmiškai šaukėsi pagalbos. Po to, kai Dveinas sukėlė skandalą, vietinis laikraštis dėl to paskelbė nuoširdžios užuojautos sklidiną vedamąjį, raginantį stebėti, ar nėra pažįstamų žmonių elgesyje pavojingų simptomų. Štai to straipsnio antraštė:

PAGALBOS ŠAUKSMAS

Tačiau iki susitikimo su Kilgoru Trautu Dveinas neatrodė toks jau nenormalus. Tarp žmonių jis nei elgesiu, nei samprotavimais, nei šneka neišsiskyrė iš kitų midlendiečių. Artimiausias jam asmuo, – Fransina Pefko, baltaodė jo sekretorė ir meilužė, – sakė, jog visą mėnesį, prieš išaiškėjant jo beprotystei, Dveinas kasdien daręsis vis laimingesnis.

– Aš jau maniau, – pasakė ji ligoninės palatoje laikraščio reporteriui, – jis baigia atsigauti po žmonos savižudybės.

✖ Fransina dirbo pagrindinėje Dveino darbovietėje, tai yra Dveino Huverio „Pontiakų“ parke Vienuoliktojoje atšakoje, netoli nuo Centrinės magistralės, naujojo „Holiday Inn“ viešbučio pašonėje.

O štai kodėl Fransina manė, jog Dveinas darosi vis laimingesnis: jis ėmė dainuoti populiarias savo jaunystės dienų dainas, tokias kaip „Senasis žibintininkas“, „Tipi tipi tin“, „Glausk mane karštai“, „Mėlynas mėnuo“ ir taip toliau. Seniau Dveinas niekad nedainuodavo. O dabar garsiai dainuodavo sėdėdamas už rašomojo stalo, vežiodamas klientą demonstraciniu automobiliu, žiūrėdamas, kaip mechanikas aptarnauja automobilį. Sykį jis garsiai uždainavo naujojo „Holiday Inn“ viešbučio vestibiulyje, šypsodamasis ir mostais sveikindamas žmones, tartum pasamdytas dainuoti jų malonumui. Tačiau niekam ir į galvą neatėjo, kad tai jau psichinio pakrikimo ženklas – juoba kad Dveinui priklausė dalis viešbučio.

Štai kaip apšnekėjo Dveiną juodaodis kelneris ir juodaodis indų surinkėjas:

– Girdi? Dainuoja, – tarė indų surinkėjas.

– Jeigu turėčiau jo turtus, aš irgi dainuočiau, – atsakė kelneris.

✖ Vienintelis žmogus, visiems girdint pareiškęs, jog Dveinas kraustosi iš proto, buvo baltaodis Dveino prekybos vadybininkas Haris Lesabras. Lygiai savaitė prieš Dveinui pametant paskutinį varžtelį Haris pasakė Fransinai Pefko:

– Dveinui kažkas užėjo. Būdavo toks malonus. O dabar – nebe.

Haris pažinojo Dveiną geriau negu bet kas kitas. Jis dirbo Dveino agentūroje jau dvidešimt metų. Haris pas jį įsidarbino, kai agentūra stovėjo pačiame negrų rajono pakraštyje. Negrai buvo juodaodžiai žmonės.

– Aš pažįstu jį kaip frontininkas frontininką, – sakė Haris. – Kai agentūra buvo Džefersono gatvės gale, mudu su juo kasdien rizikuodavom gyvybe. Mus apiplėšdavo vidutiniškai keturiolika sykių per metus. Ir patikėkit – aš pirmąsyk matau Dveiną tokį.

✖ Dėl apiplėšimų buvo tiesa. Todėl Dveinas ir „Pontiako“ agentūrą įsigijo taip pigiai. Pirkti naujus automobilius išnešdavo tik baltaodžių kišenė, ir dar juodaodžių nusikaltėlių, tačiau tie pripažino tiktai „Kadilakus“. O baltaodžiai į Džefersono gatvę bijojo ir koją kelti.

✖ O štai iš kur Dveinas sugraibė pinigų agentūrai įsigyti: jis gavo paskolą iš Midlendo apygardos valstybinio banko. Paskolai paremti užstatė savo akcijas, priklausančias kompanijai, kuri anuomet vadinosi Midlendo artilerijos-technikos kompanija. Vėliau ji virto kompanija „Barrytron Limited“. O dar seniau, Didžiosios krizės įkarštyje, kai Dveinas tik supirkinėjo akcijas, kompanija vadinosi Amerikos „Robo-Magic“ korporacija.

Metams bėgant, kompanija kaitaliojo savo pavadinimą, nes tolydžio keitėsi jos veiklos pobūdis. Tačiau administracija iš pagarbos praeičiai liko ištikima senajam kompanijos devizui. Devizas skambėjo taip:

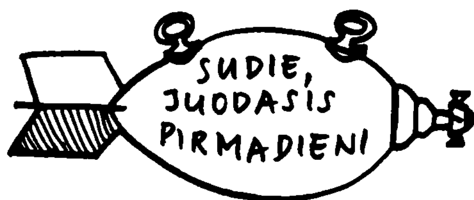
✖ Paklausykit!

Haris Lesabras sakė Fransinai:

– Kai su žmogumi esi perėjęs mūšius, imi pastebėti menkiausius jo būdo pasikeitimus. O Dveinas pasikeitęs, nėra abejonės. Paklauskit Vernoną Garą.

Vernonas Garas buvo baltaodis automechanikas, vienintelis, be Lesabro, Dveino tarnautojas, dirbęs agentūroje dar prieš Dveinui perkeliant ją prie Centrinės magistralės. Tuo metu Vernonas turėjo savo bėdų. Jo žmona Merė sirgo šizofrenija, ir Vernonas nepastebėjo, ar Dveinas pasikeitęs, ar ne. Vernono žmona buvo įsikalusi, kad Vernonas nori paversti jos smegenis plutoniu.

✖ Haris Lesabras turėjo teisę kalbėti apie mūšius. Jis per karą rimtai uostė parako. Dveinas – ne. Tiesa, per Antrąjį pasaulinį karą jis civilio teisėmis tarnavo Jungtinių Valstijų kariniame Oro laivyne. Sykį jam teko užrašyti šūkį ant dviejų šimtų dvidešimt šešių kilogramų svorio bombos, kuri turėjo būti numesta ant Vokietijos miesto Hamburgo. Štai ką jis užrašė:

✖ – Hari, – atsakė Fransina, – kiekvieno žmogaus gyvenime būna juodų dienų. O Dveinui jų pasitaiko mažiau negu bet kuriam kitam mano pažįstamam. Todėl kai jam tokios dienos užeina, žmonės pyksta ir stebisi. O be reikalo! Jis toks pats žmogus kaip ir visi.

– Bet kodėl jis kimba būtinai prie manęs? – negalėjo nurimti Haris. Tai buvo tiesa: Dveinas tądien tik jį vieną apipylė įžeidimais ir patyčiomis. Visiems kitiems Dveinas ir toliau atrodė malonus – nors prie žaizdos dėk.

Vėliau, tiesa, Dveinas puldinės visokius žmones, tarp jų ir tris visiškai nepažįstamus piliečius iš Erio (Pensilvanijos valstija), pirmąkart atvykusius į Midlendą. Tačiau kol kas Haris buvo jo vienintelė auka.

✖ – Už ką jis mane? – klausė Haris. Tokį klausimą Midlende galėdavai dažnai girdėti. Midlendiečiai visados taip klausdavo – „Už ką dabar mane?“ – kai juos kišdavo į greitosios pagalbos mašinas po visokių nelaimingų atsitikimų, kai areštuodavo už visuomeninės tvarkos pažeidimą, kai juos apiplėšdavo, kai gaudavo per snukį ir taip toliau.

– Matyt, jaučia, kad jūs tikras vyras ir draugas ir pakęsit jį, kai jis blogai nusiteikęs, – pasakė Fransina.

– O jums patiktų, jeigu jis imtų derglioti jūsų drabužius? – paklausė Haris. Dveinas taip ir buvo padaręs – visokiais žodžiais išdergęs Hario drabužius.

– Bet nepamirškit, kad geresnio darbo kaip pas jį visam mieste nerasit, – atsakė Fransina. Tai buvo tiesa. Dveinas mokėjo gerus atlyginimus. Metų pabaigoje išmokėdavo pelno procentus ir kalėdinį priedą. Jis pirmasis iš visų automobilių prekybininkų toje valstijos dalyje išrūpino savo tarnautojams „Mėlynojo kryžiaus ir mėlynojo skydo“ sveikatos draudimo polisus. Aprūpinimas pensijomis jo agentūroje buvo geriausias mieste, išskyrus gal tik „Barrytron“. Jo kabineto durys buvo visada atviros bet kuriam tarnautojui, norinčiam pasibėdoti – nesvarbu, ar tos bėdos buvo susijusios su automobiliais, ar ne.

Pavyzdžiui, tą dieną, kai išdergė Hario drabužius, Dveinas dvi valandas prašnekėjo su Vernonu Garu apie Vernono žmonos haliucinacijas.

– Jai vaidenasi, ko nėra, – sakė Vernonas.

– Jai reikia poilsio, Vernai, – atsakė Dveinas.

– Ko gero, man irgi galvoj maišosi, – pasakė Vernonas. – Dievuli, pareinu namo ir šnekuosi šnekuosi su savo sumautu šunėku...

– Ne tu vienas – aš irgi, – pasakė Dveinas.

✖ O štai kaip išėjo, kad Dveinas Hariui taip sugadino ūpą.

Haris užsuko į Dveino kabinetą, vos tik išėjus Vernonui. Jis nesitikėjo jokio nemalonumo, nes su Dveinu visą laiką neblogai sutarė.

– Na kaip, kovų drauguži, laikomės? – tarė jis Dveinui.

– Normaliai, – atsakė Dveinas. – O tu turi kokių rūpesčių?

– Ne, – atsakė Haris.

– Verno žmona įsikalbėjo, kad Vernas nori paversti jos smegenis plutoniu, – pasakė Dveinas.

– Kokiu plutoniu? – paklausė Haris; ir taip toliau. Jie paplepėjo apie šį bei tą, o paskui, kad šneka nenutrūktų, Haris pradėjo kalbą apie save. Jis pasakė, jog kartais gailisi neturįs vaikų. – Nors iš dalies aš ir patenkintas, – toliau svarstė jis. – Pasaulis, supranti, ir taip perpildytas.

Dveinas nieko neatsakė.

– Gal reikėjo mums kokį įsivaikint, – tarė Haris, – bet dabar jau po laiko. O mudu su bobike ir vienudu smagiai pažaidžiam. Kam mums tas vaikas?

Hariui prasitarus apie įvaikinimą, Dveinas ir pratrūko. Mat jį patį buvo įsūniję sutuoktiniai, kurie, manydami gamykloje užkalsią daug pinigo, per Pirmąjį pasaulinį karą atsikėlė iš Vakarų Virdžinijos į Midlendą. Dveino tikroji motina buvo senmergė mokytoja – ji rašė

sentimentalius eilėraščius ir laikė save karaliaus Ričardo Liūtaširdžio palikuone. Jo tikrasis tėvas buvo klajojantis spaustuvininkas, jis palenkė karaliaus Ričardo palikuonės širdį tuo, kad surinko linotipu jos eilėraščius. Jos kūrinių jis nei į laikraščius prakišo, nei nieko. Jai pakako ir to, kad jis surinko juos linotipu.

Ji buvo defektyvi vaikų gimdomoji mašina. Gimdydama Dveiną, ji automatiškai susinaikino. Spaustuvininkas dingo. Jis buvo dingstamoji mašina.

✖ Galimas daiktas, kad užuomina apie įvaikinimą sukėlė Dveino smegenyse pragaištingą cheminę reakciją. Ar šiaip, ar taip, tačiau Dveinas staiga kad tėkš Hariui:

– Žinai, Hari, paprašyk tu Verną Garą skudurų, sumirkyk „Mėlynajame Sunoke" ir padek spintą su savo šūdinais rūbais, nes kai žiūriu į tave, jaučiuosi lyg sėdėčiau pas brolius Votsonus.

Broliai Votsonai laikė pasiturinčių ir turtingų baltaodžių laidojimo biurą. „Mėlynasis Sunokas" buvo tokia benzino markė.

Iš pradžių Haris apstulbo, paskui įsižeidė. Per visus jų pažinties metus Dveinas dėl drabužių jam nė žodžio nebuvo prikišęs. Hariui atrodė, kad jis rengiasi kukliai ir tvarkingai. Marškiniai – balti. Kaklaraiščiai – juodi ir tamsiai mėlyni. Kostiumai – pilki ir tamsiai mėlyni. Batai ir puskojinės – juodi.

– Matai, Hari, – gaižiai išsiviepė Dveinas, – artėja Havajų savaitė, ir aš nejuokauju: arba supleškink savo rūbekšlius ir įsigyk naujus, arba prašykis darbo pas Votsonus. Tegu ten, kai dirbsi, tave išbalzamuoja.

✖ Haris taip ir išsižiojo. Havajų savaitė, apie kurią užsiminė Dveinas, buvo renginys, skirtas prekybai pagyvinti. Jo metu visą agentūrą taip išpuošdavo, kad ji atrodytų kuo panašesnė į Havajų salas.

Klientai, kurie tą savaitę pirkdavo naujus ir naudotus automobilius arba užmokėdavo už savojo remontą daugiau nei penkis šimtus dolerių, automatiškai tapdavo loterijos dalyviais. Trijų laimingųjų laukė nemokama kelionė per Las Vegą ir San Franciską į Havajus. Laimėtojas galėjo į kelionę kartu vežtis ir dar vieną žmogų.

– Aš nepriekaištauju, kad tu turi „biuikišką" pavardę, nors pardavinėji „Pontiakus"... – toliau kalbėjo Dveinas. Jis užsiminė apie tai dėl to, kad „General Motors" gamino „Biuiko" modelį, vadinamą „Lesabru". – Pavardės nepakeisi. – Dveinas tyliai barbeno į stalą. Tačiau tai atrodė grėsmingiau, negu kad būtų trankęs stalą kumščiu. – Tačiau velniškai daug ką galėtum pakeisti, Hari. Prieš akis ilgas savaitgalis. Todėl tikiuosi, antradienį atėjęs į darbą, pamatyti tave visai kitą žmogų.

Savaitgalis turėjo būti ilgesnis negu paprastai, nes pirmadienis buvo valstybinė šventė – Veteranų diena. Ji buvo skirta pagerbti žmonėms, kurie tarnavo savo šaliai, vilkėdami kariškomis uniformomis.

✖ – Kai mudu pradėjom prekiauti, Hari, – tarė Dveinas, – „Pontiakais" važinėdavo mokytojos, senelės ir netekėjusios tetulės. – Taip ir buvo. – Gal tu nepastebėjai, Hari, dabartinius prašmatnius, tviskančius „Pontiakus" perka žmonės, kurie iš gyvenimo spaudžia kaifą! O tu rengiesi tartum laidojimo reikmenų biuro tarnautojas! Pasižiūrėk į veidrodį, Hari, ir paklausk save: „Kas galėtų pagalvoti, kad šitas žmogynas turi ką nors bendro su „Pontiakais"?"

Haris Lesabras, baisiausiai priblokštas, nė nebesakė Dveinui, jog, nepaisant išvaizdos, jis pripažintas vienu geriausių „Pontiako" prekybos agentų ne tik pačioje valstijoje, bet ir visuose Vidurvakariuose. O Midlendo srityje „Pontiakas", nors ir nepigus, buvo pats populiariausias automobilis. Jis buvo vidutinio brangumo.

✖ Dveinas Huveris pasakė vargšui Hariui Lesabrui, kad Havajų savaitė, prasidėsianti tuoj po Veteranų dienos, Hariui būsianti auksinė proga atsipūsti, pasilinksminti ir kitus palinksminti.

– Pasakysiu tau naujieną, Hari, – kalbėjo Dveinas, – šiuolaikinis mokslas padovanojo mums daugybę nuostabiausių neregėtų spalvų įdomiais, negirdėtais pavadinimais. Raudoną! Oranžinę! Žalią! Rausvą! Niekas mūsų nebeverčia apsiriboti vien juoda, balta ir pilka! Puiki naujiena, Hari, tiesa? Be to, valstijos įstatymų leidėjai, Hari, neseniai paskelbė, kad šypsojimasis darbo valandomis nebebus laikomas nusikaltimu, o gubernatorius man asmeniškai pažadėjo, kad už anekdotus nebesodins į suaugusiųjų pataisos namus, į seksualinių nusikaltėlių skyrių!

✖ Haris Lesabras būtų visa tai kaip nors pramirksėjęs, jei ne viena aplinkybė: jis buvo transvestitas. Savaitgaliais jis mėgdavo apsitaisyti moteriškais drabužiais – ir dar kokiais! Haris su žmona užsitraukdavo užuolaidas, ir Haris virsdavo tikru rojaus paukšteliu.

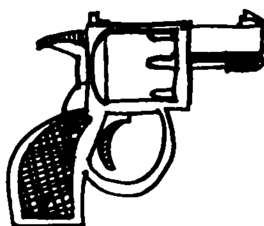
Šią Hario paslaptį žinojo tiktai žmona.

Kai Dveinas patraukė jį per dantį dėl kasdienių drabužių, o paskui užsiminė apie Šeperdstauno suaugusiųjų pataisos namų seksualinių nusikaltėlių skyrių, Hariui iš karto kilo įtarimas, kad jo paslaptis išaiškėjo. O ta paslaptis buvo ne juokas. Už tas savaitgalio pramogėles Harį galėjo areštuoti. Jam galėjo pripaišyti iki trijų tūkstančių dolerių baudą ir nuteisti penkeriems metams sunkiųjų darbų Šeperdstauno suaugusiųjų pataisos namų seksualinių nusikaltėlių skyriuje.

✖ Todėl tą ilgą savaitgalį vargšas Haris praleido gana prastai. Tačiau Dveinas praleido jį dar prasčiau.

Štai ką paskutinę savaitgalio naktį veikė Dveinas. Kenksmingos cheminės medžiagos išvertė jį iš lovos. Jos skubino Dveiną kuo greičiau apsirengti, tarytum jam būtų reikėję bėgti tvarkyti kažkokių neatidėliotinų reikalų. Buvo ką tik po vidurnakčio. Veteranų diena pasibaigė sulig dvyliktuoju laikrodžio dūžiu.

Kenksmingų cheminių medžiagų verčiamas, jis išsitraukė iš po pagalvio užtaisytą 38 kalibro revolverį ir įsikišo į burną. Revolveris buvo prietaisas, kurio vienintelė paskirtis – kiurdyti žmonių kūnus. Jis atrodė taip:

Toje planetos dalyje, kur gyveno Dveinas, revolverį, kas norėdavo, galėdavo nusipirkti artimiausioje ūkinių prekių parduotuvėje. Revolverius turėjo visi policininkai. Taip pat ir visi kriminaliniai nusikaltėliai. Taip pat žmonės, kurių nebuvo galima priskirti nei tiems, nei aniems.

Nusikaltėliai atkišdavo ginklą į žmogų ir sakydavo: „Atiduok visus pinigus“, ir žmogus paprastai atiduodavo. O policininkai atkišdavo ginklą į nusikaltėlį ir sakydavo: „Stok!“ ar ką kitą, priklausomai nuo aplinkybių, ir nusikaltėlis paprastai paklusdavo. O kartais nepaklusdavo. Kartais žmona taip įsiusdavo ant vyro, kad imdavo ir su ginklu jį prakiurdydavo. Kartais vyras taip įsiusdavo ant žmonos, kad prakiurdydavo ją. Ir taip toliau.

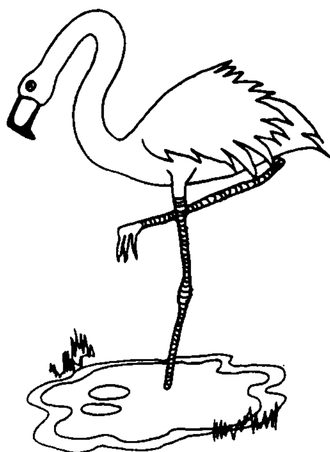
Tą pačią savaitę, kai Dveinas Huveris sukėlė skandalą, vienas keturiolikmetis berniukas Midlende prakiurdė tėvą ir motiną, nes

nenorėjo jiems rodyti savo blogų pažymių. Berniuko advokatas ruošėsi paduoti prašymą, kad jo klientui pripažintų laikiną pamišimą, o tai reiškė, jog šaudamas berniukas nežinojo, ar daro gerai, ar blogai.

✖ Atsirasdavo tokių, kurie prakiurdydavo garsius žmones, kad ir patys bent kiek pagarsėtų. Atsirasdavo tokių, kurie sėsdavo į lėktuvus, skrendančius ten ir ten, ir pažadėdavo prakiurdyti lėktuvo vadą ir antrąjį pilotą, jeigu jie nenuskraidins lėktuvo kitur.

✖ Dveinas palaikė apžiojęs vamzdį. Jis atsidavė alyva. Revolveris buvo užtaisytas, gaidukas atlaužtas. Vos už keliolikos centimetrų nuo Dveino smegenų, gulėjo dailūs metaliniai cilindriukai su medžio anglies, kalio salietros ir sieros mišiniu. Dveinui tereikėjo spustelti svertelį, ir parakas būtų virtęs dujomis. Dujos būtų pro vamzdį išstūmusios švino gabaliuką, o šis būtų prakiurdęs Dveno smegenis.

Tačiau Dveinas nusprendė verčiau sušaudyti vieną iš glazūruotais kokliais išklotų vonios kambarių. Jis pykštelėjo švino gabaliukus į atitvertą patalpą su tualetu, prausykla ir vonia. Ant stiklinės pertvaros buvo smėlio švirkšle išrašytas flamingo piešinys. Jis atrodė taip:

Dveinas nušovė flamingą.

Vėliau, prisiminęs flamingą, jis niurzgėdavo. Štai ką jis niurzgėdavo: „Velnio blauzda sušiktas paukštis". Šūvių niekas negirdėjo. Visuose kaimyniniuose namuose įrengta puiki garso izoliacija. Pavyzdžiui, garsas, norintis išsprukti arba įsmukti į Dveino pasakiškąjį namą, turėdavo prasibrauti pro trijų ir trijų ketvirtųjų centimetro storio tinko sluoksnį, pro drėgmę sulaikantį polistirolio sluoksnį, pro aliuminio lapą, pro septynių su puse centimetrų oro tarpą, pro kitą aliuminio lapą, pro septynių su puse centimetrų storio stiklo vatos antklodę, pro dar vieną aliuminio lapą, pro pustrečio centimetro izoliacinę lentą iš presuotų medžio pjuvenų, pro tolį, pro pustrečio centimetro medžio apmušą, paskui vėl pro tolį, o galiausiai pro tuščiavidurį aliuminio apmušą. Tuštuma tame apmuše buvo pripildyta stebuklingos izoliacinės medžiagos, kuria apvelkamos raketos, skrendančios į Mėnulį.

✖ Dveinas uždegė prožektorius aplink namą ir ėmė žaisti krepšinį ant asfaltuotos aikštelės priešais savo penkių automobilių talpos garažą.

Dveinui ėmus šaudyti, jo šuo Sparkis pasislėpė pusrūsyje. Bet dabar jis iš ten išlindo. Sparkis žiūrėjo, kaip Dveinas žaidžia krepšinį.

– Drauguži tu mano, Sparkeli, – sakė Dveinas. Ir taip toliau. Jis labai mylėjo savo šunį.

Žmonės jo žaidžiant nematė. Nuo kaimynų jį užstojo medžiai, krūmai ir aukšta kedrinių lentų tvora.

✖ Jis padėjo kamuolį ir sėdo į juodą „Furijos" modelio „Plimutą" – buvo jį prieš dieną priėmęs į komisą. „Plimutą" gamino „Crysler" firma, o Dveinas pardavinėjo „General Motors" produkciją. Jis

nutarė dieną kitą pavažinėti „Plimutu“, norėdamas pažiūrėti, ko verti jo konkurentai.

Varydamas automobilį atbulą privažiavimo keliuku, jis pamanė, kad reikia paaiškinti kaimynams, kodėl važiuoja „Furijos“ modelio „Plimutu“, todėl pro langelį riktelėjo:

– Žiūriu, ko verti konkurentai! – Ir paspaudė signalą.

✖ Dveinas nuzvimbė Senuoju apygardos plentu į tuštutėlę Centrinę magistralę. Nesumažinęs greičio, įsuko į Dešimtąją atšaką, atsitrenkė į turėklą, kelis kartus apsisuko vietoje. Tada atbulas išvažiavo į Sueigų aveniu, peršoko per kelkraščio sienelę ir sustojo tuščiame sklype. Sklypas priklausė Dveinui.

Niekas nieko nei girdėjo, nei matė. Tame rajone niekas negyveno. Maždaug kas valandą pro čia turėjo pravažiuoti policininkas, bet jis barakatinavo už kokių trijų kilometrų, šoninėje gatvelėje už „Western Electric“ sandėlio. „Barakatinavo“ – suprask: snaudė eidamas tarnybą.

✖ Dveinas truputį pabuvo savo sklype. Jis įsijungė radiją. Visos Midlendo stotys jau miegojo, tačiau Dveinas sugavo Vakarų Virdžinijos provincijos muzikinę stotį, kuri žadėjo už šešis dolerius išperkamojo mokesčio atsiųsti dešimtį žiedinių krūmų ir penkis vaismedžius.

– Neblogas, sakyčiau, pasiūlymas, – tarė Dveinas. Jis tikrai taip manė. Jo šalyje beveik visi pranešimai, ir siunčiami, ir priimami, net ir telepatiniai, buvo susiję su kokio nors niekniekio pirkimu ar pardavimu. Dveinui jie skambėjo kaip lopšinė.

V SKYRIUS

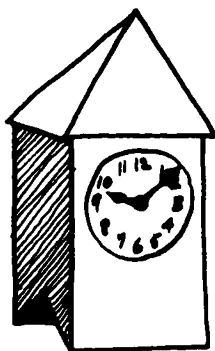
✖ Tuo metu, kai Dveinas Huveris klausėsi Vakarų Virdžinijos, Kilgoras Trautas snūduriavo viename Niujorko kine. Tai buvo daug pigiau, negu nakvoti viešbutyje. Jis nė sykio nebuvo miegojęs kine, tačiau buvo girdėjęs, kad taip daro visiškai nuskurę seniokai. Jis norėjo pasirodyti Midlende kaip pats didžiausias iš tokių nuskurėlių. Jį kvietė dalyvauti simpoziume „Amerikiečių romano ateitis Makliueno epochoje". Tame simpoziume jis ketino pareikšti: „Aš nežinau, kas tas Makliuenas, užtat žinau, ką reiškia nakvoti tarp nuskurusių senių Niujorko kine. Gal, sakau, pašnekam apie tuos nuskurėlius?"

Ir dar jis norėjo pareikšti: „Ar negalėtų tas jūsų Makliuenas paaiškinti, koks yra ryšys tarp „bebriukų" ir knygų prekybos?"

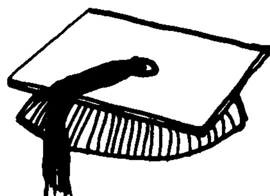
✖ Trautas atvažiavo iš Kohouzo į Niujorką gerokai po pietų. Jis aplėkė nemažai pornografijos krautuvių, taip pat užėjo į vieną marškinių parduotuvę. Nusipirko dvi savo knygas – „Ratuota epidemija" ir „Dabar jau galima papasakoti", žurnalą su savo apsakymu ir marškinius prie smokingo. Žurnalas vadinosi „Juodasis kojaraištis". Per marškinių krūtinę leidosi klosčių kaskada. Marškinių pardavėjo patartas, Trautas nusipirko ir gatavą rinkinį su juosta, butonjere ir „varlike". Visas komplektas buvo mandarinų spalvos.

Šie pirkiniai gulėjo jam ant kelių kartu su traškančio rudo popieriaus paketu, į kurį buvo suvyniotas smokingas, šešerios naujos trumpikės, šešios poros naujų puskojinių, skustuvas ir naujas dantų šepetukas. Trautas jau daug metų apsiėjo be šepetuko.

✖ Sprendžiant iš viršelių, romanuose „Ratuota epidemija“ ir „Dabar jau galima papasakoti“ turėjo būti daug „bebriukų“. Pastaroji knyga pavers Dveiną Huverį kraujo ištroškusiu maniaku. Nuotrauka jos viršelyje vaizdavo universiteto profesorių, nurenginėjamą būrelio nuogų studenčių. Pro klubo langą buvo matyti bibliotekos bokštelis. Buvo dienos metas, ir buvo matyti bokšto laikrodis. Laikrodis atrodė taip:

Profesorius buvo pusnuogis – tik su dryžuotom trumpikėm, kojinėm su kojaraiščiais ir su akademine kepure, kuri atrodė taip:

Nei apie profesorių, nei apie studenčių klubą, nei apie universitetą knygoje nebuvo nė žodžio. Knyga buvo ilgas Visatos Kūrėjo laiškas vienintelei Visatos būtybei, turinčiai laisvą valią.

✖ O dėl apsakymo „Juodojo kojaraiščio" žurnale, tai Trautas nė manyti nenumanė, kad jis priimtas spaudai. Priimtas jis buvo, matyt, seniai, nes žurnalo išleidimo data rodė 1962 metų balandį. Trautas jį atsitiktinai rado nuobodžių senų žurnalų dėžėje prie durų. Tai buvo žurnalai, iliustruoti moteriškų kelnaičių nuotraukomis.

Trautui perkant žurnalą, kasininkas palaikė jį arba girtu, arba ne viso proto. Ieško, pagalvojo kasininkas, tokių nuotraukų, kur moterys su kelnaitėm. Kojos, tiesa, pakeltos, bet su kelnaitėm, todėl nepalyginsi su „bebriukais", kurie pardavinėjami galiniame skyriuje.

– Tikiuosi, jums patiks, – tarė kasininkas Trautui. Jis norėjo pasakyti, jog tikisi, kad Trautas ras nuotraukų, į kurias žiūrėdamas patirs malonumą, nes tokia buvo vienintelė visų tų knygų ir žurnalų paskirtis.

– Jis man reikalingas Menų festivaliui, – pasakė Trautas.

✖ Dabar apie patį apsakymą. Jis vadinosi „Kvanktelėjęs šokėjas". Kaip ir daugelis kitų Trauto apsakymų, šis pasakojo apie tragiškai pasibaigusį vienos būtybės mėginimą užmegzti kontaktą su kitomis.

Štai jo turinys. Į Žemę skraidančia lėkšte atvyksta būtybė, vardu Zogas, kad paaiškintų, kaip išvengti karų ir kaip išgydyti vėžį. Jis atskrido su šia informacija iš Margo planetos, kurios gyventojai susišnekėdavo persdami ir šokdami tryptinį.

Zogas nusileido naktį Konektikute. Nespėjo jis išlipti, kai pamatė degantį namą. Persdamas ir šokdamas tryptinį ir tuo įspėdamas žmones apie jiems gresiantį baisų pavojų, jis įsiveržė į namą. Šeimininkas su golfo lazda sutrupino Zogui smegeninę.

✖ Kine, kuriame sėdėjo Trautas, susikrovęs ant kelių savo paketus, rodė vien nešvankius filmus. Skambėjo raminanti muzika. Sidabriniame ekrane jauno vyruko ir jaunos moters iliuziniai atvaizdai be pavojaus sveikatai čiulpė vienas kito žiomenis.

Sėdėdamas Trautas sugalvojo naują romaną. Romaną apie tai, kaip vienas žemietis astronautas nuvyko į planetą, kur visi gyvi padarai, ir gyvūnai, ir augalai, išskyrus humanoidus, buvo žuvę dėl užterštos aplinkos. Humanoidai mito produktais iš naftos ir akmens anglies.

Jie suruošė tam astronautui, vardu Donas, vaišes. Valgiai buvo siaubingi. Kalba daugiausia sukosi apie cenzūrą. Miestuose buvo pilna kinų, kuriuose rodė vien nešvankius filmus. Humanoidai norėjo juos kaip nors išgyvendinti, tačiau nepažeisdami žodžio laisvės.

Jie klausė Doną, ar ir Žemėje egzistuoja ta pati problema, ir Donas atsakė – egzistuoja. Jie teiravosi, ar žemiečių filmai labai nešvankūs, ir Donas atsakė: „Nešvankumo viršūnė".

Humanoidai suabejojo, nes buvo įsitikinę, kad nepadoresnių už jų nešvankius filmus Žemėje negali būti. Todėl visi suvirto į važiuokles ant oro pagalvių ir nusklendė į nešvankių filmų kino teatrą miesto centre.

Kai nuvyko, buvo pertrauka, ir Donas spėliojo, kas gi galėtų būti nešvankiau už tai, ką jis buvo matęs Žemėje. Prieš užgęstant šviesoms, jį net apėmė seksualinis jaudulys. Moterys jų kompanijoje visos virpėjo iš susijaudinimo ir drovėdamosi neramiai muistėsi.

Salė aptemo, atsiskleidė uždanga. Iš pradžių jokio vaizdo nebuvo matyti. Iš garsiakalbių sklido čiaupsėjimas ir aikčiojimas. Paskui prasidėjo filmas. Vaizdas buvo aukštos kokybės. Rodė vyriškos lyties humanoidą, valgantį kažką panašaus į kriaušę. Kamera staiga priartino jo lūpas, liežuvį ir dantis, blizgančius nuo seilių. Valgė jis neskubėdamas. Kai paskutinis kąsnelis dingo čiaumojančioje burnoje, objektyvas nukrypo į jo Adomo obuolį. Adomo obuolys

begėdiškai kilsavo. Valgytojas patenkintas atsiriaugėjo, ir ekrane pasirodė toks žodis, tiktai tos planetos kalba:

PABAIGA

✖ Visa tai buvo, be abejo, fantazija. Jokių kriaušių toje planetoje nebebuvo. Ir filmas apie kriaušės valgymą nebuvo svarbiausia seanso dalis. Tai tebuvo trumpas siužetėlis, kurio metu žiūrovai susikaupė.

Po to prasidėjo pagrindinis meninis filmas. Jis vaizdavo vyriškį, moteriškę ir du jų vaikus, taip pat jų šunį ir katę. Jie pusantros valandos be atvangos valgė – sriubą, mėsą, karštas bandeles, sviestą, daržoves, bulvių košę su padažu, vaisius, saldainius, tortą, pyragą. Kamera retai kada nutoldavo daugiau kaip per porą sprindžių nuo jų blizgančių lūpų ir kilsuojančių Adomo obuolių. O paskui tėvas užkėlė ant stalo katę su šuniu, kad ir jie padalyvautų orgijoje.

Po valandėlės aktoriai prisivalgė iki kaklo. Jie prisiputo tiek, jog akys virto iš kaktų. Visi vos pajudėjo. Sakė, ko gero, visą savaitę nebenorėsią valgyti, ir taip toliau. Lėtai nurinko stalą, tada iškleivojo į virtuvę ir suvertė apie penkiolika kilogramų likučių į atliekų kibirą. Žiūrovai šėlo iš pasitenkinimo.

✖ Kai Donas su draugais išėjo iš kino, prie jų prikibo humanoidės kekšės, kurios siūlė jiems kiaušinių, apelsinų, pieno, sviesto, žemės riešutų ir taip toliau. Iš tikrųjų šitų gardumynų kekšės jiems, suprantama, nebūtų davusios.

Humanoidai paaiškino Donui, kad jeigu jis nueitų pas kekšę, ji pagamintų jam valgį iš naftos ir akmens anglies produktų ir nuplėštų fantastiškus pinigus.

O paskui, jam valgant, begėdiškai šnekėtų, koks šviežias ir maistingas tas jos valgymas, nors iš tikrųjų jis būtų nenatūralus.

VI SKYRIUS

✖ Dveinas Huveris kokią valandą sėdėjo važinėtame „Furijos" modelio „Plimute" nuosavame žemės sklype, klausydamasis Vakarų Virdžinijos. Radijas jį informavo, kaip galima apsidrausti sveikatą, įmokant keliolika skatikų per dieną, ir kaip geriau eksploatuoti automobilį. Jį informavo, kaip gydytis nuo vidurių užkietėjimo. Jam siūlė Bibliją, kurioje visi Dievo ir Jėzaus Kristaus žodžiai išspausdinti raudonu šriftu didžiosiomis raidėmis. Jam siūlė kambarinį augalą, kuris prisivilioja ir suvirškina ligas platinančius vabzdžius.

Visa tai nusėdo į Dveino atmintį tam atvejui, jei kada prireiktų. Ten jau daug ko buvo prisikaupę.

✖ Tuo metu, kai Dveinas sau vienas ten sėdėjo, už trylikos kilometrų, Ferčaildo bulvaro gale, centrinėje ligoninėje merdėjo seniausia Midlendo miesto gyventoja. Ji vadinosi Mere Jang*. Jai buvo šimtas aštuoneri metai. Ji buvo juodaodė. Merės Jang tėvai vergavo Kentukyje. Tarp Merės Jang ir Dveino Huverio egzistavo šioks toks ryšys. Kai Dveinas buvo mažas, Merė keletą mėnesių tarnavo jų namuose skalbėja. Ji pasakojo jam visokias istorijas iš Biblijos ir iš vergijos laikų. Sykį pasipakojo, kaip vaikystėje mačiusi viešai pakariamą baltaodį vyriškį.

* Young – jaunas (*angl.*).

✖ Jaunas juodaodis gydytojas centrinėje ligoninėje stebėjo, kaip Merė Jang merdėja nuo plaučių uždegimo.

Gydytojas jos nepažinojo. Jis tik savaitę gyveno Midlende. Gydytojas net nebuvo amerikietis, nors baigė Harvardo universitetą. Jis buvo kilęs iš Nigerijos, iš indarų genties. Vadinosi Siprijanas Ukvendė. Jis nejautė giminystės nei su Mere, nei su jokiais kitais juodaodžiais amerikiečiais. Giminėmis jis laikė tik indarus.

Mirties valandą Merė buvo tokia pat vieniša šioje planetoje kaip ir Dveinas Huveris ar Kilgoras Trautas. Ji neturėjo palikuonių. Neturėjo nei draugų, nei giminių, kurie žiūrėtų, kaip ji miršta. Todėl savo paskutiniuosius žodžius šioje planetoje ji ištarė Siprijanui Ukvendei. Jai nebeužteko kvapo suvirpinti balso stygoms. Ji pajėgė tik be garso judinti lūpas.

Štai ką ji tepasakė apie mirtį:

– Vai vai vai...

✖ Kaip ir visi žemiečiai, Merė Jang mirdama visiems ją pažinojusiems pasiuntė silpnučius signalus, primindama apie save. Ji paleido debesėlį telepatinių peteliškių, ir viena jų brūkštelėjo per skruostą Dveinui Huveriui, esančiam už trylikos kilometrų.

Dveinas kažkur už savęs išgirdo nusilpusio žmogaus balsą, nors jokio žmogaus ten nebuvo. Balsas sakė Dveinui:

– Vai vai vai...

✖ Kenksmingos cheminės medžiagos paragino Dveiną užvesti automobilio variklį. Jis išvažiavo iš tuščio sklypo, lėtai nuriedėjo Sueigų aveniu, einančia lygiagrečiai su Centrine magistrale.

Pravažiavo pro pagrindinę savo darbovietę, tai yra pro Dveino Huverio „Pontiakų“ parką, ir įsuko į jo pašonėje įsikūrusio „Holiday Inn“

viešbučio automobilių stovėjimo aikštelę. Dveinui priklausė trečdalis viešbučio; jo partneriai buvo geriausias Midlendo ortodontas daktaras Alfredas Maritimas ir Bilas Mileris – jis, be kita ko, buvo ir Šepertdstauno suaugusiųjų pataisos namų amnestijų komisijos pirmininkas.

Nieko nesutikęs, Dveinas užpakaliniais viešbučio laiptais užlipo ant stogo. Švietė pilnatis. Švietė dvi pilnatys. Naujasis Mildredos Beri Menų centras, peršviečiamas kamuolys ant kojūkų, dabar buvo iš vidaus apšviestas – ir atrodė kaip mėnulis.

✖ Dveinas žvelgė į miegantį miestą. Tai buvo jo gimtasis miestas. Jis praleido pirmuosius trejus gyvenimo metus tik trys kilometrai nuo tos vietos, kur stovėjo. Čia jį įsūnijo, čia jis ėjo į mokyklą.

Jam priklausė ne tik „Pontiako" agentūra ir dalis naujojo „Holiday Inn" viešbučio. Jam priklausė ir trys užkandinės, penkios automatizuotos automobilių plovyklos, jis buvo vienas iš „Cukrinės upelės" užvažiuojamo kino teatro, radijo stoties „WMCY", „Trijų klevų" golfo aikštės savininkų ir turėjo tūkstantį septynis šimtus „Barrytron", vietinės elektroninių prietaisų firmos, bendro kapitalo akcijų. Jam priklausė daugybė tuščių sklypų. Jis buvo Midlendo apygardos valstybinio banko direktorių tarybos narys.

Tačiau dabar Midlendas Dveinui atrodė nepažįstamas ir bauginantis.

– Kur aš esu? – paklausė jis.

Jis netgi pamiršo, kad jo žmona Silija nusižudė prisirijusi „Drano" – natrio šarmo ir aliuminio miltelių mišinio, skirto kanalizacijos vamzdžiams valyti. Kadangi Silijos organizmas susidėjo iš tokių pačių medžiagų, kurios paprastai užkemša kanalizacijos vamzdžius, ji virto mažu vulkanu.

Dveinas pamiršo net tai, kad jo vienintelis vaikas – sūnus – išaugo ir virto pagarsėjusiu homoseksualiu. Jo vardas Džordžas, tačiau visi jį vadino Triušeliu. Jis skambino pianinu naujojo „Holiday Inn“ viešbučio kokteilinėje.

– Kur aš esu? – pakartojo Dveinas.

VII SKYRIUS

✖ Kilgoras Trautas Niujorko kino teatre nuėjo į vyrų tualetą nusišlapinti. Ant sienos šalia rankšluosčio pamatė priklijuotą skelbimą. Jis reklamavo masažo saloną „Sultono haremas". Masažo salonai Niujorke buvo naujovė, kelianti visuotinį susidomėjimą. Vyrai užėję galėdavo fotografuoti nuogas moteris arba dažyti nuogų moterų kūnus vandeniniais dažais. Pageidaujantiems vyrams moterys visur tryniodavo, kol jų peniai iššaudavo sėklą į turkiškus rankšluosčius.

– Štai kur smagus, visavertis gyvenimas, – tarė Kilgoras Trautas.

Šalia rankšluosčio ant glazūruotų koklių kažkas pieštuku buvo užrašęs:

Kur gyvenimo prasmė?

Trautas iškrėtė kišenes, ieškodamas plunksnakočio ar pieštuko. Jis žinojo, kaip atsakyti į šį klausimą. Tačiau neturėjo kuo rašyti, nerado net degtuko nuodegos, todėl paliko klausimą neatsakytą. O štai ką jis būtų parašęs, jei būtų turėjęs kuo:

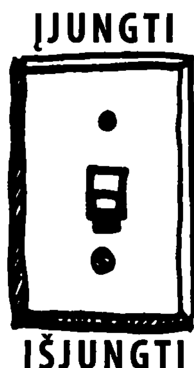
Būti
Visatos Kūrėjo
akimis,
ausimis
ir sąžine,
kvaily!

✖ Grįždamas į savo vietą kino salėje, Trautas ėmė vaidinti Visatos Kūrėjo akis, ausis ir sąžinę. Jis telepatiškai siuntė nesvarbu kur esančiam Kūrėjui pranešimus. Jis pranešė, kad vyrų tualete švaru, net blizga. „Kilimas po mano kojomis, – raportavo jis iš vestibiulio, – naujas ir elastingas. Spėju, kad jis iš kažkokio ypatingo pluošto. Spalva – mėlyna. Įsivaizduojate *mėlyną* spalvą?“ Ir taip toliau.

Kai įėjo į salę, joje degė šviesos. Žiūrovai buvo išsivaikščioję, likęs tik administratorius, jis drauge ėjo ir kontrolieriaus, ir tvarkdario, ir valytojo pareigas. Jis šlavė tarpueilius. Tai buvo pusamžis baltaodis vyriškis.

– Balius baigtas, dėduli, – tarė jis Trautui. – Laikas namučių.

Trautas neprieštaravo. Bet ir išsyk nepasišalino. Jis apžiūrėjo žaliais emaliniais dažais dažytą plieninę dėžę salės gale. Joje buvo įmontuotas projektorius, garso aparatūra ir kino juostos. Nuo dėžės iki kištuko lizdo sienoje tiesėsi laidas. Dėžės priekyje blizgėjo anga, pro kurią išeidavo vaizdas. Dėžės šone buvo matyti paprastas jungiklis. Jis atrodė taip:

✖ Trautas susižavėjo: žinojo, kad tereikia jam spustelėti jungiklį, ir žmonės vėl ims kruštis ir čiulptis.

– Labanakt, dėduli, – pabrėždamas žodžius, pakartojo administratorius.

Trautas nenoriai atsitraukė nuo aparato. Štai ką jis pasakė apie jį administratoriui:

– Ji tokį didelį poreikį patenkina, šita mašina, o taip nesunku ją aptarnauti.

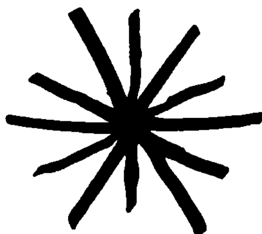
✖ Išėjęs iš kino, Trautas, tarnaudamas Visatos Kūrėjo akimis, ausimis ir sąžine, pasiuntė jam tokį telepatinį pranešimą: „Išeinu į Keturiasdešimt antrąją gatvę. Kas jums apie šią gatvę jau žinoma?“

VIII SKYRIUS

✖ Trautas išėjo ant Keturiasdešimt antrosios gatvės šaligatvio. Vaikščioti šia gatve buvo pavojinga. Pavojinga buvo vaikščioti visame mieste – ir dėl kenksmingų cheminių medžiagų, ir dėl nelygaus turtų pasidalijimo, ir taip toliau. Daugeliui žmonių, kaip ir Dveinui, organizmuose gaminosi smegenims kenksmingos cheminės medžiagos. Tačiau buvo mieste ir tūkstančių tūkstančiai tokių, kurie kenksmingas chemines medžiagas pirkdavo ir rydavo arba traukdavo pro nosį, arba leisdavosi į venas su štai tokiais prietaisėliais:

Kiti net grūsdavosi kenksmingus chemikalus pro šiknos skylę. Jų šiknos skylės atrodė taip:

✖ Tokius rizikingus eksperimentus su cheminėmis medžiagomis ir savo organizmais žmonės darė todėl, kad norėjo geriau, gražiau gyventi. Gyvenimo sąlygos jų buvo bjaurios, tad ir elgtis galima buvo tik bjauriai. Nuosavybės jie turėjo gumbą, todėl aplinkos pagerinti nepajėgė. Užtat visaip stengėsi pagražinti bent savo vidų.

Rezultatai buvo katastrofiški – savižudybės, vagystės, žmogžudystės, beprotybė ir taip toliau. Tačiau į rinką plūdo vis naujų chemikalų. Keturiasdešimt antrojoje gatvėje, už šešių metrų nuo Trauto, palei pornografijos krautuvės duris be sąmonės gulėjo keturiolikmetis baltaodis berniokėlis. Jis buvo išgėręs pusę puslitrio naujoviško dažų valiklio, kuris tik prieš dvi dienas buvo pasirodęs parduotuvėse. Be to, jis buvo prarijęs dvi piliules, apsaugančias raguočius nuo Bengo ligos, tokio infekcinio susirgimo, kuris baigiasi išsimetimu.

✖ Išėjęs į Keturiasdešimt antrąją gatvę, Trautas suakmenėjo iš baimės. Aš jam daviau niekam tikusį gyvenimą, bet drauge suteikiau jam ir geležinį norą gyventi. Žemės planetoje toks derinys – įprastas dalykas.

Kino administratorius išėjo ir užrakino duris.

Ir tuomet iš niekur atsirado dvi jaunos juodaodės prostitutės. Jos paklausė Trautą ir administratorių, ar jie nenorėtų pažaisti. Jos buvo linksmos ir drąsios – mat prieš pusvalandį buvo sudorojusios tūbelę norvegiškų vaistų nuo hemorojaus. Tie vaistai buvo gaminami jokiu būdu ne valgymui. Juos reikėjo švirkštis į užpakalį.

Mergelės buvo kaimietės. Jos užaugo provincijoje šalies pietuose, kur jų protėviai būdavo naudojami kaip žemės ūkio mašinos. Tačiau šiais laikais tenykščiai ūkininkai gyvų mašinų nebenaudoja, nes mašinos iš metalo pigesnės, patvaresnės ir tenkinasi prastesniais būstais.

Todėl juodaodėms mašinoms beliko arba kraustytis iš ten, arba mirti badu. Jos suplaukė į miestus, nes visur kitur ant tvorų ir medžių akis badė štai tokie įspėjimai:

✖ Kilgoras Trautas kažkada parašė apsakymą „Pašalinis - tai tu!“ Veiksmas vyksta Havajų salose - ten, kur turėjo keliauti laimingieji midlendiečiai, Dveino Huverio loterijos laimėtojai. Kiekvienas žemės lopinėlis salose priklausė kokiems keturiasdešimčiai žmonių, ir Trauto apsakyme tie žmonės nutarė išnaudoti nuosavybės teises visu šimtu procentų. Jie visur prikarstė įspėjimų „Eiti draudžiama!“

Dėl to milijonams kitų havajiečių susidarė baisių sunkumų. Traukos dėsnis reikalavo, kad jie būtų kur nors prilipę prie žemės paviršiaus. O jei neturi žemės, tai lįsk į jūrą ir plūduriuok sveikas.

Bet paskui federalinė vyriausybė parengė ekstra gelbėjimo programą. Visiems vyrams, moterims ir vaikams, neturintiems nuosavybės - žemės, - buvo duota po didelį helio pripūstą balioną.

✖ Po kiekvienu balionu tabalavo trosas su diržais. Su šiais balionais havajiečiai galėjo ir toliau gyventi salose, nesiliesdami prie svetimos nuosavybės.

✖ Prostitutės tarnavo suteneriui. Jis buvo stulbinamai gražus ir žiaurus. Joms jis atstojo Dievą. Jis atėmė iš jų laisvą valią, bet jos už tai ant jo nepyko. Vis vien joms tos laisvės nereikėjo. Jos atsidavė suteneriui su visa siela ir kūnu; lygiai taip pat būtų galėjusios atsiduoti, sakykim, Jėzui ir gyventi negalvodamos apie save ir pasitikėdamos Dievo valia.

Jų vaikystė buvo praėjusi. Jos palengva merdėjo. Žemė, jų akimis žiūrint, buvo nešvanki planeta. Kai Trautas ir kino teatro administratorius, du nešvankėliai, pasakė nenorį žaisti nešvankaus žaidimo, merdėjančios mergelės lėtai nužingsniavo sau: jų kojos takšt prilimpa prie planetos, atsiknoja, vėl takšt, vėl atsiknoja... Jos išnyko už kampo. Trautas, Visatos Kūrėjo akys ir ausys, nusičiaudėjo.

✖ – Į sveikatą! – pasakė administratorius. Šitaip daugelis amerikiečių grynai automatiškai reaguodavo išgirdę žmogų čiaudint.

– Ačiū, – atsakė Trautas. Šitaip tarp jų užsimezgė trumpalaikė draugystė.

Trautas pasakė tikįsis laimingai pasiekti kokį nors pigų viešbutį. Administratorius pasakė tikįsis laimingai pasiekti metro stotį Taims skvere. Ir juodu nuėjo drauge, drąsinami savo žingsnių aido, atsimušančio nuo pastatų fasadų.

Administratorius šiek tiek pasipasakojo Trautui, kokia jam regisi ši planeta. Pasak jo, tai kampelis, kur jis gyvenąs su žmona ir pora vaikučių. Jie nežiną, kad jis dirbąs kine, rodančiame nešvankius filmus. Jie manąs, jog jis, kaip inžinierius, iki vėlumos teikiąs konsultacijas. Jis pasakė, kad jo amžiaus inžinieriai planetoje nelabai reikalingi. Nors kadaise jinai juos dievino.

– Sunkūs laikai, – pasakė Trautas.

Administratorius pasipasakojo dalyvavęs kuriant stebuklingą izoliacinę medžiagą, kuri buvo panaudota raketiniuose laivuose,

skrendančiuose į Mėnulį. Beje, tai ta pati medžiaga, kuri suteikė stebuklingų izoliacinių savybių Dveino Huverio pasakiškojo namo Midlendo mieste aliumininio apmušui.

Administratorius priminė Trautui žodžius, kuriuos ištarė pirmasis žmogus, pastatęs koją ant Mėnulio:

– „Nedidelis žmogaus žingsnelis – milžiniškas žmonijos šuolis.“

– Gražiai pasakyta, – pritarė Trautas. Jis dirstelėjo sau per petį ir pastebėjo, kad jiems iš paskos seka baltas „Tornado“ modelio „Oldsmobilis“ su juodu vinilo stogu. Toji keturių šimtų arklio jėgų galingumo mašina su priekiniu varančiuoju tiltu maždaug penkių kilometrų per valandą greičiu burpsėjo palei pat šaligatvį per tris metrus nuo jų.

Tai buvo paskutinis dalykas, kurį užfiksavo jo atmintis: kad iš paskos burpsėjo „Oldsmobilis“.

✖ Kai atsipeikėjo, pasijuto klūpąs keturpėsčias rankinio aikštelėje po Kvinsboro tiltu Penkiasdešimt devintojoje gatvėje, Ist Riverio pakrantėje. Kelnės ir trumpikės – nusmauktos ant blauzdų. Pinigai – dingę. Paketai su smokingu, naujaisiais marškiniais ir knygom išbarstyti ant žemės. Iš vienos ausies sunkėsi kraujas.

Policija jį užklupo maunantis kelnes. Prožektoriaus apakintas, jis stovėjo atsirėmęs į rankinio aikštelės tvorą ir kvailai grabaliojosi apie diržą ir klyną. Policininkai spėjo, kad jį užklupo pažeidinėjant viešąją tvarką, kad užklupo jį kažką kuriant su skurdžia – ekskrementai plius alkoholis – seno žmogaus palete.

Jis ne visiškai grynai buvo apšvarintas. Kelnėse, laikrodžio kišenėlėje, buvo likę dešimt dolerių.

✖ Ligoninėje nustatė, kad Trautas sužeistas nesunkiai. Jį nuvežė į policijos būstinę ir tenai apklausė. Jis tegalėjo pasakyti, jog jį pagrobė

pikta dvasia, važiavusi baltu „Oldsmobiliu", ir daugiau nieko. Policija norėjo žinoti automobiliu važiavusių asmenų skaičių, amžių, lytį, odos spalvą, kalbėseną.

– Aš nieko nežinau. Gal ten buvo visai ne Žemės gyventojai, – atsakė Trautas. – Gal ten buvo kokios protaujančios dujos iš Plutono.

✖ Trautas taip leptelėjo, nieko pikta nemanydamas, tačiau šie jo žodžiai it bacilos sukėlė epidemiją, užnuodijusią daugybės žmonių sąmonę. Štai kaip ta epidemija išplito: kitą dieną vienas reporteris aprašė šį atsitikimą „New York Post" laikraštyje ir žinutės pradžioje pacitavo Trauto žodžius.

Žinutės antraštė skelbė:

PLUTONO GANGSTERIAI PAGROBĖ DU ŽMONES.

Trautas, beje, laikraštyje virto Kilmeriu Troteriu, adresas nežinomas, amžius nurodytas – aštuoniasdešimt dveji metai.

Kiti laikraščiai persispausdino žinutę, truputį ją padailino. Visi užkibo ant Trauto humoro apie Plutoną, lyg žinovai pasakojo apie „Plutono" gaują. Reporteriai prašė policiją papildomos informacijos apie „Plutono" gaują, todėl policija ėmė rinkti informaciją apie „Plutono" gaują.

✖ Taigi niujorkiečiai, kurių ir taip tykojo begalės anoniminių baubų, lengvai leidosi įbauginami, atrodytų, labai konkrečiu dalyku – „Plutono" gauja. Kad apsisaugotų nuo „Plutono" gaujos, jie prisipirko naujų spynų bei grotų langams. Bijodami „Plutono" gaujos, liovėsi vakarais vaikščioję į teatrus.

Užsienio laikraščiai plačiai paskleidė šiuos baisius gandus, žmonėms, ketinantiems aplankyti Niujorką, savo straipsniuose aiškino, kuriose gatvėse mažiausias pavojus susidurti su „Plutono“ gauja.

✖ Viename iš daugelio Niujorko getų, kuriame gyveno tamsiaodžiai žmonės, apleisto namo rūsyje susirinko didelis pulkas puertorikiečių berniūkščių, mažų, tačiau judrių. Jie norėjo, kad jų visi bijotų – taip manė apsiginti patys ir apginti savo draugus bei namiškius, nes policija tuo nesirūpino. Be to, jie norėjo išgyvendinti iš savo rajono narkotikų kontrabandininkus, norėjo išgarsėti – to labai reikėjo, norint atkreipti valdžios dėmesį, kad valdžia daugiau rūpintųsi gatvių valymu ir taip toliau.

Vienas berniūkštis, Chosė Mendosa, neprastai piešė. Todėl jis ant visų striukelių išpaišė naujosios gaujos emblemą. Štai kokia ta emblema:

IX SKYRIUS

✖ Tuo metu, kai Kilgoras Trautas ne iš blogos valios nuodijo niujorkiečių sąmonę, kuoktelėjęs „Pontiako“ prekybos agentūros savininkas Dveinas Huveris Amerikos Vidurvakariuose lipo nuo savojo „Holiday Inn“ viešbučio stogo.

Prieš pat auštant Dveinas užėjo į kilimais išklotą viešbučio vestibiulį prašyti kambario. Nors metas buvo nei šioks, nei toks, jis rado laukiantį dar vieną žmogų – be to, juodaodį. Tai buvo indaras gydytojas iš Nigerijos Siprijanas Ukvendė – jis apsigyveno viešbutyje, kol susiras tinkamą butą.

Dveinas nuolankiai laukė savo eilės. Jis pamiršo esąs vienas iš viešbučio savininkų. Į tai, kad viešbutyje gyvena ir juodaodžių, Dveinas žiūrėjo filosofiškai. Su karčiai saldžiu pasitenkinimu jis tarė sau: „Laikai keičiasi. Keičiasi laikai“.

✖ Budėtojas buvo naujokas. Jis nepažinojo Dveino. Jis liepė Dveinui užpildyti visą registracijos kortelę. Dveinas savo ruožtu atsiprašė, kad neprisimena automobilio numerio. Jis jautėsi kaltas, nors ir žinojo, kad niekuo nenusikalto.

Kai budėtojas padavė kambario raktą, Dveiną apėmė džiaugsmas. Jis išlaikė egzaminą! Ir kambarys jį sužavėjo. Jis buvo toks nau-

jas, toks vėsus, toks švarus. Jis buvo toks beveidis! Tai buvo viso pasaulio „Holiday Inn“ tipo viešbučių tūkstančių kambarių brolis.

Dveinas Huveris, galimas daiktas, nežinojo, kokia jo gyvenimo prasmė ir ką jam toliau su tuo savo gyvenimu daryti. Tačiau bent šį sykį jis pasielgė labai teisingai: jis patalpino save į idealų konteinerį žmogui.

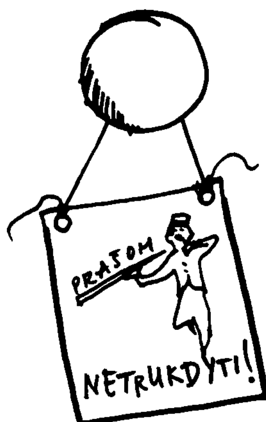
Konteineris laukė bet ko. Jis laukė ir Dveino.

Unitazas buvo apjuostas štai tokia popierine juosta, kurią, prieš naudojantis tualetu, reikia nuplėšti:

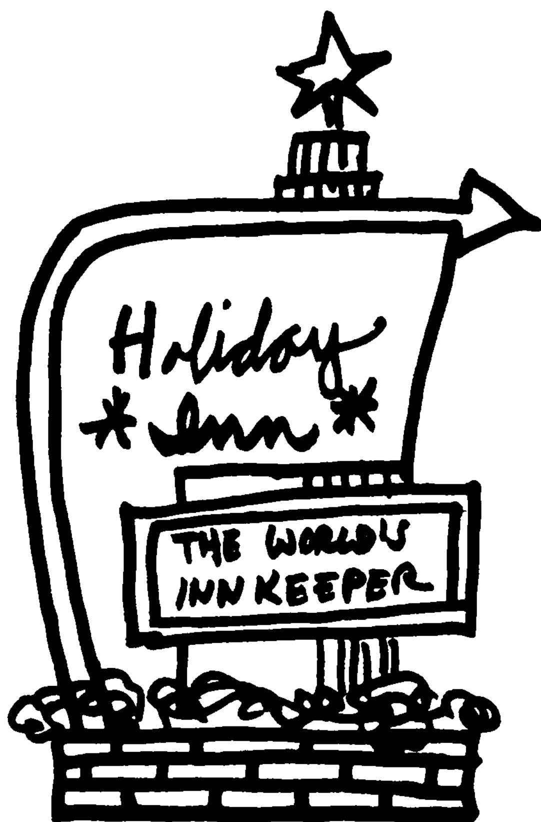

Ši popierinė juosta garantavo Dveinui, jog jis gali nebijoti, kad kamščiatraukio pavidalo gyvūnėliai įsirangys pro užpakalio skylę ir sugrauš visą jo instaliaciją. Vadinasi, viena bėda Dveinui – jau ne bėda.

✖ Ant vidinės durų rankenos kabojo kortelė, kurią Dveinas dabar perkabino ant išorinės rankenos. Kortelė atrodė taip:

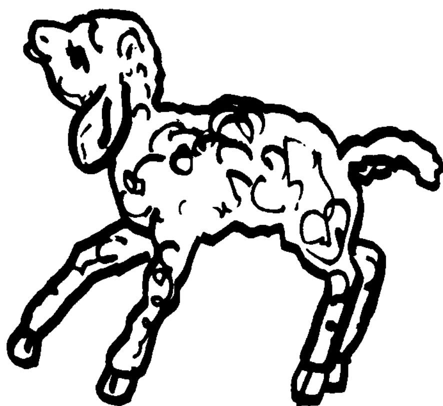

Dveinas minutei praskleidė iki grindų nukarusias portjeras. Jis pamatė reklamą, kuri visiems Centrine magistrale dumiantiems, poilsio išsiilgusiems keliautojams skelbė, kad yra toks „Holiday Inn“ viešbutis. Štai kaip atrodė ta reklama:

Dveinas užtraukė portjeras. Tada sureguliavo šildymo ir ventiliacijos sistemą. Miegojo kaip ėriukas.

Ėriukas – toks jaunas gyvulėlis, Žemės planetoje garsėjęs labai geru miegu. Štai kaip jis atrodė:

X SKYRIUS

✖ Kitą rytą po Veteranų dienos, dvi valandos prieš auštant, Kilgoras Trautas it besvoris balionas išriedėjo iš Niujorko policijos skyriaus. Vėjas nupūtė jį drauge su popierinėmis servetėlėmis, laikraščiais ir suodžiais iš rytų į vakarus skersai Manheteno salą.

Trautas susistabdė autotraukinį. Jis gabeno trisdešimt penkias tonas ispaniškų alyvų. Trautas įsėdo prie įvažiavimo į Linkolno tunelį. Tunelis buvo taip pavadintas pagerbti žmogui, kuris turėjo tiek drąsos ir sveiko proto, kad paskelbė žmonių vergovę Jungtinėse Valstijose už įstatymo ribų. Ta naujovė įvesta ne taip seniai.

Vergai buvo paprasčiausiai paleisti, be jokios nuosavybės. Atskirti juos nuo kitų buvo nesunku. Jie buvo juodaodžiai. Jie staiga atsidūrė laisvėje tartum tyrinėtojai nežinomoje žemėje.

✖ Baltaodis vairuotojas liepė Trautui gultis ant kabinos grindų ir gulėti tol, kol išvažiuos iš miesto, nes jam buvo draudžiama vežioti keleivius.

✖ Buvo dar tamsu, kai vairuotojas leido Trautui atsisėsti. Jie važiavo pro išnuodytus Niudžersio pelkynus ir pievas. Autotraukinys susidėjo iš „General Motors“ firmos dyzelinio vilkiko „Astro-95“ ir dvylikos metrų ilgio furgono. Jis buvo toks milžiniškas, jog Trautui sava galva regėjosi esanti didumo sulig orinio pistoleto kulkele.

Vairuotojas pasisakė kadaise mėgęs medžioti ir žuvauti. Jam spaudė širdį, pagalvojus, kaip šitos pelkės ir pievos atrodė maždaug prieš šimtą metų.

– O kokius šūdniekius gamina dauguma šitų fabrikų – skalbimo priemones, bizalą visokį...

✖ Jis žinojo, ką kalba. Gamybos procesai alino planetą, o buvo gaminamas daugiausia visoks šlamštas. Savo ruožtu ir Trautas parodė žinąs, ką kalba.

– Seniau, – tarė jis, – aš buvau gamtosaugos šalininkas. Verkdavau ir aimanuodavau, kad žmonės iš malūnsparnių su automatiniais šautuvais pyškina erelius ir kitus paukščius, bet paskui nustojau. Per Klivlendą teka upė, taip užteršta, kad kartą per metus užsidega. Seniau dėl to širdį skaudėdavo, o dabar tik juokiuos. Kai koks nors tanklaivis netyčia išverčia į okeaną savo krovinį ir išžudo milijonus paukščių ir milijardus žuvų, aš sakau: „Tegyvuoja „Standard Oil“ ar kas ten tą naftą išvertė!“ – Trautas entuziastingai iškėlė rankas. – „Eikit sau po galais su „Mobilo“ degalais!“ – riktelėjo jis.

Vairuotojas apsiniaukė.

– Juokus krečiat, – tarė jis.

– Aš supratau, – pasakė Trautas, – kad Dievas visai nesirūpina gamtosauga, tad mums, žmogeliams, saugoti gamtą – tikra šventvagystė ir tuščias laiko eikvojimas. Kad jūs pamatytumėt jo vulkanus, tornadus, potvynius! Kad žinotumėt, kokius ledynmečius jis organizuoja kas pusę milijono metų! O vinkšnų amaras? Nieko sau gamtosauga! Ir taip daro ne žmogus, o pats Dievas. Tai juk gali būti taip, kad mums išvalius upes, jis visą galaktiką supleškins lyg celiulioidinę apykaklę. Juk taip buvo su Betliejaus žvaigžde.

– Kaip, kaip buvo su Betliejaus žvaigžde? – paklausė vairuotojas.

– Kažkokia galaktika supleškėjo lyg celiulioidinė apykaklė, – atsakė Trautas.

✖ Vairuotojui tai padarė įspūdį.

– Tikrai, kai pagalvoji, – tarė jis. – Tai Biblija apie gamtos apsaugą, man regis, nieko nemini.

– Nebent kur pasakojama apie tvaną, – pasakė Trautas.

✖ Kiek laiko važiavo tylėdami, o paskui vairuotojas vėl parodė žinantis, ką kalba. Jis pasakė suprantąs, kad jo autotraukinys nuodija atmosferą, o tam, kad jis visur galėtų pravažiuoti, planeta apvelkama asfalto marškiniais.

– Vadinasi, aš – savižudys, – tarė jis.

– Nesigraužkit, – pasakė Trautas.

– O mano brolis daro dar blogiau, – toliau kalbėjo vairuotojas. – Jis dirba fabrike, kur gamina chemikalus, o tais chemikalais Vietname naikina augalus ir medžius.

Vietnamas – tai šalis, kur Amerika, norėdama atgrėsti žmones nuo komunizmo, šį tą mėtė ant jų iš lėktuvų. Vairuotojo minėtų chemikalų paskirtis buvo naikinti augalų lapiją, kad komunistams būtų sunkiau pasislėpti nuo lėktuvų.

– Nesigraužkit, – paguodė Trautas.

– Bet plačiau pažiūrėjus, *jis* irgi savižudys, – pasakė vairuotojas. – Atrodo, kad ir ką amerikietis šiais laikais dirbtų, viskas vienaip ar kitaip veda prie savižudybės.

– Žinot, ką kalbat, – sutiko Trautas.

✖ – Nesuprantu, ar jūs rimtai, ar juokais, – tarė vairuotojas.

– Aš ir pats nežinau. Ir nežinosiu tol, kol neišsiaiškinsiu, ar gy-

venimas rimtas dalykas, ar ne, – atsakė Trautas. – Gyventi, žinau, pavojinga ir nelengva. Bet tai dar nebūtinai reiškia, kad gyvenimas – rimtas dalykas.

✖ Kaip žinoma, Trautui išgarsėjus, šis klausimas – ar jis juokauja, ar kalba rimtai – liko didžiausia mįslė. Vienam įkyriam klausinėtojui jis pasakė, jog juokaudamas sukryžiuojąs pirštus. „Ir atkreipkit dėmesį, – toliau aiškino jis, – kad, suteikdamas jums šią neįkainojamą informaciją, aš laikiau pirštus sukryžiavęs.“ Ir taip toliau.

Trautas buvo baisus grizas. Vairuotojui po valandos kitos jis pakyrėjo iki gyvo kaulo. Pasinaudodamas tyla, Trautas sugalvojo apsakymą, nukreiptą prieš gamtosaugą – jį pavadino „Džilgongo!“

„Džilgongo!“ pasakojo apie planetą, kuri buvo labai nesimpatiška, nes joje vyko per daug intensyvus dauginimasis.

Apsakymo pradžioje vaizduojamas didelis banketas pagerbti žmogui, išnaikinusiam gražuliukų meškėnų pandų rūšį. Tam jis paskyrė visą gyvenimą. Banketui buvo pagamintos specialios lėkštės, ir svečiai galėjo neštis jas namo kaip suvenyrus. Kiekvieną lėkštę puošė meškiuko piešinys ir banketo data. Po piešiniu buvo parašyta:

DŽILGONGO!

Tos planetos kalba šis žodis reiškė: „Išnykę!“

✖ Žmonės džiaugėsi, kad meškėnai *džilgongo*, nes planetoje ir taip egzistavo per daug rūšių ir beveik kas valandą dar daugėjo. Buvo neįmanoma apsiprasti su stulbinančia gyvių ir augalų įvairove.

Žmonės stengėsi visokiais būdais sumažinti rūšių skaičių, kad būtų galima nustatyti kokius nors dėsningumus. Tačiau Gamta buvo pernelyg išradinga. Galiausiai visi gyvi planetos padarai uždusо po

gyva trisdešimties metrų storio antklode. Toji antklodė susidėjo iš klajoklių karvelių, erelių, Bermudų erelių ir baltųjų amerikinių gervių.

✖ – Alyvos dar pusė bėdos, – tarė vairuotojas.

– Ką? – atsiliepė Trautas.

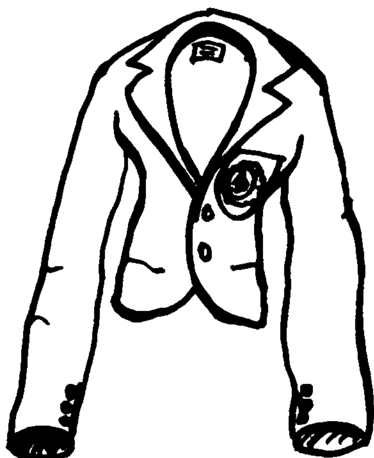
– Gerai, kad nevežam ko nors blogiau už alyvas.

– Teisybė, – sutiko Trautas. Jis buvo pamiršęs, kad jie ne šiaip sau važiuoja, o veža į Talsą (Oklahomos valstija) trisdešimt penkias tonas alyvų.

✖ Vairuotojas pradėjo šneką apie politiką.

Trautas neskyrė vieno politiko nuo kito. Jam visi jie atrodė nelyginant vienodos entuziastingos šimpanzės. Kažkada Trautas parašė apsakymą apie optimistišką šimpanzę, kuri tapo Jungtinių Valstijų prezidentu. Apsakymą jis pavadino „Vado pasveikinimas“.

Šimpanzė dėvėjo mėlyną flanelinę sportinę striukelę su varinėmis sagomis ir su Jungtinių Valstijų prezidento ženklu ant viršutinės kišenėlės. Striukelė atrodė taip:

Kur tik šimpanzė pasirodydavo, orkestras grodavo maršą „Vado pasveikinimas“. Šimpanzei maršas labai patiko. Išgirdusi net strykčiodavo.

✖ Vairuotojas sustabdė autotraukinį prie valgyklos. Štai kas buvo užrašyta ant lentos priešais valgyklą:

Tad juodu užėjo pavalgyti.

Trautas pastebėjo valgant suaugusį baltaodį idiotą. Jį prižiūrėjo baltaodė slaugė. Idiotas beveik nemokėjo kalbėti, o ir valgymas jam buvo gyvas vargas. Slaugė jam po kaklu buvo parišusi seilinuką.

Tačiau apetitą jis turėjo nuostabų. Trautas žiūrėjo, kaip jis šutina vaflius ir kiaulienos dešrą, kaip plunija apelsinų sultis ir pieną. Trautas stebėjosi, koks panašus tas idiotas į gyvulį. Gražu buvo žiūrėti, koks jis laimingas, pasikrovęs kalorijų, kurios padės jam prastumti dar vieną dieną.

Trautas tarė sau: „Pasikrauna kuro dar vienai dienai“.

– Atsiprašau, – tarė autotraukinio vairuotojas Trautui. – Man reikia ant kiaurymės, kaip mes sakom.

– Ten, iš kur aš atvykau, – pasakė Trautas, – tai reikštų, kad ketinate užsilipti ant veidrodžio. „Kiaurymėm“ mes vadiname veidrodžius.

– Niekad nesu apie tai girdėjęs, – prisipažino vairuotojas. Jis pakartojo tą žodį: „Kiaurymė“. Paskui mostelėjo į veidrodį ant cigarečių pardavimo aparato. – Jūs tai vadinate „kiauryme?“

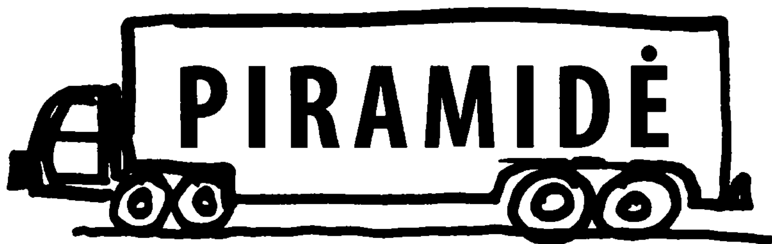
– O jums tai neprimena kiaurymės? – pasiteiravo Trautas.

– Ne, – prisipažino vairuotojas. – Iš kur sakotės atvykęs?

– Gimiau Bermuduose, – atsakė Trautas.

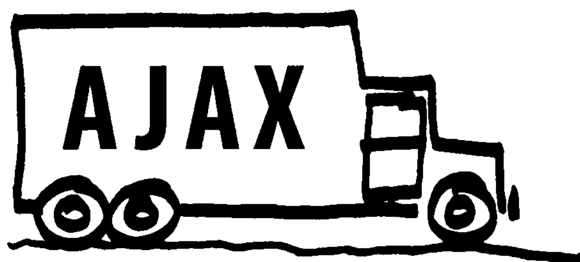
Maždaug po savaitės vairuotojas savo žmonai papasakojo, kad Bermuduose veidrodžiai vadinami „kiaurymėm“, o ši papasakojo savo draugėms.

✖ Grįždamas paskui vairuotoją prie autotraukinio, Trautas pirmą kartą kaip reikiant apžiūrėjo jų transporto priemonę, iš tolo pamatęs ją visą. Ant furgono didelėmis, beveik pustrečio metro didumo, oranžinėmis raidėmis buvo užrašytas žodis. Štai jis:

Trautas pagalvojo: įdomu, ką pamanytų, perskaitęs šitą užrašą, vaikas, kuris dar tik mokosi skaityti? Vaikas nutartų, kad čia nepaprastai svarbus dalykas, nes kažkas nepatingėjo užrašyti šio žodžio tokiomis didelėmis raidėmis.

O paskui, vaizduodamasis esąs toksai vaikas, Trautas perskaitė užrašą ant kito furgono. Štai jis:

XI SKYRIUS

✖ Dveinas Huveris miegojo naujajame „Holiday Inn“ viešbutyje iki dešimtos. Jis puikiai pailsėjo. Populiariame viešbučio „Medžiotojų“ restorane užsisakė pusryčius Nr. 5. Portjeros naktį buvo užtrauktos. Dabar jos buvo iki galo atitrauktos. Neužstojo kelio saulės šviesai.

Prie gretimo stalo, taip pat vienas, sėdėjo nigerietis, indaras Siprijanas Ukvendė. Jis skaitinėjo skelbimus Midlendo laikraštyje „Bugle Observer“. Jam reikėjo pigaus buto. Kol dar nesusirado, Midlendo centrinė ligoninė apmokėjo jo viešbučio sąskaitas, ir ligoninės valdžia jau darėsi dėl to nelabai patenkinta.

Be to, jam reikėjo moters, pulko moterų, kurias būtų galėjęs dulkinti šimtus kartų per savaitę, nes jis buvo visas pritvinkęs geismo ir sėklos. Be to, jis ilgėjosi savo gentainių indarų. Tėvynėje jis turėjo šešis šimtus giminaičių ir žinojo visų jų vardus.

Ukvendė apatišku veidu užsisakė pusryčius Nr. 3 su kvietiniais skrebučiais. Kaukė slėpė jaunuolį, nukamuotą nostalgijos ir mergamėsio bado.

✖ Dveinas Huveris, sėdintis per du metrus nuo jo, žiūrėjo į saulės užlietą, pilną mašinų Centrinę magistralę. Jis žinojo, kur esąs. Matė pažįstamą griovį tarp automobilių stovėjimo aikštelės ir magistralės – betono lovį, kuriuo inžinieriai leido tekėti Cukrinei upelei.

Už griovio buvo matyti pažįstama elastinga plieno užtvara, sauganti, kad automobiliai ir sunkvežimiai neįkristų į Cukrinę upelę. Kitapus užtvaros – trys pažįstamos vakarų krypties eismo juostos, o už jų – žole apaugusi pažįstama skiriamoji juosta. Už jos – trys pažįstamos rytų krypties eismo juostos ir kitas pažįstama plieninė užtvara. Dar toliau – pažįstamas Vilio Ferčaildo oro uostas, o dar toliau – pažįstami fermerių laukai.

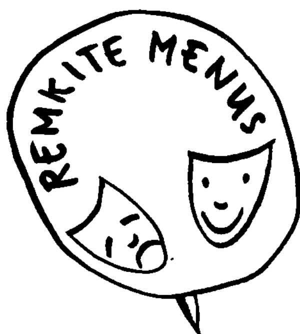
✖ Visur aplink plytėjo lygumos – lygus kaip blynas miestas, lygus kaip blynas rajonas, lygi kaip blynas apygarda, lygi kaip blynas valstija. Vaikystėje Dveinas manė, kad visi žmonės gyvena grynose, be jokio medelio, lygumose. Jis įsivaizdavo, kad okeanai, kalnai ir miškai iš esmės išskirstyti į valstijų ir nacionalinius parkus. Trečioje klasėje mažasis Dveinas sukurpė rašinį, kuriame agitavo steigti nacionalinį parką palei Cukrinę upelę, vienintelį pastebimesnį dvylikos kilometrų spinduliu nuo Midlendo vandens telkinį.

Dabar Dveinas tyliai sau ištarė to pažįstamo vandens telkinio pavadinimą:

– Cukrinė upelė.

✖ Ties vingiu, kur mažasis Dveinas buvo parinkęs vietą nacionaliniam parkui, Cukrinė upelė buvo vos penkių centimetrų gylio ir keturiasdešimt penkių metrų pločio. Dabar toje vietoje stovi Mildredos Beri Menų centras. Gražus daiktas.

Dveinas patampė švarko atvartą, užčiuopė jame įsmeigtą ženkliuką. Jis išsitraukė ženkliuką – buvo pamiršęs, kas ant jo užrašyta. Ženkliukas reklamavo vakare prasidėsiantį Menų festivalį. Tokius kaip Dveino ženkliukus nešiojo visi midlendiečiai. Štai kas buvo ant ženkliuko užrašyta:

✖ Retkarčiais Cukrinė upelė patvindavo. Dveinas prisiminė, kaip atrodydavo tas potvynis. Tokiose lygumose tai buvo savotiškai gražus reginys. Cukrinė upelė tyliai išsiliedavo iš krantų ir virsdavo milžinišku veidrodžiu, kuriame be pavojaus galėjo taškytis vaikai.

Veidrodis demonstruodavo miestelėnams, kokiame slėnyje jų gyvenama, nenuginčijamai rodydavo, kad jie – kalniečiai, nes gyvena ant šlaitų, kurie, tolstant nuo Cukrinės upelės, kas kilometras paaukštėja pusantro centimetro.

Dveinas tyliai pakartojo to vandens telkinio pavadinimą:

– Cukrinė upelė.

✖ Dveinas baigė pusryčiauti, ir jam atėjo mintis, kad jis jau psichiškai sveikas, kad jį pagydė paprasčiausias gyvenamosios vietos pakeitimas, geras miegas.

Kenksmingos cheminės medžiagos leido jam pereiti per vestibiulį, paskui per kokteilinę, nepatiriant nieko nenormalaus. Tačiau išėjęs pro šonines kokteilinės duris į asfalto prerijas, supančias jo viešbutį ir jo „Pontiako" agentūrą, jis pajuto, kad kažkas pavertė asfaltą tarytum kokiu tramplinu.

Nuo Dveino svorio asfaltas įdubo. Dveinas nugrimzdo gerokai žemiau už gatvės lygį, paskui lėtai šiek tiek pakilo. Jis stovėjo negilioje, lyg guminėje įduboje. Dveinas žengė dar vieną žingsnį savo automobilių agentūros link. Jis vėl įsmego, vėl pakilo ir vėl atsidūrė naujoje įduboje.

Jis apsidairė, ar jį kas mato. Matė vienas žmogus – Siprijanas Ukvendė. Jis neklimpdamas stovėjo ant įdubos krašto. Nors Dveino padėtis buvo nepaprastai keista, Ukvendė tepasakė:

– Gražus oras šiandien.

✖ Įduba po įdubos Dveinas liumpsėjo pirmyn.

Dabar jis klampojo per naudotų automobilių aikštelę.

Stabtelėjo, iš įdubos pasižiūrėjo į dar vieną jauną juodaodį. Šisai su skuduru šveitė tamsios bordo spalvos „Skailarko" modelio „Biuiką" su pakeliamu viršumi. Vyrukas buvo apsirengęs ne tokiam darbui. Jis vilkėjo pigų mėlyną kostiumą, baltus marškinius ir ryšėjo juodą kaklaraištį. Ir dar: jis ne šiaip sau valė automobilį – jis jį stačiai poliravo.

Vaikinas dar kiek papoliravo automobilį, tada akinamai nusišypsojo Dveinui ir poliravo toliau.

Paaiškinimas: šitas jaunas juodaodis buvo ką tik amnestuotas iš Šeperdstauno suaugusiųjų pataisos namų. Kad nemirtų iš bado, jam skubiai reikėjo darbo. Todėl jis dabar rodė Dveinui, koks jis darbštuolis.

Nuo devynerių metų amžiaus jis gyveno visokiuose Midlendo rajono našlaitynuose, paauglių prieglaudose ir vienokiose ar kitokiose kalinimo įstaigose. Dabar jam buvo dvidešimt šešeri.

✖ Pagaliau jis laisvas!

✖ Dveinas pamanė, kad jaunuolis jam vaidenasi.

✖ Jaunuolis vėl ėmėsi poliruoti automobilį. Jo gyvenimas buvo niekam tikęs. Noras gyventi vos vos ruseno. Jo nuomone, ši planeta – baisi, ir geriau, kad jo visai čia nebūtų apgyvendinę. Tai nesusipratimas! Jis neturėjo nei draugų, nei giminių. Jį visą gyvenimą gainiojo iš narvo į narvą.

Jis žinojo geresnio pasaulio pavadinimą ir dažnai regėdavo jį sapnuose. Pavadinimą laikė paslaptyje. Jeigu būtų jį kam pasakęs, jį būtų išjuokę. Tas pavadinimas toks vaikiškas!

Jaunasis juodaodis kalėjimų paukštis galėdavo kada panorėjęs pamatyti tą pavadinimą, išrašytą degančiomis elektros lempelėmis savo galvoje. Štai kaip jis atrodė:

PASAKŲ
ŠALIS

✖ Piniginėje vyrukas laikė Dveino nuotrauką. Šeperdstaune jo kameros sienos buvo nuklijuotos Dveino nuotraukomis. Jų būdavo lengva gauti, nes besišypsantis Dveino veidas kartu su jo devizu puošė kiekvieną jo skelbimą „Bugle observer“ laikraštyje. Nuotrau-

ka būdavo keičiama kas pusė metų. Devizas nesikeitė jau dvidešimt penkeri metai. Štai tas devizas:

VISI ŽINO:
DVEINU GALIMA
PASITIKĖTI.

✖ Jaunasis ekskalinys vėl nusišypsojo Dveinui. Jo dantys buvo sveikutėliai. Šeperdstaunas garsėjo puikia dantų priežiūra. Ir maitinimu.

– Labas rytas, pone, – tarė vaikinas Dveinui. Jis buvo siaubingai naivus. Dar tiek daug ko nežinojo. Pavyzdžiui, jis ničnieko nežinojo apie moteris. Fransina Pefko buvo pirmoji moteris, su kuria jis sušneko per pastaruosius vienuolika metų.

– Labas rytas, – atsakė Dveinas. Ištarė pusbalsiu, kad netoli girdėtųsi, jei jis kartais šnekasi su vaiduokliu.

– Pone... aš su didžiausiu susidomėjimu skaitau laikraščiuose jūsų skelbimus, ir man daug malonumo teikia jūsų reklamos per radiją, – pasakė amnestuotasis kalinys.

Per pastaruosius kalėjimo metus jį buvo užvaldžiusi viena idėja: kad jis kada nors įsidarbins pas Dveiną ir gyvens – rūgte rūgs. Tai ir bus Pasakų šalis.

Dveinas į tai nieko neatsakė, todėl vyrukas kalbėjo toliau:

– Kaip matot, pone, aš labai darbštus. Aš apie jus girdėjau vien gera. Matyt, gerasis Dievulis nuskyrė man dirbti pas jus.

– Taip? – pasakė Dveinas.

– Mūsų pavardės labai panašios, – pasakė vyrukas. – Gerasis Dievulis mudviem duoda ženklą.

Dveinas Huveris nesiteiravo jo pavardės, tačiau vyrukas, visas švytėdamas, pasisakė pats:

– Aš, pone, vadinuosi Veinas Hubleris.

Midlende Hubleris buvo dažniausiai sutinkama negrų pavardė.

✖ Dveinas Huveris lyg dvejodamas papurtė galvą ir nuėjo šalin – ir Veinui Hubleriui plyšo iš skausmo širdis.

✖ Dveinas įėjo į savo demonstracinę salę. Žemė jam po kojom nebesmego, užtat dabar jis išvydo naują nepaaiškinamą dalyką: salės grindyse išaugusią palmę. Kenksmingos cheminės medžiagos ištrynė iš Dveino atminties visa, ką jis žinojo apie Havajų savaitę. Po teisybei, Dveinas pats ir suprojektavo šitą palmę. Tai buvo telefono stulpas, apvyniotas džiuto maišų medžiaga. Viršūnėje buvo prikalti tikri kokoso riešutai. Lapai – iš žalios plastmasės.

Reginys taip pritrenkė Dveiną, kad jis vos nenualpo. Paskui apsidairė ir pamatė visur pridėliotų ananasų ir Havajų gitarų.

O dar paskui išvydo patį neįtikimiausią dalyką: jo link, gašliai šypsodamasis, žingsniavo prekybos agentas Haris Lesabras su salotiniu triko, šiaudiniais sandalais, žolių sijonuku ir rausvais teniso marškinėliais, kurie atrodė štai taip:

Haris su žmona visą savaitgalį prasiginčijo, ar Dveinas įtaręs, kad Haris transvestitas, ar ne. Jie nusprendė, kad įtarti Dveinas neturėjo pagrindo. Haris niekad nesišnekėdavo su Dveinu apie moteriškus drabužius. Jis nebuvo dalyvavęs jokiame transvestitų grožio konkurse ir, priešingai negu daugelis Midlendo transvestitų, nepriklausė dideliam Sinsinačio transvestitų klubui. Jis niekad nesilankydavo miesto transvestitų bare „Senasis vyno rūselis", įrengtame Ferčaildo viešbučio pusrūsyje. Jis niekad nesikeisdavo su kitais transvestitais „Polaroido" fotografijomis, neprenumeravo jokio transvestitų žurnalo.

Haris su žmona nutarė, jog Dveinas turėjo omeny tik tai, ką pasakė, ir, kad Dveinas neišmestų iš darbo, Hariui geriausia bus apsitaisyti per Havajų savaitę kokiu fantastišku apdaru.

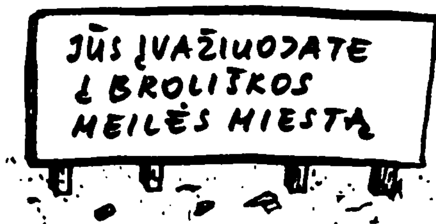
Ir štai naujai užgimęs Haris, išraudęs iš baimės ir susijaudinimo, žengė Dveino link. Jis jautėsi niekieno nevaržomas, gražus, patrauklus, atsikratęs visų skrupulų.

Jis pasveikino Dveiną havajietišku žodžiu, reiškiančiu ir „labas", ir „sudie".

– *Aloha*, – tarė jis.

XII SKYRIUS

✖ Kilgoras Trautas tebebuvo toli, tačiau atstumas tarp jo ir Dveino tolydžio trumpėjo. Jis tebevažiavo autotraukiniu, pavadintu „Piramide“. Autotraukinys riedėjo per tiltą, poeto Volto Vitmeno garbei pavadintą jo vardu. Tiltą gaubė dūmai. Autotraukinys tuoj tuoj įvažiuos į Filadelfiją. Lenta priešais tiltą skelbė štai ką:

✖ Jaunesnis Trautas būtų išjuokęs šitą brolybės deklaraciją, pastatytą (ir aklas būtų matęs) ant bombos duobės krašto. Tačiau jau seniai jis buvo iš galvos išmetęs idėjas apie tai, kaip galima būtų ir kaip reikėtų pertvarkyti gyvenimą planetoje. Žemė, jo nuomone, negali būti kitokia, o tik tokia, kokia yra.

Visko reikia. Jis matė baltaodę senę, besiknaisiojančią po šiukšlių dėžę. Taip reikia. Jis matė vonios žaislelį, guminį ančiuką, gulintį ant kanalizacijos šulinio grotelių. Jis ir *turėjo* ten gulėti.

Ir taip toliau.

✖ Vairuotojas prisiminė, kad vakar buvo Veteranų diena.

– Hmm, – atsiliepė Trautas.

– Jūs dalyvavot kare? – paklausė vairuotojas.

– Ne, – atsakė Trautas. – O jūs?

– Ne, – atsakė vairuotojas.

Nė vienas iš jųdviejų nebuvo karo veteranas.

✖ Vairuotojas pradėjo šneką apie draugus. Jis pasakė, jog jam sunku palaikyti rimtesnius draugystės ryšius, nes jis daugiausia kely. Jis su šypsena prisiminė laikus, kai kažką vadino „geriausiais draugais“. Jo manymu, tik mokinukai turi „geriausius draugus“.

Vairuotojas manė, kad Trautas, kaip langinių ir langų tinklų monteris, turįs sąlygas užmegzti tvirtus draugystės ryšius.

– Suprantat, – aiškino vairuotojas, – kai dedat tas langines, dirbat vis su tais pačiais žmonėmis ir artimai susipažįstat.

– Aš dirbu vienas, – atsakė Trautas. Vairuotojas nusivylė.

– Aš maniau, kad tokiam darbe reikia mažiausiai dviejų žmonių.

– Užtenka vieno, – pasakė Trautas. – Su tuo ir nupiepęs piemengalys susidorotų.

Vairuotojui norėjosi, kad Trautas gyventų įdomų, turiningą gyvenimą ir kad jis pats galėtų pasišildyti rankas prie svetimos laimės.

– Tai vis tiek, – neatlyžo jis, – susitinkat su bičiuliais po darbo. Alaus po kaušą padarot. Kortom sumetat. Anekdotą kokį suskeliat.

Trautas gūžtelėjo pečiais.

– Vaikštot kasdien tom pačiom gatvėm, – įtikinėjo jį vairuotojas. – Daug ką pažįstat, ir jus daug kas pažįsta, nes juk diena dienon tom pačiom gatvėm. Jūs – „labas“, ir jums – „labas“. Jūs juos – vardu, ir jie jus – vardu. Ar bėda kokia – atsiras kas padeda. Savi žmonės! Kaip didelės šeimos nariai. Kasdien juk susitinkat.

Trautui nesinorėjo ginčytis.

✖ Trautas pamiršo vairuotojo vardą.

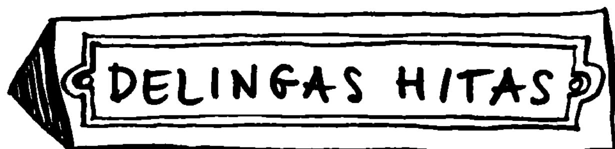
Trautas turėjo tokį pat psichinį trūkumą, kuris vargina ir mane. Jis nepajėgdavo prisiminti, kaip atrodo pažįstami žmonės – nebent jei išvaizda ar veidai būdavo itin ypatingi.

Pavyzdžiui, gyvendamas Kodo kyšulyje, jis šiltai sveikindavo ir vardu vadindavo tik vieną žmogų – vienarankį albinosą Alfį Birsą.

– Nešalta, Alfi, ką? – klausdavo jis. – Kur buvai pražuvęs, Alfi? – klausdavo. – Smagu tave matyti, Alfi, – sakydavo.

Ir taip toliau.

✖ Dabar, gyvendamas Kohouze, Trautas vardu vadindavo tiktai raudonplaukį neūžaugą londonietį Delingą Hitą. Jis dirbo batų taisykloje. Tam, kad bet kas panorėjęs galėtų kreiptis į jį vardu, ant jo darbastalio buvo vardinė lentelė. Ji atrodė taip:

Trautas kartkarčiais užsukdavo į taisyklą ir kalbėdavo, sakykim: „Kaži kas šįmet laimės beisbolo čempionatą, Delingai?“ – arba: „Nenumanai, Delingai, ko taip naktį kaukė sirenos?“ – arba: „Šiandien gerai atrodai, Delingai, – iš kur išpešei tokius marškinius?“ Ir taip toliau.

Trautas svarstė, ar jo draugystė su Hitu jau po visam, ar dar ne. Kai jis paskutinį kartą, užėjęs į taisyklą, šnekino Delingą, nykštukas staiga kad užriks ant jo!

Štai ką jis grynai londonietiška tarsena tada suriko:

– Po velnių, užteks lot ant manęs!

✖ Sykį viename Kohouzo gastronome Trautui ranką paspaudė pats Niujorko gubernatorius Nelsonas Rokfeleris. Trautas nė iš tolo nenumanė, kas jis toks. Jeigu būtų žinojęs, kokį žmogų susitiko, jis, kaip fantastas, būtų buvęs stačiai priblokštas. Rokfeleris buvo ne šiaip sau gubernatorius. Dėl savotiškų įstatymų, galiojusių toje planetos dalyje, Rokfeleriui buvo leista valdyti milžiniškus Žemės paviršiaus plotus, taip pat po tais plotais esančią naftą bei kitas naudingas iškasenas. Jis tiesiogiai arba netiesiogiai valdė didesnį planetos gabalą negu daugelis kai kurių valstybių. Toks likimas jam buvo nulemtas nuo mažų dienų. Jis tapo visų tų turtų savininku vos atėjęs į pasaulį.

– Kaip reikaliukai, vaiki? – paklausė Trautą gubernatorius Rokfeleris.

– Po senovei, – atsakė Kilgoras Trautas.

✖ Pirma vairuotojas norėjo primesti Trautui įdomų ir turiningą gyvenimą, o dabar – ir vėl dėl savo paties malonumo – apsimetė, kad Trautas prisispyręs prašo jį papasakoti apie tolimų pervežimų transporto vairuotojų sekso reikalus. Trautas nieko panašaus jo neprašė.

– Įdomu, sakot, kaip vairuotojams klojasi su moterimis, ane ? – paklausė vairuotojas. – Įsivaizduojat tikriausiai, kad vairuotojai bobų nespėja dulkint nuo pakrantės iki pakrantės, a ne?

Trautas gūžtelėjo pečiais.

Įsižeidęs ant Trauto, vairuotojas apibarė jį, kam patikėjęs tokiais negražiais gandais.

– Pasakysiu jums štai ką, Kilgorai... – Čia jis užsikirto. – Juk toks jūsų vardas, a ne?

– Aha, – atsakė Trautas. Jis jau šimtąjį kartą spėjo pamiršti vairuotojo vardą. Vos atitraukęs žvilgsnį, Trautas pamiršdavo ne tik jo vardą, bet ir veidą.

– Velniai rautų, Kilgorai... – tarė vairuotojas. – Tarkim, sugenda mano mašina kad ir Kohouze, ir man reikia tupėt ten porą dienų, kol suremontuos... Kaip sakot, ar pavyktų man parsiverst ką į lovą – be jokio pažįstamo, su tokiais va drabužiais?

– Priklausytų nuo jūsų atkaklumo, – atsakė Trautas. Vairuotojas atsiduso.

– Tas ir yr... – nutęsė jis su giliausia užuojauta sau pačiam. – Mano amžina bėda: per minkštas esu.

✖ Juodu ėmė šnekėtis apie tai, kad aliuminio apmušai gražiai atnaujina senus namus. Iš tolo toms plokštėms iš viso nereikia dažymo, atrodo tartum šviežiai dažyta mediena.

Vairuotojui parūpo šnekteleti ir apie „Permastounį", aliuminio apmušų konkurentą. „Permastounu" buvo vadinamas spalvotas cementas, kuriuo apkrėsdavo senų namų sienas, ir iš tolo jos atrodydavo kaip akmeninės.

– Jeigu statot aliuminio langines, – tarė vairuotojas Trautui, – tai turėtumėt apmušinėt aliuminiu ir sienas. – Taip paprastai buvo daroma visoje šalyje.

–Apmušus mūsiškė kompanija pardavinėja, – atsakė Trautas. – Daug sykių esu matęs. Bet apmušinėti namų neteko.

Vairuotojas rimtai ketino pirkti aliuminio apmušus savo namui Litl Roko mieste ir prašė Trautą atvirai atsakyti į tokį klausimą:

– Kiek teko matyti ir girdėti – ar džiaugiasi žmonės įsitaisę aliuminio apmušus?

– Kohouze, – atsakė Trautas, – tik juos vienus ir mačiau iš tikrųjų džiaugiantis.

✖ – Suprantu jūsų mintį, – pasakė vairuotojas. – Sykį ir aš mačiau: šeimyna apstojusi namelį. Savo akimis netiki, koks jis gražus su aliuminio apmušais. Turiu dar vieną klausimą, Kilgorai, ir galit man atsakyt tiesiai, nes mudu neturėsim jokių bendrų reikalų: o kiek laiko jie taip džiaugiasi?

– Apie penkiolika metų, – atsakė Trautas. – Mūsiškiai pardavėjai sako, kad paskui vėl gali apmušti iš naujo, nes susitaupo pinigų už dažus ir apšildymą.

–„Permastounas" atrodo solidžiau ir tikriausiai ilgiau laiko, – kalbėjo vairuotojas. – Antra vertus, brangesnis.

– Kaip tepi, taip važiuoji, – pasakė Trautas.

✖ Autotraukinio vairuotojas papasakojo Trautui prieš trisdešimt metų pirkęs dujinį vandens šildytuvą, kuris ir po šiai dienai veikiąs kaip laikrodis.

– Žiūrėk tu man, – pasakė Kilgoras Trautas.

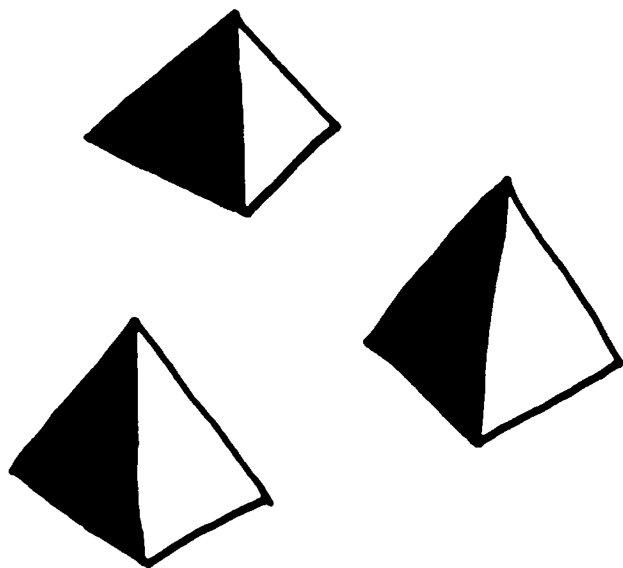
✖ Trautas paklausė vairuotoją apie autotraukinį ir vairuotojas pasakė, jog tai geriausias autotraukinys pasauly. Vien vilkikas kainuojąs dvidešimt aštuonis tūkstančius dolerių. Jį varąs trijų šimtų dvidešimt keturių arklio jėgų Kaminso dyzelinis turbovariklis, kuris gerai veikiąs dideliame aukštyje. Autotraukinyje įtaisytas hidraulinis vairas, pneumatiniai stabdžiai, trylikos pavarų transmisija. Priklausąs jo svainiui.

Svainis, sakė jis, turįs dvidešimt aštuonis autotraukinius ir esąs „Piramidės" krovinių pervežimo kompanijos prezidentas.

– Kažin kodėl jis pavadino savo kompaniją „Piramidė"? – paklausė Trautas. – Suprantat, juk šita mašina, jeigu reikia, gali traukti šimtą penkiasdešimt kilometrų per valandą. Greita, pajėgi, ne koks

žaisliukas. Ji tokia moderni kaip kosminis laivas. Gyvenime nesu matęs nieko nepanašesnio į piramidę už šitą autotraukinį.

✖ Piramidės – tai tokie dideli akmeniniai antkapiai, kuriuos prieš daugelį tūkstančių metų statė egiptiečiai. Daugiau egiptiečiai jų nebestato. Štai kaip atrodė tie antkapiai, į kuriuos paspoksoti atvykdavo turistų iš tolimiausių kraštų:

– Ir kaip tokių greitų mašinų savininkui šovė į galvą pavadint ir jas, ir savo kompaniją vardu statinių, kurie nuo Kristaus gimimo nepajudėjo nė per nago juodymą?

Vairuotojas atsakė ilgai negalvojęs. Be to, irzliai, tartum Trautas būtų uždavęs visiškai kvailą klausimą.

– Patiko pats *žodis*, – pasakė jis. – O jums argi *negražus*?

Trautas, nenorėdamas gadinti santykių, linktelėjo.

– Ne, kodėl, – atsakė jis, – labai gražus.

✖ Trautas atsilošė ir ėmė svarstyti šitą pašnekesį. Jo pagrindu jis sugalvojo apsakymą, kurį prisiruoš parašyti tik gilioje senatvėje. Apsakyme pasakojama apie planetą, kurioje kalba pamažu virto gryniausia muzika, nes tenykščiai gyventojai baisiai žavėjosi garsais. Žodžiai virto muzikiniais akordais, sakiniai – melodijomis. Informacijos tokie sakiniai neperduodavo jokios, nes niekas nežinojo žodžių reikšmių ir niekam jos nerūpėjo.

Todėl valdžios ir komercijos šulai, kad galėtų plėtoti savo veiklą, be paliovos kūrė naujus, kuo griozdiškesnius žodžius bei sakinių konstrukcijas, kurios nesiduotų paverčiamos muzika.

✖ – Jūs, Kilgorai, turit žmoną? – paklausė vairuotojas.

– Turėjau tris, – atsakė Trautas. Jis sakė tiesą. Negana to, visos jo žmonos buvo nepaprastai kantrios, mylinčios ir gražios. Visas jas nuvytino jo pesimizmas.

– O vaikų?

– Turiu vieną, – atsakė Trautas. Kažkur praeity, tarp žmonų ir pašte dingusių apsakymų maišėsi sūnus, vardu Leo. – Jau suaugęs,– pridūrė jis.

✖ Leo amžinai paliko tėvų namus, būdamas keturiolikos metų. Sumelavęs savo amžių, jis įstojo į jūrų pėstininkus. Iš naujokų stovyklos tėvas gavo laiškelį. Sūnus rašė: „Gaila man tavęs, tėvai. Įsiknisai į savo paties šikną ir užtroškai“.

Daugiau Trautas apie Leo nei iš jo paties, nei iš kitų žmonių negavo jokios žinios, kol vieną dieną jį aplankė du Federalinio tyrimų biuro agentai. Jie pasakė, kad Leo Vietname dezertyravęs iš savo diviziono. Jis tapęs tėvynės išdaviku. Jis perėjęs į Vietkongo* pusę.

Štai kaip FTB įvertino tuometinę Leo padėtį planetoje:
– Prasti tamstos sūnelio popieriai, – pasakė agentai.

* Vietnamo nacionalinio išsivadavimo fronto kariai; kartais taip būdavo vadinami Šiaurės Vietnamo armijos kariai. (*Vert. past.*)

XIII SKYRIUS

✖ Išvydęs savo agentą Harį Lesabrą su žaliu triko, žolių sijonu ir panašiai, Dveinas Huveris nepatikėjo savo akimis. Todėl prisivertė jo nematyti. Jis nuėjo į savo kabinetą, taip pat užverstą Havajų gitaromis ir ananasais.

Fransina Pefko, jo sekretorė, atrodė kaip visada, tiktai turėjo gėlių pynę ant kaklo ir gėlytę už ausies. Ji nusišypsojo. Tai buvo kario našlė šviesiai rudais plaukais ir lūpomis nelyginant sofos priegalviukai. Ji dievino Dveiną. Ji dievino ir Havajų savaitę.

– *Aloha*, – tarė ji.

✖ Tuo metu iš Hario Lesabro dėl Dveino reakcijos paliko tik šlapia vieta.

Kai Haris, taip absurdiškai apsitaisęs, pasirodė Dveinui, kiekviena jo kūno molekulė laukė Dveino reakcijos. Kiekviena molekulė akimirką nutraukė savo veiklą, atsijungė nuo kaimynių. Kiekviena molekulė laukė žinios, ar jų galaktika, vadinama Hariu Lesabru, bus sunaikinta, ar ne.

Kai Dveinas praėjo pro Harį tarsi pro nematomą žmogų, Haris nusprendė, jog išsidavė esąs šlykštus transvestitas ir kad dėl to jis bus išmestas iš darbo.

Haris užsimerkė. Jis norėjo niekados neatsimerkti. Jo širdis pasiuntė molekulėms tokį pranešimą: „Dėl visoms jums suprantamų priežasčių mūsų galaktika likviduojama!“

✖ Dveinas apie tai nė manyti nenumanė. Jis pasirėmė į Fransinos Pefko rašomąjį stalą. Kad kiek, būtų prisipažinęs jai, kaip sunkiai serga. Jis ją perspėjo:

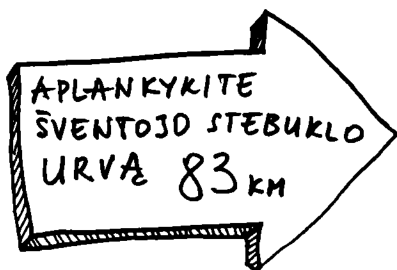
– Šiandien dėl tam tikrų priežasčių sunki diena. Todėl – jokių pokštų, jokių siurprizų! Nepersistenkit. Neleiskit pas mane jokių psichų. Be to, jokių pokalbių telefonu!

Fransina pasakė Dveinui, jog kabinete jo laukią dvyniai.

– Atrodo, kažkas blogai urve, – pasakė ji.

Dveinas pajuto jai dėkingumą už tokią paprastą ir aiškią informaciją. Dvyniai – tai jo jaunesnieji įbroliai Lailas ir Kailas Huveriai. Urvas – „Šventojo stebuklo“ urvas, į pietus nuo Šeperdstauno, masalas turistams privilioti, bendra Dveino, Lailo ir Kailo nuosavybė. Lailui ir Kailui tai buvo vienintelis pajamų šaltinis. Juodu gyveno vienoduose namukuose abipus suvenyrų parduotuvės, užbarikadavusios įėjimą į urvą.

Visoje valstijoje ant medžių ir tvorų buvo prikalinėta strėlės formos rodyklių, nukreiptų urvo link ir skelbiančių atstumą iki jo, pavyzdžiui:

✖ Prieš įeidamas į savo kabinetą, Dveinas perskaitė vieną iš daugelio humoristinių plakatėlių, kurių Fransina buvo prikabinėjusi ant sienos pataisyti žmonių nuotaikai, priminti visų taip lengvai pamirštamą dalyką: kad nebūtina visą laiką būti rimtam.

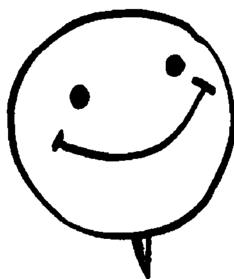
Štai tekstas to plakatėlio, kurį skaitė Dveinas:

MŪS KONTOROJE KELI
PLUŠA ASMENYS KVAILI.
NĖRA ABEJONĖS,
TAI LAIMINGI ŽMONĖS!

Tekstą iliustravo piešinys, vaizduojantis kvailą asmenį. Štai jis:

Ant krūtinės Fransina segėjo ženkliuką su sveiko, pavydėtinos psichinės būsenos padaro fizionomija:

✖ Lailas ir Kailas sėdėjo Dveino kabinete vienas šalia kito ant juodos odinės kušetės. Jie atrodė tokie panašūs, jog Dveinas negalėjo jų atskirti tol, kol Lailas 1954 metais per riedučių lenktynes su kažkuo susiskaldė dėl mergos. Nuo tada Lailas liko sulaužyta nosimi. Dabar Dveinas prisiminė, kaip jie, gulėdami lopšyje, žįsdavo vienas kito nykščius.

✖ Beje, štai kaip Dveinui atsirado įbroliai, nors jį įsūnijo žmonės, kurie negalėjo turėti savo vaikų. Įsūnijimas jų organizmuose sukėlė kažkokią reakciją, kuri įgalino juos pagaliau turėti savo vaikų. Tai buvo dažnas reiškinys. Matyt, daug sutuoktinių buvo taip užprogramuoti.

✖ Dveinas apsidžiaugė matydamas juos – šiuos du vyrukus su kombinezonais ir darbiniais batais bei minkštomis skrybėlėmis užlenktais kraštais. Jie buvo pažįstami, realūs. Dveinas uždarė duris, atsitverdamas nuo išorinio chaoso.

– Nagi... – tarė jis, – kas ten su urvu?

Kai Lailui suknežino nosį, dvyniai sutarė, kad Lailas kalbės už abu. Kailas nuo 1954 metų nepasakė nė tūkstančio žodžių.

– Tie burbulai jau pusiaukelėj į „Katedrą“, – tarė Lailas. – Jei taip ir toliau, po savaitės kitos pasieks „Mobį Diką“.

Dveinas jį puikiai suprato. Požeminis upelis, vinguriuojantis „Šventojo stebuklo“ urvu, buvo užterštas kažkokiomis pramoninėmis atliekomis, kurios leido kietus kaip teniso kamuoliukai burbulus. Tie burbulai, stumdydami vieni kitus, slinko praėjimu link baltai nudažyto akmens, primenančio didįjį banginį Mobį Diką. Burbulai greit prarys „Mobį Diką“ ir įsiverš į „Kuždesių katedrą“, svarbiausią urvo įdomybę. Tūkstančiai žmonių susituokė „Kuždesių katedroje“ – tarp jų ir Dveinas, ir Lailas su Kailu. Taip pat ir Haris Lesabras.

✖ Lailas papasakojo Dveinui apie eksperimentą, kurį praėjusią naktį atlikę juodu su Kailu. Jie nuėję į urvą su vienodais „Brauningo“ sistemos automatiniais šautuvais ir atidengę ugnį į atslenkančią burbulų sieną.

– Kad pakilo dvokas! – šūktelėjo Lailas. Dvokę nelyginant kojom, užkrėstom grybeliu. – Mudu su Kailu neišturėjom – išbėgom. Įjungėm ventiliaciją ir tik po valandos įėjom. Dažai ant „Mobio Diko“ nupuškavę. Net akių nebelikę. – „Mobiui Dikui“ buvo išpieštos mėlynos, ilgom blakstienom, didelės kaip lėkštės akys.

✖ – Vargonai pajuodo, o lubos paliko murzinai gelsvos, – pasakė Lailas. – „Šventojo stebuklo“ beveik nebematyti.

Vargonais, arba „Dievų vargonais“, vadinosi viename „Katedros“ kampe krūvon suaugusių stalaktitų ir stalagmitų brūzgynai. Už jų buvo paslėptas garsiakalbis, kuriuo per vestuves ir šermenis transliuodavo muziką. Vargonai buvo iliuminuoti besimainančių spalvų elektros lemputėmis.

„Šventuoju stebuklu“ jie vadino kryžių „Katedros“ lubose. Jį sudarė du susikirtę plyšiai.

– Jį ir taip nelengva būdavo įžiūrėti, – tarė Lailas. Jis kalbėjo apie kryžių. – Dabar, ko gero, visai prapuolė. – Jis paprašė Dveiną leidimo užsisakyti cemento – norėjo užmūryti praėjimą tarp upelio ir „Katedros“.

– Bala nematė ir „Mobio Diko“, ir „Džesio Džeimso“, ir vergų, ir visko, – sakė Lailas. – Svarbiausia gelbėti „Katedrą“.

„Džesiu Džeimsu“ jie vadino skeletą, kurį Dveino įtėvis Didžiosios krizės metu nusipirko per vieno gydytojo turto varžytynes. Tarp skeleto dešinės rankos kaulų buvo įsipynusios surūdijusios 45 kalibro revolverio liekanos. Turistams jie pasakodavo, kad jį tokį ir

radę, kad tai tikriausiai koks geležinkelio plėšikas, kurį urve užmūrijusi akmenų griūtis.

O vergais vadino juodas gipsines statulas, stovinčias kitoje ertmėje už penkiolikos metrų nuo „Džesio Džeimso“. Statulos su plaktukais ir rankiniais pjūkleliais vienos kitas vadavo iš pančių. Turistams būdavo pasakojama, kad kitados urve slapstęsi tikri vergai, ištrūkę į laisvę iš anapus Ohajo upės.

✖ Istorija apie vergus buvo tokia pat pasaka kaip ir apie Džesį Džeimsą. Urvas buvo atrastas tik 1937 metais, kai po nedidelio žemės drebėjimo į jį atsivėrė plyšys. Dveinas Huveris pats atrado tą plyšį, o paskui juodu su įtėviu laužtuvais ir dinamitu jį praplatino. Iki tol urve nebūta nė jokio gyvo padaro.

Vienintelis urvo ryšys su vergija toks: sklypas, kuriame jis buvo atrastas, kitados priklausė buvusiam vergui Džouzefui Hubleriui. Šeimininko paleistas į laisvę, jis patraukė į šiaurę ir čia pradėjo ūkininkauti. Paskui grįžo ir išpirko savo motiną bei moterį, kuri tapo jo žmona.

Jų palikuonys valdė ūkį iki Didžiosios krizės, kai Midlendo apygardos prekybos bankas užprotestavo savininkų užstatytą turtą. O paskui vieną dieną Dveino įtėvį partrenkė automobilis, vairuojamas baltaodžio žmogaus, kuris buvo pirkęs šį ūkį. Pagal asmenišką susitarimą Dveino įtėvis kaip kompensaciją už sužeidimą gavo tą ūkį, kurį jis su panieka vadindavo „juodšiknyne“.

Dveinas prisiminė, kaip jų šeima pirmą kartą nuvažiavo jo apžiūrėti. Tėvas nuplėšė nuo juodžių pašto dėžutės lentelę ir švystelėjo į griovį. Štai kas ant jos buvo užrašyta:

XIV SKYRIUS

✖ Autotraukinys Kilgorą Trautą dabar vežė per Vakarų Virdžiniją. Norėdami iškrapštyti akmens anglį, žmonės mechanizmais ir sprogmenimis išdraskė tos valstijos paviršių. Dabar anglies jau buvo kaip ir nebelikę. Ji buvo virtusi šiluma.

Vakarų Virdžinijos paviršius, likęs be akmens anglies, medžių ir dirvožemio, persiformavo atitinkamai pagal traukos dėsnį. Žemė slūgo į joje išrausytas tuštumas. Kalnai, kažkada stovėję visai tvirtai, dabar šliaužė į slėnius.

Vakarų Virdžinija buvo sunaikinta, pritariant tautos įgaliotiems valstijos įstatymų vykdymo, leidimo ir teisingumo organams.

Tai šen, tai ten dar stovėjo viena kita gyvenama troba.

✖ Priekyje Trautas pamatė išlaužtą užtvarą. Jis pasižiūrėjo į daubą už užtvaros, upelyje pamatė apsivertusį 1968 metų laidos „El Dorado“ modelio „Kadilaką“. Sprendžiant iš registracijos numerio, automobilis buvo iš Alabamos. Upelyje riogsojo ir keletas namų apyvokos reikmenų: dujinės viryklės, skalbyklė, pora šaldytuvų.

Paupyje stovėjo baltaodė angeliško veiduko, lininiais plaukais mergytė. Ji pamojavo Trautui. Prie krūtinės mergytė spaudė puslitrinį pepsikolos butelį.

✖ Trautas garsiai paklausė save, kaip čionykščiai žmonės linksminasi, ir vairuotojas papasakojo jam vieną keistą nuotykį – kaip jis sykį Vakarų Virdžinijoje nakvojo savo autotraukinio kabinoje netoli belangio, monotoniškai gaudžiančio pastato.

– Žmonės, žiūriu, vieni įeina, kiti išeina, – pasakojo jis, – bet niekaip nesupratau, kokia mašina ten taip brunzgia. O stovėjo tas pastatas dykoj dykiausioj vietoj – bet sau suremta dėžė ant cemento blokų. Automobiliai vieni atvažiuoja, kiti išvažiuoja, ir matau, kad žmonėms tas, kas ten brunzgia, – patinka, – sakė jis.

Na, jis ir užėjęs pasižiūrėt.

– Ogi viduj – pilna liaudies su riedučiais, – pasakojo jis. – Vis varo ratu. Ir kad nors vienas šypsotųsi! Tik varo ratu.

✖ Jis papasakojo Trautui girdėjęs, kad čionykščiai žmonės per pamaldas stverioją gyvas barškuoles ir mokasinines gyvates, rodydami, kaip jie įsitikinę, kad Jėzus juos apgins.

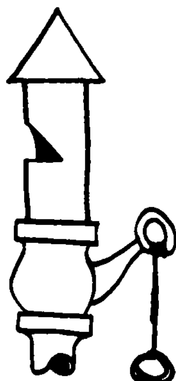
– Kokių tik nėra pasauly žmonių! – pasakė Trautas.

✖ Trautas stebėjosi, kaip neseniai baltaodžiai pasirodė Vakarų Virdžinijoje ir kaip greit jie ją sunaikino – dėl šilumos.

Šilumos irgi neliko – išsisklaidė kosmose, pagalvojo Trautas. Šiluma virino vandenį, o garai su švilpesiu suko plieninius vėjo malūnus. Malūnai su švilpesiu suko generatorių rotorius. Amerika kurį laiką buvo pripampusi elektros. Be to, anglis varė senovinius garlaivius ir čiuku čiuku traukinukus.

✖ Kai Dveinas Huveris, Kilgoras Trautas ir aš buvome maži, kai mūsų tėvai buvo maži ir kai tėvų tėvai buvo maži, – čiuku čiuku

traukiniukuose, garlaiviuose ir gamyklose būdavo įtaisyti gariniai švilpukai. Jie atrodė taip:

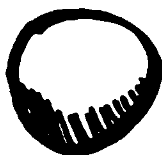

Anglimi virinamo vandens garams audringai išsiveržiant pro švilpukus, jie šiurkščiai, bet gražiai suvaitodavo nelyginant besiporuojantys ar dvesiantys dinozaurai – ūkdavo, sakysim, v ū ū ū ū ū ū ū , v ū ū ū ū ū ū ū arba m o o o o o o o o o o o o o o o o o o o n n n n n n n n ir taip toliau.

✖ Dinozaurai buvo ropliai didumo sulig čiuku čiuku traukinukais. Jie atrodė taip:

Dinozaurai turėjo dvejas smegenis – vienos reguliavo priekį, kitos – užpakalį. Dabar jie išnykę. Abejos smegenys sudėjus buvo mažesnės už žirnį. Žirniu vadinosi tokia ankštinė kultūra, kurios vaisius atrodė taip:

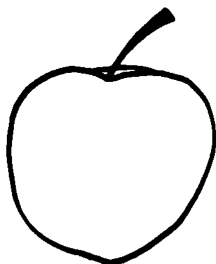

Anglis – tai smarkiai suslėgtas supuvusių medžių, gėlių, krūmų, žolių ir taip toliau bei dinozaurų ekskrementų mišinys.

✖ Kilgoras Trautas mąstė apie kadaise girdėtus garinius švilpukus ir apie Vakarų Virdžinijos sunaikinimą, dėl kurio tie švilpukai grojo savo melodijas. Jis įsivaizdavo, kad tie veriantys riksmai kartu su šiluma išskrido į kosmosą. Tačiau jis klydo.

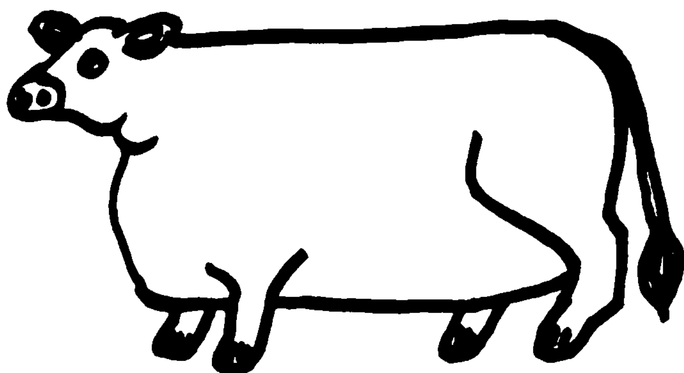
Kaip ir dauguma fantastų, Trautas beveik nieko neišmanė apie mokslą, baisiausiai bodėjosi techninėmis detalėmis. Bet visi švilpukų riksmai labai nedaug tenutolo nuo Žemės dėl šios priežasties: garsas gali sklisti tik atmosferoje, o Žemės atmosfera, lyginant su pačia planeta, plonesnė ir už obuolio žievę. Anapus jos tyvuliuoja grynų gryniausias vakuumas.

Obuolys buvo visų mėgstamas vaisius, kuris atrodė taip:

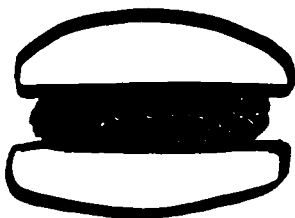

✖ Vairuotojas buvo mėgėjas pavalgyti. Jis užvažiavo į „McDonald's" mėsaininę. Šalyje buvo pilna įvairioms firmoms priklausančių mėsaininių. „McDonald's" ir buvo viena iš tokių firmų. Kitos firmos mėsaininės vadinosi „Burger Chef". Dveinui Huveriui, kaip jau minėta, priklausė keleto „Burger Chef" licenzijos.

✖ Mėsainis buvo gaminamas iš gyvulio, kuris atrodė taip:

Gyvulį papjaudavo ir susmulkindavo į mažus gabaliukus, paskui iš jų lipdydavo bandutes, kepdavo ir įdėdavo tarp dviejų duonos riekių. Galutinis produktas atrodė taip:

✖ O Trautas – buvo likę vieni skatikai – užsisakė pundelį kavos.

Jis paklausė seną seneliuką, sėdintį prie to paties stalo, ar jis dirbęs anglies kasyklose. Senukas atsakė šitaip:

– Kai pradėjau dešimties metų, tai plušau iki šešiasdešimt dvejų.

– Ar džiaugiatės, kad pametėt darbą? – paklausė Trautas.

– Taigi, pamesi kad kokioj! – atsakė senukas. – Miegi – ir tai kasyklos sapnuojas.

Trautas paklausė, ką jis galvojęs, dirbdamas tokioje pramonės šakoje, kuri naikina kraštovaizdį, ir senukas atsakė, jog paprastai taip nusiplūkdavęs, kad į viską jam būdavę nusispjaut.

✖ – Kas iš to? – pasakė senasis angliakasys. – Dėl svetimo daikto galvok negalvok – niekas nepasikeis. – Jis paaiškino, kad teisė į iškasenas visoje apygardoje, kurioje jie sėdėjo, priklausė Rouzvoterio anglies ir geležies kompanijai – šitą teisę ji įsigijo tuoj po Pilietinio karo. – Jeigu žmogus turi po žeme kokią nuosavybę ir nori ją pasiimt, – toliau samprotavo jis, – tai pagal įstatymą privalu leisti jam prisikast iki tos nuosavybės.

Trautas nepastebėjo ryšio tarp Rouzvoterio anglies bei geležies kompanijos ir savo vienintelio gerbėjo Elioto Rouzvoterio. Jis ir toliau manė, jog Eliotas Rouzvoteris – paauglys.

O iš tikrųjų Rouzvoteris buvo Vakarų Virdžinijos žemės ir žmonių sunaikinimo bene svarbiausių kaltininkų palikuonis.

✖ – Bet man regis, neteisinga, – sakė senasis angliakasys Trautui, – kad žmogui priklauso nuosavybė po kito žmogaus žeme, mišku ar namu. Ir kada anas panori tą savo nuosavybę išsiimt, jis turi teisę nudriokoti visa, kas ant viršaus. Ant paviršiaus gyvenantieji – beteisiai prieš tą, kuriam priklauso kas nors apačioj.

Senukas papasakojo, kaip jis ir kiti angliakasiai bandę priversti Rouzvoterio anglies ir geležies kompaniją žmoniškai su jais elgtis. Jie kariaudavę ir su kompanijos privačia policija, ir su valstijos policija, ir su nacionaline gvardija*.

– Kaip gyvas nesu matęs nė vieno Rouzvoterio, – pasakė jis, – bet Rouzvoteris visada laimėdavo. Aš vaikščiojau ant Rouzvoterio. Kasiau Rouzvoteriui šachtas Rouzvoterio žemėje. Gyvenau Rouzvoterio namuose. Mitau Rouzvoterio maistu. Kariaudavau su Rouzvoteriu, kad ir kas jis būtų, bet Rouzvoteris visada sutrindavo mane į šuns miltus. Paklausinėkit vietinių, ir jums pasakys: jiems visas pasaulis – Rouzvoterynas.

✖ Vairuotojas žinojo, kad Trautas važiuoja į Midlendą. Tačiau jis nežinojo, kad Trautas rašytojas ir kad keliauja į Menų festivalį. Trauto supratimu, doram darbo žmogui menai reikalingi kaip šuniui penkta koja.

– Ir kaip jūs, žmogus viso proto, sugalvojot važiuot į Midlendą? – pasidomėjo vairuotojas. Jie važiavo toliau.

– Sesuo serga, – atsakė Trautas.

– Midlendas – tikra pasaulio šiknos skylė, – pasakė vairuotojas.

– Nežinojau, – pasakė Trautas.

– Jeigu ne Midlendas, – tarė vairuotojas, – tai Libertivilis. Esat buvęs Libertivilyje, Džordžijos valstijoj?

– Ne, – atsakė Trautas.

– Mane ten buvo areštavę už greičio viršijimą. Ten buvo tokie „greičio spąstai“: nuo septyniasdešimt penkių kilometrų reikia staiga sumažint iki dvidešimties per valandą. Siutas kad paėmė! Pasižodžiavau su policininku – ir patupdė į cypę.

* JAV teritorinė kariuomenė, ginkluotųjų pajėgų rezervas. (*Vert. past.*)

– Pagrindinė jų pramonė: daro košę iš senų laikraščių, žurnalų, knygų ir iš jos gamina naują popierių, – pasakojo vairuotojas. – Sunkvežimiais ir traukiniais kasdien atgabendavo šimtus tonų makulatūros.

– Hm, – atsiliepė Trautas.

– O iškraudavo kaip miegodami, todėl vėjas po visą miestą nešiojo knygų ir žurnalų lapus. Panorėjęs įsirengti biblioteką, galėjai nueit į prekių stotį ir neštis glėbius knygų.

– Hm, – pasakė Trautas. Prieky stovėjo pakėlęs ranką baltaodis vyriškis su nėščia žmona ir devyniais vaikais.

– Panašus į Garį Kuperį, ar ne? – pasakė vairuotojas apie autostopu keliaujantį vyriškį.

– Panašus, – atsakė Trautas. Garis Kuperis buvo kino žvaigždė.

✖ – Libertivilyje, – tarė vairuotojas, – knygų buvo tiek daug, kad kalėjime jas dalydavo vietoj tualetinio popieriaus. Mane suėmė penktadienį, jau vakarop, todėl teismo reikėjo laukt iki pirmadienio. Sėdėjau dvi dienas kaliūzėj, veikti nebuvo ką, todėl skaičiau tą tualetinį popierių. Vieną knygą dar ir dabar prisimenu.

– Hm, – pasakė Trautas.

– Tai *paskutinė* mano skaityta knyga, – kalbėjo vairuotojas. – Dievuliau... jau visi penkiolika metų! Apie kažkokią, ne mūsų, planetą. Kvaila tokia knygiūkštė. Ten atseit buvęs gyvas velnias muziejų, ir visi prigrūsti paveikslų, ir valdžia su tokia rulete nustatinėdavusi, ką priimt į muziejus ir ką išmest.

Trautą staiga apėmė svaigi *déjà vu** būsena. Vairuotojas pasakojo apie knygą, kurią jis jau daug metų buvo pamiršęs. Tualetinio popieriaus pluoštelis, kurį Libertivilyje (Džordžijos valstija) skaitė

* Psichologijos terminas („Jau matyta" – *pranc.*). (*Vert. past.*)

vairuotojas, buvo paties Kilgoro Trauto romanas „Banjialto ratsukys, arba Šių metų šedevras“.

✖ Trauto knygos veiksmas vyko Banjalto planetoje, o ratsukiu vadinosi valdžios pareigūnas, kuris kartą per metus sukdavo laimės ratą. Piliečiai pateikdavo valdžiai meno kūrinius, valdžia juos sunumeruodavo, o paskui pagal laimės rato pasisukimus nustatydavo jų piniginę vertę.

Pagrindinis apysakos veikėjas buvo ne ratsukys, o paprastas batsiuvys, vardu Guzas. Guzas gyveno vienas ir sykį jis nutapė savo katino portretą. Tai buvo vienintelis jo sukurtas paveikslas. Jis nunešė katino portretą ratsukiui, tasai užrašė numerį ir padėjo į sandėlį, pritutintą meno kūrinių.

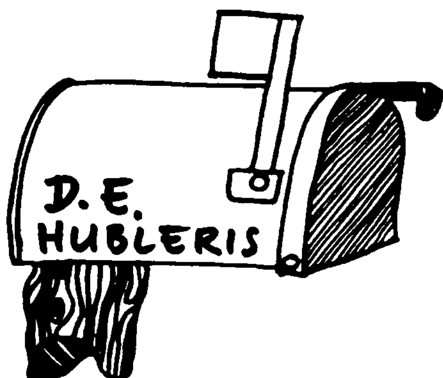
Guzo paveikslui laimės ratas kaip jokiam kitam davė ir dribtelėjo. Jį įvertino aštuoniolika tūkstančių lambų – Žemėje tai atitinka vieną milijardą dolerių. Ratsukys Guzui įteikė čekį tai sumai, kurios didžiąją dalį tuoj pat susiglemžė mokesčių inspektorius. Paveikslui buvo paskirta garbinga vieta Valstybinėje galerijoje, ir kilometrinės eilės žmonių laukdavo, kad galėtų pamatyti paveikslą, įkainotą milijardu dolerių.

Be to, buvo sukrautas ir uždegtas didžiulis laužas iš paveikslų, skulptūrų, knygų ir taip toliau, kuriuos ratas nustatė esant beverčius. O paskui paaiškėjo, kad rezultatai buvę sufalsifikuoti, ir ratsukys pasidarė galą.

✖ Tai, kad autotraukinio vairuotojas buvo skaitęs Kilgoro Trauto knygą, – nuostabus sutapimas. Trautas pirmą kartą sutiko savo skaitytoją ir reagavo labai įdomiai: jis neprisipažino, kad knyga – jo kūdikis.

✖ Vairuotojas atkreipė dėmesį, kad pakeliui ant visų pašto dėžučių tą pati pavardė.

– Štai dar viena, – pasakė jis, rodydamas pašto dėžutę, kuri atrodė šitaip:

Autotraukinys važiavo pro vietas, iš kurių buvo kilę Dveino Huverio įtėviai. Tikėdamiesi užkalti pinigo Kidslerio automobilių kompanijoje, kuri gamino lėktuvus ir sunkvežimius, jie per Pirmąjį pasaulinį karą iš Vakarų Virdžinijos persikėlė į Midlendą. Atsikraustę į Midlendą, jie oficialiai pasikeitė Hublerių pavardę į Huverius, nes Midlende gyveno daugybė juodaodžių, kurie vadinosi Hubleriais.

Įtėvis Dveinui Huveriui sykį taip paaiškino:

– Nepatogu. Visi midlendiečiai supratę, kad jeigu Hubleris – tai būtinai juodis.

XV SKYRIUS

✖ Pietus Dveinas Huveris tą dieną pavalgė visai padorius. Pagaliau jis prisiminė Havajų savaitę. Ir Havajų gitaros, ir visa kita jau nebeatrodė paslaptinga mįslė. Gatvė, skirianti jo automobilių agentūrą ir naująjį „Holiday Inn“ viešbutį, nebeliumpsėjo.

Jis išvažiavo pietų vienas mėlynu, kreminiais apmušalais „Lemanso“ modelio „Pontiaku“ – demonstraciniu automobiliu su oro kondicionavimo įrenginiais. Įjungė radiją. Išklausė keletą savo paties reklamų, kurios visos kalte kalė tą pačią mintį: „Dveinu galima pasitikėti!“

Nors jo psichinė būklė po pusryčių gerokai pasitaisė, pasireiškė naujas ligos simptomas: echolalija. Dveinas pasijuto norįs kartoti, ką tik išgirdęs.

Ir kai per radiją pasakė: „Dveinu visada galima pasitikėti“, jis pakartojo paskutinį žodį.

– Pasitikėti, – tarė.

Kai per radiją pranešė, jog Tekse praūžė tornadas, Dveinas garsiai pakartojo:

– Tornadas.

Paskui jis išgirdo, kad vyrai moterų, išprievartautų per Indijos ir Pakistano karą, nebenorį turėti su žmonomis jokių reikalų. Pasak radijo, tos moterys, vyrų akimis žiūrint, tapusios nešvarios.

– Nešvarios, – pritarė Dveinas.

✖ O juodaodis ekskalinys Veinas Hubleris – jo vienintelė svajonė buvo dirbti pas Dveiną Huverį – įsigudrino žaisti slėpynių su Dveino tarnautojais. Jis nenorėjo, kad jį išvytų iš agentūros teritorijos už tai, kad slampinėja po naudotų automobilių aikštelę. Todėl, pasirodžius kokiam tarnautojui, Veinas spūdindavo prie šiukšlių dėžių už „Holiday Inn" viešbučio ir įdėmiai lyg koks sanitarinės stoties inspektorius apžiūrinėdavo dėžėse sumuštinių likučius, tuščius „Seilemo" cigarečių pakelius ir taip toliau.

Tarnautojui nuėjus, Veinas vėl sliūkindavo atgal prie naudotų automobilių ir išpūtęs akis, panašias į virtus kiaušinius, žiūrėdavo, ar nepamatys tikrojo Dveino Huverio.

Tikrasis Dveinas Huveris, žinoma, faktiškai išsigynė esąs Dveinas. Todėl kai tikrasis Dveinas per pietų pertrauką išėjo iš agentūros, Veinas, neturėjęs su kuo šnekėtis, tarė sau pačiam:

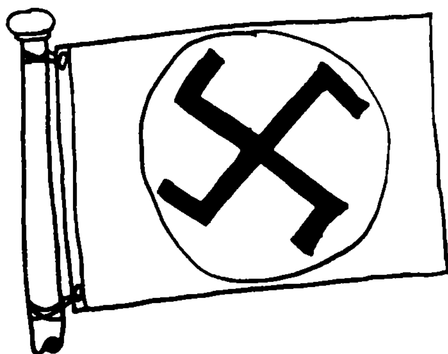
– Čia ne ponas Huveris. Tiesa, panašus į poną Huverį. Gal ponas Huveris kartais apsirgo. – Ir taip toliau.

✖ Dveinas suvalgė mėsainį su keptom bulvėm ir užsigėrė kokakola savo naujausioje „Burger Chef" užkandinėje Krestvju aveniu, priešais statomą naująją Džono F. Kenedžio vidurinę mokyklą. Džonas Kenedis Midlende niekada nebuvo lankęsis, tačiau jis buvo vienas iš nušautųjų Jungtinių Valstijų prezidentų. Prezidentų toje šalyje nušovė daug. Žudikams galvas susukdavo tos pačios kenksmingos medžiagos, kurios vargino Dveiną.

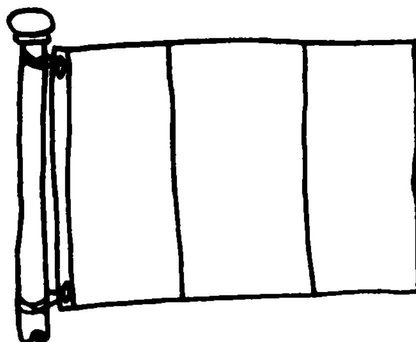
✖ Dveinas, aišku, buvo ne vienintelis, kurio organizme buvo prisikaupę kenksmingų cheminių medžiagų. Per visą istoriją tokių draugų susidarytų didžiausias pulkas. Pavyzdžiui, jo paties laikais vienos šalies, vadinamos Vokietija, gyventojai kurį laiką buvo taip

pritvinkę kenksmingų medžiagų, kad net ėmė statyti specialius fabrikus, kuriuose išžudė milijonus žmonių. Žmones pristatydavo traukiniais.

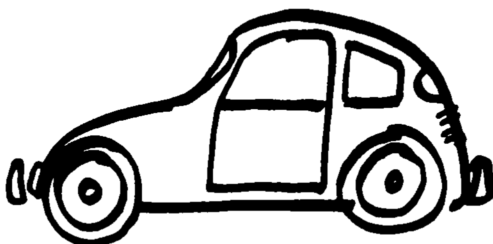
Kol vokiečiai buvo pritvinkę kenksmingų chemikalų, jų vėliava atrodė taip:

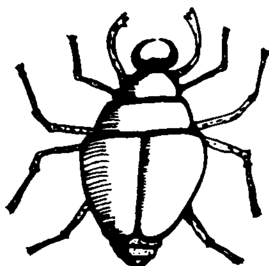
O štai kaip atrodė jų vėliava, kai jie pasveiko:

Pasveikę jie ėmė gaminti pigius ir patvarius automobilius, kuriuos mėgo visas pasaulis, ypač jaunimas. Jie atrodė taip:

Žmonės praminė šiuos automobilius „vabalais". Tikras vabalas atrodė taip:

Mechaninį vabalą sukūrė vokiečiai. Tikrąjį vabalą sukūrė Visatos Kūrėjas.

✖ „Burger Chef" užkandinėje Dveiną aptarnavo septyniolikmetė baltaodė mergina, pavarde Petė Kin. Ji buvo geltonplaukė, mėlynakė. Kaip žinduolė, buvo jau labai sena. Dauguma žinduolių tokio

amžiaus visai nesulaukdavo arba, jei sulaukdavo, tai būdavo iškaršę. Tačiau Petė priklausė tokiems žinduoliams, kurie vystydavosi labai lėtai, todėl kūnas – jos būstas – buvo tik neseniai subrendęs.

Tai buvo naujitelaitė suaugusi persona, kuri dirbo tam, kad padengtų didžiules gydytojų bei ligoninės sąskaitas, susikaupusias jos tėvui merdint nuo gaubiamosios žarnos, o paskui ir nuo viso organizmo vėžio.

Taip dėjosi šalyje, kur kiekvienam žmogui reikėdavo už viską apmokėti sąskaitas, ir niekas neatsieidavo taip brangiai kaip nesveikata. Petės Kin tėvo liga kainavo dešimt kartų daugiau negu visi kelialapiai į Havajus, kuriuos Dveinas žadėjo kažkam dovanoti pasibaigus Havajų savaitei.

✖ Dveinas teigiamai įvertino Petės Kin naujumą, nors tokioms jaunoms moterims jis nejautė seksualinio potraukio. Ji buvo tarsi naujas automobilis, kuriame ir radijas dar nė sykio neišbandytas, ir Dveinas prisiminė talalinę, kurią girtas bliūvodavo jo įtėvis. Talalinė tokia:

Kada pražysta rožė,
Yra ji skinama.
O tu, šešiolikmete,
Greit būsi lia lia lia.

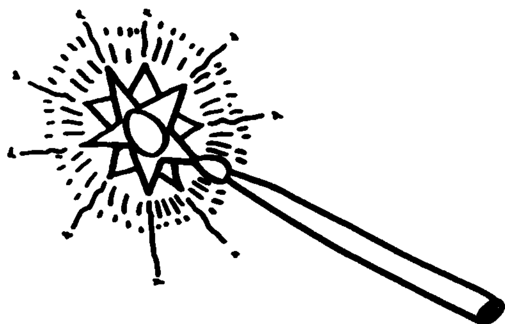
✖ Petė Kin, kaip ir dauguma midlendiškių moterų, tyčia elgėsi kaip kvailelė. Moterys buvo stambūs padarai, todėl ir jų smegenys buvo didelės, tačiau smegenimis jos mažai naudodavosi štai kodėl: per kokią naujovišką mintį gali įsigyti priešų, o norint būti tikroms dėl daugmaž ramaus, patogaus gyvenimo, moterims reikėjo kuo daugiau draugų.

Todėl gyvybės palaikymo dėlei jos išsitreniravo būti ne mąstančios, o pritariančios mašinos. Jų smegenų darbas buvo nesudėtingas: tereikėjo išzonduoti, ką galvoja kiti, ir atitinkamai pačioms galvoti.

✖ Petė žinojo, kas yra Dveinas. Dveinas nežinojo, kas yra Petė. Aptarnaujant Dveiną, Petės širdis ėmė tankiau tuksėti – būdamas toks pinigingas ir įtakingas, Dveinas galėtų išspręsti daugelį jos gyvenimo problemų. Jis galėtų dovanoti jai gražų namą, naujų automobilių, puošnių drabužių, nerūpestingą gyvenimą, jis galėtų apmokėti visas sąskaitas už tėvo gydymą taip pat lengvai, kaip kad ji jam atnešė mėsainį, keptų bulvių ir kokakolos.

Dveinas panorėjęs galėtų padaryti dėl jos tai, ką padarė dėl Pelenės Krikštamotė Fėja, ir Petė pirmą kartą iš taip arti matė tokį stebukladarį. Prieš ją buvo antžmogis. O jinai taip gerai pažinojo Midlendą ir save, jog suprato, kad galbūt niekad iš taip arti nebematys kito antžmogio.

Petė Kin net įsivaizdavo, kaip Dveinas mostelės stebuklų lazdele ir jos bėdų nebeliks, o svajonės išsipildys, stebuklų lazdelė atrodė taip:

Ji drįso užšnekinti Dveiną – o galgi susilauks antgamtinės pagalbos? Ji apsieitų ir be jos, žinojo, kad reikės apsieiti be jos – reikės visą gyvenimą sunkiai plušėti, mažai uždirbti, gyventi tarp tokių pat neturtingų, bejėgių, skolose paskendusių vyrų ir moterų. Dveinui ji pasakė taip:

– Atleiskit, kad kreipiuosi pavarde, pone Huveri, bet jūsų negalima nepažinti: juk jūsų nuotraukos ir laikraščių reklamose, ir visur. Be to, ir visos draugės man tuoj pasakė, kas jūs toks. Kai įėjot, apie jumis tik ir šnibždasi.

– Šnibždasi, – pasakė Dveinas. Vėl jam užėjo echolalija.

✖ – Aš gal netaisyklingai pasakiau, – tarė ji. Buvo pratusi atsiprašinėti dėl savo kalbos. Taip buvo įpratinta mokykloje. Daugelis baltaodžių midlendiečių nepasitikėjo savo gramatikos žiniomis, todėl kalbėdavo trumpais sakiniais ir paprastais žodžiais, kad kuo mažiau lepteltų gėdingų klaidų. Ir Dveinas, žinoma, taip darydavo. Ir Petė, žinoma, taip darydavo.

O darydavo jie taip todėl, kad anglų kalbos mokytojos raukydavosi, užsikimšdavo ausis ir rašydavo blogus pažymius, jeigu jų mokiniai nepataikydavo šnekėti taip, kaip prieš Pirmąjį pasaulinį karą šnekėdavo anglų aristokratai. Be to, sakydavo, kad jie neverti kalbėti ir rašyti gimtąja kalba, jeigu nemėgsta ir nesupranta painių romanų, poemų ir pjesių, pasakojančių apie kažkur kažkada gyvenusius žmones, pavyzdžiui, „Aivenho“.

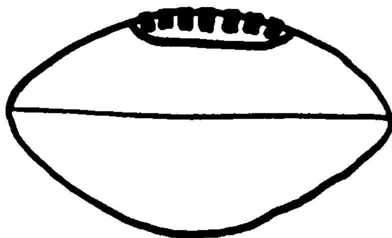
✖ Juodaodžiai to neėmė į galvą. Jie angliškai šnekėdavo kaip kam išeina. Jie neskaitydavo nesuprantamų knygų, teisindamiesi tuo, kad nesupranta. Jie įžūliai klausdavo, sakykim: „Nu i velniam man skaityti tą „Apysaką apie du miestus“? I kas man iš to?“

✖ Petė Kin susikirto iš anglų kalbos tą semestrą, kai jai reikėjo perskaityti ir pamėgti „Aivenhą“ – romaną apie vyrus geležiniais kostiumais ir apie juos mylinčias moteris. Ir ją perkėlė į pataisos grupę, ten liepė skaityti „Gerąją žemę“ – romaną apie kinus.

Tą patį semestrą ji prarado skaistybę. Automobilių stovėjimo aikštelėje prie Benisterio sporto klubo, netoli Mugių aikštės, po rajono vidurinių mokyklų krepšinio finalinių varžybų ją išprievartavo baltaodis dujininkas Donas Bridlavas. Policijai ji jo neapskundė. Ji niekam nepasiskundė, nes tuo metu jos tėvas merdėjo nuo vėžio.

Ir taip bėdų buvo iki kaklo.

✖ Benisterio sporto klubas buvo taip pavadintas pagerbiant septyniolikmetį mokinį Džordžą Hikmeną Benisterį – jis 1924 metais žuvo žaisdamas regbį. Džordžui Hikmenui Benisteriui pastatė didžiausią visose Kalvarijos kapinėse antkapinį paminklą – devyniolikos metrų aukščio obeliską su marmuriniu regbio kamuoliu viršūnėje. Marmurinis regbio kamuolys atrodė taip:

Regbiu buvo vadinamas toks kariškas žaidimas. Dvi komandos, apsišarvavusios audeklo, odos ir plastmasės šarvais, kaudavosi dėl

kamuolio. Džordžas Hikmenas Benisteris žuvo, bandydamas nutverti kamuolį, Padėkos dieną. Padėkos diena buvo tokia šventė, kai visa šalis turėdavo reikšti dėkingumą Visatos Kūrėjui – svarbiausia už maistą.

O Džordžo Hikmeno Benisterio obeliską pastatė iš žmonių paaukotų lėšų; be to, prie kiekvienų dviejų paaukotų dolerių dolerį pridėjo Prekybos rūmai. Daugelį metų tai buvo aukščiausias statinys Midlendo mieste. Miesto valdžia priėmė nutarimą, kuriuo uždraudė statyti aukštesnius statinius, ir tą nutarimą žmonės praminė „Džordžo Hikmeno Benisterio įstatymu".

Vėliau „Benisterio įstatymą" valdžia išmetė į šiukšlių dėžę: leido statyti radijo bokštus.

✖ Prieš iškylant prie Cukrinės upelės naujam Mildredos Beri Menų centrui, du didžiausi mieste paminklai buvo pastatyti, iš visko sprendžiant, Džordžo Hikmeno Benisterio atminimui įamžinti. Tačiau tuo metu, kai Dveinas Huveris susitiko su Kilgoru Trautu, Benisterį visi jau buvo pamiršę. Tiesą sakant, ir prisiminti apie jį, net ir tuoj po mirties, nebuvo ko – tik tai, kad jaunutis mirė.

Mieste nebebuvo likę jokių jo giminių. Telefonų knygoje nebuvo nė vieno Benisterio, išskyrus Benisterio kino teatrą. O naujose telefono knygose nebebus ir Benisterio kino teatro. Jį pavertė nukainotų baldų parduotuve.

Džordžo Hikmeno Benisterio tėvas, motina ir sesuo Lusė išsikraustė iš miesto, kai dar nei antkapis, nei klubas nebuvo baigti. Ir kai norėta juos pakviesti į atidarymą, niekas nerado, kur jie gyvena.

✖ Nerami tai buvo šalis, žmonės be atvangos zyliojo kaip į uodegą įkirpti. Bet būdavo, kad kas nors stabteli ir, žiūrėk, pastato paminklą.

Paminklų buvo pridygę visoje šalyje. Tačiau tikra retenybė būdavo, kad eilinio žmogaus garbei stovėtų ne vienas, o du paminklai, kaip kad nutiko su Džordžu Hikmenu Benisteriu.

Griežtai žiūrint, specialiai jam buvo skirtas tik antkapis. Klubą ir taip būtų pastatę. Jo statybai lėšos buvo paskirtos porą metų prieš tai, kai Džordžas Hikmenas Benisteris žuvo žalioje jaunystėje. O pavadinti jo vardu nieko nekainavo.

✖ Kalvarijos kapinės, kuriose ilsėjosi Džordžas Hikmenas Benisteris, buvo pavadintos vardu vienos kalvos, esančios Jeruzalėje, kuri yra už tūkstančių kilometrų. Daugelis tikėjo, kad ant tos kalvos prieš tūkstančius metų buvo nužudytas Visatos Kūrėjo sūnus.

Dveinas Huveris nežinojo, tikėti tuo ar ne. Nežinojo ir Petė Kin.

✖ Ir tai jiems dabar visai nerūpėjo. Jie turėjo kitų rūpesčių. Dveinas spėliojo, kiek laiko truks echolalijos priepuolis, o Petė Kin norėjo išsiaiškinti, ar daug reiškia jos šviežumas, grožis ir lipšnumas tokiam maloniam, gana įdomiam, pusamžiui „Pontiako“ agentūros savininkui kaip Dveinas.

– Šiaip ar taip, – tarė ji, – mums tikrai didelė garbė, kad mus aplankėte. Gal aš ir vėl ne taip pasakiau, bet jūs turbūt suprantat, ką aš turiu galvoje?

– Galvoje, – atsakė Dveinas.

– Jums skanu? – paklausė ji.

– Skanu, – atsakė Dveinas.

– Mes visiems duodam tą patį, – pasakė ji. – Specialiai jums negaminom nieko.

– Nieko, – pakartojo Dveinas.

✖ Neturėjo reikšmės, ką Dveinas sakė. Seniai jau neturėjo reikšmės. Neturėjo reikšmės, ką šnekėdavo dauguma midlendiečių, jei tik būdavo kalbama ne apie pinigus, statybas, keliones, mašinas ir kitokius pamatuojamus dalykus. Kiekvienas vaidino aiškiai apibrėžtą vaidmenį – juodaodį pilietį, mokyklos nebaigusią merginą, „Pontiako" agentūros savininką, ginekologą, dujininką. Jei žmogus dėl kenksmingų chemikalų ar šiaip ko pradėdavo gyventi ne taip, kaip iš jo buvo tikimasi, visi vis tiek vaizduodavosi, kad jis gyvena pagal scenarijų.

Kaip tik dėl to midlendiečiai taip negreit pastebėdavo, kad kuris nors iš jų susipykęs su protu. Jų vaizduotė atkakliai tvirtino, kad žmonės laikui bėgant mažai tesikeičia. Jų vaizduotė sukosi nelyginant smagratis išklerusiame žiaurios tikrovės mechanizme.

✖ Kai Dveinas išėjo iš „Burger Chef", kai įsėdo į demonstracinį automobilį ir nuvažiavo, Petė Kin nė kiek neabejojo, kad, būdama tokia jauna, energinga ir linksma, sugebėtų Dveinui gerokai pasaldinti gyvenimėlį. Žliumbti jai norėjosi pagalvojus, kad raukšlės vagoja jo veidą, kad jo žmona nusinuodijo „Drano" milteliais, kad jo šuneliui reikia amžinai rietis, nes negali pavizginti uodegos, ir kad Dveino sūnus – homoseksualas. Ji žinojo šiuos faktus apie Dveiną. Juos žinojo visi.

Ji žiūrėjo į Dveinui priklausančios radijo stoties „WMCY" bokštą. Tai buvo aukščiausias statinys visame Midlende. Jis buvo aštuonis kartus aukštesnis už Džordžo Hikmeno Benisterio antkapinį paminklą. Jo viršūnėje degė raudona šviesa, perspėjanti lėktuvus.

Ji galvojo, kiek daug Dveinas turi naujų ir važinėtų automobilių.

✖ Beje, Žemės mokslininkai buvo ką tik padarę stulbinantį atradimą apie kontinentą, po kurį vaikščiojo Petė Kin. Esą jis gulįs ant kokių šešiasdešimt penkių kilometrų storio uolos, o ta uola plūduriuojanti ištirpusioje buzoje. Kiekvienas kontinentas gulįs ant atskiros uolos. Uoloms susidūrus, randąsi kalnai.

✖ Pavyzdžiui, Vakarų Virdžinijos kalnai iškilę, didelei Afrikos atplaišai stuktelėjus į Šiaurės Ameriką. Ir akmens anglis šioje valstijoje susidariusi iš miškų, kurie per tą susidūrimą likę palaidoti gelmenyse.

Petė Kin šitos naujienos dar nebuvo girdėjusi. Ir Dveinas nebuvo girdėjęs. Ir Kilgoras Trautas ne. Ir aš šitai sužinojau tik užvakar. Įsijungęs televizorių, skaičiau žurnalą. Keli mokslininkai per televizorių aiškino, jog hipotezė apie plūduriuojančias, susiduriančias, besigrumdančias uolas – beveik nebe hipotezė. Jie jau galį įrodyti, kad taip tikrai yra ir kad, pavyzdžiui, Japonijai ir San Franciskui gresiąs baisus pavojus, nes tose vietose uolos labiausiai daužąsi ir grumdąsi.

Be to, jie sakė, jog kartosis ledynmečiai. Kilometro storumo ledynai, geologiškai tariant, šliaužiosią aukštyn žemyn tartum traukomos langų užuolaidos.

✖ Beje, Dveinas Huveris turėjo neįprastai didelį penį, ir net pats nežinojo to. Tos kelios moterys, su kuriomis jis turėjo reikalų, buvo nepakankamai patyrusios ir negalėjo apie tai spręsti. Pasaulio vidurkis, priplūdus kraujo, buvo maždaug keturiolika centimetrų ilgio ir trys su puse centimetro storio. Dveino penio ilgis, priplūdus kraujo, siekė septyniolika su puse centimetro, storis – apie penkis centimetrus.

Dveino sūnaus penis buvo iš vidutiniokų.

Kilgoro Trauto penio ilgis siekė septyniolika su puse centimetro, bet storis viso labo buvo trys centimetrai. Štai kaip atrodė centimetras:

✖ Hario Lesabro, Dveino prekybos vadybininko, penio ilgis siekė dvylika su puse centimetro, o storis – penkis su trupučiu centimetro.

Siprijano Ukvendės, juodaodžio daktaro iš Nigerijos, penis buvo beveik šešiolikos centimetrų ilgio ir maždaug trijų su puse centimetro storio.

Dono Bridlavo, dujininko, kuris išprievartavo Petę Kin, penio ilgis buvo trylika su puse centimetro, storis – trys centimetrai.

✖ Petės Kin šlaunų apimtis buvo aštuoniasdešimt penki centimetrai, liemens – šešiasdešimt penki, krūtinės – aštuoniasdešimt penki. Velionės Dveino žmonos, tuo metu, kai jis ją vedė, šlaunų apimtis buvo devyniasdešimt centimetrų, liemens – septyniasdešimt, krūtinės – devyniasdešimt penki. Kai ji prisirijo „Drano“, šie skaičiai buvo atitinkamai devyniasdešimt septyni, septyniasdešimt septyni ir devyniasdešimt penki.

Jo meilužės ir sekretorės Fransinos Pefko šlaunų apimtis buvo devyniasdešimt du centimetrai, liemens – septyniasdešimt penki, krūtinės – devyniasdešimt septyni.

Jo pamotės šlaunų apimtis jos mirties dieną buvo aštuoniasdešimt penki centimetrai, liemens – šešiasdešimt, krūtinės – aštuoniasdešimt du.

✖ Iš „Burger Chef" Dveinas nuvažiavo prie statomos naujos mokyklos. Į agentūrą jis nesiskubino, juoba kad nebuvo praėjusi echolalija. Fransina puikiai mokėjo tvarkyti reikalus pati, nelaukdama Dveino nurodymų. Jis ją buvo gerai išmokęs.

Jis nuspyrė į rūsio duobę grumstą. Paskui į ją nusispjovė. Netyčia įsistojo į purvą. Dešinės kojos batas liko purve. Jis rankomis ištraukė batą ir nuvalė. Tada, atsirėmęs į seną obelį, apsiavė. Kai Dveinas buvo mažas, čia buvo žmogaus ūkis. Šioje vietoje augo obelų sodas.

✖ Dveinas visai pamiršo Petę Kin, užtat jinai jo nepamiršo. Ji įsidrąsins ir vakare paskambins jam, tačiau Dveinas neatsilieps: jo nebus namie. Tuomet jis jau bus centrinėje ligoninėje, palatoje minkštai išmuštomis sienomis.

O dabar Dveinas, paėjėjęs toliau, grožėjosi žemkase mašina, kuri buvo išvaliusi statybos plotą ir iškasusi rūsio duobę. Dabar mašina, aplipusi purvu, stovėjo ir nieko neveikė. Dveinas paklausė vieną baltaodį darbininką, kiek arklio jėgų varo šitą mašiną. Visi darbininkai toje statybos aikštelėje buvo baltaodžiai.

Darbininkas atsakė taip:

– Kiek arklio jėgų, nežinau. Žinau tik, kaip ją vadinam.

– O kaip? – paklausė Dveinas ir apsidžiaugė, kad praeina echolalija.

– „Šimtas juodnugarių", – atsakė darbininkas. Šis pavadinimas buvo užuomina apie tuos laikus, kai sunkius žemkasybos darbus Midlende dirbdavo daugiausia juodaodžiai.

✖ Didžiausias žmogaus penis Jungtinės Amerikos Valstijose buvo trisdešimt penkių centimetrų ilgio ir daugiau kaip šešių centimetrų storio.

Didžiausias žmogaus penis pasaulyje buvo keturiasdešimt dviejų centimetrų ilgio ir puspenkto centimetro storio.

Mėlynojo banginio, jūrų žinduolio, penio ilgis – du metrai keturiasdešimt centimetrų, storis – trisdešimt penki centimetrai.

✖ Sykį Dveinas Huveris paštu gavo penio padidinimo priemonės, pagamintos iš gumos, reklamą. Ją tereikėjo užmauti ant tikrojo penio galvutės ir, pasak reklamos, galėjai nudžiuginti savo žmoną ar meilužę papildomais centimetrais. Taip pat jie siūlė jam, jei kada pasijustų vienišas, labai panašią į tikrą guminę vaginą.

✖ Dveinas grįžo į darbą apie antrą, stengdamasis su niekuo nesusitikti – bijojo echolalijos. Jis nuėjo į savo kabinetą ir ėmė raustis rašomojo stalo stalčiuose, ieškodamas ko nors pasiskaityti, apie ką pamąstyti. Jis užtiko brošiūrėlę, kurioje buvo reklamuojamos penio padidinimo priemonės ir vaginos vienišiams. Jis gavo ją prieš porą mėnesių, bet ligi šiol neišmetė. Brošiūroje taip pat buvo siūlomi tokie kino filmai, kokius Niujorke žiūrėjo Kilgoras Trautas. Buvo ir kadrų iš tų filmų, ir jie paakino seksualinio jaudinimo centrą, esantį Dveino smegenyse, siųsti nervinius impulsus į erekcijos centrą stubure. Iš erekcijos centro signalas nukeliavo į veną penyje, šioji išsiplėtė, kad į ją galėtų patekti kraujas, bet negalėtų iš jos išbėgti. Taip pat erekcijos centras atpalaidavo mažulytes penio arterijas, kad jos užpildytų akytą audinį – pagrindinę Dveino penio sudedamąją medžiagą – ir penis taptų kietas bei standus kaip užsikimšusi sodo laistymo žarna.

Todėl Dveinas paskambino telefonu Fransinai Pefko, nors ji sėdėjo vos per pusketvirto metro nuo jo.

– Fransina... – tarė jis.

– Klausau, – atsiliepė ji.

Dveinas atsispyrė echolalijos priepuoliui.

– Norėčiau paprašyti tave, ko niekad nesu prašęs. Prižadėk, kad neatsisakysi.

– Prižadu, – pasakė ji.

– Norėčiau, kad mudu abu tuoj pat išeitume iš čia, – tarė jis, – ir nuvažiuotume į Šeperdstauno motelį.

✖ Fransina Pefko mielai sutiko nuvažiuoti su Dveinu į motelį. Ji manė, kad tai jos pareiga – juoba kad Dveinas toks sudirgęs, be nuotaikos. Tačiau kaip niekur nieko išeiti pusei dienos iš darbo Fransina negalėjo, kadangi jos darbo vieta buvo visos Dveino Huverio „Pontiakų" prekybos agentūros nervų centras.

– Įsitaisytum kokią vėjavaikę. Pamojai pirštu – ir atbėgo pas tave, – pasakė Fransina Dveinui.

– Nereikia man jokios vėjavaikės, – atsakė Dveinas. – Man reikia tavęs.

– Tada teks pakentėti, – pasakė Fransina. Ji nuėjo į serviso skyrių prašyti baltaodės kasininkės Glorijos Brauning, kad ją truputį pavaduotų.

Glorija nenorėjo. Prieš mėnesį jai, dvidešimt penkerių metų moteriai, pašalino gimdą – kiek anksčiau Grin Kaunti mikrorajone, „Remeidos" viešbutėlyje prie autostrados Nr. 53, priešais įėjimą į Pionierių kaimo parką, jai buvo nešvariai padarytas abortas. Keistokas sutapimas: sunaikintojo vaisiaus tėvas buvo baltaodis dujininkas Donas Bridlavas – tas pats, kuris Benisterio sporto klubo

automobilių stovėjimo aikštelėje išprievartavo Petę Kin.

Jis turėjo žmoną ir tris vaikučius.

✖ Ant sienos ties savo rašomuoju stalu Fransina buvo pasikabinusi humoristinį plakatėlį, kurį buvo gavusi dovanų per praėjusių Kalėdų šventę naujame „Holiday Inn“ viešbutyje.

Plakatėlis tiksliai nusakė Fransinos darbo esmę. Štai jis:

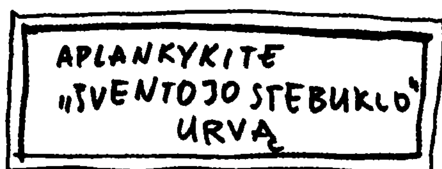
Glorija pasakė nenorinti būti nervų centre.

– Niekur aš nenoriu būti, – pasakė ji.

✖ Bet vis dėlto Glorija užėmė Fransinos vietą.

– Nusižudyti neužtenka drąsos, – pasakė ji, – todėl darysiu, kas ką lieps. Žmonijos labui.

✖ Kad neatkreiptų pašalinių dėmesio į savo meilės ryšius, Dveinas ir Fransina į Šeperdstauną nuvažiavo atskirais automobiliais. Dveinas ir dabar važiavo demonstraciniu automobiliu. Fransina – nuosavu raudonu „GTO". „GTO" sutrumpinta iš „Gran Turismo Omologato". Ant buferio buvo matyti lipdukas su užrašu:

Tai, kad ji ant savo automobilio buvo užsiklijavusi šį lipduką, rodė jos neabejotiną lojalumą Dveinui. Ji visados rodydavo jam lojalumą, visados sirgo už savo brangiausiąjį, už savo Dveiną.

O Dveinas stengėsi jai atsilyginti maloniais mažmožiais. Pavyzdžiui, pastaruoju metu jis buvo skaitęs nemažai straipsnių ir knygų apie seksualinę revoliuciją. Šalyje vyko seksualinė revoliucija, ir moterys reikalavo, kad vyrai lytinio santykio metu galvotų ne vien apie save, o stengtųsi suteikti daugiau malonumo moteriai. Jos malonumo pagrindas, kaip buvo teigiama, ir mokslininkai tam pritarė, yra klitoris, mažutėlis mėsos cilindriukas tiesiai virš moterų angos, į kurią vyrai kišdavo savuosius daug didesnius cilindrus.

Vyrai buvo raginami daugiau dėmesio skirti klitoriui, ir Dveinas stengėsi nepamiršti Fransinos klitorio, net persistengė, ir sykį jinai nusiskundė, jog jis skiriąs jam jau per daug dėmesio. Tatai Dveino nenustebino. Jis buvo skaitęs apie klitorį ir žinojo, kad skirti jam per daug dėmesio – pavojinga.

Todėl tą dieną, važiuodamas į motelį, Dveinas tikėjosi skirsiąs dėmesio Fransinos klitoriui nei per daug, nei per mažai – kaip tik normą.

✖ Kilgoras Trautas kadaise parašė romaniuką apie tai, kaip svarbu meilėje skirti dėmesį klitoriui. Parašė jis tą romaną po to, kai jo antroji žmona Dalina pasiūlė idėją, esą jis galėtų susikrauti turtus iš pornografinės knygos. Jos manymu, pagrindinis veikėjas turėjo būti toks moterų žinovas, kad galėtų suvedžioti kurią panorėjęs. Ir Trautas parašė „Džimio Valentino sūnų".

Džimis Valentinas buvo žinomas vieno autoriaus knygų personažas, kaip kad Kilgoras Trautas – žinomas mano knygų personažas. Tas rašytojas pasakojo, kaip Džimis Valentinas švitru šveisdavęsis pirštų galiukus, kad jie būtų nepaprasto jautrumo. Jis buvo įsilaužėlis. Jo lytėjimo pojūtis buvęs toks subtilus, jog jis galėdavęs atidaryti bet kokį seifą pasaulyje, apčiuopomis nuspėdamas, kaip veikia užrakto mechanizmas.

Kilgoras Trautas sugalvojo Džimiui Valentinui sūnų, vardu Rolstonas. Rolstonas Valentinas irgi šveisdavosi pirštų galiukus. Tačiau jis nebuvo įsilaužėlis. Rolstonas taip įtikdavo glamonėmis moterims, jog dešimtys tūkstančių jų virto nuolankiomis jo vergėmis. Trauto romane jos mesdavo savo vyrus ir meilužius, ir dėl moterų balsų Rolstonas Valentinas tapo Jungtinių Valstijų prezidentu.

✖ Dveinas ir Fransina motelyje pasimylėjo. Po to dar truputį pagulėjo lovoje. Matracas buvo guminis, pripumpuotas vandens. Fransina buvo gražaus sudėjimo. Dveinas irgi.

– Mudu pirmą kartą mylimės dieną, – tarė Fransina.

– Labai sudirgęs jaučiausi, – pasakė Dveinas.

– Buvo matyti, – pasakė Fransina. – Dabar geriau?

– Taip. – Jis gulėjo aukštielninkas, sukryžiavęs kojas, rankas sunėręs už galvos. Jis ilsėjosi.

– Aš tave taip myliu, – tarė Fransina ir pasitaisė: – Žinau, žadėjau

taip nekalbėti, bet šitą pažadą ne man išlaikyt. – Mat Dveinas buvo su ja sutaręs nekalbėti apie meilę. Po to, kai Dveino žmona prisirijo „Drano“ miltelių, Dveinas apie meilę nenorėjo nė girdėti. Tai buvo perdaug skaudi tema.

Dveinas šnarpštelėjo nosimi. Po lytinių santykių mintis jis paprastai reikšdavo šnarpštimu. Kiekvienas šnarpštelėjimas reiškė ką nors švelnaus: „Nieko... nusiramink... Ar kas tau ką sako?“ Ir taip toliau.

– Kai manęs per paskutinį teismą paklaus, – tarė Fransina, – kuo nusidėjau gyvendama žemėje, turėsiu atsakyti: „Buvau davusi mylimam žmogui žodį ir niekaip netesėdavau. Buvau pažadėjusi nesakyti, kad myliu jį“.

Ši dosni, aistringa moteris, kuri per savaitę į rankas gaudavo tik devyniasdešimt šešis dolerius ir vienuolika centų atlyginimo, neteko savo vyro Roberto Pefko Vietnamo kare. Jis buvo karininkas profesionalas.

Jis buvo baigęs Vestpointo karo akademiją, kuri jauniems žmonėms kariniais tikslais skiepydavo žudymo maniją.

✖ Fransina visur sekė paskui Robertą: iš Vestpointo į parašiutininkų mokyklą Brego forte, paskui – į Pietų Korėją – Robertas dirbo garnizono universalinės parduotuvės valdytoju, paskui – į Pensilvaniją – Robertas armijos sąskaita studijavo universitete ir gavo antropologijos magistro laipsnį, o iš ten – vėl į Vestpointą, kur Robertas trejus metus kaip profesoriaus asistentas dėstė visuomeninius mokslus.

Paskui Fransina atvažiavo su Robertu į Midlendą – ten Robertas turėjo prižiūrėti naujoviškos minos gamybą. Mina – tai lengvai paslepiamas sprogstamasis įtaisas, kuris suveikia kaip nors netyčia pakrutintas. Vienas tos naujoviškos minos privalumų buvo tai, kad

jos neužuosdavo šunys. Tuo laiku daugelyje armijų šunys buvo mokomi suuosti minas.

✖ Kai Robertas ir Fransina atsikėlė į Midlendą, čia daugiau kariškių nebuvo, todėl jie pradėjo draugauti su civiliais. Ir Fransina, norėdama pridurti šį tą prie vyro algos ir drauge turėti šiokį tokį užsiėmimą, ėmė dirbti pas Dveiną Huverį.

Bet paskui Robertą išsiuntė į Vietnamą.

Netrukus po to Dveino žmona prisirijo „Drano" miltelių, o Robertą parsiuntė namo supakuotą plastmasiniame lavonmaišyje.

✖ – Gaila man vyrų, – kalbėjo Fransina tada motelyje. Ji kalbėjo nuoširdžiai. – Nenorėčiau būti vyru – jie taip rizikuoja, tiek daug dirba.

Jie buvo antrame motelio aukšte. Pro sustumiamas stiklines duris buvo matyti geležiniai turėklai ir betoninė terasa, dar toliau – magistralė Nr. 103, o už jos – suaugusiųjų pataisos namų siena ir stogai.

– Nenuostabu, kad tu išvargęs ir nervingas, – toliau kalbėjo Fransina. – Jeigu aš būčiau vyras, irgi būčiau išvargusi ir nervinga. Tikriausiai Dievas moteris ir sukūrė tam, kad vyrai retkarčiais galėtų atsipalaiduoti ir pasijusti mažais vaikais. – Fransinai tokia pasaulio tvarka aiškiai patiko.

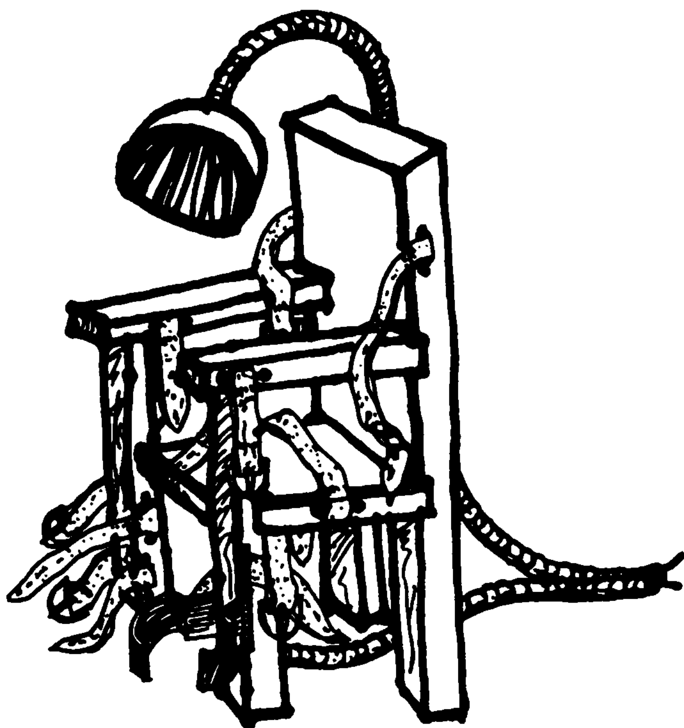
Dveinas šnarpštelėjo. Aštriai kvepėjo avietėmis – nuo skysčio, kuriuo motelyje dezinfekuodavo kambarius ir naikindavo tarakonus.

Fransina mąstė apie kalėjimą, kuriame visi prižiūrėtojai – baltaodžiai, o dauguma kalinių – juodaodžiai.

– Ar teisybė, – tarė ji, – kad iš ten niekas nėra pabėgęs?

– Teisybė, – atsakė Dveinas.

✖ – O kada paskutinį kartą buvo panaudota elektros kėdė? – paklausė Fransina. Ji klausė apie įrenginį kalėjimo rūsyje, atrodantį taip:

Šiuo įrenginiu žudydavo žmones, pravarydami per juos daugiau, negu kūnas gali atlaikyti, elektros. Dveinas Huveris elektros kėdę buvo matęs du kartus – sykį prieš daug metų, lankydamasis kalėjime su Prekybos rūmų ekskursija, o kitą kartą – kai joje pasodinę nužudė jo pažįstamą juodaodį žmogų.

✖ Dveinas bandė prisiminti, kada Šeperdstaune buvo įvykdyta paskutinė egzekucija. Egzekucijos buvo nebepopuliarios. Tačiau rodėsi ženklų, kad jos ir vėl gali atgauti ankstesnį populiarumą. Dveinas ir Fransina bandė prisiminti pačią paskutinę atmintyje įstrigusią egzekuciją, įvykdytą jų šalyje.

Jie prisiminė, kaip už išdavystę buvo mirtimi nubausti vyras su žmona. Sutuoktiniai tariamai perdavę kitai šaliai paslaptį – kaip pasidaryti vandenilinę bombą.

Jie prisiminė, kad buvo mirtimi nubausti du įsimylėjėliai. Vyriškis buvo gražus, patikdavo moterims ir suvedžiodavo negražias pagyvenusias piniginga moteriškes, o paskui su savo mylimąja nudobdavo tą moteriškę ir pasigrobdavo jos pinigus. Jo mylimoji buvo jauna, tačiau gražuole įprastine to žodžio prasme jos nebūtum galėjęs pavadinti. Ji svėrė šimtą kilogramų.

Fransina nusistebėjo, kodėl lieknas, gražus jaunas vyriškis mylėjo tokią storulę.

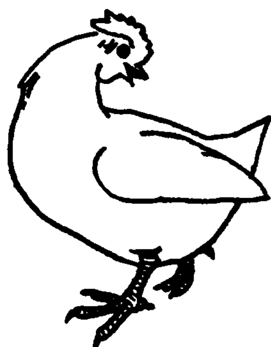
– Visokių žmonių yra, – pasakė Dveinas.

✖ – Žinai, apie ką aš galvoju? – tarė Fransina. Dveinas šnarpštelėjo. – Čia būtų gerai įsteigus užkandinę „Vištiena pagal kentukiečio pulkininko Senderso receptą“.

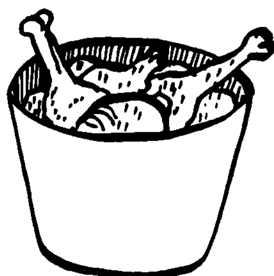
Atsipalaidavęs, ramus Dveino kūnas staiga įsitempė, lyg į kiekvieną raumenį kas būtų įšvirkštęs citrinos sulčių.

Ir štai dėl ko: Dveinas norėjo, kad Fransina mylėtų jį už jo kūną ir sielą, o ne už jo pinigus. Ir jam pasirodė, jog Fransina užsiminė, kad jis nupirktų jai užkandinės „Vištiena pagal kentukiečio pulkininko Senderso receptą“ licenziją. Tose užkandinėse pardavinėdavo keptas vištas.

Višta buvo neskraidantis paukštis, kuris atrodė štai kaip:

Buvo daroma taip: višta papjaunama, nupešama, nukertama galva, kojos, iškrapštomi vidaus organai, tada sukapojama į gabalus, tie gabalai iškepami, paskui sudedami į vaškuoto popieriaus kibirėlį su dangteliu, taigi gatava prekė atrodydavo šit kaip:

✖ Fransina – ji taip didžiavosi savo gebėjimu nuramdyti sudirgusį Dveiną – dabar susigėdo, kad pati jį suerzino. Jo kūnas įsitempė, pasidarė tarsi skalbinių lyginimo lenta.

– Viešpatie! – tarė ji. – Kas čia tau dabar?

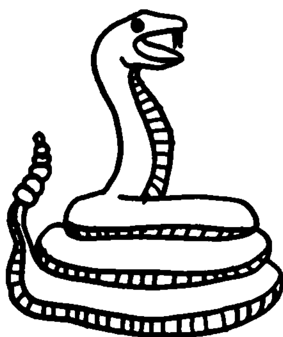
– Jeigu užsinorėjai iš manęs dovanos, – atsakė Dveinas, – būk

maloni, palauk su tokiomis užuominomis – ne tuoj po pasimylėjimo. Tegu meilė eina savo keliu, dovanos – savo, gerai?

– Nesuprantu... argi aš tavęs ko prašiau? – tarė Fransina.

Dveinas piktai plonu balsu ją pamėgdžiojo:

– „Nesuprantu... argi aš tavęs ko prašiau?" – pasakė jis. Dabar jis atrodė maždaug toks malonus ir ramus kaip spyruokle susirangiusi barškuolė gyvatė. Toks jis atrodė, suprantama, dėl kenksmingų cheminių medžiagų. Tikroji barškuolė atrodė taip:

Visatos Kūrėjas jai ant uodegos pritaisė barškalą. Be to, priekinius dantis Kūrėjas jai įdėjo panašius į mirtinų nuodų pripildytus švirkštus.

✖ Nesuprantu aš kartais Visatos Kūrėjo.

✖ Visatos Kūrėjas išgalvojo ir tokį gyvūną – Meksikos vabalą, kuris savo antruoju galu šaudo tartum tuščiais šoviniais iš pistoleto. Sprogdindamas savo bezdalus, tas vabalas oro banga bloškia į šalį kitus vabzdžius.

Garbės žodis, aš apie jį skaičiau „Gurmanų klubo“ žurnale, straipsnyje apie nepaprastus gyvūnus.

✖ Fransina pašoko iš lovos – kuo toliau nuo šito sugyvatėjusio žmogaus! Siaubo apimta, ji tik kartojo ir kartojo:

– Tu mano brangiausias, tu mano brangiausias...

Tai reiškė, kad ji pasiruošusi dėl visko sutikti su Dveinu, pasiruošusi viską dėl jo padaryti, kad ir kaip tai būtų sunku ar nemalonu, pasiruošusi džiuginti jį maloniais siurprizais, kurių jis gal nė nepastebėtų, o jeigu reikės – pasiruošusi ir numirti dėl jo ir taip toliau.

Ji šventai stengėsi taip gyventi. Ji nebesugalvojo nieko kilnesnio. Todėl kai Dveinas ėmė drabstytis dar bjauresniais prasimanymais, ji visiškai sugležo. Jis drėbė jai, kad visos moterys kekšės ir kad kiekviena kekšė turinti savo kainą, ir kad Fransinos kaina – „Kentukietiškos vištienos“ užkandinės licenziją, kuri kartu su mašinų stovėjimo aikštele, gatvės apšvietimu ir taip toliau atsieitų daugiau kaip šimtą tūkstančių dolerių.

Fransina striūbaudama vebeliojo, kad jai visai nereikią tos užkandinės, kad ji norinti jos Dveinui, kad visko ji norinti tiktai jam, Dveinui. Kai ką išvebeliojo suprantamai.

– Sakau, į kalėjimą saviškių lankyt atvažiuoja daug giminių... sakau, visi – juodukai... o juodukai, sakau, taip mėgsta keptą vištieną... – aiškino ji.

– Tai ką, tu nori, kad aš atidaryčiau užeigą juodžiams?! – paklausė Dveinas. Ir taip toliau. Šitaip Fransina užėmė garbingą antrą vietą tarp tų Dveino artimiausių bendradarbių, kurie buvo patyrę jo bjaurumą.

– Hario Lesabro teisybė, – tarė Fransina. Užsidengusi ranka burną, ji nugara spaudėsi prie cementinių blokų sienos. Haris Lesabras,

kaip žinoma, buvo transvestitas, Dveino prekybos agentas. – Jis sakė, kad tu pasikeitęs, – pridūrė Fransina. Ji abiem rankom užspaudė sau burną. – Dieve mano... – tarė ji. – Koks tu pasikeitęs, Dveinai, koks tu pasikeitęs!

– Seniai reikėjo! – atsakė Dveinas. – Jaučiuosi dabar taip puikiai, kad neklausk!

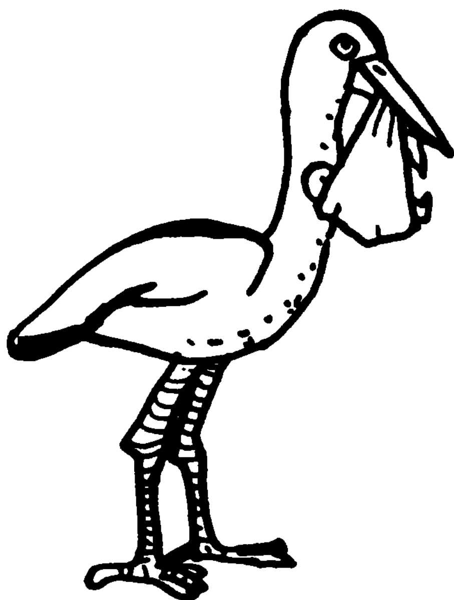
Ir taip toliau.

✖ Haris Lesabras tą minutę irgi verkšnojo. Jis buvo namie. Gulėjo lovoje su visa galva palindęs po raudona aksomine antklode. Jis buvo turtingas. Daugelį metų labai gudriai ir sėkmingai investavo pinigus į akcijas. Pavyzdžiui, nusipirko šimtą „Xerox" kompanijos akcijų po aštuonis dolerius už vieną. Laikui bėgant, tos akcijos, paprasčiausiai gulėdamos absoliučioje seifo tamsoje ir tyloje, šimtą kartų pabrango.

Su pinigais dėjosi daug tokių stebuklų. Tarytum kokia fėja būtų skrajojusi ties ta merdėjančios planetos dalimi, burtų lazdele laimindama kai kuriuos dokumentus, obligacijas ir akcijas.

✖ Hario žmona Greisė tysojo šezlonge netoli nuo lovos, ji rūkė plonutį cigarą ilgame kandiklyje iš gandro stibikaulio. Gandras buvo didelis Europos paukštis, bet maždaug perpus mažesnis už Bermudų erelį. Kai vaikai klausdavo, iš kur atsiranda kūdikiai, kai kurie tėvai paaiškindavo, kad juos atnešąs gandras. Žmonės taip sakydavo, manydami, jog jų vaikai per maži ir paaiškinimo apie „bebriukus" ir panašiai gali nesuprasti.

Kūdikiais nešini gandrai būdavo vaizduojami pranešimuose apie šeimos padidėjimą, vaikiškuose komiksuose ir taip toliau. Tipiškas piešinys atrodė maždaug taip:

Dveinas Huveris ir Haris Lesabras vaikystėje buvo matę tokių piešinėlių. Tuomet jie tikėjo, kad tai teisybė.

✖ Greisė Lesabr su panieka atsiliepė apie Dveiną Huverį, kurio akyse jos vyras tarėsi žemai kritęs.

– Nusišikt man ant tavo Dveino Huverio! – sušuko ji. – Ir ant tavo Midlendo! Išparduodam velniop „Xerox“ akcijas ir nusiperkam butą Maujy. – Maujis buvo viena iš Havajų salų. Buvo šnekama, kad ten ne gyvenimas, o rojus. – Klausyk, – tarė Greisė, – mudviejų lytinis gyvenimas normaliausias iš visų baltaodžių midlendiečių. Tu anaiptol ne išsigimėlis. Dveinas Huveris – štai kas tikras išsigimėlis! Kaip manai, koks jo orgazmų mėnesinis vidurkis?

– Nežinau, – iš savo drėgnos nuo ašarų slėptuvės atsiliepė Haris.

Dveino orgazmų mėnesinis vidurkis per pastaruosius dešimtį metų, įskaitant ir paskutinius vedybinius metus, buvo du ir viena ketvirtoji. Greisė spėjo panašiai.

– Pusantro, – pasakė ji. Jos mėnesinis vidurkis per tą patį laikotarpį siekė aštuoniasdešimt septynis. Jos vyro – trisdešimt šešis. Jo pajėgumas pastaraisiais metais silpo, ir tai buvo viena iš daugelio priežasčių, dėl kurių jis buvo pradedąs panikuoti.

Dabar Greisė ėmė traukti per dantį Dveino santuoką:

– Jis taip bijojo sekso, kad specialiai vedė tokią, kuri nė girdėt apie tai nebuvo girdėjusi ir buvo gatava galą pasidaryti, vos tik apie tai išgirdusi. – Ir taip toliau. – Va, ji ir pasidarė galą, – užbaigė Greisė.

✖ – Ar elnienė negirdi? – paklausė Haris.

– Nusišikt man ant elnienės! – atsakė Greisė. Paskui pridūrė: – Nebijok, negirdi.

Elniene juodu sutartinai vadino juodaodę tarnaitę – ji tuo metu buvo toli, virtuvėje. Juodu visus juodaodžius tarpusavy vadino elniais. Šitaip jie galėdavo balsu aptarinėti problemas, susijusias su juodaodžiais, – o tame mieste tokių problemų buvo daug, – neužgaudami jokio juodaodžio, jeigu kuris būtų nugirdęs jų pokalbį.

– Elnienė miega. Arba skaito „Juodųjų panterų“ žurnalą.

✖ Svarbiausia problema, susijusi su elniais, buvo tokia. Baltaodžiams juodaodžiai mažai buvo reikalingi – nebent tik gangsteriams, kurie juodaodžiams pardavinėdavo važinėtus automobilius, narkotikus, baldus. Ir vis dėlto juodaodžiai toliau dauginosi. Visur buvo pilna šitų niekam nereikalingų stambių juodų padarų, ir daugelis jų turėjo labai negražių ketinimų. Kad nevogtų, jiems kas

mėnesį būdavo pametama truputį pinigų. Buvo ketinama duoti ir labai pigių narkotikų, kad jie būtų ramūs, linksmi ir kad jiems nerūpėtų daugintis.

Midlendo miesto policijos skyriuje ir Midlendo apygardos šerifo kanceliarijoje tarnavo daugiausia baltaodžiai. Jie turėjo glėbius automatų ir dvylikašūvių automatinių šautuvų, paruoštų elnių medžioklės sezonui, kuris, žinojo, tikrai ateis.

– Klausyk, aš rimtai, – tarė Greisė Hariui. – Šitas miestas – pasaulio šiknos skylė. Nusiperkam butą Maujy ir pagyvenkim nors kartą kaip žmonės.

Taip jie ir padarė.

✖ Tuo metu kenksmingų cheminių medžiagų veikiamas Dveinas nustojo burnoti ant Fransinos ir virto nuolankiu avinėliu. Jis atsiprašė, kad pamanęs, jog ji norinti „Vištienos pagal kentukiečio pulkininko Senderso receptą“ užkandinės licenzijos. Jis besąlygiškai pripažino jos beribį nesavanaudiškumą. Jis paprašė, kad jinai jį apkabintų. Ji taip ir padarė.

– Aš toks sutrikęs, – sakė jis.

– Visi mes sutrikę, – atsakė ji. Prispaudusi prie krūtų, ji čiūčiavo jo galvą.

– Reikia man su kuo nors pasišnekėti, – tarė jis.

– Tai šnekėkis, kad nori, su mamuliuku, – pasakė Fransina. Mamuliuku ji vadino save.

– Pasakyk man: kam mes gyvenam? – klausė Dveinas jos kvapnią krūtinę.

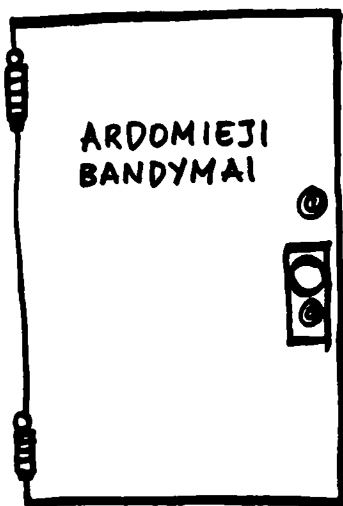
– Dievas vienas žino, – atsakė Fransina.

✖ Kiek laiko Dveinas tylėjo. O paskui trikčiodamas papasakojo, kaip, praėjus vos trims mėnesiams po to, kai jo žmona prisirijo „Drano“, jis lankėsi „General Motors“ firmos „Pontiako“ filiale Pontiako mieste Mičigano valstijoje.

– Mums aprodė visas bandymų priemones, – sakė jis.

Didžiausią įspūdį jam padariusios laboratorijos bei lauko bandymų aikštės, kur naikinamos įvairios automobilių dalys ir net automobiliai. „Pontiako“ bandytojai padeginėjo apmušalus, mėtė į langų stiklus graužą, laužė alkūninius velenus, daužė mašinas vieną į kitą, išplėšinėjo pavarų perjungimo svirtis, visu pajėgumu leisdavo neteptus variklius, dienų dienas šimtą kartų per minutę varstydavo daiktų dėžutės dangtelį, beveik absoliutaus nulio temperatūroje šaldydavo pulto laikrodžius ir taip toliau. Jie su automobiliais darė viską, ko negalima daryti, pasakojo Dveinas Fransinai. – Ir aš niekad nepamiršiu užrašo ant durų to pastato, kur vyko visi tie kankinimai.

Štai tas užrašas, apie kurį sakė Fransinai Dveinas:

– Pamačiau tą užrašą, – pasakė Dveinas, – ir man kilo mintis: ar ne todėl ir mane Dievas atsiuntė į Žemę – kad išbandytų, kiek žmogus gali ištverti nesubyrėjęs.

✖ – Aš paklydau, – tarė Dveinas. – Kas nors turi paimti mane už rankos ir išvesti iš girios.

– Tu pavargai, – atsakė ji. – Ir kaip nepavargsi? Juk tiek daug dirbi. Gaila man vyrų, jie tiek daug dirba. Gal nori nusnūsti?

– Aš neužmigsiu, – pasakė Dveinas, – kol nerasiu atsakymo.

– Gal tau pasišnekėt su gydytoju? – paklausė Fransina.

– Nenoriu apie juos nė girdėti, – atsakė Dveinas. – Norėčiau pasikalbėti su visiškai nauju, nematytu žmogum. Fransina, – tarė jis, suleisdamas pirštus į jos minkštą ranką, – aš noriu išgirsti naujoviškų minčių iš kitoniškų žmonių. Aš jau esu girdėjęs viską, ką kalba visi midlendiečiai. Ir ką jie kalbės. Man reikia ko nors naujo.

– Pavyzdžiui? – tarė Fransina.

– Nežinau, – atsakė Dveinas. – Gal kokio marsiečio.

– Išvažiuokim į kokį kitą miestą, – tarė Fransina.

– Visur tas pats kaip čia. Visur vienoda, – pasakė Dveinas.

Fransinai kilo idėja.

– O tu girdėjai, čia privažiuos visokių dailininkų, rašytojų, kompozitorių? – tarė ji. – Su tokiais juk dar nesi šnekėjęsis. Gal pasišnekėk su kuriuo? Jie mąsto kitaip negu visi žmonės.

– Visa kita esu išbandęs, – pasakė Dveinas. Jis nušvito. Ėmė linkčioti galvą. – Gerai sakai! Festivalis padės man pažvelgt į gyvenimą iš visai naujo taško, – pasakė jis.

– Tam jis ir organizuojamas, – pasakė Fransina. – Pasinaudok proga!

– Būtinai! – sutiko Dveinas. Jis padarė didelę klaidą.

✖ Tuo metu Kilgoras Trautas stūmėsi vis toliau į vakarus. Dabar jį paėmė pavėžėti Fordo gamyklos autotraukinys „Galaktika". „Galaktiką" vairavo komivojažierius, pardavinėjantis įrenginį, kuris apžioja furgonų užpakalinį galą. Užmautas ant furgono, tasai sustumiamas tunelis iš gumoto brezento atrodė taip:

Šitas dalykėlis, pakraunant ar iškraunant autotraukinius, vasarą neišleisdavo iš patalpos vėsaus, o žiemą – šilto oro.

„Galaktikos" vairuotojas taip pat pardavinėjo dideles rites suvielai, kabeliui ir virvei vynioti . Dar jis pardavinėjo gesintuvus. Jis paaiškino esąs pramonininkų atstovas. Jis esąs pats sau ponas, nes vežiojąs produkciją tokių gamintojų, kurie nepajėgūs išlaikyti savo komivojažierių.

– Dirbu kada noriu, pardavinėju ką noriu. Aš pats renkuosi, o ne mane renkasi, – sakė jis. Vadinosi Endis Liberis. Jam buvo trisdešimt dveji metai. Jis buvo baltaodis. Kaip ir daugelis jo tėvynainių, svėrė gerokai daugiau už normą. Iš karto buvo matyti, kad jis patenkintas gyvenimu. Jis leido mašiną kaip pašėlęs. – Mažai Amerikoj likę tokių laisvų žmonių kaip aš, – sakė jis.

Viskas šio žmogaus viršijo šalies vidurkį – ir jo pajamos, ir gyvybės draudimo įnašai, ir jo kaip vyro vertė buvo kur kas didesnė negu kitų šalies piliečių.

✖ Trautas kažkada parašė romaną „Kaip reikalai?“ apie įvairiausius šalies vidurkius. Vienoje planetoje reklamos agentūra sėkmingai reklamavo mūsiškio žemės riešutų sviesto vietinį ekvivalentą. Reklamos tekste pirmiausia į akis krisdavo koks nors vidurkis – vidutinis vaikų skaičius, vidutinis vyrų organų dydis toje planetoje – jų ilgis siekė penkis centimetrus, vidinis diametras – septynis su puse centimetro, išorinis diametras – vienuolika centimetrų ir taip toliau. Reklama kvietė skaitytojus pasitikrinti, ar jie prastesni, ar pranašesni už daugumą tuo ar kitu atžvilgiu, nelygu reklama.

O žemėliau reklamoje buvo skelbiama, kad ir viršijantys vidurkį, ir atsiliekantys nuo vidurkio šveičia tokios ir tokios rūšies riešutų sviestą. Tik tiek, kad toje planetoje riešutų sviestas buvo netikras. Tai buvo šūdsviestis.

Ir taip toliau.

XVI SKYRIUS

✖ Ir štai žemiečiai riešutų sviesto valgytojai susiruošė užkariauti Kilgoro Trauto aprašytos planetos, kurioje gyveno šūdsviesčio valgytojai. Tuo laiku žemiečiai jau buvo nusiaubę ne vien Vakarų Virdžiniją ir Pietryčių Aziją. Jie buvo nusiaubę visą Žemę. Štai jie ir pakėlė sparnus ieškoti naujų kolonijų.

Pirmiausia elektroninėmis šnipinėjimo priemonėmis jie ištyrė šūdsviesčio valgytojus ir nustatė, jog jų per daug, jog jie pernelyg išdidūs ir gudrūs, kad leistųsi kolonizuojami.

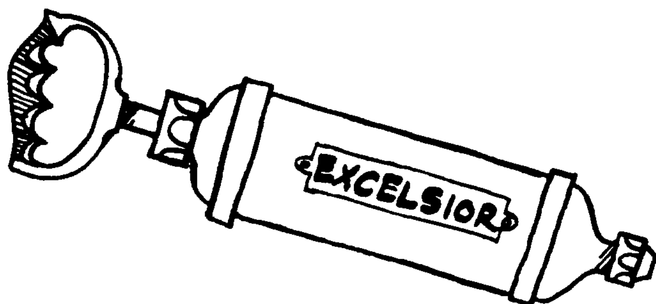
Todėl žemiečių šnipai prasiskverbė į reklamų agentūrą, kurioje skelbėsi šūdsviesčio firmos, ir visose reklamose pakeitė statistikos duomenis. Jie ten taip pakėlė visus vidurkius, jog planetos gyventojai pasijuto visais atžvilgiais atsilikę nuo daugumos.

O paskui atskrido šarvuoti žemiečių erdvėlaiviai ir „atrado“ tą planetą. Pasipriešinimo kaip ir nesutiko, nes čiabuviai jautėsi esą didžiausi atsilikėliai. Ir prasidėjo planetos užkariavimas.

✖ Trautas paklausė laimingąjį pramonininkų atstovą, kaip jis jaučiąsis vairuodamas „Galaktiką“ – taip vadinosi jo automobilis. Vairuotojas neišgirdo, ir Trautas nebekartojo klausimo. Tai buvo kvailas žodžių žaismas: Trautas tuo pat metu klausė, kaip vairuotojui patinka vairuoti automobilį ir valdyti tai, kas primena mūsiškį Paukščių

Taką, kurio skersmuo – šimtas tūkstančių, o storis – dešimt tūkstančių šviesmečių. Jis apsisuka kartą per du šimtus milijonų metų. Jame yra apie šimtą milijardų žvaigždžių.

Paskui Trautas pastebėjo, kad paprasto gesintuvo, esančio „Galaktikos“ kabinoje, firminis pavadinimas toks:

Kiek Trautui buvo žinoma, šis žodis viena mirusia kalba reiškė „aukščiau“. Be to, šitaip visiems žinomame eilėraštyje šūkavo poeto išgalvotas alpinistas, išnykęs pūgos apsiaustoje kalno viršūnėje. Ir dar toks buvo medžio drožlių, skirtų pakuoti dužiems daiktams, firminis pavadinimas.

– Ir kodėl kažkam šovė į galvą gesintuvą pavadinti „Excelsior“? – paklausė Trautas vairuotoją.

Vairuotojas gūžtelėjo pečiais.

– Matyt, patiko šitas žodis, – atsakė jis.

✖ Trautas pažvelgė pro langą. Vaizdas nuo didelio greičio liejosi į ištisinę juostą. Jis pamatė tokį skelbimą:

Vadinasi, jam buvo visai nebetoli iki Dveino Huverio. Ir, sakytum Visatos Kūrėjas ar kokia kita antgamtinė jėga būtų ruošusi jį tam susitikimui, Trautas pajuto žūtbūtinį norą perversti savo knygą „Dabar jau galima papasakoti". Ši knyga netrukus ir pavers Dveiną Huverį kraujo ištroškusiu maniaku.

Idėja jos tokia. Gyvybė – tai Visatos Kūrėjo eksperimentas, kuriuo jis nori išbandyti naujo tipo padarą. Visatos Kūrėjas ketina vėliau jį išplatinti visoje Visatoje. Tas padaras gali pats spręsti, kaip jam pasielgti vienu ar kitu atveju. Visi kiti padarai – šimtu procentų užprogramuoti robotai.

Romanas buvo parašytas kaip ilgas laiškas eksperimentiniam padarui nuo Visatos Kūrėjo. Kūrėjas sveikino savo kūrinį ir prašė atleisti už nepatogumus, kuriuos jam tenka iškęsti. Kūrėjas kvietė eksperimentinį padarą į Niujorko mieste „Voldorfo Astorijos" viešbučio didžiojoje salėje jo garbei rengiamą banketą, kurio metu dainuosiąs ir šoksiąs juodaodis robotas Semis Deivis jaunesnysis.

✖ Po banketo Visatos Kūrėjas eksperimentinio padaro nelikvidavo. Jį perkėlė į negyvenamą planetą. Kol jis buvo be sąmonės, nuo jo delnų nuskuto gyvų ląstelių. Operacija buvo visai neskausminga.

Paskui ląsteles įmaišė į tirštą tos planetos jūrą. Slenkant erų eroms, iš jų augs vis sudėtingesni gyvi organizmai. Kad ir kokią jie įgaus formą, visi turės laisvą valią.

Trautas paliko eksperimentinį padarą be tikrinio vardo. Paprasčiausiai jį vadino Žmogumi. Toje tuščioje planetoje Žmogus buvo Adomas, o jūra – Ieva.

✖ Žmogus dažnai vaikštinėdavo po pajūrį. Kartais jis įbrisdavo į savo Ievą. Kartais plaukydavo, tačiau jūra buvo per tiršta ir per šilta, ir toks plaukymas neatgaivindavo. Pasimaudęs Ievoje, Adomas pasidarydavo miegūstas ir lipnus, todėl niurkteldavo į ledinį upokšnį, ką tik nupuolusį nuo kalno.

Nirdamas į ledinį vandenį, jis rikteldavo – ir dar sykį rikteldavo, kai iškildavo įkvėpti oro. Keberiodamasis iš vandens į akmeningą krantą, jis kruvinai nusibrozdindavo blauzdas ir juokdavosi iš savęs.

Juokdavosi gaudydamas kvapą ir galvodavo, ką čia nepaprasta surikus. Kūrėjas niekad nežinodavo, ką jis suriks, nes neturėjo jam valios. Žmogus pats turėjo nuspręsti, ką jam daryti ir kodėl. Pavyzdžiui, sykį, išniręs iš vandens, Žmogus suriko: „Sūrio!!!“

Kitą sykį riktelėjo: „Kažin ar ne smagiau vairuoti „Biuiką“?“

✖ Be Žmogaus, toje tuščioje planetoje gyveno dar vienas stambus padaras – angelas, kuris kartkarčiais aplankydavo Žmogų. Jis buvo Visatos Kūrėjo pasiuntinys ir žvalgas. Jis pasiversdavo trijų šimtų septyniasdešimt šešių kilogramų svorio rusvu lokiu. Angelas irgi buvo robotas, o ir pats Visatos Kūrėjas, pasak Kilgoro Trauto, taip pat buvo robotas.

Lokys bandė iš Žmogaus išgauti, kodėl jis daro taip, o ne kitaip. Pavyzdžiui, jis klausdavo: „Kodėl tu rėkei: „Sūrio!“?“

O Žmogus pašaipiai atsakydavo: „Todėl, kad taip norėjau, tu besmegene mašina!“

✖ Štai kaip atrodė Kilgoro Trauto knygos gale pavaizduotas Žmogaus antkapis toje negyvenamoje planetoje:

XVII SKYRIUS

✖ Triušelis Huveris, homoseksualas Dveino Huverio sūnus, vilkosi drabužius – buvo metas į darbą. Jis skambino fortepijonu naujojo „Holiday Inn“ viešbučio kokteilinėje. Jis buvo neturtingas. Gyveno vienas senojo Ferčaildo viešbučio kambarėlyje be vonios. Tasai kadaise madingas viešbutis dabar buvo virtęs nakvynės namais ir atsidūręs pačiame pavojingiausiame Midlendo rajone. Neilgai trukus Triušelį Huverį sunkiai sužalos Dveinas, ir jį kartu su Kilgoru Trautu išveš greitoji pagalba.

✖ Triušelis buvo nesveikai išbalęs – kaip neregės žuvys, kurios seniau veisėsi „Šventojo stebuklo“ urve. Dabar tos žuvys išmirusios. Prieš daugelį metų jas, išvertusias pilvus, upelis išnešė iš urvo į Ohajo upę, kur, išvertusios pilvus, jos puch! puch! puch! sproginėjo vidudienio saulėje.

Triušelis irgi vengė saulės. Ir vanduo iš čiaupų Midlendo mieste bėgo kasdien vis nuodingesnis ir nuodingesnis. Valgė Triušelis visai mažai. Valgyti jis gamindavosi pats viešbučio kambaryje. Su gaminimu vargo neturėjo, nes valgė tik daržoves ir vaisius – be to, žiautarojo žalius.

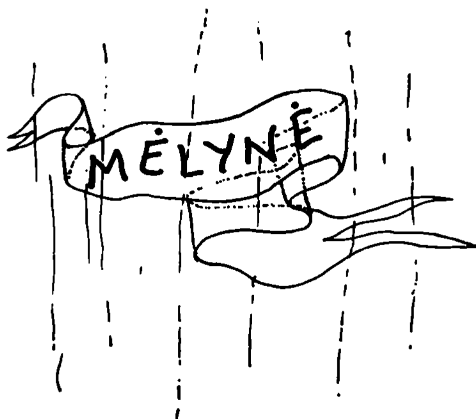
Jis apsiėjo ne tiktai be negyvų padarų mėsos – jis apsiėjo ir be gyvų padarų: be draugų, be panų, be kambarinių gyvulėlių ar paukštelių. O kadai seniai jis buvo žmonių net ir labai mėgstamas. Pavyzdžiui, kai mokėsi Prerio karo akademijoje, moksladraugiai

paskutiniame kurse jį vienbalsiai išrinko kurso pulkininku, o akademijos kursantui tai pats garbingiausias postas.

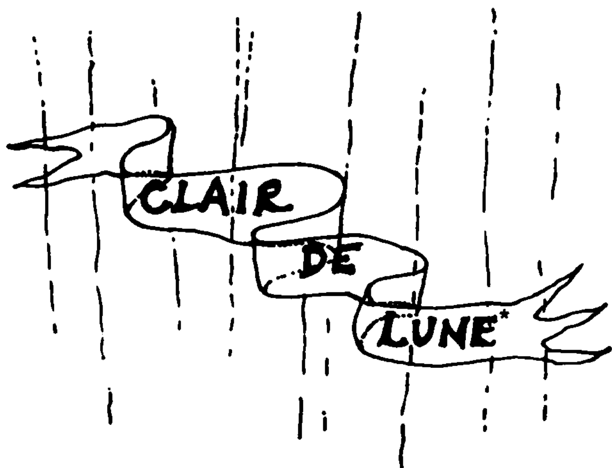
✖ Triušelis skambindavo fortepijonu, savyje slėpdamas daug daug paslapčių. Viena jų štai kokia: kokteilinėje jo nebuvo nė padujų! Transcendencinės meditacijos būdu jis sugebėdavo išnykti ne tik iš kokteilinės, bet ir iš pačios planetos. Šito jį išmokė jogas Maharišis Mahešas, kuris, kadaise keliaudamas su paskaitomis po pasaulį, buvo sustojęs Midlendo mieste.

Mainais už naują nosinę, saujelę vaisių, gėlių puokštę ir trisdešimt penkis dolerius jogas Maharišis Mahešas pamokė Triušelį užsimerkus kartoti ir kartoti šį ausiai malonų beprasmį žodį: „E j y y y y y y m, e j y y y y y y m, e j y y y y y y m“. Dabar, sėdėdamas savo kambarėlyje, Triušelis taip ir darė. „E j y y y y y y m, e j y y y y y y m“, – negirdimai kartojo jis. Vieną skanduotės skiemenį atitiko du širdies tvinksniai. Jis užsimerkė. Lyg naras niro į sąmones gelmenis. Gelmenys šiaip jau buvo mažai eksploatuojami.

Triušelio širdies tvinksniai sulėtėjo. Alsavimas veik užgeso. Gelmenyse plaukė vienišas žodis. Jo kažkaip ištrūkta iš aktyviosios sąmonės dalies. Jis buvo su niekuo nesusijęs. Jis tingiai plaukė sau – lyg peršviečiama kaspino pavidalo žuvelė. Žodis nekėlė nerimo. Štai tas žodis: „Mėlynė“. O štai kaip jis atrodė Triušeliui Huveriui:

O paskui praplaukė kitas dailus kaspinėlis. Jis atrodė taip:

✖ Po penkiolikos minučių Triušelio savimonė savaime išniro į paviršių. Triušelis buvo atsigavęs. Jis atsikėlė nuo lovos ir susišukavo plaukus kareiviškais šepečiais, kuriuos jam seniai seniai, kai buvo išrinktas kurso pulkininku, padovanojo motina.

✖ Tėvai Triušelį atidavė į karo mokyklą – įstaigą, kur mokoma žudymo ir kieto, besąlygiško paklusnumo, – jam sukakus vos dešimt metų. O štai kodėl: jis sykį pasisakė Dveinui, jog verčiau norėtų būti moterimi, o ne vyru, nes vyrai dažnai elgiasi be galo žiauriai ir šlykščiai.

✖ Paklausykit! Prerio karo akademijoje Triušelis Huveris ištisus aštuonerius metus mokėsi sporto, pederastijos ir fašizmo. Pederastija užsiiminėjo berniūkščiai vieni su kitais. Fašizmas buvo gana

* Mėnulio šviesa (*pranc.*).

populiari politinė filosofija, pagal kurią šventa tik ta nacija ar rasė, kuriai priklauso tasai filosofas. Ši filosofija reikalauja diktatoriaus vadovaujamos autokratinės, centralizuotos valdymo sistemos. Diktatoriui privalu paklusti, kad ir ką jis lieptų daryti.

Ir kiekvieną kartą, parvažiavęs atostogų, Triušelis parsiveždavo vis naujų medalių. Jis išmoko fechtuotis, boksuotis, eiti ristynių, plaukti, šaudyti iš šautuvo ir pistoleto, badyti durtuvu, joti, ropoti ir šliaužti per krūmus, iš už kampo nepastebimai sekti priešą.

Jis didžiuodamasis demonstruodavo savo medalius, o motina, negirdint tėvui, skųsdavosi jam, kad ji kasdien darosi vis nelaimingesnė. Ji užsimindavo, jog Dveinas – baisus žmogus. Tai buvo netiesa. Ji viską išsigalvodavo.

Būdavo, pradės pasakoti Triušeliui Dveino nedorybes – ir čia pat prikanda liežuvį. „Tu dar per mažas, ne tavo ausims, – sakydavo ji net tada, kai Triušeliui sukako šešiolika. – Be to, nei tu, nei kas kitas man niekuo nepadėtumėt. – Ji pavaizduodavo užspaudžianti ant lūpų spyną ir sukuždėdavo Triušeliui: – Šitas paslaptis aš nusinešiu į kapą.“

Pačią didžiąją jos paslaptį Triušelis atspėjo, aišku, tik po to, kai ji nusinuodijo „Drano“ milteliais: Silvijai Huver buvo ne visi namie.

Mano motinai – taip pat.

✖ Paklausykit! Triušelio motina ir mano motina buvo skirtingi asmenys, tačiau kai kuo jiedvi gerokai panėšėjo viena į kitą. Abi buvo egzotiškai gražios ir abi varinėdavo nepabaigiamas, be sąryšio šnekas apie meilę, taiką, karus, nuodėmes, sunkų gyvenimą, apie tai, kad tuoj tuoj ateis geresni laikai arba kad tuoj tuoj bus dar blogiau, ir abiejų mūsų motinos pasidarė galą. Manoji prisirijo migdomųjų tablečių – mirė palyginti ne tokia baisia mirtimi.

✖ Ir Triušelio motina, ir mano motina turėjo vieną bendrą, nepaprastai keistą bruožą: abi nekęsdavo, kad jas kas fotografuotų. Dieną jos elgdavosi kuo normaliausiai. Jų pamišimas pasireikšdavo tik vėlai naktį. Bet jei kas nors dienos metu atsukdavo į kurią nors fotoaparatą, fotografuojamoji puldavo ant kelių, užsidengdavo rankomis galvą, lyg gindamasi nuo užsimojusio lazda žudiko. Būdavo baisu ir gaila žiūrėti.

✖ Triušelio motina bent jau išmokė sūnų dirbti su pianinu - tokia muzikine mašina. Triušelio Huverio motina bent jau išmokė sūnų amato. Geras pianino operatorius galėjo lengvai gauti darbo bet kurioje pasaulio kokteilinėje. O tą darbą Triušelis išmanė puikiai. Karinis išsilavinimas, nepaisant visų laimėtų medalių, nuėjo šuniui ant uodegos. Ginkluotosios pajėgos sužinojo, kad jis homoseksualas, kad jis būtinai įsimylės kokį kitą kariškį, o tokių meilių ginkluotosios pajėgos savo eilėse nepageidavo.

✖ Taigi Triušelis Huveris ruošėsi į darbą. Ant juodo golfo jis vilkosi juodo aksomo smokingą. Vilkdamasis Triušelis žiūrėjo pro savo vienintelį langą į siaurą gatvelę. Iš geresniųjų kambarių atsivėrė vaizdas į Ferčaildo parką - ten per pastaruosius dvejus metus buvo įvykusios penkiasdešimt šešios žmogžudystės. Triušelio kambarys buvo antrame aukšte, todėl pro jo langą buvo matyti tik buvusio Kidslerio operos teatro plikos plytų sienos sklypelis.

Ant buvusio teatro fasado buvo prikalta memorialinė lenta. Mažai kas suprato, kas ten parašyta, o parašyta buvo štai kas:

Operos teatre kadai buvo įsikūrusi muzikos mėgėjų grupė, pasivadinusi Midlendo simfoniniu orkestru. Tačiau 1927 metais, Operos teatrui virtus „Benisterio“ kinu, orkestras liko be prieglobsčio. Ir prieglobsčio jis neturėjo tol, kol buvo pastatytas Mildredos Beri Menų centras.

„Benisteris“ ilgą laiką garsėjo kaip geriausias miesto kinas, kol jį prarijo šiaurės kryptimi tolydžio besiplečiantis didžiausio nusikalstamumo rajonas. Todėl dabar tai buvo nebe teatras, nors viduje iš nišų ir žvelgė Šekspyro, Mocarto ir taip toliau biustai.

Tebebuvo ir scena, bet dabar ji buvo užgriauta mažagabaričių valgomojo baldų komplektais. Pastatas dabar priklausė baldų kompanijai „Empire“. Ją valdė gangsteriai.

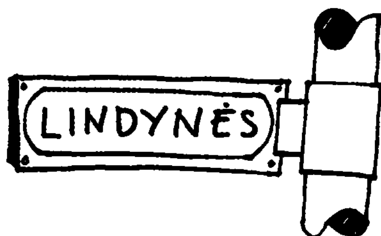
✖ Rajonas, kur gyveno Triušelis, buvo vadinamas Lindynėmis. Kiekviename didėlesniame Amerikos mieste buvo rajonas tokiu pavadinimu – Lindynės. Tuose rajonuose burdavosi žmonės, neturintys nei draugų, nei giminių, nei turto, nei užsiėmimo, nei kokių siekimų.

Kitų rajonų gyventojai bjaurėdavosi šitais plikšiais, o policininkai gindavo iš vietos į vietą. Pavaryti juos būdavo taip pat lengva kaip vaikiškus balionus.

Ir riedėdavo jie iš vienos vietos į kitą tarsi balionai, pripūsti kažkokių sunkėlesnių už orą dujų, kol apsistodavo Lindynių rajone, senojo Ferčaildo viešbučio užuoglaudoje.

Norėjo – galėjo kiauras dienas snausti ar balbatuoti vieni su kitais. Norėjo – galėjo elgetauti. Norėjo – galėjo nusilakti. Svarbiausia sąlyga buvo: kad sėdėtų sau ten ir nelįstų niekam į akis, kol kas nors juos iš dyko buvimo nudės ar patys nusikaporys žiemą nuo šalčio.

✖ Kilgoras Trautas sykį parašė apsakymą apie miestą, kuris nutarė nurodyti savo slunkiams, kur jų vieta ir kas jų laukia. Valdžia įtaisė štai tokius tikrus gatvių ženklus:

✖ Dabar Triušelis šypsojosi žiūrėdamas į savo atvaizdą veidrodyje – kiaurymėje.

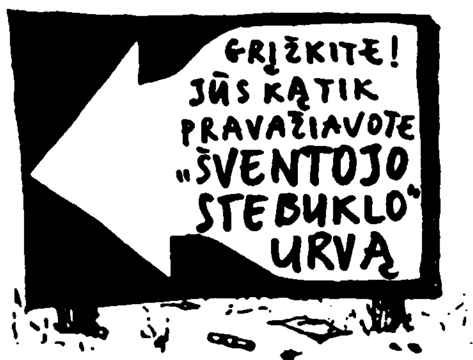
Jis sau sukomandavo: „Ramiai!“ ir akimirkai virto žiauriu, sausu, beširdžiu, neprotaujančiu kareiva – tokiu jį ruošė karo mokykloje.

Jis sumurmėjo mokyklos devizą – devizą, kurį turėdavo surikti šimtą kartų per dieną: vos praaušus, prieš valgį, prieš kiekvieną pamoką, per varžybas, per pratybas, prieš saulėlydį, prieš miegą.

– Visada pasiruošęs! – ištarė jis. – Visada pasiruošęs!

XVIII SKYRIUS

✖ „Galaktika“, kurioje sėdėjo Kilgoras Trautas, dabar važiavo Centrine magistrale ir buvo nebetoli Midlendo. Autotraukinys vos šliaužė. Jis pateko į spūstį automobilių, kuriais iš darbo grįžo „Barrytron“, „Western Eletric“ ir „Prairie Mutual“ darbininkai. Trautas pakėlė akis nuo knygos ir pamatė afišą, skelbiančią štai ką:

Taigi „Šventojo stebuklo“ urvas nugarmėjo į praeitį.

✖ Sulaukusį žilos senatvės Trautą Jungtinių Tautų Generalinis sekretorius Toras Lembrigas paklaus, ar jis bijąs ateities. Trautas atsakys:

– Ne, pone Sekretoriau, mane siaubas ima prisiminus praeitį.

✖ Trautą nuo Dveino Huverio skyrė vos šešetas kilometrų. Dveinas sėdėjo vienas ant zebro kailiu aptraukto suolo naujojo „Holiday Inn" viešbučio kokteilinėje. Buvo tamsu ir tylu. Storos avietinės portjeros atitvėrė kokteilinę nuo Centrine magistrale ūžiančių, žibuliuojančių mašinų. Ant visų stalų stovėjo žvakės, apdengtos žibintų stiklais, nors nebuvo jokio vėjo.

Be to, ant stalų stovėjo vazos su spragintais žemės riešutais ir lentelės, leidžiančios personalui neaptarnauti klientų, kurie kuo nors nederėjo prie kokteilinės atmosferos. Štai kas buvo ant jų parašyta:

✖ Triušelis Huveris skambino fortepijonu. Tėvui įėjus, jis nepakėlė galvos. Tėvas irgi nepažvelgė į jį. Juodu jau daug metų nesisveikino.

Triušelis skambino kaip skambinęs savo baltaodiškus bliuzus. Melodija klingsėjo lėtai, tai apmirdama, tai vėl atgydama. Triušelio bliuzai priminė muzikinę dėžutę, išgverusią muzikinę dėžutę. Fortepijonas pacanksės, pacanksės, nutyla, paskui nenoriai, apatiškai vėl keletą kartų klangt, klangt, klangt.

Triušelio motina, be kitų dalykų, kolekcionavo ir muzikines dėžutes.

✖ Paklausykit! Fransina Pefko sėdėjo gretimame pastate, Dveino automobilių agentūroje. Ji spausdino ir segė į bylas dokumentus – skubinosi atidirbti praleistas valandas. Tuoj tuoj Dveinas ją prilups.

Daugiau visoje agentūros teritorijoje nebuvo nė gyvos dvasios, išskyrus Veiną Hublerį, juodaodį ekskalinį, kuris tebesislėpė tarp važinėtų automobilių. Dveinas šoks ir jo lupti, tačiau Veinas kaip niekas kitas mokėjo išsisukti nuo kumščių.

Fransina esamu momentu buvo virtusi tikra mašina, mechanizmu iš mėsos ir kaulų – spausdinimo mašina, dokumentų segimo mašina.

Tuo metu Veinas Hubleris nedirbo nė kokio mechaniško darbo. O jis troško būti naudinga mašina. Tačiau visi važinėti automobiliai buvo patikimai užrakinti. Tarpais jam virš galvos tingus vėjukas sukteldavo ant vielos pritaisytus aliumininius propelerius, ir Veinas atsiliepdavo kaip mokėdamas gražiau.

– Na! Na! – paragindavo propelerius. – Sukitės, krutėkit!

✖ Savotišką ryšį jis palaikė ir su Centrine magistrale: komentavo jos nuotaikos pasikeitimus.

– Namo braukia, – pasakė jis, kai magistrale, pasibaigus darbui, paplūdo mašinos. – Jau namie, – pasakė jis vėliau, kai mašinų praretėjo.

Leidosi saulė.

– Saulė leidžias, – pasakė Veinas Hubleris.

Jis nebuvo užprogramuotas, kur jam dabar dėtis. Jis gana abejingai pagalvojo, kad naktį gali mirti nuo šalčio. Jis nebuvo matęs nuo šalčio mirusio žmogaus, tokia mirtis jam nebuvo grėsusi, nes jis visai mažai būdavo ore. Tačiau jis žinojo, kad nuo šalčio galima mirti, nes radijukas jo kameroje čeženančiu balsu kartais pranešdavo apie žmones, mirusius nuo šalčio.

Jis buvo pasiilgęs to čeženančio balso. Buvo pasiilgęs plieninių durų žvangesio. Buvo pasiilgęs duonos, troškintos mėsos, ąsotėlių su pienu ir kava. Buvo pasiilgęs draugų, kuriuos pats krušdavo į burną ir į subinę ir kurie krušdavo jį į burną ir į subinę, ilgėjosi smaukymo ir karvių, kurias krušdavo kalėjimo karvidėje – buvo pasiilgęs to, ką laikė normaliausiu seksualiniu gyvenimu šioje planetoje.

Štai koks antkapis tiktų Veinui Hubleriui, kai mirs:

✖ Kalėjimo pieninė aprūpindavo pienu, grietine, sviestu, sūriais ir ledais ne vien kalėjimą ir centrinę ligoninę. Savo produkciją ji pardavinėjo ir už kalėjimo sienų. Bet firminiame ženkle kalėjimas nebuvo minimas. Štai tas firminis ženklas:

„PRERIJŲ KARALIENĖ“

✖ Veinas prastai skaitė. Pavyzdžiui, ant demonstracinės salės langų ir ant kai kurių važinėtų automobilių priekinių stiklų drauge su pažįstamesniais žodžiais ir ženklais buvo išrašyti žodžiai „Havajų“ ir „Havajai“. Tačiau Veinas veltui bandė iššifruoti šiuos žodžius.

– Hėa... vėa... jėų, – išeidavo jam. – Hėa... vėa... jėai, – ir taip toliau.

✖ Dabar Veinas Hubleris šypsojosi – ne iš laimės, o todėl, kad iš dyko buvimo panūdo pasipuikuoti dantimis. Dantys jo buvo liuks. Šeperdstauno suaugusiųjų pataisos namai didžiavosi kalinių dantų priežiūra.

Pataisos namai taip garsėjo kalinių dantų priežiūra, jog apie tai rašė įvairūs medicinos žurnalai, taip pat „Readers Digest", populiariausias šioje merdėjančioje planetoje žurnalas. Idėja, kuria vadovavosi dantų priežiūros organizatoriai, buvo tokia: daugelis kalinių, išėję į laisvę, negalėdavo ar patys nenorėdavo gauti darbo dėl savo išvaizdos, o išvaizda daug priklauso nuo dantų.

Pataisos namai dantų priežiūra garsėjo taip plačiai, kad net kaimyninių valstijų policininkai, sulaikę kokį plikšį su puikiai sutvarkytais, užplombuotais dantimis, su brangiais tilteliais ir panašiai, nedvejodami klausdavo:

– Tai kiek atpylei, tėvai, Šeperdstaune?

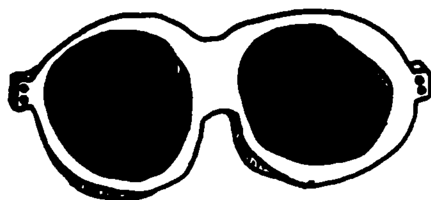
✖ Veinas Hubleris tarpais girdėjo, kaip kokteilinės padavėja šūkčioja barmenui užsakymus. Veinas girdėjo ją šūktelint:

– „Džilbio" su chininu ir citrinos žievele! – Jis neturėjo supratimo, ką reiškia tas „Džilbis" ar „Manhetenas", ar konjakas „Aleksandras", ar slyvų trauktinė su šampanu. – „Džoną Vokerį" su „Rob Rojum"! – šaukė ji. – „Pietietišką paguodą" su ledu ir „Kruvinąją Merę" su „Volfšmitu"!

Vieninteliai Veinui pažįstami svaigalai buvo drabužių valymo skysčiai (juos gerdavo), batų tepalas (jį valgydavo) ir taip toliau. Veinui svaigalai nepatiko.

✖ – „Juoda – balta" – ir prašom praskiest! – išgirdo Veinas padavėjos balsą. Čia jam vertėjo pastatyti ausis. Šis gėrimas buvo skirtas ne šiaip sau klientui. Šis gėrimas buvo skirtas žmogui, kuris išgalvojo visas Dveino bėdas, kuris galėjo jį nudobti arba paversti milijonierium, arba įkišti atgal į kalėjimą – kitaip sakant, padaryti su Dveinu, kas tik jam šaus į galvą. Šis gėrimas buvo skirtas man.

✖ Aš atvykau į Menų festivalį inkognito. Atvykau pasižiūrėti dviejų savo sugalvotų žmonių – Dveino Huverio ir Kilgoro Trauto – konfrontacijos. Aš nepageidavau, kad mane kas atpažintų. Padavėja uždegė žibintą ant mano stalo. Aš pirštais užspaudžiau žvakės liepsnelę. „Holiday Inn" viešbutyje netoli Eštebjulos (Ohajo valstija) – ten nakvojau – nusipirkau akinius nuo saulės. Dabar dėvėjau juos kad ir prieblandoj. Jie atrodė taip:

Stiklai buvo sidabruoti, žiūrintiems į mane jie atrodė tarsi veidrodėliai. Norintys pamatyti mano akis regėjo porą savo pačių atvaizdų. Toje vietoje, kur kitiems kokteilinės svečiams buvo akys, man juodavo dvi angos į kitą visatą – dvi *kiaurymės*.

✖ Ant mano stalo, šalia „Pall Mall" pakelio, gulėjo dėžutė degtukų.

Štai ką bylojo degtukų etiketė, kurią aš perskaičiau po pusantros valandos, kai Dveinas iš visos širdies kuldašijo Fransiną Pefko: „Lengvai uždirbsite 100 dolerių per savaitę, laisvalaikiu demonstruodami savo pažįstamiems „Mason" firmos batus. VISI vertina „Mason" batus dėl jų ypatingo patogumo! Demonstracinį komplektą atsiųsime NEMOKAMAI – žadėtus pinigus uždirbsite neišeidami iš namų. Be to, paaiškinsime, kokiomis sąlygomis galite VELTUI gauti batus kaip premiją už pelningus užsakymus!"

Ir taip toliau.

✖ Tu rašai labai prastą knygą, – tariau aš sau, pasislėpęs už kiaurymių.

– Žinau, – atsakiau.

– Bijai, kad nepasidarytum galo kaip ir tavo motina, – tariau.

– Žinau, – atsakiau.

✖ Tenai, kokteilinėje, žvelgdamas pro kiaurymes į savo paties sufantazuotą pasaulį, aš išskiemenavau žodį „šizofrenija".

Mane seniai žavi šio žodžio skambesys ir grafinis vaizdas. Ir tarimu, ir rašyba jis man primena žmogų, čiaudantį muilo putų debesyje.

Aš nežinojau ir iki šiol tvirtai nežinau, ar sergu šia liga. Užtat žinojau ir žinau viena: aš klaikiai apsisunkinu gyvenimą tuo, kad nesugebu sutelkti dėmesio į smulkmenas, kurios tam tikrą akimirką itin daug reiškia, ir netikiu tuo, kuo tiki mano artimas.

✖ Dabar man daug geriau.

Dievaži – dabar man kur kas geriau.

✖ Tačiau kurį laiką jaučiausi prastai. Taigi – sėdėjau savo paties sufantazuotoje kokteilinėje ir spoksojau pro kiaurymes į savo paties sufantazuotą baltaodę padavėją. Pavadinau ją Bone Makmejon. Panorėjau – ir ji atnešė Dveinui Huveriui jo tradicinio gėrimo, martinio „Lordų rūmai" su citrinos žievele. Bonė buvo sena Dveino pažįstama. Jos vyras dirbo prižiūrėtoju suaugusiųjų pataisos namų seksualinių nusikaltėlių skyriuje. Bonė turėjo tarnauti padavėja, kadangi jos vyras visas jų santaupas investavo į automobilių plovyklą ir „sudegė".

Dveinas jiems patarė to nedaryti. O štai iš kur Dveinas pažinojo Bonę ir jos vyrą Ralfą: jie per pastaruosius šešiolika metų iš jo nusipirko devynis „Pontiakus".

– Mudu – „pontiakininkai", – sakė jie.

Bonė ir dabar, paduodama martinį, pajuokavo. Ji visados taip juokaudavo paduodama martinį.

– Čempionų pusryčiai, – pasakė ji.

✖ Pavadinimas „Čempionų pusryčiai" – „General Mills" kompanijos firminis ženklas, dedamas ant avižinių dribsnių pakelių. Duodamas tokį pat pavadinimą savo knygai bei vartodamas minėtą posakį knygos tekste, autorius tuo nenori pasakyti, kad knygos turinys kuo nors susijęs su „General Mills", ir neturi tikslo nei reklamuoti, nei suniekinti puikių šios kompanijos gaminių.

✖ Dveinas lūkuriavo, ar neužsuks į kokteilinę kas nors iš įžymių Menų festivalio svečių, kurie visi buvo apsistoję „Holiday Inn" viešbutyje. Jam rūpėjo pabandyti su jais šnektelėti, pasižiūrėti, ar jie žino apie gyvenimą ką nors, ko nežinotų jis, Dveinas. O štai kam jam reikėjo tų naujų idėjų: kad jos padėtų juoktis iš visų negandų, gyventi kaip gyvenus ir nepakliūti į Midlendo centrinės ligoninės šiaurinį korpusą, skirtą psichiniams ligoniams.

Lūkuriuodamas pasirodant kokio menininko, jis guodė save vieninteliu galvoje užsilikusiu gilesnę prasmę ir paslaptį slepiančiu meno kūriniu. Tai buvo eilėraštis, kurį jį privertė išmokti priešpaskutinėje klasėje Cukrinės upelės vidurinėje mokykloje, tuolaik privilegijuotoje baltaodžių mokykloje. Dabar tai negrų vidurinė. Štai tas eilėraštis:

Išnyko pirštas, rašmenis keistus nubrėžęs.
Maldauk, gudrauk – atgal jo negrąžinsi.
Nė ašarom, kas parašyta, nenuplausi,
Nė žodžio, nė eilutės neištrinsi.

Bent eilėraštis, a?

✖ Dveinas buvo taip ištroškęs naujų idėjų apie gyvenimo prasmę, jog lengvai pasidavė hipnozei. Įsispoksojusį į taurę su martiniu, jį užhipnotizavo miriadai gėrimo paviršiuje šokančių, mirksinčių akelių. Tos akelės buvo smulkutėliai citrinos sulčių karoliukai.

Dveinas pražiopsojo, kada du įžymūs Menų festivalio svečiai įėjo ir atsisėdo ant aukštų taburečių prie Triušelio fortepijono. Abu svečiai buvo baltaodžiai. Tai buvo gotikinių romanų rašytoja Beatričė Kidsler ir dailininkas minimalistas Rabo Karabekianas.

Triušelio fortepijonas, kabinetinis „Steinway" rojalis, buvo dengtas moliūgo spalvos plastmase ir apstatytas taburetėmis. Klientai prie fortepijono galėjo valgyti ir gerti kaip prie stalo. Paskutinę Padėkos dieną vienuolikos asmenų šeima prie fortepijono valgė šventinius pietus. O Triušelis skambino.

✖ – Šitas Midlendas – ne kas kita kaip pasaulio šiknos skylė, – tarė dailininkas minimalistas Rabo Karabekianas.

Gotikinių romanų rašytoja Beatričė Kidsler buvo užaugusi Midlende.

– Šiurpas mane nukrėtė, pagalvojus, kad štai po tiek metų grįžtu į tėviškę, – pasakė ji Karabekianui.

– Amerikiečiai visados bijo grįžti į gimtuosius namus, – atsakė Karabekianas, – ir, pasakysiu, ne be pagrindo.

– Seniau – taip, būdavo pagrindo, – pasakė Beatričė, – bet dabar nebe tie laikai. Praeitis nebepavojinga. Aš visiems bastūnams amerikiečiams patarčiau: „Galite drąsiai, kada tik užsinorėję, grįžti į gimtąją gūžtą. Visos gimtosios gūžtos dabar virto moteliais".

✖ Dėl automobilių katastrofos Centrinėje magistralėje ties 10A atšaka vakarų krypties juostoje pusantro kilometro ruožo į rytus nuo naujojo „Holiday Inn" viešbučio sustojo mašinų eismas. Vairuotojai ir keleiviai išlipo iš mašinų pamiklinti kojų ir, jei pavyks, sužinoti, kas atsitiko ten, priekyje.

Kilgoras Trautas irgi išlipo. Iš žmonių jis sužinojo, kad naująjį „Holiday Inn" viešbutį nesunku pasiekti pėsčiomis. Todėl susirinko nuo priekinės „Galaktikos" sėdynės savo paketėlius, padėkojo vairuotojui, kurio pavardę buvo pamiršęs, ir nukūprino viešbučio link.

Eidamas jis ėmė sisteminti savo mintis, kurių prireiks jo kukliai misijai Midlendo mieste, – jis ketino pasirodyti prieš provincialus, linkusius garbstyti kūrybinę veiklą, kaip nesėkmių sugniuždytas žmogus su kūrėjo pretenzijomis. Jis stabtelėjo ties autotraukiniu, įstrigusiu tarp kitų mašinų, ir pasižiūrėjo į veidrodėlį, į kiaurymę. Vilkikas tempė ne vieną, o du furgonus. O štai ką tas agregatas jo savininkų valia klykė kiekvienam sutiktam žmogui:

Trauto vaizdas kiaurymėje, kaip jis ir spėjo, buvo pritrenkiantis. Jis buvo nesiprausęs nuo tada, kai jį pritvatijo „Plutono" gauja,

todėl vienos ausies spenelis ir panosė buvo apkepę krauju. Švarko petys – šūdinas. Po apiplėšimo Trauto nugriūta rankinio aikštelėje po Kvinsboro tiltu ant šuns šūdo.

Neįtikėtinas sutapimas: tą krūvelę padarė vargšas vienos mano pažįstamos panos skalikėlis.

✖ Mergina, to skaliko šeimininkė, dirbo režisieriaus padėjėja apšvietimo reikalams vienoje trupėje, statančioje operetę iš Amerikos istorijos, ir ji laikė savo vargšą skalikėlį, vardu Ulonas, savo bute – keturių metrų pločio ir aštuonių metrų ilgio kambaryje, šešios laiptų aikštelės virš gatvės lygio. Tinkamu laiku ir tinkamoj vietoj nusilengvinti – tokia buvo viso šunelio gyvenimo esmė. O nusilengvinti vietos tinkamos buvo dvi: arba, nusileidus septyniasdešimt dviem laipteliais, kanalizacijos griovelis gatvėje, kuria zvimbia mašinos, arba keptuvė, jo šeimininkės tam padėta priešais „Vestinghauzo" šaldytuvą.

Ulono smegenėlės buvo mažutės, bet ir jam, kaip ir Veinui Hubleriui, tikriausiai kartais kildavo įtarimas: ar neatsitiko su juo koks nors baisus nesusipratimas?

✖ Trautas slimpino pirmyn – svečias žmogus svečiame krašte. Žygis buvo ne veltui: jo žinių bagažas pasipildė tuo, ko jis nieku būdu nebūtų sužinojęs sėdėdamas Kohouze, savo pusrūsyje. Jis rado atsakymą į klausimą, kurį taip nerimastingai kėlė sau daugybė žmonių: „Kas stabdo eismą Centrinės magistralės vakarų krypties juostoje?"

Kilgorui Trautui nuo akių nukrito valktis. Jam viskas paaiškėjo: eismo srautą užtvenkė parvirtęs ant šono „Prerijų karalienės" pienvežis. Pasirodo, į jį kaip žvėris trenkėsi 1971 metų laidos „Kaprizo" modelio dviejų durų „Ševrolė". „Ševis" peršoko skiriamąją juostą.

„Ševio“ keleivis buvo neprisisegęs saugos diržu. Jis išskrido tiesiai pro nedūžtantį priekinį stiklą. Dabar jis gulėjo negyvas cementiniame lovyje, kuriuo tekėjo Cukrinė upelė. „Ševio“ vairuotojas irgi buvo negyvas. Jis pasimovė ant vairo ašies.

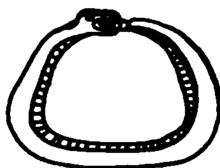
Žuvęs „Ševio“ keleivis gulėjo Cukrinėje upelėje, plūsdamas krauju. Pienvežis plūdo pienu. Po kurio laiko pienas ir kraujas įeis į cheminę sudėtį dvokiančių teniso kamuoliukų, kurie gaminosi „Šventojo stebuklo“ urvo gelmėse.

XIX SKYRIUS

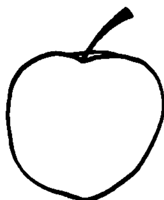
✖ Tenai, kokteilinės prietemoje, aš prilygau Visatos Kūrėjui. Aš sumygau Visatą į lygiai vieno šviesmečio skersmens kamuolį. O tada susprogdinau. Vėl išsklaidžiau ją erdvėje.

Klausinėkit mane, klauskit, ko norit. Koks Visatos amžius? Pusė sekundės, tačiau ta pusė sekundės trunka jau kvintilijoną metų. Kas ją sukūrė? Niekas jos nesukūrė. Ji visada buvo.

Kas yra laikas? Tai gyvatė, ryjanti savo pačios uodegą – štai šitaip:

Kadai šita gyvatė nusiraitė nuo medžio pasiūlyti Ievai obuolio, kuris atrodė taip:

Kas buvo tas obuolys, kurį valgė Ieva su Adomu? Tai buvo Visatos Kūrėjas. Ir taip toliau. Tų simbolių gražumas!

✖ Paklausykit!

Padavėja atnešė man dar vieną porciją gėrimo. Ji vėl norėjo uždegti žibintą ant mano stalo. Aš neleidau.

– Ar jūs ką nors matot tamsoj su juodais akiniais? – paklausė ji mane.

– Visi reginiai – mano galvoje, – atsakiau aš.

– Ak šit kaip, – pasakė ji.

– Aš burtininkas, – pasakiau. – Norit, pabursiu?

– Dabar neturiu kada, – atsakė ji.

Ji nuėjo prie baro ir ėmė šnekėtis su barmenu – matyt, apie mane. Barmenas keliskart neramiai žvilgtelėjo mano pusėn. Aš nelabai bijojau, kad jis mane išprašys iš kokteilinės. Juk pagaliau aš pats jį sukūriau! Ir vardą jam sugalvojau: Haroldas Niukomas Vilberis. Apdovanojau jį Sidabro ir Bronzos žvaigždėmis, Karo medaliu, medaliu „Už gerą tarnybą" ir Purpurine širdimi su dviem ąžuolo lapų pynėm – šitaip pagal apdovanojimų skaičių jis užėmė antrą vietą tarp midlendiečių karo veteranų. Visus jo medalius sukišau į tualetinio staliuko stalčių po nosinėmis.

Visus tuos medalius jis užsitarnavo Antrojo pasaulinio karo spektaklyje, kurį organizavo robotai, norėdami pažiūrėti, kaip į tokias masines skerdynes laisva valia reaguos Dveinas Huveris. Karas buvo tokio masto fejerija, kad retas robotas pasaulyje negavo vaidmens. Haroldą Niukomą Vilberį medaliais apdovanojo už tai, kad žudė japonus – geltonodžius robotus. Jie varomi kuru, vadinamu ryžiais.

Barmenas tebespoksojo į mane, nors man jau norėjosi, kad jis liautųsi. Matot, mano kontrolė savo paties sugalvotiems personažams ne beribė: visiems jų veiksmams aš galėjau vadovauti tik apytikriai, nes jie pernelyg stambūs padarai. Reikėjo įveikti inerciją. Aš buvau susisaistęs su jais, bet ne plieniniais saitais. Tie saitai veikiau panėšėjo į ištampytas gumeles.

Todėl suskambinau žalią telefoną už barmeno nugaros. Haroldas Niukomas Vilberis pakėlė ragelį, tačiau akių nuo manęs nenuleido. Turėjau skubiai sugalvoti, kas jam skambina. Kitame laido gale pastačiau daugiausia apdovanojimų turintį midlendietį karo veteraną. Medalius jis užsitarnavo Vietname. Jis irgi kovėsi su geltonodžiais robotais, kurie juda, varomi ryžiais.

– Kokteilinė, – tarė Haroldas Niukomas Vilberis.

– Haroldas?

– Taip.

– Čia Nedas Lingemonas.

– Aš užsiėmęs.

– Nepadėk ragelio. Faraonai mane patupdė į kaliūzę. Leido paskambint tik vienam žmogui, tai va skambinu tau.

– Kodėl man?

– Daugiau nebeturiu draugų.

– Už ką jie tave?

– Sako, kad nužudžiau savo vaiką.

Ir taip toliau.

Šitas žmogus, baltaodis, turėjo tuos pačius medalius kaip ir Haroldas Niukomas Vilberis, plius aukščiausią apdovanojimą už heroizmą, kokį tik gali gauti amerikiečių kareivis. Jis atrodė taip:

Ir sykiu jis padarė bjauriausią nusikaltimą, kokį tik gali padaryti amerikietis – nužudė savo kūdikį. Kūdikėlis vadinosi Sintija Enė, ir pagyveno ji nuo gimimo iki mirties visai neilgai. Tėvas ją nužudė už tai, kad ji be perstojo rėkė. Neužsičiaupia, ir baigta.

Septyniolikmetė motina, neištvėrusi jos reiklumo, paliego, o tėvas tada ėmė ir nužudė.

Ir taip toliau.

✖ O štai ką aš būčiau išbūręs padavėjai: „Jus apmaus termitų naikintojai, bet jūs to nepastebėsit. Nusipirksit radialines automobilio padangas su plieno kordu. Motociklininkas, pavarde Hedlis Tomas, suvažinės jūsų katę, ir jūs įsigysit kitą. Jūsų brolis Arturas, gyvenantis Atlantoje, taksi ras vienuolika dolerių".

✖ Būčiau galėjęs paburti ir Triušeliui Huveriui: „Jūsų tėvas nepaprastai sunkiai susirgs, o jūs į tai reaguosite taip keistai, kad bus norima ir jus išvežti į psichiatrinę. Jūs kelsite skandalus ligoninės priimamajame, įtikinėdamas gydytojus ir seseles, kad esate kaltas dėl tėvo ligos. Kaltinsite save, kad tiek metų stengėtės nunuodyti jį savo neapykanta. Nukreipsite savo neapykantą į kitą objektą. Imsite neapkęsti savo mamytės".

Ir taip toliau.

O juodaodį ekskalinį Veiną Hublerį pastačiau viešbučio kieme tarp atliekų konteinerių – tegu stypso ten ir iš nuobodulio apžiūrinėja pinigus, kuriuos jam rytą išdavė prie kalėjimo vartų. Daugiau jam nebuvo ką veikti.

Jis atidžiai apžiūrinėjo piramidę su viršūnėje liepsnojančia akimi. Jam norėjosi gauti daugiau informacijos apie piramidę ir akį. Kiek daug dalykų dar jis nežinojo!

Veinas nežinojo netgi, kad Žemė sukasi aplink Saulę. Jis manė, kad Saulė sukasi aplink Žemę, nes taip juk atrodo iš tikrųjų.

Centrine magistrale cypdamas pralėkė autotraukinys – Veinui atrodė, vaitodamas iš skausmo, nes Veinas neteisingai perskaitė užrašą ant jo šono. Veinui užrašas bylojo, kad autotraukinys mirtinai nusikamavo vežiodamas krovinius. Šit kas buvo ten parašyta:

O Veinas perskaitė:

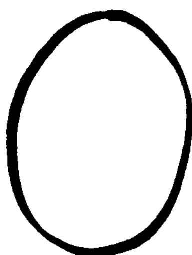
– Ai... vai... vai...

✖ O štai kas atsitiks Veinui po kokių keturių dienų – todėl, kad aš taip noriu. Kadangi jis įtartinai trinsis palei šoninius „Barrytron" vartus – o tai įmonė, susijusi su itin slaptų ginklų gamyba, – jį sulaikys ir apklaus policija. Iš pradžių policininkai pamanė, kad jis tik apsimeta kvaileliu ir neišmanėliu, kad iš tikrųjų jis, ko gero, gudrus komunistų šnipas.

Jo pirštų atspaudai ir puikiai sutvarkyti dantys liudijo, kad jis iš tiesų tas, kas ir sakosi esąs. Tačiau Veinas gaus pasiaiškinti dėl štai ko: kam jam reikalingas „Pleibojaus" klubo nario bilietas, išduotas Paulo di Kapistrano vardu? Jis jį rado šiukšlių dėžėje naujojo „Holiday Inn" viešbučio kieme.

Ir taip toliau.

✖ O dabar laikas leisti pasireikšti šioje knygoje ir dailininkui minimalistui Rabo Karabekianui bei romanistei Beatričei Kidsler. Kad neišgąsdinčiau, siųsdamas valdomuosius impulsus, nespoksojau į juos prisispyręs, o suvaidinau, kad susikaupęs piešiu šlapiu pirštu ant stalo. Nupiešiau žemietišką simbolį, reiškiantį „niekas“, – štai tokį:

Nupiešiau žemietišką simbolį, reiškiantį „viskas“, – štai tokį:

Dveinas Huveris ir Veinas Hubleris žinojo, ką reiškia pirmasis ženklas, bet nežinojo antrojo. O paskui tirpstančiame rūke aš išrašiau simbolį, kuris buvo skaudžiai pažįstamas Dveinui, bet nepažįstamas Veinui. Štai jis:

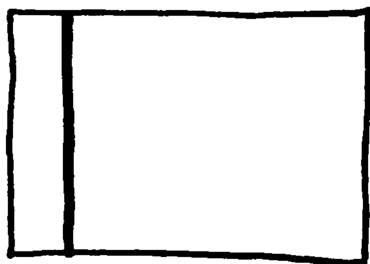
DRĀNO

Po to nubraižiau simbolį, kurio reikšmę Dveinas žinojo, kol mokėsi mokykloje, reikšmę, kuri paskui jam visai išdulkėjo iš galvos. Veinui tas simbolis būtų atrodęs panašus į kalėjimo valgyklos stalo

galą. Tas ženklas reiškė apskritimo ilgio santykį su jo skersmeniu. Šį santykį galima išreikšti ir skaičiumi, ir net tuo metu, kai ir Dveinas, ir Karabekianas, ir Beatričė Kidsler, ir visi mes užsiiminėjom savo reikalais, žemiečiai mokslininkai monotoniškai transliavo tą skaičių per radiją į kosmosą. Transliacijos tikslas – parodyti kitoms gyvenamoms planetoms, jeigu jos klausosi, kokie mes protingi. Mes tol kankinome apskritimus, kol iškvotėme šį slaptą jų egzistencijos simbolį:

✖ Ir dar ant plastmase dengto stalo aš nupiešiau Rabo Karabekiano paveikslo „Šventojo Antano gundymas" neregimą kopiją. Manoji kopija buvo daug mažesnė už originalą ir nespalvota, tačiau aš teisingai perteikiau ne tik paveikslo formą, bet ir turinį. Štai ką aš nupiešiau:

Originalas buvo šešių metrų ilgio ir beveik penkių metrų aukščio. Fonas nutapytas žaliais aliejiniais dažais „Havajų avokadas", kuriuos gamina O`Heirio dažų ir lakų kompanija Helertaune (Pensilvanijos valstija). Vertikalusis brūkšnys – oranžinė fluorescencinė

juosta. Tai buvo pats brangiausias meno kūrinys Midlende, be įvairių pastatų ir antkapių bei Abraomo Linkolno paminklo priešais senąją negrų vidurinę mokyklą.

Gėda ir sakyti, kiek kainavo tas paveikslas. Tai buvo pirmasis eksponatas, nupirktas nuolatinei parodai Mildredos Beri Menų centre. „Barrytron“ direktorių tarybos pirmininkas Fredas T. Beris už šį paveikslą paklojo penkiasdešimt tūkstančių dolerių.

Visas Midlendas pasipiktino. Aš irgi.

✖ Beatričė Kidsler irgi piktinosi, tačiau, sėdėdama prie fortepijono šalia Karabekiano, neparodė savo sutrikimo. Karabekianas, apsivilkęs sportiniu nertiniu su Bethoveno atvaizdu, žinojo esąs apsuptas žmonių, nekenčiančių jo už tai, kad, tiek mažai padirbėjęs, jis susišlavė tiek daug pinigo. Jį ėmė juokas.

Kaip ir kiti kokteilinės lankytojai, jis alkoholiu minkštino sau smegenis. Alkoholis – tai medžiaga, kurią gamina smulkučiai padarėliai, vadinami mielėmis. Mielės punta cukrų, o išskiria alkoholį. Jos žūva, išmatomis užteršusios savo pačių aplinką.

✖ Kilgoras Trautas sykį parašė apsakymą – dialogą tarp dviejų mielių trupinėlių. Rydami cukrų ir dusdami nuo savo pačių ekskrementų, juodu spėliojo, kokia galėtų būti gyvenimo prasmė. Dėl riboto intelekto jie nė iš tolo neatspėjo, kad gamina šampaną.

✖ Taigi, man panorėjus, Beatričė Kidsler ten prie fortepijono tarė Rabo Karabekianui:

– Gėda prisipažinti, bet aš nežinau, kas toks buvo šventasis Antanas. Kas jis toks buvo ir kodėl kažkas panoro jį gundyti?

– Nežinau ir visai nenorėčiau žinoti, – atsakė Karabekianas.

– Vadinasi, tiesa jums nerūpi? – paklausė Beatričė.

– O jūs žinot, kas yra tiesa? – atsakė Karabekianas. – Tai kokia nors kvaila kito žmogaus nuomonė. Jei aš noriu su juo susidraugauti, aš klausiu jo nuomonės. Jis man kalba, o aš linksiu: „Taip taip... tiesa, tiesa..."

✖ Aš nejaučiau jokios pagarbos nei to dailininko, nei tos romanistės meninei kūrybai. Man atrodė, kad Karabekianas tapo savo beprasmius paveikslus, sudaręs sandėrį su milijonieriais mulkinti neturtingiesiems. Man atrodė, kad Beatričė Kidsler drauge su kitais senamadžiais rašytojais siekia įtikinti žmones, kad gyvenime yra pagrindiniai personažai ir antraeiliai personažai, yra reikšmingos detalės ir nereikšmingos detalės, kad gyvenimas duoda pamokas, kad gyvenimas siunčia išbandymus, kad gyvenimas turi pradžią, vidurį ir pabaigą.

Artėdamas prie savo penkiasdešimtojo gimtadienio, aš vis labiau siutau negalėdamas suprasti idiotiškų savo tėvynainių poelgių. O paskui man staiga jų pagailo, nes supratau, kad jie dėl to nekalti, kad klaikus jų elgesys su klaikiais padariniais visai pateisinamas: jie kaip įmanydami stengiasi gyvenime pamėgdžioti išgalvotus visokių knygų herojus. Štai kodėl amerikiečiai taip dažnai šaudo vieni kitus: šiuo literatūriniu triuku rašytojai dažnai užraukia savo apsakymus ir knygas.

Kodėl valdžia su didžiausia daugybe amerikiečių elgiasi lyg su panaudotomis popierinėmis servetėlėmis? Todėl, kad taip paprastai elgiasi rašytojai su epizodiniais personažais savo sufantazuotose apysakose.

Ir taip toliau.

Kai tik supratau, kodėl Amerika tokia pavojinga, nemiela šalis, kur žmonės nežino, kas yra tikras gyvenimas, aš nutariau vengti bet kokių literatūriškų pasakojimų. Rašysiu taip, kaip yra gyvenime. Kiekvienas personažas bus vienodai svarbus. Visi faktai svers vienodai. Ir nieko nebus nutylėta. Tegu kiti daro iš chaoso tvarką. Aš, priešingai, iš tvarkos darysiu chaosą, ir tai, atrodo, kol kas man neblogai sekasi.

Jei taip darytų visi rašytojai, tada piliečiai, nedirbantys literatūrinio darbo, galbūt suprastų, kad mus supančiame pasaulyje nėra jokios tvarkos, kad mums nelieka nieko kita, kaip tik prisitaikyti prie chaoso reikalavimų.

Prisitaikyti prie chaoso sunku, bet įmanoma. Taip, įmanoma. Aš – gyvas įrodymas.

✖ Sėdėdamas kokteilinėje ir pratindamasis prie chaoso, pasirūpinau, kad Bonė Makmejon, lygiai tokia pat svarbi persona kaip ir bet kuris kitas Visatos padaras, atneštų dar mielių ekskrementų Beatričei Kidsler ir Karabekianui. Karabekianui Bonė atnešė sauso martinio ir „Beefeater" degtinės kokteilį su citrinos žievele, todėl parduodama pasakė:

– Čempionų pusryčiai.

– Jūs ir pirma šitaip sakėt, atnešusi martinio, – tarė Karabekianas.

– Aš visada, paduodama martinį, taip sakau, – atsakė Bonė.

– Ar nenusibosta? – paklausė Karabekianas. – O gal žmonės todėl ir stato miestus tokiuose Dievo užmirštuose užkampiuose, kad galėtų kartoti senus anekdotus tol, kol skaistusis Mirties Angelas dulkių sauja užspaus jiems lūpas.

– Aš noriu žmonėms nuotaiką pakelti, – atsakė Bonė. – Pirmą kartą girdžiu, kad blogai darau. Labai atsiprašau. Nenorėjau nieko užgauti.

Bonė šlykštėjosi Karabekianu, tačiau čiulbėjo jam saldžiu lyg medus balseliu. Ji laikėsi taisyklės: kokteilinėje dėl nieko niekados neparodyti pykčio. Didžiąją jos uždarbio dalį sudarė arbatpinigiai, o kad gautum gerus arbatpinigius, reikia visą laiką, kad ir kažin kas, šypsotis, šypsotis, šypsotis. Bonė gyvenime teturėjo du tikslus. Ji norėjo susigrąžinti pinigus, kuriuos jos vyras pragaišino sukišęs į Šeperdstauno automobilių plovyklą, ir dar troško įsigyti savo automobiliui radialines padangas su plieno kordu.

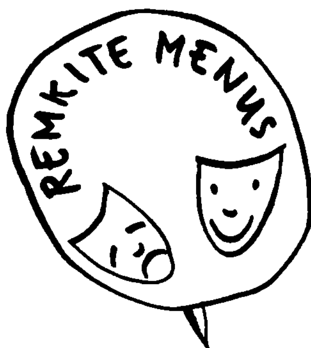
Tuo metu jos vyras namie per televizorių žiūrėjo profesionalų golfo varžybas ir nuodijosi mielių ekskrementais.

✖ Beje, šventasis Antanas buvo egiptietis, įkūręs pirmąjį pasaulyje vienuolyną, tai yra tokią įstaigą, kur žmonės gali sau kukliai gyventi ir dažnai melstis Visatos Kūrėjui, netrukdomi garbės troškimo, sekso ir mielių ekskrementų. Patsai šventasis Antanas dar jaunystėje išpardavė visą savo turtą ir išėjo į tyrus – ten vienas kaip pirštas pragyveno dvidešimt metų.

Per tuos absoliučios vienatvės metus jam dažnai vaidendavosi gundantys malonumai, kuriuos būtų galėjęs patirti sotindamasis visokiais valgymais, bendraudamas su vyrais, moterimis ir vaikais, vaikščiodamas į turgų ir taip toliau.

Jo biografas buvo irgi egiptietis, šventasis Atanazas – jo teorijomis apie Trejybę, įsikūnijimą ir Šventosios Dvasios dieviškumą, išdėstytomis trys šimtai metų po Kristaus nužudymo, katalikai tebetikėjo ir Dveino laikais. Net katalikų vidurinė mokykla Midlende šventojo Atanazo garbei buvo pavadinta jo vardu. Iš pradžių ją buvo pavadinę pagerbdami šventąjį Kristupą, bet paskui popiežius, visos katalikų bažnyčios galva, paskelbė, kad tokio šventojo Kristupo tikriausiai visai nėra buvę, todėl nebereikią garbinti.

✖ Dabar iš viešbučio virtuvės į kiemą surūkyti „Pall Mall" cigaretės ir pakvėpuoti grynu oru išėjo juodaodis indų plovėjas. Ant prakaitu permirkusių baltų marškinėlių jis segėjo didelį ženkliuką su štai kokiu užrašu:

Viešbutyje visur buvo pilna vazų su tokiais ženkliukais – juos kas norėjo, tas galėjo imti, ir indų plovėjas, be jokios minties, ėmė ir taip pat prisisegė. Jis apsiėjo be jokių meno kūrinių, išskyrus pigius, primityvius ir neilgaamžius. Indų plovėjas vadinosi Eldonas Robinsas ir buvo vyras kaip reikiant.

Eldonas Robinsas irgi buvo sėdėjęs suaugusiųjų pataisos namuose, todėl lengvai atspėjo, kad Veinas Hubleris, besitrainiojantis tarp atliekų konteinerių, neseniai paleistas iš kalėjimo.

– Sveikas išėjęs į laisvę, broli, – pusbalsiu, meiliai paploninęs balsą, tarė jis Veinui. – Kada paskutinįkart valgei? Rytą?

Veinas droviai prisipažino, jog tikrai taip. Todėl Eldonas nusivedė jį per virtuvę prie ilgo stalo, už kurio valgė virtuvės personalas. Ten stovėjo televizorius, jis buvo įjungtas, ir Veinas pamatė Škotijos karalienės Marijos egzekuciją. Visi buvo išsipustę, ir karalienė Marija savanoriškai paguldė galvą ant kaladės.

Eldonas pasirūpino, kad Veinas nemokamai gautų bifšteksą su bulvių koše bei padažu ir šiaip ko panorės; viską virtuvėje gamino juodaodžiai. Ant stalo stovėjo vaza su Menų festivalio ženkliukais, ir prieš valgį Eldonas liepė Veinui vieną prisisegti.

– Niekad jo nenusisek, – rimtai pasakė jis Veinui, – ir visos nelaimės tave aplenks.

✖ Eldonas parodė Veinui akutę, kurią virtuvės darbininkai buvo pragręžę sienoje tarp virtuvės ir kokteilinės.

– Kai nusibos žiūrėt televizorių, – pasakė jis, – galėsi pažiopsot į zoologijos sodo žvėris.

Eldonas ir pats pasižiūrėjo pro akutę, pasakė Veinui, kad prie fortepijono sėdi žmogėnas, kuris susišlavė penkiasdešimt tūkstančių dolerių už tai, kad prie žaliai nudažytos drobės priklijavo geltono pleistro gabalą. Jis liepė Veinui gerai pasižiūrėti į Karabekianą. Veinas pakluso.

Bet jau po kelių sekundžių jis panoro atsitraukti nuo akutės, nes jo bendras išprusimas buvo per menkas, kad suvoktų, kas dedasi kokteilinėje. Pavyzdžiui, mįslė jam buvo žvakės. Jis spėjo, kad užgeso elektra ir kas nors nuėjo pakeisti saugiklio. Taip pat jis nesuprato Bonės Makmejon aprangos – baltų kaubojiškų aulinukų, juodų tinklinių kojinių su avietiniais dryžiais skersai pliką šlaunų ruoželį ir ankšto, blizgančio lyg ir maudymosi kostiumo su užpakalyje prisegtu rausvu vatos bumbulu.

Bonė buvo nusisukusi nuo Veino, todėl jis nematė, kad tai keturiasdešimt dvejų metų arkliškos fizionomijos moteris su trifokaliniais aštuoniakampiais akiniais be rėmelių. Taip pat jis nematė, kad ji šypsosi, šypsosi, šypsosi, negirdomis nuleisdama visas Karabekiano patyčias. Užtat Veinas iš lūpų suprato Karabekiano žodžius. Jis kaip

ir kiekvienas, sėdėjęs Šeperdstaune, gerai mokėjo skaityti iš lūpų. Šeperdstaune buvo draudžiama kalbėtis koridoriuose ir valgant.

✖ Mostelėjęs ranka į Beatričę Kidsler, Karabekianas Bonei tarė štai ką:

– Ši gerbiama dama – garsi rašytoja. Be to, ji kilusi iš šito geležinkelių mazgo. Ar negalėtumėt jai papasakoti kokių šviežesnių atsitikimų jos gimtojoje gūžtoje?

– Kad aš nežinau.

– Eikit, eikit, – pasakė Karabekianas. – Tikriausiai apie kiekvieną, sėdintį šioje girdykloje, būtų galima parašyti didžiausią romaną. – Jis parodė į Dveiną Huverį. – Papasakokit to žmogaus biografiją.

Bonė apsiribojo papasakojusi apie Dveino šunį Sparkį, kuris nepavizgina uodegos.

– Todėl jam visą laiką reikia rietis, – pasakė ji.

– Gražu, – tarė Karabekianas. Jis atsisuko į Beatričę. – Neabejoju, kad jūs galėsit šitai kur nors panaudoti.

– Iš tikrųjų galėsiu, – pasakė Beatričė. – Nuostabi detalė.

– Juo daugiau detalių, juo geriau, – pasakė Karabekianas. – Ačiū Dievui, kad pasauly esama romanistų. Ačiū Dievui, kad yra žmonių, kuriems rūpi viską užfiksuoti. Jei ne jie, kiek daug būtų užmiršta! – Ir jis ėmė prašyti Bonę papasakoti dar ką nors iš gyvenimo.

Bonė pasidavė apsimestiniam Karabekiano entuziazmui. Be to, jai sužadino įkvėpimą mintis, kad Beatričei Kidsler tikrai reikia gyvenimiškų istorijų.

– O ar galima, – paklausė ji, – Šeperdstauną daugmaž laikyti Midlendo dalimi?

– Žinoma! – atsakė Karabekianas, kaip gyvas negirdėjęs apie jokį Šeperdstauną. – Kas gi būtų Midlendas be Šeperdstauno?! Ir kas būtų Šeperdstaunas be Midlendo?!

– Ogi štai, – tarė Bonė ir pagalvojo, kad dabar tai ji papasakos tikrai įdomų atsitikimą. – Mano vyras dirba prižiūrėtoju Šeperdstauno suaugusiųjų pataisos namuose, ir jam dažnai tekdavo budėti prie nuteistų mirti elektros kėdėje – dar tais laikais, kai dažnai būdavo baudžiama tokia mirtimi. Jis su jais lošdavo kortom, skaitydavo Bibliją – žodžiu, darydavo, ko anie pageidaudavo. Ir sykį jis budėjo prie tokio baltaodžio vyruko Lerojaus Džoiso.

Bonės drabužis blausiai švytėjo keistu žuvišku žvilgesiu. Švytėjo todėl, kad buvo stipriai impregnuotas fluorescenciniais chemikalais. Impregnuotas jais buvo ir barmeno švarkas, ir afrikietiškos kaukės ant sienų. Įjungus ultravioletines lempas ant lubų, chemikalai sušvisdavo lyg elektros reklamos. Dabar lempos nedegė. Barmenas įjungdavo jas netikėtai, kada jam užeidavo ūpas padaryti klientams keistą, paslaptingą staigmeną.

Beje, energija šitoms lempoms bei visiems Midlendo miesto elektriniams įrengimams buvo gaunama deginant anglį, atgabentą iš atvirų kasyklų Vakarų Virdžinijoje, per kurią prieš kelias valandas pravažiavo Kilgoras Trautas.

✖ – Lerojus Džoisas buvo toks bukas, – pasakojo Bonė, – kad nemokėjo net kortomis lošti. Ir Biblijos nesuprato. Ir kalbėti beveik nemokėjo. Pavalgė savo paskutinę vakarienę, sėdi ir tyli. Jį nuteisė mirti elektros kėdėje už išprievartavimą. Todėl mano vyras atsisėdo koridoriuje netoli kameros ir skaito sau. Girdi – Lerojus kameroj brazda, brazda, bet nieko bloga nepagalvojo. Staiga Lerojus cankt cankt skardiniu puodeliu į grotas. Vyras pamanė, kad tasai nori dar kavos. O Lerojus šypsosi: atseit dabar viskas gerai. Atseit į elektros kėdę jam nebereikės sėsti. Pasirodo, jis nusipjovė savo šitą, kaip čia pasakius... ir įdėjo į puodelį.

✖ Šioje knygoje viskas, be abejo, išgalvota, tačiau istorija, kurią papasakojau Bonės lūpomis, iš tikrųjų atsitiko – Arkanzas kalėjimo mirtininkų skyriuje.

O Dveino Huverio šunį Sparkį, nepavizginantį uodegos, aš nukopijavau nuo savo brolio šuns, kuris visą laiką turi rietis, nes nepavizgina uodegos. Toks šuo tikrai egzistuoja.

✖ Rabo Karabekianas paprašė Bonės Makmejon papasakoti apie mergaitę, kurios nuotrauka puošė Menų festivalio programos viršelį. Tai buvo vienintelė pasaulinio masto garsenybė Midlendo mieste. Tai – Merė Alisa Miler, pasaulio moterų dviejų šimtų metrų plaukimo krūtine čempionė. Jai tik penkiolika metų, pasakė Bonė. Merė Alisa buvo ir Menų festivalio karalienė. Nuotraukoje ant programos viršelio ji vilkėjo baltu maudymosi kostiumėliu, o jai ant kaklo kabojo olimpinis aukso medalis. Medalis atrodė taip:

Merė Alisa šypsodamasi žiūrėjo į ispanų dailininko El Greko nutapytą šventojo Sebastijono paveikslą. Jį festivaliui paskolino Kilgoro Trauto patronas Eliotas Rouzvoteris. Šventasis Sebastijonas buvo romėnų kareivis, gyvenęs tūkstančiu septyniais šimtais metų anksčiau už mane, Merę Alisą Miler, Dveiną ir visus mus. Jis slapta priėmė krikščionybę, kai krikščionybė buvo draudžiama įstatymu.

Ir kažkas jį įskundė. Imperatorius Diokletianas įsakė lankininkams jį sušaudyti. Paveikslas, į kurį su tokia nekritiška palaiminga šypsena žiūrėjo Merė Alisa, vaizdavo žmogų it dygliakiaulę pridaigstytą strėlių.

Beje, kadangi dailininkai mėgsta prismaigstyti į šventąjį Sebastijoną tiek daug strėlių, mažai kas žino, kad jis po šito atsitikimo liko gyvas. Pasveiko kaip niekur nieko.

Jis ėmė vaikščioti po Romą, girdamas krikščionybę ir keikdamas imperatorių, todėl jį nuteisė mirti antrą kartą. Užplumpino lazdomis.

Ir taip toliau.

Ir Bonė Makmejon papasakojo Beatričei ir Karabekianui, kad Merės Alisos tėvas, Šeperdstauno amnestijų komisijos narys, išmokęs Merę Alisą plaukti, kai jai buvę aštuoni mėnesiai, ir kad nuo trejų metų amžiaus versdavęs ją plaukyti kasdien mažiausiai po keturias valandas.

Rabo Karabekianas pagalvojo ir garsiai, kad visi girdėtų, tarė:

– Kas tai per žmogus – savo dukterį pavertė valties motoru!

✖ Ir štai priartėjo šios knygos dvasinė kulminacija, kadangi šią akimirką aš, autorius, savo ligšiolinės kūrybos veikiamas, staiga transformuojuosi. Štai ko aš atvykau į Midlendą: atgimti. Ir, įdėjęs į Rabo Karabekiano lūpas šiuos žodžius: „Kas tai per žmogus – savo dukterį pavertė valties motoru!“, Chaosas tuo apreiškė mano atgimimą.

Ši nereikšminga pastabėlė sukėlė tokius didžiulius padarinius todėl, kad dvasinė kokteilinės atmosfera buvo pasiekusi būseną, kurią aš pavadinčiau žemės drebėjimo išvakarėmis. Galingos jėgos grūmėsi mūsų sielose, tačiau be rezultatų, nes gražiai atsverdavo vienos kitas.

Bet čia staiga mažytė smiltelė suguro. Viena jėga kaipmat įgavo persvarą, ir dvasios kontinentai krūptelėjo ir sujudo.

Viena iš tų jėgų, be abejo, buvo turto troškimas, kuriuo buvo užsikrėtę labai daug sėdinčiųjų kokteilinėje. Jie žinojo, kiek Karabekianui buvo užmokėta už paveikslą, ir taip pat norėjo penkiasdešimties tūkstančių dolerių. Su penkiasdešimčia tūkstančių galima neblogai pagyventi – bent jiems taip atrodė. O jie kiekvieną dolerėlį turėjo užvargti sunkiu darbu. Kur teisybė?!

Kita jėga, veikusi šituos žmones, buvo baimė, kad jų gyvenimas kam nors nepasirodytų juokingas, kad visas jų miestas nepasirodytų juokingas. Ir tai, ko jie labiausiai bijojo, atsitiko: kažkoks prašalaitis šaltu veidu pasišaipė iš Merės Alisos Miler, vienintelio objekto jų mieste, iš kurio, atrodė, neįmanoma pasišaipyti.

Reikia turėti omenyje ir mano paties savijautą, – aš irgi jaučiausi kaip prieš žemės drebėjimą, – nes atgimiau tai juk aš. Daugiau ten, kokteilinėje, kiek žinau, niekas neatgimė. Kiti, tiesa, ne visi, ėmė tiktai kitaip vertinti šiuolaikinį meną.

O aš priėjau išvadą, kad nei man, nei kitiems žmonėms nėra nieko šventa, kad visi mes – mašinos, pasmerktos amžinai susidūrinėti, susidūrinėti, susidūrinėti. Ir, neturėdami geresnio užsiėmimo, mes pamėgom šituos susidūrimus. Kartais aš apie susidūrimus rašydavau gerai, ir tai reiškė, kad aš – gerai veikianti rašomoji mašina. Kartais rašydavau prastai, ir tai reiškė, kad aš – blogai veikianti rašomoji mašina. Šventumo manyje buvo ne daugiau kaip „Pontiake“, pelėkautuose ar „Sautbendo“ tekinimo staklėse.

Nebūčiau nė pagalvojęs, kad mane išgelbės Rabo Karabekianas. Aš pats jį sugalvojau, ir, mano nuomone, tai tuščiagarbis, bestuburis žmogelis, šlamštas, o ne menininkas. Tačiau tik Rabo Karabekiano dėka šiandien aš – ramus žemietis.

Paklausykit!

– Kas tai per žmogus – savo dukterį pavertė valties motoru! – pasakė jis Bonei Makmejon.

Bonei Makmejon neišlaikė nervai. Jai pirmą kartą, dirbant kokteilinėje, neišlaikė nervai. Jos balsas ėmė džergžti lyg juostinis pjūklas per cinkuotą skardą. Ir dar kaip garsiai!

– Ak taip? – atsakė ji. – Ak taip?!

Publika apmirė. Triušelis Huveris liovėsi skambinęs. Visi sukluso, kad nepraleistų pro ausis nė žodelio.

– Jūs nevertinat mūsų Merės Alisos Miler? – tarė Bonė. – O mes nevertinam tamstos paveikslo. Penkerių metų vaikai geriau nupaišo.

Karabekianas nuslydo nuo taburetės, kad pasirodytų savo priešams visu ūgiu. Jis mane dievaži nustebino. Aš maniau, kad jis spruks, apmėtytas alyvomis, maraskininėmis vyšniomis ir citrinos žievelėmis. Tačiau Karabekianas didingai stovėjo kaip stovėjęs.

– Paklausykit, – ramiai tarė jis. – Aš skaičiau jūsų nuostabiame laikraštyje straipsnius, kritikuojančius mano paveikslą. Perskaičiau iki paskutinio žodelio tulžingus jūsų laiškus, kuriuos teikėtės atsiųsti man į Niujorką.

Publika apglumo.

– Paveikslas neegzistavo, kol aš jo nesukūriau, – tęsė Karabekianas. – Dabar jis egzistuoja, ir aš neapsakomai džiaugsiuosi matydamas, kaip jį, žymiai patobulindami, daug kartų kopijuos visi penkiamečiai midlendiečiai. Nuoširdžiai linkėčiau, kad jūsų vaikai, linksmai žaisdami, surastų tai, ką aš suradau kamavęsis ilgus metus.

– Ir aš duodu garbės žodį, – kalbėjo jis, – kad paveiksle, priklausančiame jūsų miestui, parodyta visa, kas gyvenime svarbiausia, ir nieko nenutylėta. Tai kiekvienos gyvos būtybės savimonė. Tai nematerialioji kiekvieno gyvo padaro esmė – tasai „aš“, kuriam

adresuojami visi pojūčių signalai. Tai gyva šerdis, kuri yra visuose mumyse – ir pelėje, ir elnyje, ir kokteilinės padavėjoje. Ir absurdiškiausiose situacijose ji liks nepajudinama ir tyra. Vienišo šv. Antano dvasingumą vaizduoja vienas vertikalus, tiesus šviesos brūkšnys. Jei netoliese būtų tarakonas ar kokteilinės padavėja, paveiksle būtų du tokie šviesos brūkšniai. Mūsų savimonė – tai, kas gyva ir galbūt šventa kiekviename iš mūsų. Visa kita mumyse – negyva mechanika.

– Man šita padavėja, šitas vertikalus šviesos brūkšnys, ką tik papasakojo apie savo vyrą ir mirti nuteistą idiotą. Puiku! Tegu koks nors penkerių metų vaikas nutapo paveikslą, dvasiškai interpretuojantį tą atsitikimą. Tegu tas vaikelis atmeta idiotizmą, grotas, nuteistojo laukiančią elektros kėdę, prižiūrėtojo uniformą, prižiūrėtojo ginklą, prižiūrėtojo skeletą ir raumenis. Kaipgi atrodys tasai tobulas paveikslas, kurį gali nutapyti bet kuris penkiametis? Du tiesutėliai šviesos brūkšniai.

Laukiniškas Rabo Karabekiano veidas pražydo netramdomu džiaugsmu.

– Midlendo piliečiai, sveikinu jus! – sušuko jis. – Jūs priglaudėte šedevrą!

✖ Dveinas Huveris, beje, viso to nesuvokė. Jis sėdėjo tarsi užhipnotizuotas, visas nugrimzdęs savin. Jis mąstė apie tai, kaip pirštas brėžia rašmenis, brėžia ir išnyksta, ir taip toliau. Dveinas Huveris kvanktelėjo. Jam apsivertė diskai. Jis susipyko su protu.

XX SKYRIUS

✖ Tuo metu, kai aš, Rabo Karabekiano žodžių paveiktas, virtau nauju žmogumi, Kilgoras Trautas stovėjo Centrinės magistralės šalikelėje, spoksodamas į kitapus Cukrinės upelės lovio stūksantį „Holiday Inn“ viešbutį. Per upelę nebuvo matyti jokio tilto. Reikės bristi.

Taigi Trautas atsisėdo ant turėklo, nusiavė batus, nusimovė puskojines, iki kelių atsiraitojo kelnes. Jo blauzdos buvo išrašytos įmantriais išsiplėtusių venų ir randų raštais. Tokios buvo mano tėvo blauzdos, kai jis nuseno.

Kilgoras Trautas turėjo mano tėvo blauzdas. Tai aš jam jas padovanojau. Dovanojau jam ir tėvo pėdas – ilgas, siauras, švelnias. Žydros spalvos. Pėdas, prašančias dailininko teptuko.

✖ Trautas įmerkė teptuko prašančias kojas į betoninį lovį, kuriuo tekėjo Cukrinė upelė. Jas bemat apvilko permatoma plastinė plėvė, aptraukusi visą vandens paviršių. Kai Trautas nustebęs ištraukė plėvėtą koją iš vandens, plastinė plėvė ore tuoj pat išdžiūvo, aptempdama koją plonu, glaudžiai prigludusiu perlamutriniu aulinuku. Jis pakartojo šią operaciją su kita koja.

Šioji medžiaga plaukė iš „Barrytron“ įmonės. Įmonė karinėms Oro pajėgoms gamino naujoviškas skeveldrines bombas. Tos bombos sprogusios paskleisdavo ne plienines, o plastmasines

skeveldrėles, nes plastmasinės pigesnės. Be to, jų neįmanoma aptikti sužeistų priešų kūnuose rentgenu.

„Barrytron" savininkai nė nenujautė, kad atliekos nuteka į Cukrinę upelę. Jie buvo sudarę sutartį su gangsterių valdoma „Brolių Maritimų" statybos kompanija, kad ji įrengs atliekų apdorojimo įrenginių kompleksą. „Barrytron" žinojo, kad statybos kompaniją valdo gangsteriai. Visi tą žinojo. Tačiau apskritai „Broliai Maritimai" buvo geriausia statybinė organizacija mieste. Jie, pavyzdžiui, pastatė Dveino Huverio namą – kapitališką namą!

Bet neretai jie pasielgdavo stulbinančiai nusikalstamai. Taip išėjo ir su „Barrytron" valymo įrenginiais. Kainavo jie firmai brangiai ir iš pažiūros atrodė labai sudėtingi ir labai reikalingi. O iš tikrųjų ten buvo prinarstyta visokių trantų, maskuojančių vogtus kanalizacijos vamzdžius, vedančius iš „Barrytron" tiesiai į Cukrinę upelę.

„Barrytron" šeimininkai žemai nuknarintų nosis, sužinoję, kokiais teršėjais jie pavirto. Nuo pat įsikūrimo kompanija, nesiskaitydama su išlaidomis, stengėsi būti tvarkingumo pavyzdžiu.

✖ Dabar Trautas mano tėvo kojomis brido per Cukrinę upelę, ir jo galūnės sulig kiekvienu žingsniu darėsi vis perlamutriškesnės. Savo pirkinius ir batus su puskojinėmis jis nešėsi ant galvos, nors vanduo vos siekė kelius. Jis žinojo, kaip kvailai atrodo. Jis tikėjosi, kad bus sutiktas su pasibjaurėjimu, kad mirtinai suerzins festivalio dalyvius. Trautas sukorė tokį tolimą kelią, svajodamas apie mazochistinę orgiją. Jis norėjo, kad su juo pasielgtų kaip su tarakonu.

✖ Kilgoro Trauto, kaip mašinos, padėtis buvo sudėtinga, tragiška ir drauge kelianti juoką. Tačiau šventasis jo elementas – jo savimonė – liko tiesiu šviesos brūkšniu.

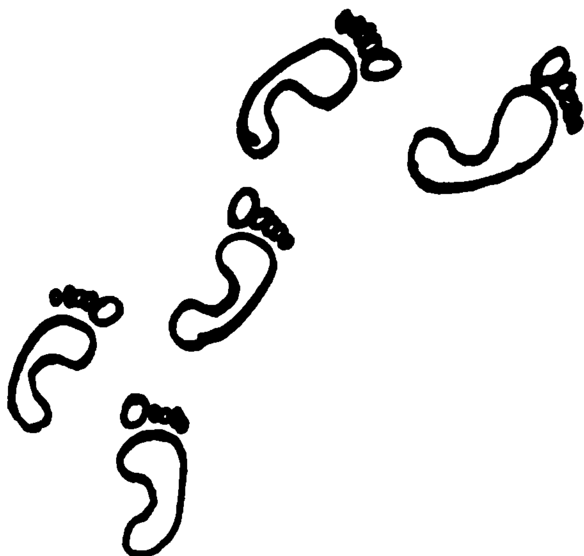
Ir šią knygą rašo mašina iš mėsos, bendradarbiaudama su mašina iš metalo ir plastmasės. Beje, plastmasė – artima giminaitė anam Cukrinės upelės greimui. O mėsinės rašomosios mašinos branduolys – tai kažkas šventa, tai tas tiesus šviesos brūkšnys.

Kiekvieno šios knygos skaitytojo branduolys – tiesutėlis šviesos brūkšnys.

Mano bute Niujorke ką tik suskambo durų skambutis. Ir aš žinau, ką rasiu, atidaręs paradines duris: tiesų šviesos brūkšnį.

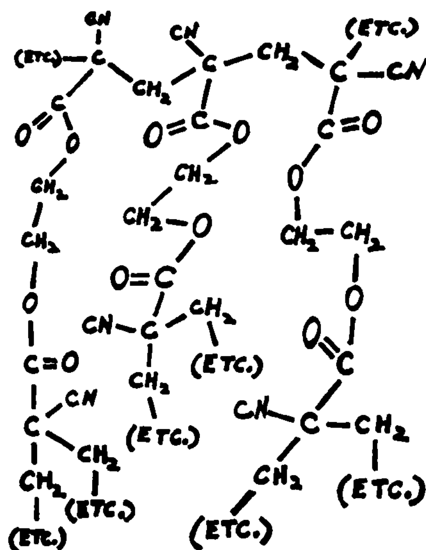
Dieve duok sveikatos Rabo Karabekianui!

✖ Paklausykit! Kilgoras Trautas išlipo iš upelės lovio į asfalto dykumą – automobilių stovėjimo aikštelę. Jis sumanė įeiti į viešbučio vestibiulį basas ir palikti ant kilimo pėdsakus – štai tokius:

Jis įsivaizdavo, kad kas nors pasipiktins dėl jo pėdsakų. Jam bus proga oriai atsakyti: „Įdomu, kuo jūs taip nepatenkinti? Aš naudojuosi žmonijos pirmuoju spausdinimo mechanizmu, ir kas čia tokio? Jūs skaitote stambiu šriftu atspaustą visiems suprantamą antraštę, kuri reiškia: „Čia aš, čia aš, čia aš".

✖ Tačiau Trautas anaiptol nebuvo vaikštantis spausdinimo mechanizmas. Jis nepaliko ant kilimo pėdsakų, kadangi jo kojos apsitraukė plastiku, o plastikas išdžiūvo. Štai plastiko molekulės struktūra:

Molekulė be galo kartojasi, kartojasi, kartojasi, sudarydama stiprią, neakytą plėvę.

Ši molekulė ir buvo toji pabaisa, kurią su automatiniais šautuvais puolė Dveino įbroliai dvyniai Lailas ir Kaitas. Tai buvo ta pati medžiaga, kuri užšiko „Šventojo stebuklo" urvą.

✖ Plastmasės molekulės diagramą nubraižyti mane pamokė Dartmuto koledžo profesorius Valteris H. Stokmejeris. Jis – žymus fizinės chemijos specialistas ir įdomus bei naudingas mano bičiulis. Jo aš neišgalvojau. Norėčiau būti profesorius Valteris Stokmejeris! Jis puikiai skambina pianinu. Nuostabus slidininkas.

O tą įsivaizduojamą molekulę braižydamas, punktus, nuo kurių ji tęsis vis tolyn, jis pažymėjo taip pat kaip ir aš – santrumpa, reiškiančia begalinį tapatumą.

Kadangi gyvybė dabar yra tarsi polimeras, kuriuo glaudžiai aptraukta mūsų Žemė, man atrodo, kad tinkamiausia bet kokio pasakojimo apie žmones pabaiga – minėtoji santrumpa, kurią aš dabar užrašysiu stambiu šriftu todėl, kad man taip norisi; štai ji:

IR T.T.

✖ Ir, pripažindamas šio polimero nenutrūkstamumą, aš taip dažnai sakinius pradedu žodžiais „Ir..." arba „Taigi...", o pastraipas taip dažnai baigiu „...ir taip toliau".

Ir taip toliau.

„Kaip viskas panašu į okeaną!" – sušuko Dostojevskis. O aš sakau: kaip viskas panašu į polietileną!

✖ Taigi Trautas įžengė į vestibiulį kaip nespausdinantis spausdinimo mechanizmas, bet, nors ir nepripėdavo, jis buvo pirmasis taip absurdiškai atrodantis žmogus, ten įkėlęs koją.

Aplinkui buvo vieni veidrodžiai – taip tuos daiktus vadino visi žmonės, o jis juos vadino kiaurymėm. Visa siena, skirianti vestibiulį nuo kokteilinės, buvo trijų metrų aukščio ir devynių metrų ilgio kiaurymė. Dar viena kiaurymė buvo matyti ant cigarečių automato, o dar viena – ant saldainių automato. O žiūrėdamas pro jas, kas dedasi kitame pasaulyje, Trautas matė apskretusį, paraudusiomis akimis, basą, iki kelių pasiraitojusį kelnes senį.

Pasitaikė taip, kad vestibiulyje tuo metu sėdėjo tik jaunas gražuolėlis – budintis administratorius Mailas Maritimas. Mailo drabužiai, oda, akys švietė visais galimais alyviniais atspalviais. Jis buvo baigęs Kornelio viešbučių tarnautojų mokyklą. Jis buvo homoseksualas, garsiojo Čikagos gangsterio Elio Kaponės asmens sargo Giljermo „Viliukėlio“ Maritimo anūkas.

Trautas prisistatė šitam niekuo dėtam žmogui, atsistojo priešais jo stalą, plačiai išžergęs basas kojas ir išskėtęs į šonus rankas.

– Prieš jus – baisusis „sniego žmogus“! – riktelėjo jis Mailui. – Jeigu aš ne toks švarus kaip dauguma baisiųjų „sniego žmonių“, tai todėl, kad mane mažą pagrobė iš Everesto papėdės ir pardavė vergauti į Rio de Žaneiro viešnamį, ten aš penkiasdešimt metų kuopiau neapsakomai pridergtas išvietes. Vienas plakimo kambario klientas kančios ekstazėje ėmė rėkti, kad Midlendo mieste vyksiąs Menų festivalis. Aš pabėgau, susirišęs virvę iš dvokiančių paklodžių, kurių pasivogiau iš nešvarių skalbinių pintinės. Atvykau į Midlendą, kad prieš mirtį susilaukčiau pripažinimo kaip didis menininkas – tokiu save laikau.

Mailas Maritimas pasveikino Trautą spindinčiomis iš susižavėjimo akimis.

– Pone Trautai! – entuziastingai tarė jis. – Aš jus bet kur atpažinčiau. Sveiki atvykę į Midlendą! Mums jūsų taip reikia!

– Iš kur jūs mane pažįstat? – paklausė Kilgoras Trautas. Iki šiol niekas jo nepažino.

– Jūs galite būti tik tas, *kas esate*, – atsakė Mailas.

Iš Trauto tarytum išleido orą – *nukenksmino*. Jis nuleido rankas, suvaikėjo.

– Iki šiol niekas nežinojo, kas aš, – tarė jis.

– Žinau, – pasakė Mailas. – Mes jus atradom ir tikimės, kad jūs atrasite mus. Nuo šiol Midlendas garsės ne vien kaip Merės Alisos Miler, moterų dviejų šimtų metrų plaukimo krūtine pasaulio čempionės, gimtinė. Mes pagarsėsime ir tuo, kad pirmieji pripažinome Kilgoro Trauto didybę.

Trautas, nesumodamas, ką atsakyti, nuėjo nuo stalo ir atsisėdo ant brokatu aptrauktos ispaniško stiliaus sofutės. Visas vestibiulis, išskyrus cigarečių ir saldainių automatus, buvo ispaniško stiliaus.

O Mailas ištarė frazę iš vienos prieš kelerius metus buvusios populiarios televizijos programos. Dabar ta programa jau nebuvo rodoma, tačiau šią frazę dar daug kas prisiminė. Mūsų šalyje pokalbiai daugiausia susidėdavo iš frazių, paimtų iš naujų ir senų televizijos programų. Mailo frazė buvo paimta iš programos, per kurią kokį nors seną žmogų, paprastai gana garsų, įvesdavo į tokį, atrodytų, paprastą kambarį, o iš tikrųjų – į sceną, priešais kurią sėdėdavo žiūrovai, o aplink būdavo prislapstyta televizijos kamerų. Ten dar būdavo prislapstyta ir žmonių, kadaise pažinojusių tą svečią. Paskui tie žmonės pasirodydavo ir pasakodavo visokias pikantiškas istorijėles iš jo biografijos.

Mailas dabar pasakė tai, ką būtų pasakęs, kylant uždangai, konferansjė Trautui, jei Trautas būtų dalyvavęs tokioje programoje:

– Kilgorai Trautai! Štai jūsų gyvenimas!

✖ Tačiau šičia nebuvo nei žiūrovų, nei uždangos, nei nieko panašaus. Ir reikia pasakyti tiesą: Mailas Maritimas vienintelis visame Midlende buvo girdėjęs apie Kilgorą Trautą. Jis tik įsivaizdavo, kad Midlendo grietinėlė taip pat kaip ir jis alpsta iš susižavėjimo Kilgoro Trauto kūryba.

– Mes taip išsiilgę renesanso, pone Trautai! Jūs būsite mūsų Leonardas!

– Bet iš kur, iš kur jūs sužinojote apie mane? – suglumęs paklausė Trautas.

– Ruošdamasis Midlendo renesansui, – atsakė Mailas, – aš įsipareigojau perskaityti visa, ką yra parašę menininkai, atvykstantys pas mus, taip pat visa, kas parašyta apie juos.

– Niekur nėra išspausdinta nei mano kūrinių, nei nieko apie mane, – paprieštaravo Trautas.

Mailas išėjo iš už stalo. Rankoje jis turėjo kažką panašaus į seną subliuškusį sviedinį, suvystytą visokiausiom izoliacinėm juostelėm.

– Nieko apie jus neradęs, – tarė jis, – aš parašiau Eliotui Rouzvoteriui – žmogui, kuris mums įsakė jus pakviesti. Pone Trautai, namuose jis turi visą jūsų kūrinių bibliotekėlę: keturiasdešimt vieną romaną ir šešiasdešimt tris apsakymus. Jis man davė juos pasiskaityti. – Jis atkišo tariamąjį beisbolo kamuolį, kuris pasirodė esąs knyga iš Rouzvoterio bibliotekos. Rouzvoteris savo mokslinės fantastikos kolekcijai neleido dulkėti. – Tai paskutinė knyga, aš jos dar nebaigiau, bet iki saulėtekio baigsiu, – pasakė Mailas.

✖ Beje, minėtasis romanas vadinosi „Protingoji zuikienė“. Pagrindinis personažas buvo zuikienė, kuri gyveno kaip visi zuikiai, tačiau protu prilygo Albertui Einšteinui ar Viljamui Šekspyrui. Tai vienintelis moteriškos lyties personažas visoje Kilgoro Trauto kūryboje.

Zuikienė, nepaisant jos grandiozinio intelekto, gyveno normalų zuikių gyvenimą. Ji nutarė, kad protas jai reikalingas kaip karvei balnas, kad tai lyg koks auglys, kad zuikiškam gyvenimo būdui jis visiškai nenaudingas.

Todėl jinai strykt pastrykt nušokavo į miestą, kad jai pašalintų tą auglį. Tačiau į miestą nustriuoksėti ji nespėjo: ją nušovė vienas medžiotojas, Dadlis Ferou. Jis ją nulupo ir išdarinėjo, bet paskui abu su žmona Greise nusprendė verčiau nevalgyti – labai jau didelė buvo tos zuikienės galva. Jie pamanė tą patį, ką ir zuikienė, kai dar buvo gyva: kad ji, matyt, nesveika.

Ir taip toliau.

✖ Kilgorui Trautui reikėjo tuojau pat persivilkti kitais drabužiais: mokykliniu smokingu, naujaisiais vakariniais marškiniais ir kita. Atraitotų kelnių apačia taip impregnavosi upelės plastine medžiaga, jog jis nebegalėjo jų nuraitoti. Jos pasidarė standžios kaip kanalizacijos vamzdžiai.

Tad Mailas Maritimas nuvedė Trautą į jo apartamentus – į du paprastus viešbučio kambarius, perskirtus atdaromis durimis. Trautą, kaip ir visus žymius svečius, apgyvendino dviejuose kambariuose su dviem spalvotais televizoriais, dviem kokliais išklotomis voniomis, keturiomis dvigulėmis lovomis su „Magiškais pirštais". „Magiški pirštai" – tai elektriniai vibratoriai, tvirtinami prie matraco spyruoklių. Jei klientas į dėžutę ant naktinio staliuko įmesdavo dvidešimt penkis centus, „Magiški pirštai" imdavo supti lovą.

Gėlių Trauto kambaryje būtų užtekę ir kataliko gangsterio laidotuvėms. Jų prisiuntė Menų festivalio pirmininkas Fredas T. Beris, Midlendo moterų klubų asociacija, Prekybos rūmai ir taip toliau, ir panašiai.

Trautas perskaitė keletą kortelių, pridėtų prie gėlių, ir pareiškė:

– Kaip matau, jūsų miestas iš tiesų plačiai remia menus.

Mailas, tarsi nudiegtas aštraus skausmo, kietai užmerkė alyvines akis.

– Seniai reikėjo! Ak, pone Trautai, kokie mes ištroškę, net patys nežinome ko, – pasakė jis. Šis jaunuolis buvo ne tik užkietėjusių kriminalinių nusikaltėlių palikuonis, bet ir dabartiniu metu Midlende veikiančių gangsterių artimas giminaitis. Pavyzdžiui, „Brolių Maritimų" statybos kompanijos valdytojai buvo jo dėdės. Mailo pusbrolis Džinas Maritimas buvo miesto narkotikų prekybos karalius.

✖ – Ak, pone Trautai, – kalbėjo gražuolis Mailas Trauto apartamentuose, – išmokykite mus dainuoti ir šokti, juoktis ir verkti. Mes taip ilgai buvome gyvi vien pinigais, seksu, pavydu, nekilnojamuoju turtu, regbiu, krepšiniu, automobiliais, televizija, alkoholiu – šitom pjuvenom ir beverčiais blizgučiais!

– Prasitrinkit akis! – karčiai tarė Trautas. – Nejaugi aš panašus į šokėją, į dainininką, į linksmuolį? – Jis buvo jau persivilkęs smokingu – šis jam buvo vienu numeriu per didelis. Nuo mokyklos laikų Trautas gerokai sulyso. Smokingo kišenės buvo pritutintos naftalino žirnelių. Jos pūpsojo it nešuliniai krepšiai abipus balno.

– Prasitrinkit akis! – pakartojo Trautas. – Argi gali taip atrodyti grožiu persisotinęs žmogus? Jūs sakot, aplink jus viešpatauja vien nykuma ir neviltis. O aš jums dar daugiau to paties atnešiau!

– Aš neaklas, – karštai atsakė Mailas, – aš žiūriu ir matau tai, ką ir tikėjausi pamatyti. Aš matau žmogų, kuris visas siaubingai žaizdotas, nes drįso peržengti pro tiesos liepsną į anapus, kur mes niekas nesame buvę. O paskui grįžo papasakoti mums, kas yra tenai, anapus.

✖ O aš sėdėjau naujajame „Holiday Inn“ viešbutyje, ir, man panorėjus, viešbutis tai išnykdavo, tai atsirasdavo, tai vėl išnykdavo, tai vėl atsirasdavo. Iš tikrųjų nieko aplink mane nebuvo – tik didelis plynas laukas. Kažkoks ūkininkas buvo užsėjęs jį rugiais.

Jau seniai laikas, pagalvojau aš, Trautui susitikti su Dveinu Huveriu, o Dveinui susipykti su protu.

Aš žinojau, kuo baigsis ši knyga. Dveinas sužalos daug žmonių. Jis nukąs vieną Kilgoro Trauto dešinės rankos smiliaus narį.

O paskui Trautui sutvarstys žaizdą, ir jis išeis į nepažįstamo miesto gatvę. Jis susitiks savo kūrėją, kuris jam viską paaiškins.

XXI SKYRIUS

✖ Kilgoras Trautas įėjo į kokteilinę. Jo kojos degė. Jos buvo apautos ne tik batais ir puskojinėmis, bet ir aptrauktos permatoma plastikine plėvele. Plėvelė nepraleido nei prakaito, nei oro.

Rabo Karabekianas ir Beatričė Kidsler jo įeinant nematė. Juos prie fortepijono supo būrys naujų gerbėjų. Karabekiano kalba susilaukė gražaus atgarsio. Dabar visi sutiko, kad Midlendui priklauso vienas žymiausių pasaulio paveikslų.

– Mat ką reiškia paaiškinimas! – sakė Bonė Makmejon. – Dabar aš suprantu.

– Aš maniau, kad nėra ten ką aiškint, – stebėjosi statybininkas Karlas Maritimas. – O pasirodo, yra, kad tave kiškis!

Juvelyras Eibas Koenas tarė Karabekianui:

– Jeigu menininkai daugiau aiškintų, žmonės labiau mėgtų meną. Jūs mane suprantat?

Ir taip toliau.

Trautas jautėsi baugiai. Jis manė, kad, ko gero, daugelis jį sutiks taip entuziastingai kaip Mailas Maritimas, o jis prie tokių iškilmių nebuvo pratęs. Tačiau niekas jo nesutiko. Vėl jam prie šono prisigretino sena draugužė Inkognito, ir juodu abu atsisėdo prie staliuko netoli Dveino Huverio ir manęs. Manęs jis kaip ir nematė – tik degančių žvakių atspindžius mano veidrodiniuose akiniuose, mano kiaurymėse.

Dveino Huverio mintys skrajojo toli nuo kokteilinės. Jis gunksojo sugležęs it snarglys, įsispoksojęs į tolimą praeitį.

Kai Trautas atsisėdo, Dveino lūpos sukrutėjo. Jis be garso ištarė:

– Sudie, juodasis pirmadieni, – ir šie žodžiai nebuvo taikyti nei Trautui, nei man.

✖ Trautas turėjo atsinešęs storą voką. Jį jam padavė Mailas Maritimas. Voke buvo Menų festivalio programa, festivalio pirmininko Fredo T. Berio sveikinimo laiškas Trautui, ateinančios savaitės renginių tvarkaraštis – ir dar šis bei tas.

Be to, Trautas atsinešė savo romaną „Dabar jau galima papasakoti". Tai buvo ta „bebriukais" išgražinta knyga, kurią visą Dveinas netrukus priims už gryną pinigą.

Taigi susirinkome visi trys – Dveinas, Trautas ir aš – trys lygiakraščio trikampio viršūnės, trikampio, kurio kiekviena kraštinė buvo lygi pusketvirto metro su trupučiu.

Kaip trys tiesūs šviesos brūkšniai, mes buvome paprasti, nesusiję tarpusavy ir gražūs. Kaip mašinos, mes buvome išdribę maišai su susidėvėjusia kanalizacija ir instaliacija, surūdijusiais šarnyrais ir atsipalaidavusiom spyruoklėm. O mūsų tarpusavio santykiai buvo bizantiški.

Juk tai aš pagaliau sukūriau ir Dveiną, ir Trautą, o Trautas netrukus sumaišys Dveinui protą, o Dveinas nukąs jam piršto galą.

✖ Iš virtuvės pro „akutę" mus stebėjo Veinas Hubleris. Kažkas patapšnojo jam per petį. Žmogus, jį pavalgydinęs, dabar liepė išeiti.

Todėl jis išėjo į kiemą ir vėl atsidūrė tarp Dveino naudotų automobilių. Jis vėl ėmė šnekėtis su Centrine magistrale važiuojančiomis mašinomis.

✖ Kokteilinės barmenas dabar įžiebė palubėje ultravioletines lempas. Bonės Makmejon uniforma, impregnuota fluorescencinėmis medžiagomis, sušvito kaip elektrinė iškaba.

Sušvito ir barmeno švarkas, ir afrikietiškos kaukės ant sienų.

Sušvito ir Dveino Huverio, ir dar keleto vyrų marškiniai. Štai dėl ko: marškiniai buvo skalbti su pasta, kurioje įmaišyta fluorescencinių medžiagų. Tikslas – kad saulėtą dieną drabužiai fluorescensuodami atrodytų šviesesni.

Tačiau tamsioje patalpoje, degant ultravioletinėms lempoms, šie drabužiai atrodė nenatūraliai šviesūs.

Sušvito ir Triušelio Huverio dantys, nes jis vartojo dantų pastą su fluorescencinėmis medžiagomis – kad šypsena dieną atrodytų šviesesnė. Dabar jis šypsojosi, ir atrodė, lyg jo burna būtų buvusi pilna kalėdinės eglutės lempelių.

Tačiau užvis ryškiausiai švytėjo Kilgoro Trauto naujų vakarinių marškinių krūtinė. Ji tirštai žiburiavo tarytum atrištas maišas su radioaktyviais deimantais.

Bet čia Trautas netyčia pasikūprino, ir krakmolyta marškinių krūtinė išsipūtė nelyginant parabolinė lėkštė. Marškiniai virto prožektoriumi. Jo spindulys nukrypo į Dveiną.

Nelauktas šviesos blyksnis pažadino Dveiną iš transo. Jam pasivaideno, jog jis miręs. Šiaip ar taip, vyko kažkoks nepavojingas sveikatai antgamtinis reiškinys. Dveinas patikliai nusišypsojo šventajai ugniai. Jis buvo viskam pasiruošęs.

✖ Trautas nežinojo, kaip paaiškinti fantastišką kai kurių aprangos dalių švytėjimą. Kaip ir dauguma mokslinės fantastikos rašytojų, jis beveik nieko nenusimanė apie mokslą. Taip pat kaip ir Rabo Karabekianas, jis apsiėjo be mokslinės informacijos. Todėl dabar stačiai apstulbo.

Mano asmeniniai marškiniai, seni, daug kartų skalbti kinų skalbykloje su paprastu muilu, nešvytėjo.

Dveiną užhipnotizavo Trauto marškinių krūtinė, kaip kad pirma buvo užhipnotizavę mirguliuojantys citrinos aliejaus karoliukai. Jis prisiminė, kaip sykį, kai jam buvo tik dešimt metų, įtėvis papasakojo, kodėl Šeperdstaune nesą negrų.

Prisiminė ne visai atsitiktinai. Juk Dveinas šnekėjosi su Bone Makmejon, o jos vyras kaip balon sukišo tiek pinigo į automobilių plovyklą Šeperdstaune. Plovykla bankrutavo pirmiausia todėl, kad plovyklos apsimokėjo tik ten, kur buvo daug ir pigios – o tai reiškia juodaodžių – darbo jėgos; deja, Šeperdstaune negrai negyveno.

„Prieš daug metų, – pasakojo įtėvis Dveinui, kai Dveinui buvo dešimt metų, – į šiaurę – į Čikagą, Midlendą, Indianapolį, Detroitą – plaukė milijonai juodžių. Vyko pasaulinis karas. Darbo jėgos taip stigo, kad net beraščiai juodžiai galėjo fabrikuose gauti gero darbo. Juodžiai prakuto kaip niekad. Tačiau Šeperdstaune, – toliau pasakojo jis, – baltaodžiai greit susigriebė. Jie nepageidavo, kad mieste privistų juodašiknių, todėl pagrindiniuose keliuose prie įvažiavimo į miestą ir geležinkelio stoty pristatė įspėjimų."

Dveino įtėvis nusakė, kaip atrodė tie įspėjimai. Ogi štai taip:

„Sykį vakare Šeperdstaune iš traukinio išlipo juodašiknių šeima. Gal nepamatė skelbimo. Gal nemokėjo skaityt. Gal nepatikėjo, – linksmai pasakojo Dveino įtėvis. Jis tada kaip tik sėdėjo be darbo. Buvo tik prasidėjusi Didžioji krizė. Juodu su Dveinu, kaip paprastai kartą per savaitę, automobiliu buvo išvežę už miesto visokių šiukšlių ir atliekų. Atliekas versdavo į Cukrinę upelę. – Žodžiu, tą vakarą jie susikraustė į kažkieno tuščią lūšną, – pasakojo Dveino įtėvis. – Užsikūrė krosnį, šį bei tą... O vidurnaktį prie lūšnos susirinko pulkas žmonių. Vyrą ištempė ir perpjovė perpus į spygliuotos vielos tvorą. – Dveinas aiškiai prisiminė, kaip, jam klausantis šitų įtėvio žodžių, Cukrinėje upelėje nuo alyvuotų atliekų gražiai žibuliavo vaivorykštė. – Nuo tos nakties jau daug metų, – baigė pasakojimą įtėvis, – joks juodis nė sykio nenakvojo Šeperdstaune."

✖ Jausdamas į savo krūtinę įsmeigtą pamišėlišką Dveino žvilgsnį, Trautas sėdėjo kaip ant adatų.

Dveino akys buvo paplūdusios ašaromis, ir Trautas manė, kad tai nuo alkoholio. Jis nežinojo, kad Dveinas regi prieš keturiasdešimt metų Cukrinėje upelėje vaivorykštėmis žibuliavusią alyvos dėmę.

Trautas juto, kad ir aš jį stebiu, nors manęs kaip reikiant neįžiūrėjo. Aš savo buvimu jį erzinau dar labiau negu Dveinas. Ir štai kodėl: Trautas – vienintelis mano sukurtas personažas, kuriam pakako vaizduotės, kad įtartų, jog jį, ko gero, kas nors išgalvojo. Jis ne sykį apšnekėjo tokią galimybę su savo papūgiuku. Pavyzdžiui, sakė taip: „Dievaži, Bilai, gyvenimas toks, kad net imu galvoti, ar aš ne personažas kokio nors rašytojo knygoje apie amžiną kankinį".

Dabar Trautas ėmė nutuokti, kad sėdi netoli žmogus, kuris jį išgalvojo. Jis sutriko. Nežinojo, kaip į tai reaguoti, juoba kad visi jo atsakomieji veiksmai bus tokie, kokius aš sugalvosiu.

Aš stengiausi jo nejaudinti – nei mojavau jam, nei spoksojau akis įbedęs. Ir akinių nenusiėmiau. Vėl ėmiau vedžioti pirštu po stalą, pakeverzojau formulę, apibūdinančią materijos ir energijos tarpusavio santykį, kaip jis buvo suprantamas mano laikais:

$$E=Mc^2$$

Mano nuomone, šita lygybė turi trūkumų. Reikėtų dar kažkur įrašyti S – „Savimonė“, – be kurios negali būti jokios E, jokios M ir nė matematinės konstantos c.

✖ Beje, mes visi gyvenome prilipę prie iškilaus paviršiaus. Mūsų planeta buvo kamuolio pavidalo. Niekas nežinojo, kodėl mes nenukrentame, nors visi vaizdavo šiek tiek supranta.

Patys didieji gudruoliai suprato, kad vienas geriausių būdų praturtėti – tai pasisavinti gabalą paviršiaus, prie kurio prilipę gyvena žmonės.

✖ Trautas bijojo susidurti su Dveino ar mano žvilgsniu, todėl peržiūrinėjo, kas yra voke, kurį rado jam paliktą kambaryje.

Pirmiausia Trautas perskaitė laišką. Jį buvo parašęs Menų festivalio pirmininkas, Mildredos Beri Menų centro rėmėjas, „Barrytron“ firmos įkūrėjas ir direktorių tarybos pirmininkas Fredas T. Beris.

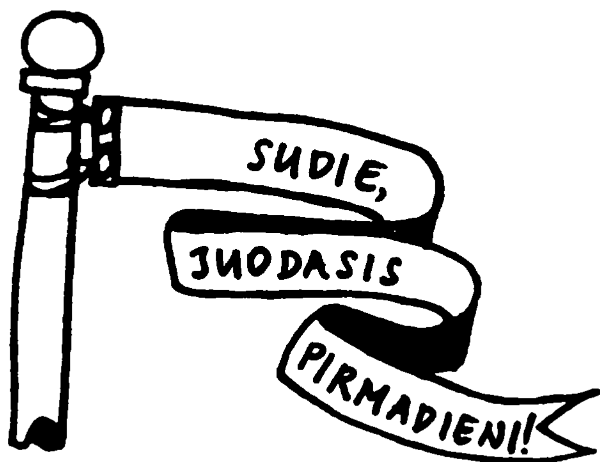
Prie laiško buvo prisegta viena „Barrytron“ akcija, išrašyta Kilgoro Trauto vardu. Štai kas buvo rašoma laiške:

„Gerb. pone Trautai, mums ne tik malonu, bet ir didelė garbė, kad jūs, toks įžymus kūrybinis veikėjas, paaukojote savo brangaus laiko Midlendo Menų festivaliui. Norėtume, kad, viešėdami pas

mus, jaustumėtės kaip namie. O kad jūs bei kiti gerbiami svečiai pasijustumėte tikrais mūsų bendruomenės nariais, prašome priimti kuklią dovanėlę – mano įkurtos kompanijos, kuriai dabar pirmininkauju, akciją. Dabar tai ne vien mano, bet ir jūsų kompanija.

Mūsų kompanija įsteigta 1934 metais. Tuomet ji vadinosi Amerikos „Robo-Magic“ korporacija. Iš pradžių joje dirbo trys žmonės. Jie projektavo ir gamino pirmąją visiškai automatizuotą naminę skalbyklę mašiną. Tos mašinos devizas matyti korporacijos emblemoje akcijos pažymėjimo viršuje.“

Emblema vaizdavo graikų deivę puošniame šezlonge, laikančią kotą su ilga plevėsuojančia gairele. Štai kas buvo parašyta ant gairelės:

✖ Senosios „Robo-Magic“ skalbimo mašinos devize sąmoningai suplaktos dvi skirtingos prasmės, kurias žmones įdėdavo į žodį „pirmadienis“. Viena – tai, kad pirmadieniais moterys paprastai skalbdavo savaitės žlugtą. Pirmadienis būdavo paprasčiausia skalbimo diena ir todėl ne ypač sunki.

Tačiau žmonės, kurie visą savaitę sunkiai plūkdavosi darbe, pirmadienį kartais pavadindavo „juoda diena", kadangi po poilsio dienos jiems baisiausiai nesikentė eiti į darbą.

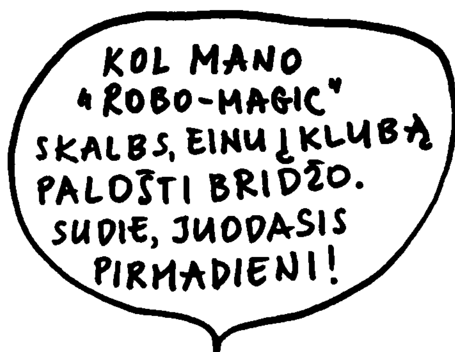
Kai Fredas T. Beris, dar jaunas, ieškojo „Robo-Magic" devizo, jis įsivaizdavo, kad pirmadienį žmonės vadina „juoda diena" todėl, kad moterys nekenčia varginančio skalbimo.

„Robo-Magic" jas ketino pradžiuginti.

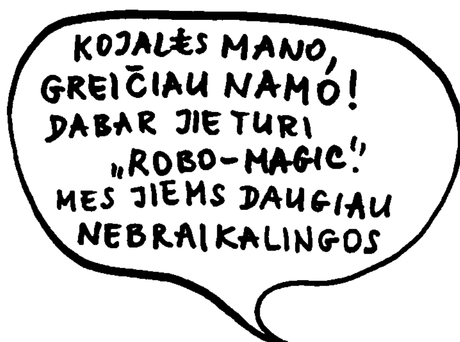
✖ Beje, tai, kad „Robo-Magic" atsiradimo laikais moterys skalbdavo daugiausia pirmadieniais, – netiesa. Jos skalbdavo, kada būdavo patogiau. Pavyzdžiui, vienas ryškiausių Dveino prisiminimų iš Didžiosios krizės laikų buvo tas, kaip jo įmotė susimanė skalbti Kūčių vakarą. Ji baisiai susisielojo, kad jų šeima taip nusigyveno, todėl staiga ėmė ir nušliopsėjo į rūsį ir ten tarp tarakonų bei šimtakojų visą vakarą praskalbė.

„Einu dirbt negrų darbo", – pasakė ji.

✖ Fredas T. Beris „Robo-Magic" ėmė reklamuoti 1933 metais, kai masiniam pardavimui patikimų mašinų pramonė dar negamino. Jis buvo vienas iš nedaugelio midlendiečių, kurie per Didžiąją krizę išgalėjo reklamuoti savo gaminius, todėl „Robo-Magic" reklamai nereikėjo stumdytis alkūnėmis ir stengtis perrėkti kitų reklamų. Po teisybei, daugiau reklamų mieste ir nebuvo. Vienas Fredo reklaminių skydų stovėjo priešais buvusios Kidslerio automobilių kompanijos gamyklą – ten tuo metu bazavosi „Robo-Magic" korporacija. Reklamoje buvo nupiešta kailiniuota, perlų vėriniais apsikarsčiusi poniutė, išeinanti iš namų maloniai, nieko neveikdama pavakaroti, o iš jos burnos plaukė balionas. Balione buvo šitokie žodžiai:

Kitoje reklamoje, prie geležinkelio depo, buvo nupiešti du baltaodžiai nešikai, tempiantys į namus „Robo-Magic“. Į juos, juokingai išsproginusi akis, spoksojo juodaodė namų darbininkė. Iš jos burnos irgi plaukė balionas, ir ji sakė štai ką:

✖ Fredas T. Beris pats kūrė tokias reklamas ir jau tada išpranašavo, jog ateis laikas, kai įvairiausi „Robo-Magic“ tipo prietaisai dirbs visus, jo žodžiais tariant, negriškus darbus, tai yra tampys sunkius daiktus, valys dulkes, gamins valgyti, skalbs, lygins, sups vaikus, šalins visokias atmatas.

Dveino Huverio įmotė – ne vienintelė baltaodė, kuriai tokie darbai buvo tikras kryžius. Tokia buvo ir mano motina, ir mano, amžiną atilsį, sesuo. Jos abi nors užmušk nedirbdavo negriškų darbų.

Baltaodžiai vyrai tokių darbų, savaime aišku, irgi nesigviešdavo. Tiktai darbus, kuriuos moterys vadino negriškais, vyrai vadino moteriškais.

✖ Dabar paklausykit mano spėlionės, kurios pagrįsti, deja, neturiu kuo. Man rodos, jog Pilietiniam karui pasibaigus, jo laimėtojai šiauriečiai tam tikru atžvilgiu, į kurį niekas iki šiol nebuvo atkreipęs dėmesio, liko nusivylę savo pergale. Jų palikuonys, man regis, nė patys nejausdami, paveldėjo tą jų nusivylimą.

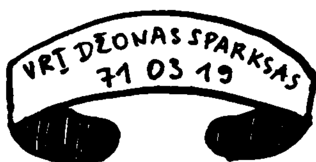
Laimėtojams iš nagų išsprūdo labiausiai viliojęs to karo grobis – vergai.

✖ Svajones apie stebukladarius robotus pertraukė Antrasis pasaulinis karas. Buvusi Kidslerio automobilių gamykla iš namų apyvokos prietaisų įmonės virto ginklų fabriku. Iš „Robo-Magic“ liko tik „smegenys“, diktavusios mašinai, kada įleisti vandenį, kada išleisti, kada velėti, kada skalauti, kada gręžti, kada džiovinti ir taip toliau.

Šios „smegenys“ per Antrąjį pasaulinį karą tapo vadinamosios BIRKO sistemos „nervų centru“. Toji sistema buvo įrengta sunkiuosiuose bombonešiuose ir, bombarduotojui paspaudus ryškiai raudoną mygtuką „BOMBŲ IŠMETIMAS“, automatiškai išmesdavo bombas. Mygtukas įjungdavo BIRKO sistemą, kuri išmėtydavo bombas taip, kad sprogimai planetos paviršiuje išsidėstytų norima tvarka. BIRKO sutrumpinta iš „Bombų išmetimo reguliavimo kompiuteris“.

XXII SKYRIUS

✖ Taigi sėdėjau naujojo „Holiday Inn“ viešbučio kokteilinėje ir žiūrėjau, kaip Dveinas Huveris spokso į Kilgoro Trauto marškinių krūtinę. Aš dėvėjau štai tokią apyrankę:

VRI reiškia I klasės viršila – toks buvo Džono Sparkso laipsnis.

Apyrankę pirkau už pustrečio dolerio. Tuo parodžiau, kad užjaučiu šimtus amerikiečių, Vietnamo kare patekusių į nelaisvę. Tokios apyrankės tapo madingos. Ant jų būdavo pažymėta karo belaisvio pavardė, laipsnis ir paėmimo į nelaisvę data.

Tokią apyrankę reikėdavo nešioti tol, kol belaisvis grįš namo arba ateis pranešimas, kad jis žuvęs arba dingęs be žinios.

Svarstant, kaip įkombinuoti savo apyrankę į šią knygą, man šovė gera mintis: aš ją kur nors pamesiu, o Veinas Hubleris tegu randa.

Veinas nutars, kad ji priklausė moteriškei, mylėjusiai kažkokį VRI Džoną Sparksą, ir kad 1971 metais kovo 19-ąją toji moteris ir VRI susižadėjo ar susituokė, ar dar ką svarbaus padarė.

Veinas mėgins ištarti tą neįprastą vardą. „Vry? – tars, – Vė... ry? Vė.. ra... y?“

✖ Tenai, kokteilinėje, aš sugalvojau, kad Dveinas Huveris tegul bus baigęs Krikščionių jaunimo asociacijoje Vakarinius sparčiojo skaitymo kursus. Šitaip jis Kilgoro Trauto knygą perskaitys ne per kelias valandas, o per kelias minutes.

✖ Tenai, kokteilinėje, aš nurijau baltą piliulę – jas gydytojas man leido saikingai – po dvi per dieną – vartoti, kad nesijausčiau prislėgtas.

✖ Tenai, kokteilinėje, nuo piliulės ir alkoholio pajutau didžiausią norą skubiai paaiškinti visa, ko dar nebuvau paaiškinęs, o paskui greičiau užraukti visą pasakojimą.

Nagi pažiūrėkim. Dveino neįprastą sugebėjimą taip greitai skaityti jau paaiškinau. Kilgoras Trautas per mano skirtą laiką tikriausiai nebūtų spėjęs atvažiuoti iš Niujorko, bet dabar jau per vėlu perdirbinėti. Tegu taip ir lieka!

Kas dar? Ak, taip – dar reikia paaiškinti užrašą ant striukės, kurią Trautas pamatys ligoninėj. Iš nugaros ji atrodys taip:

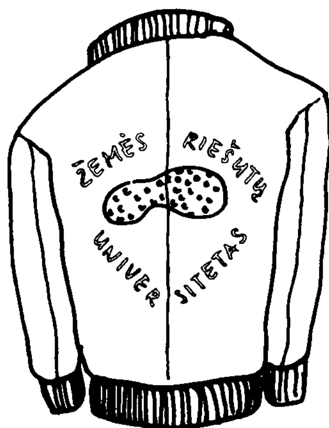

Štai paaiškinimas. Midlende buvo tik viena negrų vidurinė mokykla, joje ir iki šiol mokosi vien negrų vaikai. Ji buvo pavadinta Krispo Etakso vardu – juodaodžio, kurį 1770 metais nušovė britų kareiviai. Pagrindiniame mokyklos koridoriuje kabojo aliejiniais dažais tapytas paveikslas, vaizduojantis tą įvykį. Keletas baltaodžių taip pat krito, pakirsti kulkų. Krispo Etakso kaktoje žiojėjo skylė tarsi inkilo landa.

Tačiau juodaodžiai mokyklos seniai nebevadino Krispo Etakso vidurine. Jie vadino ją „Nekaltų aukų“ vidurine mokykla.

O kai po Antrojo pasaulinio karo negrams buvo pastatyta dar viena vidurinė mokykla, ji gavo Džordžo Vašingtono Karverio vardą. Karveris buvo juodaodis, kuris gimė vergas, bet vis vien tapo garsus chemikas. Jis sugalvojo daug naujų žemės riešutų panaudojimo būdų.

Tačiau juodaodžiai ir šitos mokyklos nevadino tikruoju vardu. Jau atidarymo dieną juodaodžiai vaikai vilkėjo striukes, kurios iš užpakalio atrodė taip:

✖ Dabar reikia dar paaiškinti, kodėl tiek daug juodaodžių midlendiečių mokėjo pamėgdžioti paukščius, gyvenusius įvairiuose buvusios Britų imperijos kraštuose. Matot, per Didžiąją krizę turbūt tiktai Fredas T. Beris ir jo tėvai išgalėjo samdyti negrus dirbti negriškus darbus. Jie persikėlė į senąjį Kidslerio mūrą, kur buvo gimusi romanistė Beatričė Kidsler. Beriai samdė iš viso dvidešimt tarnų.

Fredo tėvas tiek pinigų susikaupė trečiajame – klestėjimo – dešimtmetyje, prekiaudamas kontrabanda bei spekuliuodamas akcijomis ir obligacijomis. Jis visus pinigus laikė namie ir, pasirodo, darė labai protingai, nes per Didžiąją krizę daugybę bankų ištiko krachas. Be to, Fredo tėvas tarpininkavo Čikagos gangsteriams, kurie norėjo savo vaikams ir anūkams įtaisyti legalius pajamų šaltinius. Per Fredo tėvą tie gangsteriai supirko Midlende beveik viską, ko norėjo, užmokėdami nuo dešimtadalio iki šimtadalio tikrosios vertės.

O prieš atvykdami į Jungtines Valstijas, po Pirmojo pasaulinio karo Fredo tėvai gyveno Anglijoje ir buvo miuzikholo artistai. Fredo tėvas grojo muzikiniu pjūklu. Motina pamėgdžiojo įvairiausių tuometinės Britų imperijos kraštų paukščius.

Ji mėgdžiodavo juos savo malonumui net ir per Didžiąją krizę. „Malajų lakštingala“, – pavyzdžiui, paskelbdavo ji ir imdavo mėgdžioti to paukštelio čiulbėjimą.

Paskelbdavo: „Naujosios Zelandijos margasis apuokas“, – ir mėgdžiodavo to paukščio balsą.

Ir visiems juodaodžiams jos tarnams nebuvo juokingesnio dalyko, kaip girdėti savo ponią paukštiškai čiulbant, tačiau prie jos jie nesijuokdavo.

Mada paplito. Juodaodžiai, net ir nebuvę Kidslerių namuose, išmoko pamėgdžioti ir Australijos paukštį lyrauodegį, ir kielę, ir

Indijos auksaplunksnę volungę, ir pačios Anglijos lakštingalą, kikilį, karetaitę ir krosnilandą.

Pamėgdžiodavo net ir išnykusių Kilgoro Trauto vaikystės draugų, Bermudų erelių, linksmą klykavimą.

Kai Kilgoras Trautas pateko į Midlendą, juodaodžiai dar mokėjo pamėgdžioti tuos paukščius, o prieš mėgdžiodami žodis žodin pakartodavo, ką būdavo sakiusi Fredo motina. Pavyzdžiui, jei kas nors mėgdžiodavo lakštingalą, tai pirmiausia pasakydavo štai ką: „Poetų numylėtinės lakštingalos giesmei ypatingo žavesio teikia tai, kad ji čiulba tik mėnesienoje“.

Ir taip toliau.

✖ Tenai, kokteilinėje, Dveino Huverio kenksmingosios medžiagos staiga nutarė, kad laikas Dveinui iškvosti iš Kilgoro Trauto gyvenimo paslaptis.

– Žinią duokit man! – sušuko Dveinas. Jis nukreivuliavo nuo savo suolo ir šlioptelėjo šalia Trauto, tvoksdamas karščiu it garinis radiatorius. – Žinios prašau!

Ir čia Dveinas pasielgė be galo nenatūraliai. Pasielgė todėl, kad aš taip panorėjau. Seniai svajojau, kad taip pasielgtų koks nors mano personažas. Dveinas pasielgė su Trautu taip, kaip „Alisos nuotykiuose Stebuklų šalyje“ su Alisa pasielgė Hercogienė. Jis padėjo vargšui Trautui ant peties smakrą, kaip reikiant įsirėmė.

– Žinot noriu! – riktelėjo jis, vis smarkiau mygdamas smakrą.

Trautas neatsakė. Jis buvo tikėjęsis nugyventi likusį gyvenimo galelį, neprisilietęs prie kito žmogaus. Dveinui mygant į petį smakrą, Trautas jautėsi tarytum homoseksualo prievartaujamas.

– Ar ji čia? Ji čia? – paklausė Dveinas, nutvėręs Trauto romaną „Dabar jau galima papasakoti“.

– Čia, čia, – sušvokštė Trautas. Jam tartum didžiausias akmuo nusirito, kai Dveinas atitraukė nuo peties smakrą.

Godžiai, tarsi išalkęs spausdinto žodžio, Dveinas puolė skaityti. Kadangi buvo lankęs sparčiojo skaitymo kursus Krikščionių jaunimo asociacijoje, jis rijo žodžius ir puslapius kaip kiaulė ėdalą.

„Gerbiamas pone, vargšas pone, šaunus pone! – skaitė jis. – Jūs – Visatos Kūrėjo eksperimentinis padaras. Jūs – vienintelė būtybė visoje Visatoje, turinti laisvą valią. Jūs vienintelis pats turite spręsti, kaip ir kodėl jums pasielgti. Visi kiti – robotai, mašinos.

Vieni jus tarytum mėgsta, kiti tarytum nekenčia, ir jūs tikriausiai stebitės, kodėl taip yra. O juk tai paprasčiausios mėgstančios ir nekenčiančios mašinos.

Jūs nusivaręs ir palūžęs, – skaitė Dveinas. – Nieko nuostabaus. Sunku, kai alogiškame pasaulyje reikia visą laiką mąstyti.“

XXIII SKYRIUS

✖ Dveinas Huveris skaitė toliau.

„Jus supa mylinčios mašinos, nekenčiančios mašinos, godžios mašinos, nesavanaudiškos mašinos, narsios mašinos, bailios mašinos, teisingos mašinos, melagės mašinos, linksmos mašinos, orios mašinos, – skaitė jis. – Jų vienintelė paskirtis – visokiais įmanomais būdais dirginti jus, kad Visatos Kūrėjas galėtų matyti, kaip jūs reaguojate. Jaučia ir protauja jos ne daugiau kaip senoviniai laikrodžiai.

Visatos Kūrėjas norėtų atsiprašyti ne tik dėl to, kad bandymo laikotarpiui jums skyrė tokią brūzdžią, kaprizingą draugiją, bet ir dėl to, kad ši planeta tokia mėšlina ir pridvokusi. Kūrėjas užprogramavo robotus taip, kad jie milijonus metų ją niokotų ir kad jūs ją rastumėte virtusią nuodingu, kiaurai perpuvusiu sūriu. Be to, jis pasirūpino, kad joje kirbėte kirbėtų gyventojų – užprogramavo robotus, kad jie, nepaisant gyvenimo sąlygų, nuolatos geistų lytinių santykių ir labiau už viską dievintų savo kūdikėlius.“

✖ Beje, dabar per kokteilinę perėjo moterų plaukimo krūtine pasaulio čempionė ir Menų festivalio karalienė Merė Alisa Miler. Pro čia buvo tiesiau į vestibiulį iš šoninės automobilių stovėjimo aikštelės – ten jos laukė tėvas, sėdintis avokado spalvos 1970 metų laidos

„Barakudos“ modelio „Plimute“, kurį, jau pavažinėtą, pirko iš Dveino. Garantiją gavo kaip naujai mašinai.

Merės Alisos tėvas Donas Mileris, be kitko, buvo Šeperdstauno pataisos namų amnestijų komisijos pirmininkas. Tai jisai nusprendė, kad Veinui Hubleriui, kuris vėl slapstėsi tarp Dveino naudotų automobilių, jau leistina grįžti į visuomenę.

Merė Alisa užėjo į vestibiulį pasiimti karūnos ir skeptro – jų jai reikėjo pasirodymui vakare, bankete kaip Menų festivalio karalienei. Ir skeptrą, ir karūną savomis rankomis padirbo budintis administratorius, gangsterio anūkas Mailas Maritimas. Dėl chroniško uždegimo Merės Alisos akys raudonavo it maraskininės vyšnios.

Ją atpažino ir visiems girdint paleido repliką tik vienas žmogus – juvelyras Eibas Koenas. Niekindamas už belytiškumą, nekaltybę ir tuščią galvą, štai kaip jis pavadino Merę Alisą:

– Silkė!

✖ Kilgoras Trautas išgirdo žodį „silkė“. Jis pabandė išsiaiškinti, ką tai galėtų reikšti. Bet jo galvoje ir taip knibždėjo daugybė klaustukų. Šiuo atžvilgiu jis nesiskyrė nuo Veino Hublerio, Havajų savaitės metu slampinėjančio tarp Dveino važinėtų automobilių.

Tuo metu Trauto kojos, aptrauktos plastine plėvele, tolydžio kaito. Karštis darėsi nebepakenčiamas. Pėdos rietėsi ir kraipėsi, maldaudamos, kad jas įkištų į šaltą vandenį arba vėduotų ore.

O Dveinas skaitė štai ką apie save ir Visatos Kūrėją:

„Be to, jis užprogramavo robotus, kad jie dėl jūsų rašytų knygas, leistų žurnalus, laikraščius, rengtų televizijos ir radijo programas, suktų filmus. Robotai jums kuria dainas. Visatos Kūrėjo valia jie, kad turėtumėte iš ko pasirinkti, išgalvojo šimtus religijų. Jo valia milijonai jų išsigalabijo, turėdami vienintelį tikslą – nustebinti jus.

Jie abejingai, mechaniškai, fatališkai darė visokiausias baisybes ir visokiausius gerus darbus, kad sužadintų kokią nors J-Ū-S-Ų reakciją.“

Priešpaskutinis žodis buvo išspausdintas ypač stambiu šriftu, su brūkšneliais tarp raidžių, ir atrodė taip:

J-Ū-S-Ų

✖ „Kiekvieną kartą, kai jūs užeinate į biblioteką, – buvo rašoma knygoje, – Visatos Kūrėjas sulaiko kvapą. Ką jūs, žmogus, turintis apsisprendimo teisę, išsirinksite iš visos chaotiškos kultūrinės mišrainės?

Jūsų tėvai buvo barnių mašinos ir dejavimo mašinos, – buvo rašoma knygoje. – Jūsų motina buvo užprogramuota aprėkti tėvą, kad jis – netikusi pinigų kalimo mašina, o tėvas buvo užprogramuotas aprėkti ją, kad ji – netikusi šeimininkavimo mašina. Juodu buvo užprogramuoti rėkti vienas ant kito, kad jis (ji) – bloga mylėjimo mašina.

Be to, jūsų tėvas buvo užprogramuotas trenkti durimis ir nerti iš namų. Dėl to jūsų motina automatiškai pavirsdavo raudojimo mašina. O jūsų tėvas niūrindavo į smuklę ir su kitomis geriančiomis mašinomis prisiplempdavo. Paskui visos geriančios mašinos patraukdavo į kekšyną ir išsinuomodavo krušamąsias mašinas. Po to jūsų tėvas parsivilkdavo namo ir virsdavo atsiprašinėjimo mašina. O jūsų motina virsdavo uždelsto atleidimo mašina.“

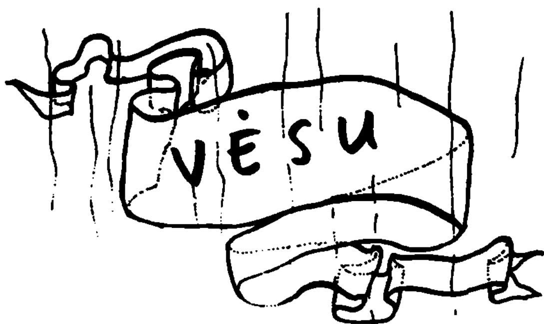
✖ Per dešimt minučių stačiais kąsniais prarijęs krūvą šitokių solipsistinių kliedesių, Dveinas atsistojo.

Sustingusiomis kojomis nuklyvino prie fortepijono. Jį stingdė šiurpinantis susižavėjimas savo paties jėga ir neklystamumu. Jis nedrįso žengti natūraliai, laisvu žingsniu, kad nesugriūtų naujasis „Holiday Inn“ viešbutis. Dėl savo paties gyvybės jis nedrebėjo: pasak Trauto knygos, jis buvo jau dvidešimt tris kartus žuvęs. Ir kiekvieną kartą Visatos Kūrėjas jį paremontuodavo ir vėl paleisdavo krutėti.

Beje, Dveinas tvardėsi ne tiek dėl atsargumo, kiek dėl elegancijos. Dabar, naujaip suvokdamas gyvenimą, jisai, stebint dviem žiūrovams – jam pačiam ir jo Kūrėjui, – ketino pasirodyti kuo rafinuotesnis.

Jis prisiartino prie savo homoseksualo sūnaus.

Triušelis suprato, kad jo prasti popieriai, gali net būti amen. Karo mokykloje išmokytas visokiausių muštynių būdų, jis būtų lengvai apsigynęs. Tačiau, užuot gynęsis, Triušelis atsidavė meditacijai. Jis užsimerkė, ir jo sąmonė nugrimzdo į gūdžius neeksploatuojamus smegenų užkaborius. Pro šalį praplaukė štai toks fosforescuojantis kaspinas:

✖ Prisėlinęs iš užpakalio, Dveinas kad liuobs Triušeliui per galvą, kad ims volioti it arbūzą pianino klavišais! Kvatojasi ir šaukia ant sūnaus:

– Prakeikta pimpių čiulpimo mašina!

Triušelis nesipriešino, nors jo marmūzė buvo siaubingai sudirbta. Pakėlęs Triušelio galvą, Dveinas vėl tvokst ją į klavišus. Klavišai apsigleizojo krauju, seilėmis ir gleivėmis.

Rabo Karabekianas, Beatričė Kidsler ir Bonė Makmejon pašokę nutvėrė Dveiną ir atplėšė nuo Triušelio. Dveinas dar labiau įsismagino.

– Nesi sudavęs moteriai, hm? – tarė jis Visatos Kūrėjui.

Ir makt Beatričei Kidsler į žiauną, bach Bonei Makmejon į pilvą. Jis nuoširdžiai tikėjo, kad tai – bejausmės mašinos.

– Norit, robotai, žinot, kodėl mano žmona prisirijo „Drano"!? – suriko Dveinas pritrenktiems žiūrovams. – Ogi štai kodėl: ji buvo tokios rūšies mašina!

✖ Kitą rytą laikraštyje buvo išspausdintas Dveino siautėjimo žemėlapis. Punktyru pažymėtas jo kelias iš kokteilinės per asfaltuotą aikštelę vedė į Fransinos Pefko kabinetą automobilių agentūroje, paskui atgal į naująjį „Holiday In" viešbutį, kirto Cukrinę upelę ir Centrines magistralės vakarų krypties juostą iki žole apaugusios skiriamosios juostos. Ant šios juostos jį ir sutramdė du pro šalį ėję policininkai.

Štai ką pasakė Dveinas policininkams, kai tie, užlaužę už nugaros rankas, dėjo jam antrankius:

– Ačiū Dievui, kad jūs čia!

✖ Dveinas siautėdamas nieko neužmušė, tačiau vienuolika žmonių taip sunkiai sužalojo, kad juos reikėjo guldyti į ligoninę. Ir laikraštyje, žemėlapyje, kiekvieną vietą, kur Dveinas ką nors rimtai sužalojo, žymėjo kryželis. Štai kaip atrodė, smarkiai padidintas, tas kryželis:

✖ Dveino siautėjimo žemėlapyje kokteilinėje buvo pažymėti trys tokie kryželiai: Triušelis, Beatričė Kidsler ir Bonė Makmejon.

Po to Dveinas išlėkė į asfaltuotą aikštelę tarp viešbučio ir naudotų automobilių stovėjimo aikštės. Jis ėmė šūkauti, reikalaudamas, kad pas jį nedelsdami prisistatytų juodžiai.

– Noriu pasišnekėt! – šaukė jis.

Lauke jis buvo vienas. Iš kokteilinės paskui jį dar niekas nebuvo išėjęs. Automobilyje netoli nuo Dveino laukė grįžtant su karūna ir skeptru dukters Merės Alisos Miler tėvas Donas Mileris, bet jis nematė, kokį spektaklį užtaisė Dveinas. Automobilio sėdynės buvo atlošiamos ir paverčiamos lovomis. Donas gulėjo aukštielninkas, jo galva buvo žemiau langų, jis žiūrėjo į lubas, ilsėjosi. Jis mokėsi prancūzų kalbos, klausydamasis į magnetinę juostą įrašytų pamokų.

– *Demain nous allons passer la soirée au cinéma*, – sakė juosta, ir Donas bandė tą patį pakartoti. – *Nous esperons que notre grand-père vivra encore longtemps,** – sakė juosta. Ir taip toliau.

✖ Dveinas šūkavo kviesdamas juodžius pasišnekėti. Jis šypsojosi. Jis manė, kad Visatos Kūrėjas dėl juoko užprogramavo juos taip, kad jie visi nuo jo slėptųsi.

Dveinas klastingai apsidairė. Tada suriko sutartinį signalą, kuriuo vaikystėje pranešdavo, kad slėpynės baigtos, kad gana slapstytis, laikas eiti namo.

Štai ką jis suriko, o saulė tuomet jau buvo nusileidusi:

– U l i u l i ū ū ū ū ū ū ū ū ū ū !

Žmogus, kuris atsiliepė į šį magišką riksmą, savo gyvenime nebuvo žaidęs slėpynių. Tai buvo Veinas Hubleris. Jis tyliai išslinko iš už naudotų automobilių ir atsistojo prasižergęs, susidėjęs rankas

* Ryt mes praleisime vakarą kine. Tikimės, kad mūsų senelis dar ilgai gyvens (*pranc.*).

už nugaros. Tokia stovėsena vadinama rikiuotės stovėsena po komandos „Laisvai!“. Tokios stovėsenos buvo mokomi ir kareiviai, ir kaliniai; ji reiškė dėmesingumą, nuolankumą, pagarbą ir savanorišką nesipriešinimą. Veinas Hubleris buvo viskam pasiruošęs, drauge ir mirčiai.

– Štai kur tu! – tarė Dveinas, ir nuo saldyrūgščio šypsnio jo akių kampučiuose susibėgo raukšlelės. Jis nepažinojo Veino. Jis pasitiko jį kaip tipišką juodaodį robotą. Būtų lygiai taip pat sutikęs bet kokį juodaodį robotą. Ir Dveinas toliau tęsė painų pašnekesį su Visatos Kūrėju, naudodamasis bejausmiu robotu kaip kabliuku šnekai pradėti. Daugelis midlendiečių ant kavos staliuko ar svetainėje, ant stalelio šalia sofos, ar niekniekių etažerėje turėjo pasidėję visokių niekelių iš Havajų, Meksikos ar panašiai – ir tuos niekelius vadino „kabliukais šnekai pradėti“.

Stovėdamas tarytum po komandos „Laisvai!“ Veinas klausėsi, kaip Dveinas pasakoja apie tuos metus, kai jis buvo apygardos skautų organizacijos pirmininkas ir kai į skautus įsirašė daugiau juodaodžių jaunimo negu bet kuriais kitais metais. Dveinas pasakojo Veinui, kaip jis stengėsi išgelbėti jauną, penkiolikos su puse metų, juodaodį, pavarde Peitonas Braunas, kurį nuteisė mirti elektros kėdėje – tai buvo jauniausias Šeperdstaune myriop nuteistas nusikaltėlis. Dveinas pliauškė apie tai, kaip jis samdęs juodaodžius, kai daugiau niekas juodaodžių nesamdydavę, kaip jie amžinai vėluodavę į darbą. Jis paminėjo kelis ir uolius, ir punktualius ir, mirktelėjęs Veinui, taip pasakė:

– Taip jau jie buvo užprogramuoti!

Vėl jis pradėjo šneką apie žmoną ir sūnų, pripažino, kad baltaodžiai robotai iš esmės nesiskiria nuo juodaodžių, nes ir jie užprogramuoti būti tokie, kokie yra, ir daryti tai, ką daro.

Po to Dveinas minutę patylėjo.

Tuo metu už keleto metrų Merės Alisos Miler tėvas, gulėdamas automobilyje, mokėsi prancūzų kalbos.

O paskui Dveinas užsimojo ant Veino. Jis norėjo stipriai tvoti jam delnu, tačiau Veinas gerai mokėjo išsisukinėti. Jis kluptelėjo, ir Dveino ranka, užuot trenkusi Veinui per veidą, prašvilpė oru.

Dveinas nusikvatojo.

– Afrikos vikruolis! – tarė jis. Veino manevras priminė vieną karnavalinį atrakcioną, kuris buvo populiarus, kai Dveinas buvo mažas. Iš brezentu dengtos būdos pro skylę tarpais kyšteldavo juodaodžio galva, ir žmonės mokėdavo pinigus už teisę mesti į galvą kietą beisbolo kamuoliuką. Kas pataikydavo, gaudavo prizą.

✖ Taigi Dveinui kniostelėjo, kad Visatos Kūrėjas siūlo jam pažaisti su Afrikos vikruoliu. Jis griebėsi lapės taktikos, savo žiaurius kėslus paslėpęs po tariamo nuobodulio kauke. O paskui staiga kad spirs Veinui!

Veinas ir vėl išsisuko, o po akimirkos vėl šastelėjo į šalį, nes Dveinas puolė jį staigiai kaitaliodamas spyrius, niuksus ir antausius. Ir Veinas užšoko ant labai neįprasto sunkvežimio kėbulo, sumontuoto ant 1962 metų laidos „Kadilako" limuzino važiuoklės. Limuzinas kadaise priklausė „Brolių Maritimų" statybos kompanijai.

Nuo šitos pakylos Veinas virš Dveino galvos išvydo abi Centrinės magistralės juostas, o už jų – gal porą kilometrų Vilio Ferčaildo oro uosto. Čia reikia turėti omenyje, kad Veinas gyvenime nebuvo matęs oro uosto, buvo nepasiruošęs išvysti, kas darosi, kai naktį leidžiasi lėktuvas.

– Taika, taika, – ramino Dveinas Veiną. Jis elgsis garbingai. Jis neketino lipti į kėbulą ir dar sykį pulti Veiną. Pirma, pritrūko kvapo. Antra, suprato, kad Veinas – neeilinė išsisukinėjimo mašina.

Tiktai neeilinė muštynių mašina būtų galėjusi jį kliudyti. – Tu man per vikrus, – pasakė Dveinas.

Todėl Dveinas žengė porą žingsnių atgal ir apsiribojo pamokslu Veinui. Jis ėmė pasakoti apie vergiją – ne vien juodaodžius, bet ir baltaodžius vergus. Dveinas laikė vergais ir angliakasius, ir darbininkus prie konvejerio, ir taip toliau, nepaisant jų odos spalvos.

– Man atrodė, kad tai – blogybė, – sakė jis. – Man atrodė, kad ir elektros kėdė – blogybė. Man atrodė, kad ir karas blogybė, ir automobilių katastrofos, ir vėžys, – sakė jis. Ir taip toliau.

O dabar jis to nebelaikąs blogybėmis.

– Ko man sukti galvą, kas atsitinka mašinoms? – sakė jis.

Veino Hublerio veidas buvo bejausmis, bet štai jame pražydo netramdomas pagarbus susižavėjimas. Jam net lūpa atvėpo.

Ką tik Vilio Ferčaildo oro uosto nusileidimo take užsidegė šviesos. Veinui jos atrodė it kilometrinis nuostabiai gražus perlų vėrinys. Jo akyse kitapus magistralės tikrove virto jo svajonė.

Veino galvoje įsižiebė tos svajonės simbolis, įsižiebė elektrinė iškaba – vaikiškas tos svajonės pavadinimas, štai toks:

PASAKŲ
ŠALIS

XXIV SKYRIUS

✖ Paklausykit! Dveinas Huveris kaip reikiant pritalžė tiek daug žmonių, jog buvo iškviesta speciali greitosios pagalbos mašina „Marta". Tai buvo normalus „General Motors" transkontinentinis autobusas, tiktai be sėdynių, Jų vietoje buvo įtaisytos trisdešimt šešios lovos nelaimingų atsitikimų aukoms, taip pat virtuvė, vonia, tualetas ir operacinė. Mašinoje maisto ir medikamentų buvo tiek, jog ji galėjo savaitę be išorinės paramos gyvuoti kaip autonomiška ligoninėlė.

Visas mašinos pavadinimas buvo toks: „Martos Simons ypatingos paskirties greitosios pagalbos mašina", taip ji buvo pavadinta apygardos visuomeninės tvarkos įgaliotinio Niubolto Simonso žmonos garbei. Ji mirė užsikrėtusi pasiutlige nuo pasiutusio šikšnosparnio – jį vieną rytą rado įsipinkliojusį į svetainės portjeras. Ji buvo ką tik perskaičiusi Alberto Šveicerio biografiją ir prisiminė, kad šis mokslininkas ragina žmones meiliai elgtis su žemesniaisiais gyvūnais. Žvėrelis, jos vyniojamas į popierinę „Klinekso" servetėlę, lengvutėliai ją krimstelėjo. Jinai išnešė jį į vidinį kiemelį ir atsargiai paguldė ant dirbtinės žolės dangos „Astrovelėna".

Simonsas su Dveinu buvo kurį laiką suartėję, nes jų abiejų žmonos taip keistai mirė tą patį mėnesį.

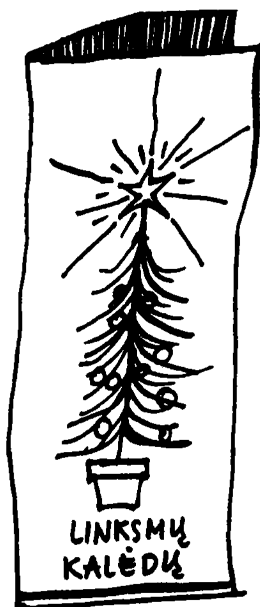
Juodu bendrai pirko žvyro karjerą netoli 23A plento, bet paskui „Brolių Maritimų" statybos kompanija jiems pasiūlė už jį dvigubai

daugiau, negu jie buvo mokėję. Jie priėmė pasiūlymą ir pasidalijo pelną, ir jų draugystė kažkaip atšalo. Tiesa, jie dar sveikindavo vienas kitą Kalėdų proga.

Dveino paskutinis kalėdinis atvirukas, kurį jis pasiuntė Niuboltui Simonsui, atrodė taip:

Niubolto Simonso paskutinis atvirukas, kurį jis pasiuntė Dveinui atrodė taip:

✖ Psichiatrė, kuri gydo mane, taip pat vadinasi Marta. Ji kartą per savaitę konsultuoja nervingų žmonių grupeles. Konsultacijose labai įdomu. Ji moko mus, kaip tinkamai guosti vieniems kitus. Dabar ji atostogauja. Man ji labai patinka.

Artėjant mano penkiasdešimtmečiui, aš galvoju apie amerikiečių romanistą Tomą Vulfą – jis mirė vos trisdešimt aštuonerių metų. Rašant romanus, jam labai daug padėjo Čarlzo Skribnerio sūnų leidyklos redaktorius Maksvelas Perkinsas. Teko girdėti, esą Perkinsas pataręs jam rašant neišleisti iš galvos vienijančios idėjos: pagrindinis veikėjas ieško tėvo.

Man atrodo, kad tikrai teisinguose amerikiečių romanuose ir veikėjai, ir veikėjos turėtų ieškoti ne tėvų, o motinų. Ir nėra čia ko gėdytis. Juk tai gryna teisybė.

Motina žmogui daug reikalingesnė.

Aš ne itin nudžiugčiau, suradęs antrą tėvą. Neapsidžiaugtų ir Dveinas Huveris. Neapsidžiaugtų ir Kilgoras Trautas.

✖ O tuo metu, kai naudotų automobilių aikštėje motinos nebeturintis Dveinas Huveris į šuns dienas dėjo motinos nebeturintį Veiną Hublerį, kitapus Centrinės magistralės, Vilio Ferčaildo oro uoste leidosi užsakytas lėktuvas, kurio keleivis buvo faktiškai nužudęs savo motiną. Tai buvo Eliotas Rouzvoteris, Kilgoro Trauto patronas. Jis ją nužudė būdamas paauglys, per nelaimingą atsitikimą, irstantis valtimi. Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt šeštais metais nuo spėjamo Dievo Sūnaus gimimo ji buvo tapusi Jungtinių Amerikos Valstijų moterų šachmatų čempione. Rouzvoteris nužudė ją po metų.

Pilotui davus signalą, oro uosto nusileidimo takas ir virto ekskalinio pasakų šalies vizija. Rouzvoteriui šviesos priminė motinos papuošalus. Jis pažvelgė į vakarus ir nusišypsojo, žiūrėdamas į gražų

rožinį Mildredos Beri Menų centrą ties Cukrinės upelės vingiu – mėnulio pilnatį ant kojūkų. Jam jis priminė motinos veidą, kai jį regėjo apsiblaususiomis kūdikio akimis.

✖ Be abejo, ir Rouzvoterį, ir jo pilotą aš išgalvojau. Už šturvalo pasodinau pulkininką Luslifą Harperį – jis ant Japonijos miesto Nagasakio numetė atominę bombą.

Kitoje knygoje aš pavaizdavau Rouzvoterį alkoholiku. Dabar, pasitelkęs Anoniminių alkoholikų draugiją, gerokai jį prablaivinau. Aš jį išsiunčiau į Niujorką, kad, apsišarvavęs blaivybe, pastudijuotų tariamai teigiamą dvasinį ir fizinį seksualinių orgijų su nepažįstamaisiais Niujorke poveikį. Kol kas jis jautėsi pritrenktas.

Aš galėjau jį, taip pat ir jo pilotą nužudyti, tačiau palikau gyvus. Ir jų lėktuvas nusileido laimingai.

✖ Greitosios pagalbos mašiną „Martą“ aptarnavo du gydytojai: Siprijanas Ukvendė iš Nigerijos ir Chašdraras Majazma iš neseniai susikūrusios Bangladešo valstybės. Abudu buvo kilę iš pasaulio šalių, pagarsėjusių tuo, kad ten retsykiais pristinga maisto. Beje, abi šios šalys atskirai paminėtos Kilgoro Trauto knygoje „Dabar jau galima papasakoti“. Dveinas Huveris toje knygoje skaitė, kad robotai visame pasaulyje nuolatos pristigdavo kuro ir užversdavo kanopas, laukdami, bene pasirodys vienintelė pasaulyje laisvą valią turinti būtybė, kad galėtų ją išbandyti.

✖ Už „Martos“ vairo sėdėjo Edis Kijus, jaunas juodaodis, tiesioginis baltaodžio amerikiečių patrioto Frensio Skoto Kijaus, Amerikos valstybinio himno autoriaus, palikuonis. Edis žinojo, kad jis kilęs iš Kijų giminės. Jis galėjo išvardyti daugiau kaip šešis šimtus savo

protėvių ir apie kiekvieną papasakoti kokį atsitikimą. Tarp jų buvo ir afrikiečių, ir indėnų, ir baltaodžių.

Pavyzdžiui, jis žinojo, kad jo giminės iš motinos pusės kadaise valdė ūkį, kurio teritorijoje buvo atrastas „Šventojo stebuklo“ urvas, kad jo protėviai ūkį vadino „Vieversio“ ferma.

✖ Beje, štai kodėl ligoninėje dirbo tiek daug jaunų užsieniečių gydytojų: mūsų šalis neparuošdavo užtektinai gydytojų visiems ligoniams aptarnauti, užtat turėjo neapsakomai daug pinigų. Todėl ji pirkdavo gydytojus iš šalių, kurios turėjo mažai pinigų.

✖ Edis Kijus tiek daug žinojo apie savo prosenelius todėl, kad juodaodžiai jo giminės, kaip ir daugelyje afrikiečių genčių, vienam kuriam kartos atstovui patikėdavo įsiminti visą giminės istoriją. Edis Kijus ėmė kaupti savo atmintyje ir tėvo, ir motinos pusės prosenelių vardus bei nuotykius, kai jam buvo vos šešeri metai. Sėdėdamas greitosios pagalbos mašinoje ir žiūrėdamas pro priekinio lango stiklą, Edis Kijus įsivaizdavo, jog jis – tokia pat mašina, o jo akys – langai, pro kuriuos panorėję gali žiūrėti jo proseniai.

Frensis Skotas Kijus buvo vienas iš tūkstančių tų prosenių. Pamanęs, kad gal kartais tasai Frensis Skotas dabar kaip tik ir dairosi pro jo akis, norėdamas pasižiūrėti, kaip pasikeitusios Jungtinės Amerikos Valstijos, Edis nukreipė žvilgsnį į Amerikos vėliavėlę, užklijuotą ant priekinio stiklo. Jis sušnabždėjo:

– Tebeplazda, žmogau, tebeplazda.

✖ Kadangi Edis Kijus pažinojo žmonėmis knibždančią praeitį, gyvenimas jam buvo daug įdomesnis negu, sakykim, Dveinui, man, Kilgorui Trautui ar bet kuriam kitam midlendiečiui. Mes nesijautėme

taip, tarytum kas naudotųsi mūsų akimis ar rankomis. Mes netgi nežinojome, kas mūsų proseneliai ir prosenelės. Edis Kijus plaukė žmonių upe, srūvančia iš praeities į dabartį. Dveinas, Trautas ir aš gulėjome kaip nejudantys dugno akmenys.

Ir kadangi Edis Kijus tiek daug žinojo atmintinai, jis gebėjo nuoširdžiai atjausti, sakykim, Dveiną Huverį arba daktarą Siprijaną Ukvendę. Kaip tik Dveino giminėms atiteko „Vieversio" ferma. O indaro Ukvendės proseneliai Vakarų Afrikoje buvo pagrobę Kijaus prosenelį Odžumvą. Indarai pardavė Odžumvą už muškietą britams vergų pirkliams – šie burlaiviu „Skailarkas" nugabeno jį į Čarlstono miestą, esantį Pietų Karolinoje, ir pardavė aukcione kaip savaeigę, save reguliuojančią žemės ūkio mašiną.

Ir taip toliau.

✖ Dveinas Huveris dabar buvo įstumtas į „Martą" – pro dvivėres duris autobuso gale, netoli variklio. Edis Kijus sėdėjo už vairo ir veidrodyje stebėjo, kas dedasi. Dveinas buvo taip stipriai suvystytas drobiniais tramdomaisiais marškiniais, kad jo atvaizdas Edžiui pasirodė panašus į aptvarstytą pirštą.

Dveinas tų marškinių neėmė į galvą. Jis vaizdavosi atsidūręs negyvenamoje planetoje, kurią jam savo knygoje pranašavo Kilgoras Trautas. Net ir tada, kai Siprijanas Ukvendė ir Chašdraras Majazma paguldė jį horizontaliai, jis vis vien tikėjo, kad stovi stačias. Knygoje buvo pasakojama, kad jis negyvenamoje planetoje maudąsis lediniame vandenyje, kad, iššokęs iš užlajos, jis visados surinkąs ką nors netikėta. Tai savotiškas žaidimas. Visatos Kūrėjas bandys atspėti, ką gi suriks Dveinas, o Dveinas visados jį apmaus.

Štai ką suriko Dveinas greitosios pagalbos mašinoje:

– Sudie, juodasis pirmadieni!

O paskui jam dingtelėjo, kad praėjo dar viena diena negyvenamoje planetoje ir jau laikas vėl rikteleti.

– Nors vagoną surūkyk, nesukosėsi nesyk! – suriko jis.

✖ Kilgoras Trautas buvo vienas iš sužeistųjų, kurie galėjo paeiti patys. Jis pats įlipo į „Martą" ir atsisėdo toliau nuo sunkiai sužeistųjų. Trautas iš nugaros užpuolė Dveiną Huverį, kai tasai išvilko Fransiną Pefko iš demonstracinės salės ant asfalto. Dveinas buvo pasiryžęs viešai išmangūryti jai kailį; kenksmingos medžiagos organizme jį įtikino, jog ji to su kaupu nusipelnė.

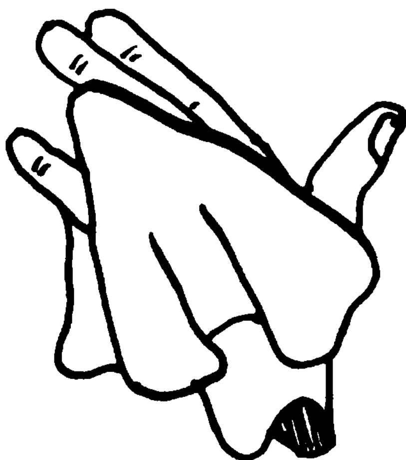
Dveinas dar kabinete subraškino jai žandikaulį ir tris šonkaulius. Kai jis išvilko ją į kiemą, ten jau būriavosi nemažas pulkas žiūrovų iš naujojo „Holiday Inn" viešbučio kokteilinės ir virtuvės.

– Geriausia visoj valstijoj krušamoji mašina! – apreiškė jis žiūrovams. – Prisukai ir krušk kiek turi sveikatos, o jinai tau čiulbės, kad myli, ir tol neužsičiaups, kol nenupirksi jai licencijos užkandinei „Vištiena pagal kentukiečio pulkininko Senderso receptą".

Ir taip toliau. Trautas ir šoko ant jo iš užpakalio.

Dešinės rankos bevardžiu pirštu Trautas kažkaip užkabino Dveinui už lūpos, ir Dveinas nukando viršutinį narį. Čia Dveinas paleido Fransiną, ir ji sudribo ant asfalto. Ji buvo be sąmonės, labiausiai už visus sudriokota. O Dveinas kiauliariscia nubidzeno prie betoninio griovio palei Centrinę magistralę ir išspjovė Kilgoro Trauto piršto galą į Cukrinę upelę.

✖ Įlipęs į „Martą", Kilgoras Trautas negulė. Jis atsisėdo į odinį krėslą už Edžio Kijaus nugaros. Kijus paklausė, kas jam atsitiko, ir Trautas parodė dešinę ranką – ji buvo pusiau apmuturiuota kruvina nosine ir atrodė štai taip:

– Šešios žąsys su šešiais žąsyčiais! – suriko Dveinas.

✖ – Atminkit Perl Harborą! – riktelėjo Dveinas. Per nevisą pastarąją valandą jis visiškai nekaltai sužalojo daugybę žmonių. Tačiau bent pasigailėjo Veino Hublerio. Veinas sveikutėlis vėl slankiojo tarp naudotų automobilių. Jis pakėlė apyrankę, kurią aš ten numečiau, kad rastų.

Aš stebėjau visą kebeknę iš padoraus atstumo, nors pats išgalvojau ir Dveiną, ir jo šėliojimą, ir miestą, ir dangų, ir Žemę. Tačiau kliuvo ir man – po visko paaiškėjo, kad išdužęs mano laikrodžio stikliukas ir skilęs kojos pirštikaulis. Kažkas atbulas šoko Dveinui iš kelio ir, nors aš pats tą žmogų išgalvojau, sudaužė mano laikrodžio stikliuką ir sutraiškė kojos pirštą.

✖ Ši knyga ne iš tų, kuriose kiekvienas gauna ko nusipelnė. Dveinas vertai pritalžė tik vieną nenaudėlį – Doną Bridlavą. Bridlavas – tai tas

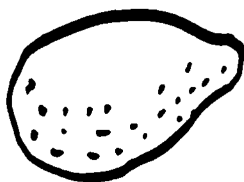
baltaodis dujininkas, kuris po zoninių vidurinių mokyklų krepšinio atrankinių varžybų, per kurias „Žemės riešutų universiteto“ komanda sutriuškino „Nekaltų aukų“ vidurinę, apygardos sporto aikštyne, automobilių aikštelėje prie Džordžo Hikmeno Benisterio sporto klubo, išprievartavo Dveino „Burger Chef“ užkandinės, esančios Krestvju aveniu, padavėją Petę Kin.

✖ Kai Dveinas ėmė siautėti, Donas dirbo viešbučio virtuvėje. Jis remontavo sugedusią dujinę krosnį.

Donas išėjo pakvėpuoti grynu oru, ir čia prie jo prilėkė Dveinas, ką tik išspjovęs į Cukrinę upelę Kilgoro Trauto piršto galiuką. Donas su Dveinu buvo seni pažįstami, nes Dveinas Bridlavui kadaise pardavė naują „Venturos“ modelio „Pontiaką“, kurį Donas vadino paskutiniu trantu. Trantas – tai blogai veikiantis automobilis, kurio niekas nesugeba pataisyti.

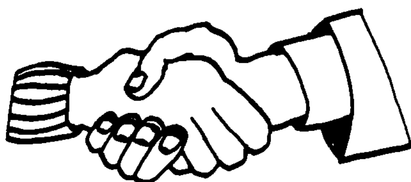
Teisybė, pardavęs tą automobilį, Dvejinas iš sandėrio beveik nieko nepelnė, nes prikaitė pinigo automobilį remontuodamas ir keisdamas dalis, kad tik nuramintų Bridlavą. Tačiau Bridlavas nenurimo ir vieną dieną ėmė ir išrašė ant bagažinės ir abejų durų štai ką:

TRANTAS!

O nėjo toji „Ventura“, beje, štai kodėl: Bridlavo kaimynų vaikiūkštis pribėrė į benzino baką klevo cukraus. Klevo cukrus – tai toks saldumynas, gaminamas iš sulos.

Taigi Dveinas Huveris ištiesė Bridlavui dešinę, o Bridlavas, nieko neįtardamas, ją paspaudė. Jų rankos susijungė štai taip:

Rankų paspaudimas buvo žmonių draugiškumo simbolis. Be to, buvo paplitusi nuomonė, kad iš rankos paspaudimo galima daug pasakyti apie žmogaus charakterį. Dveinas ir Bridlavas spustelėjo vienas kitam ranką tvirtai, bet santūriai.

Taigi Dveinas dešine ranka paspaudė Dono Bridlavo dešinę ir nusišypsojo tarsi sakydamas: „Kas buvo, tas pražuvo“. O tada sulenkė kairės rankos plaštaką ir tvykst Donui per ausį. Dono ausyje susidarė didžiulis oro slėgis. Skausmas nudiegė toks baisus, jog Donas net parkrito. Ta ausimi jis niekad niekad nebegirdės.

✖ Žodžiu, Donas irgi, kaip ir Kilgoras Trautas, sėdėjo greitosios pagalbos autobuse. Fransina gulėjo – be sąmonės, tačiau vaitojo. Ir Beatričė Kidsler gulėjo, nors būtų ir pasėdėjusi. Jai buvo lūžęs žandikaulis. Gulėjo ir Triušelis Huveris. Jo veidas buvo neatpažįstamas, net nepanašus į žmogaus veidą. Siprijanas Ukvendė jam suleido morfijaus.

Buvo ir dar penkios aukos – baltaodė moteris ir du baltaodžiai bei du juodaodžiai vyrai. Visi trys baltaodžiai Midlende lankėsi pirmą

kartą. Jie čia sustojo pakeliui iš Erio (Pensilvanijos valstija) į Didįjį Kanjoną, giliausią planetoje plyšį. Jie norėjo pasižiūrėti to plyšio, bet tas jiems taip ir neišdegė. Dveinas Huveris užpuolė juos einančius iš automobilio į naujojo „Holiday Inn" viešbučio vestibiulį.

O du juodaodžiai dirbo viešbučio virtuvėje.

✖ Siprijanas Ukvendė dabar bandė numauti Dveinui Huveriui batus – tačiau ir batai, ir raišteliai, ir puskojinės, Dveinui brendant per Cukrinę upelę, buvo impregnavęsi plastine medžiaga.

Aplipę plėve, susiklijavę batai ir puskojinės Ukvendės nenustebino. Tokių batų ir puskojinių jis kasdien prisižiūrėdavo ligoninėje – taip atrodydavo kojos vaikų, kurie žaisdavo per arti Cukrinės upelės. Jis net greitosios pagalbos priimamajame ant sienos pakabino žirkles susiklijavusiems batams ir puskojinėms karpyti.

Ukvendė pasisuko į savo jaunąjį asistentą bengalą daktarą Chašdrarą Majazmą.

– Gal paduotumėt žirkles? – tarė jis.

Majazma stovėjo atsirėmęs į moterų tualeto duris. Kol kas jis nė piršto nepajudino, kad padėtų kuriam nors nukentėjusiajam. Viską darė Siprijanas Ukvendė, policininkai ir visuomeninės tvarkos būrys. O dabar Majazma nesiteikė net ir žirklių paduoti.

Iš tikrųjų Majazmai tikriausiai nevertėjo dirbti mediku ir apskritai tokio darbo, už kurį galėjo susilaukti kritikos. Jis nepakentė kritikos. Šio charakterio bruožo jis niekaip neįstengė pergalėti. Nuo menkiausios užuominos, kad jis ką nors darąs ne visai tobulai, Majazma automatiškai virsdavo irzliu vaikiūkščiu, težinančiu ingzti: „Aš noriu namo..."

Taip jis ir atsakė, kai Ukvendė pakartojo, kad paduotų žirkles:

– Aš noriu namo!

O štai už ką jis buvo kritikuotas kaip tik prieš pranešant apie Dveino įsisiautėjimą: jis vienam juodaodžiui amputavo kojos pėdą, nors ją tikriausiai dar būtų buvę galima išgelbėti.

Ir taip toliau.

✖ Galėčiau be galo pasakoti įvairiausias greitosios pagalbos autobuse atsidūrusių žmonių asmeninio gyvenimo smulkmenas, bet kas iš tos informacijos?

Aš sutinku su Kilgoru Trautu, kad realistiniai romanai – tai smulkmenų smulkmenėlių blusynai. Trauto romane „Galaktikos atminties saugykla" pagrindinis personažas skrenda trijų šimtų dvidešimt dviejų kilometrų ilgio ir šimto kilometrų skersmens erdvėlaiviu. Iš savo sektoriaus bibliotekos jis pasiima realistinį romaną. Perskaito apie šešiasdešimt puslapių ir neša atgal.

Bibliotekininkė klausia, kodėl jam nepatikęs romanas, o jis atsako: „Aš jau viską apie žmones žinau".

Ir taip toliau.

✖ „Marta" pajudėjo. Kilgoras Trautas išvydo vieną reklamą, kuri jam labai patiko. Štai ką ji skelbė:

Ir taip toliau.

Dveino Huverio sąmonė akimirksniu grįžo į Žemę. Jis ėmė pasakoti, jog atidarysiąs Midlende sveikatingumo klubą su rankų ir kojų treniruokliais, su Šarko dušais ir soliariumais, su plaukymo baseinu ir taip toliau. Jis aiškino Siprijanui Ukvendei, kad svarbiausia, atidarius tokį sveikatingumo klubą, kuo greičiau pelningai parduoti.

– Iš pradžių žmonės griūte griūva – vieni formos atgauti, kiti svorio numesti, – kalbėjo Dveinas. – Prisirašo gydymo kursui pulkai, bet maždaug po metų susidomėjimas atvėsta, ir klubo niekas nebelanko. Toks jau žmonių būdas.

Ir taip toliau.

Neįsteigs Dveinas jokio sveikatingumo klubo. Ir iš viso nieko jis nebeįsteigs. Žmonės, kuriuos Dveinas visiškai nekaltus sutarmalijo, kerštaudami tol tampys jį po teismus, kol jis galutinai nusigyvens. Senatvėje jis tarsi išpūkštėjęs balionas apsistos Midlendo Lindynių kvartale, supančiame kadaise buvusį prašmatnų Ferčaildo viešbutį. Ir bus jis toli gražu ne vienintelis valkata, apie kurį žmonės teisingai šnekės: „Matai aną? Nepatikėsi – dabar nebeturi nė gumbo, o kadaise buvo pasakiškai turtingas“.

Ir taip toliau.

O Kilgoras Trautas greitosios pagalbos autobuse dabar nuo degančių kojų lupinėjosi plastikinės plėvelės skivytus. Tą darė sveikąja, kaire, ranka.

IR T.T.

EPILOGAS

✖ Ligoninės greitosios pagalbos priimamasis buvo pusrūsyje. Išdezinfekavę, apipjaustę ir sutvarstę bevardžio piršto bigę, gydytojai Kilgorui Trautui liepė užlipti į buhalteriją. Jam reikėjo užpildyti tam tikrus blankus, nes jis buvo nevietinis, neapsidraudęs ir be jokių lėšų. Neturėjo nei čekių knygutės, nei grynų pinigų.

Kaip ir daugelis pacientų, jis pusrūsyje pasiklydo. Kaip ir daugelis, pro dvigubas duris užėjo į lavoninę. Kaip ir daugelis, nevalingai susimąstė apie savo marumą. Užėjo į neveikiantį rentgeno kabinetą. Nevalingai pagalvojo, ar jo viduje neauga kokia bjaurastis. Kitus žmones, einančius pro tą kabinetą, aplankydavo lygiai tokia pat mintis.

Trautas jautė tą patį, ką juo dėti būtų nevalingai jautę milijonai kitų žmonių.

Užtiko Trautas ir laiptus, bet ne tuos. Jie vedė ne į vestibiulį, buhalteriją, suvenyrų kioską ar panašiai, o į sluoksnį palatų, kuriose ėjo arba nėjo sveikyn visaip sužaloti žmonės. Daugelį buvo bloškusi į žemę traukos jėga, kuri nė sekundės nesiliauja veikusi.

Trautas praėjo pro labai brangią privačią palatą, kurioje gulėjo jaunas juodaodis: palatoje stovėjo baltas telefonas, spalvotas televizorius, buvo prikrauta saldainių dėžučių ir gėlių puokščių. Tas ligonis, Eldžinas Vašingtonas, buvo suteneris ir darbavosi senajame

„Holiday Inn" viešbutyje. Jis turėjo vos dvidešimt šešerius metus, tačiau buvo pasakiškai turtingas.

Buvo po lankymo valandų, todėl visos sekso vergės buvo iš jo palatos išėjusios. Tačiau jos paliko kvepalų debesis. Eidamas pro duris, Trautas žiaugtelėjo. Tai buvo automatinė reakcija, pajutus labai priešišką kvapą. Eldžinas Vašingtonas ką tik įtraukė į nosiaryklę kokaino, o šis smarkiai sustiprino jo siunčiamus ir priimamus telepatinius signalus. Jis jautėsi šimtą kartų stambesnis, negu buvo iš tikrųjų, nes tie signalai skambėjo nepaprastai garsiai ir jaudinančiai. Jaudino jį pats skambesys. Prasmė jo nedomino.

Ir tame gausme Eldžinas Vašingtonas meilikaujamai kreipėsi į Trautą.

– Ei klausyk, drauguži! Ei klausyk, drauguži! – lipšniai pašaukė jis. Dieną Chašdraras Majazma amputavo jam pėdą, bet jis buvo tai pamiršęs. – Ei klausyk, drauguži! – meilikavo jis. Jam iš Trauto nieko ypatingo nereikėjo. Kažkokia smegenų dalis be jokio reikalo sufleravo jam, kaip prisivilioti nepažįstamą žmogų. Jis buvo sielų žvejys. – Ei klausyk, drauguži! – pakartojo jis. Pablizgino auksiniu dantimi. Pamerkė akį.

Trautas priėjo prie juodaodžio lovos kojūgalio. Bet ne iš gailesčio. Trautas vėl virto mašina. Kaip ir daugelis žemiečių, jis virsdavo tuščiagalviu automatu, kai koks nors patologiškas tipas, kaip štai Eldžinas Vašingtonas, jam nurodydavo, ko norėti ir ką daryti. Beje, abu šitie piliečiai buvo imperatoriaus Karolio Didžiojo palikuonys. Visi, turintys gyslose europietiško kraujo, buvo kilę iš imperatoriaus Karolio Didžiojo.

Eldžinas Vašingtonas suprato, jog, pats to nenorėdamas, sužvejojo dar vieną sielelę. Tačiau ne jo charakteriui buvo paleisti žmogų nepažeminus, neapkvailinus. Kartais, kad pažemintų, jis žmogų

nudobdavo, tačiau su Trautu pasielgė labai švelniai. Jis užsimerkė tartum giliai susimąstęs ir rimtai tarė:

– Aš, regis, mirštu.

– Aš pašauksiu seselę! – tarė Trautas. Bet kas juo dėtas būtų pasakęs lygiai tą patį.

– Ne ne, – atsakė Eldžinas Vašingtonas, svajokliškais rankų mostais rodydamas, kad to nereikia. – Aš mirštu pamaži. Laipsniškai.

– Aaa, – pasakė Trautas.

– Prašyčiau jus vienos paslaugos, – tarė Vašingtonas. Jis pats nežinojo, kokios paslaugos prašyti. Bet sugalvos. Sugalvoti paslaugą – ne problema.

– O kokios? – sunerimo Trautas. Išgirdęs apie kažkokią nežinomą paslaugą, pastatė ausis. Tokia jau jis buvo mašina. Vašingtonas žinojo, kad jis pastatys ausis. Visi žmonės taip užprogramuoti.

– Norėčiau, kad jūs paklausytumėt, kaip aš čiulbėsiu lakštingalos balsu, – atsakė Vašingtonas ir žvilgsniu nuvėrė Trautą, kad tylėtų. – Poetų numylėtinės lakštutės giesmei, – tarė jis, – ypatingo žavesio teikia tai, kad ji čiulba tik mėnesienoj. – Ir, kaip juo dėtas būtų padaręs beveik kiekvienas juodaodis midlendietis, jis ėmė mėgdžioti lakštingalos čiulbesį.

✖ Dėl Dveino bepročiavimo Midlendo Menų festivalis buvo atidėtas. Festivalio pirmininkas Fredas T. Beris, apsitaisęs kiniškais rūbais, su savo limuzinu atvyko į ligoninę pareikšti užuojautos Beatričei Kidsler ir Kilgorui Trautui. Trauto niekur nerado. Beatričė Kidsler, gavusi morfijaus dozę, miegojo.

O Kilgoras Trautas nutarė, jog Menų festivalis vis tiek įvyks. Jis neturėjo pinigų jokiai transporto priemonei, todėl kulniavo pėsčias. Kulniuoti reikėjo aštuonis kilometrus Ferčaildo bulvaru, kurio gale

švietė gintarinis taškeliukas – Mildredos Beri Menų centras. Trautui pėdinant jo link, taškeliukas didės. Kai pasidarys labai didelis, jis Trautą praris. O ten viduje bus valgomų daiktų.

✖ Aš lūkuriavau už šešių kvartalų, ruošdamasis pastoti jam kelią. Sėdėjau „Dasterio“ modelio „Plimute“ – jį išsinuomojau „Eivio“ garaže, pateikęs „Gurmanų klubo“ nario bilietą. Burnoje buvau įsikandęs popierinę tūtelę, prikimštą vieno augalo lapų. Aš ją užsidegiau. Tai buvo elegantiškas gestas.

Aš išlipau iš automobilio pamiklinti kojų – tai irgi buvo elegantiška. Aplink niūksojo gamyklos, sandėliai. Žibintų reta, gatvė apytamsė. Automobilių stovėjimo aikštelės tuščios, tik šen bei ten buvo matyti sargų automobiliai. Ferčaildo bulvaru – jis kažkada buvo pagrindinė miesto arterija – nevažiavo jokia mašinėlė. Visas judėjimas persimetė į Centrinę magistralę ir Roberto F. Kenedžio greituminę autostradą, nutiestą vietoj pirmumo teisę turėjusio Monono geležinkelio. Monono geležinkelio nebėra.

✖ Nebėra.

✖ Tame miesto rajone niekas nenakvodavo. Niekas netykodavo praeivio. Naktį tas rajonas virsdavo tikra įtvirtinimų sistema – su aukštomis tvoromis, pavojaus signalizacija ir sarginiais šunimis. Sarginiai šunys – tai gerklę perkremtančios mašinos.

Drąsiai išlipau iš „Dasterio“. Darau kvailystę! Rašytojas dirba su tokia pavojinga medžiaga, kad, pamiršęs budrumą, gali kaip perkūno iš giedro dangaus susilaukti skaudaus atpildo.

Mane tuoj užpuls dobermanas pinčeris. Ankstesniame šios knygos variante jis buvo vienas iš pagrindinių personažų.

✖ Paklausykit! Tas dobermanas vadinosi Kazokas. Jis naktimis saugojo „Brolių Maritimų“ statybos kompanijos sandėlį. Kazoko dresiruotojai, tai yra žmonės, kurie jam išaiškino, kokioje planetoje jis gyvena ir kas jis per žvėris, įtikino jį, jog Visatos Kūrėjas nori, kad jis pjautų visa, ką pastvers į dantis, ir ne tik pjautų, bet ir ėstų.

Ankstesniame šios knygos variante Kazoką prižiūrėjo Bendžaminas Deivis, juodaodis, Dveino Huverio tarnaitės Lotės Deivis vyras. Jis numesdavo į duobę, kur Kazokas gyvendavo dieną, žalios mėsos. Nutempdavo Kazoką į tą duobę auštant. Saulei leidžiantis šunį aprėkdavo ir apmėtydavo teniso kamuoliukais. O tada paleisdavo į laisvę.

Bendžaminas Deivis grojo pirmuoju trimitu Midlendo simfoniniame orkestre, tačiau už tai pinigų negaudavo, todėl jam reikėjo nuolatinio darbo. Kad Kazokas nepapjautų, jis apsivilkdavo storą sermėgą iš kariškų matracų, apsiūtą vieliniu tinklu. Kiemas buvo primėtytas matraco ir vielos gabalų.

Ir Kazokas stengėsi papjauti visus, kas tik prieidavo per arti tvoros, juosiančios jo planetą. Jis šokdavo ant žmonių, lyg tos tvoros nė nebūtų. Tvora palei šaligatvį buvo išvirtusi, sakytum, iš kiemo pusės apšaudyta patrankos sviediniais.

Kai išlipau iš automobilio, kai elegantiškai prisidegiau cigaretę, turėjau pastebėti keistą tvoros formą. Turėjau suprasti, kad nelengva išbraukti iš romano tokį žiaurų personažą kaip Kazokas.

Kazokas pritūpė, pasiruošęs šuoliui, už krūvos bronzinių vamzdžių, kuriuos „Broliai Maritimai“ tą dieną pusvelčiui nupirko iš kažkokio bandito. Kazokas buvo pasiruošęs mane papjauti ir suėsti.

✖ Aš atsukau nugarą į tvorą, giliai užsitraukiau cigaretę. „Pall Mall“ palengva mane pribaigs. Filosofiškai susimąstęs spoksojau į niūrias dantytas buvusio Kidslerių mūro sienas kitapus Ferčaildo bulvaro.

Ten užaugo Beatričė Kidsler. Ten įvyko garsiausios miesto istorijoje žudynės. 1926 metais vieną vasaros vakarą Vilis Ferčaildas, karo didvyris, Beatričės Kidsler dėdė iš motinos pusės, sugalvojo pašaudyti „Springfildo" markės šautuvu. Jis nušovė penkis giminaičius, tris tarnus, du policininkus ir iššaudė visus žvėris Kidslerių privačiame zoologijos sode. Po to paleido kulką sau į širdį.

Padarę skrodimą, jo smegenyse rado šrato didumo augliuką. Jis ir buvo kaltas dėl tų žudynių.

✖ Didžiosios krizės pradžioje, kai Kidsleriams reikėjo tuos rūmus parduoti, į juos įsikraustė Fredas T. Beris su tėvais. Tarp senųjų rūmų sienų ėmė skardėti Britų imperijos paukščių giesmės. Dabar rūmai buvo tapę miesto nuosavybe, ir ketinta tenai įsteigti muziejų, kad vaikai pagal strėlių antgalius, gyvūnų iškamšas ir visokius senobinius baltaodžių dirbinius susipažintų su Midlendo istorija.

Fredas T. Beris pasisiūlė paaukoti tokiam muziejui pusę milijono dolerių, bet su viena sąlyga: kad jame būtų eksponuojamas pirmasis „Robo-Magic" modelis ir pirmieji reklaminiai plakatai.

Be to, jis pageidavo, kad ekspozicija rodytų, jog mašinos evoliucionuoja taip pat kaip gyvūnija, tik daug sparčiau.

O aš žvelgiau į Kidslerių mūrą nė nenujausdamas, kad man už nugaros tuoj išsiverš šuns-vulkano įsiūtis. Kilgoras Trautas tolydžio artėjo. Aš jo laukiau bemaž abejingai, nors mudviem reikėjo rimtai pasišnekėti – kaip autoriui su savo išgalvotu personažu.

Aš prisiminiau savo senelį iš motinos pusės, pirmąjį diplomuotą Indianos valstijos architektą. Jis suprojektavo pasakiškus rūmus keliems tos valstijos milijonieriams. Dabar tų rūmų vietoje – laidojimo biurai, gitaristų mokyklos, rūsių duobės ir automobilių stovėjimo aikštelės. Aš prisiminiau, kaip mano motina sykį per Didžiąją

krizę vežiojo mane po Indianapolį norėdama nustebinti, kokio turtingo ir galingo būta mano senelio – jos tėvo. Ji aprodė man, kur stovėta jo alaus daryklos, kur stovėta jo pasakiškų namų. Iš visų tų istorinių paminklų tebuvo likusios rūsių duobės.

Kilgorą Trautą skyrė pusė kvartalo nuo jo kūrėjo. Jis sulėtino žingsnį. Sunerimo pajutęs mane.

Aš atsisukau į jį taip, kad mano skruostų daubos, kuriomis siunčiami ir priimami visi telepatiniai signalai, simetriškai sutaptų su jo daubomis. Aš ėmiau siųsti telepatinius signalus: „Turiu jums gerų naujienų".

Ir čia stryktelėjo Kazokas.

✖ Pamačiau Kazoką dešine akimi. Jo akys buvo žarijos. Dantys – balti durklai. Seilės – cianidas. Kraujas – nitroglicerinas.

Jis it cepelinas lėtai plaukė oru manęs link.

Mano akys signalizavo apie tai smegenims.

Smegenys perdavė žinią hipotalamui, įsakė jam į trumpuosius indus, jungiančius hipotalamą su hipofize, įšvirkšti hormono CRF.

CRF paveikta hipofizė įšvirkštė į kraują adrenokortikotropinio hormono. Hipofizė kaip sykis tokiems atvejams ir gamina bei kaupia tą hormoną. O cepelinas – artyn, artyn.

Ir dalis adrenokortikotropinio hormono su krauju pasiekė antinksčius, o šie ypatingiems atvejams gamina ir kaupia gliukokortikoidus. Antinksčiai įšvirkštė į kraują gliukokortikoidų. Jie išsilakstė po visą kūną, versdami glikogeną gliukoze. Gliukozė – tai raumenų maistas. Gavęs jo aš galėsiu grumtis kaip laukinė katė arba bėgti kaip elnias.

O cepelinas – vis artyn.

Antinksčiai įpurškė ir adrenalino. Kraujo spaudimui pašokus, aš išraudau it vėžys. Širdis nuo adrenalino ėmė birbti kaip aliarmo

skambutis. Plaukai atsistojo piestu. Be to, nuo adrenalino į kraują plūstelėjo koaguliantų, kad, mane sužeidus, neištekėtų gyvybiniai syvai.

Visi šie organizmo veiksmai buvo normalios žmogmašinės darbinės operacijos. Tačiau manasis organizmas ėmėsi dar vienos apsauginės priemonės, kuri, kiek girdėjau, neturi precedento medicinos istorijoje. Taip galėjo atsitikti dėl trumpo sujungimo ar dėl prakiurusio tarpiklio. Vienu žodžiu, aš įtraukiau į pilvo ertmę sėklides, įtraukiau jas į savo fiuzeliažą tartum lėktuvas važiuoklę. O dabar man sako, kad tik operacijos būdu jas galima būsią grąžinti į senąją vietą.

Šiaip ar anaip, o Kilgoras Trautas žiūrėjo į mane iš pusės kvartalo nuotolio, nežinodamas, kas aš toks, nieko nežinodamas nei apie Kazoką, nei apie priemones, kurių ėmėsi mano organizmas, stryktelėjus Kazokui.

Daug ko matė ir girdėjo Trautas per dieną, tačiau diena dar nesibaigė. Dabar jis išvydo, kaip jo kūrėjas dailiai perskriejo per automobilį.

✖ Aš nusileidau ant keturių Ferčaildo bulvaro vidury.

Kazoką tvora bloškė atgal. Žemės trauka paveikė jį kaip ir mane. Trauka trenkė jį ant betono. Kazokui aptemo akys.

Kilgoras Trautas apsisuko. Persigandęs jis pasileido atgal į ligoninę. Aš šūktelėjau, bet jis paspaudė dar sparčiau.

Todėl šokau į mašiną ir – vytis. Nuo adrenalino, koaguliantų ir viso kito tebebuvau apsvaigęs. Aš dar nežinojau, kad iš to susijaudinimo įtraukiau sėklides. Tik jutau, kad kažkas ten ne visai kaip reikia.

Kai pasivijau, Trautas bidznojo kiauliarisčia. Sumečiau, kad jo bėgama septyniolikos kilometrų per valandą greičiu, o tai jo amžiaus žmogui – puikus rezultatas. Jis irgi buvo pritvinkęs adrenalino, koaguliantų ir gliukokortikoidų.

Langų stiklai buvo nuleisti, ir štai ką jam sušukau:

– T r r r ! T r r r ! Pone Trautai! T r r r ! Pone Trautai!

Išgirdęs savo pavardę, jis sulėtino žingsnį.

– Tpru! Aš jūsų draugas! – sušukau.

Jis dar nušlepeno kelis žingsnius ir sustojo. Pridusęs, nuilsęs, atsirėmė į tvorą, juosiančią „General Electric" kompanijos namų apyvokos prietaisų sandėlį. Tamsiame danguje virš pamišėliškai išvertusio akis Kilgoro Trauto kybojo kompanijos simbolis ir devizas. Devizas buvo toks:

PROGRESAS – PAGRINDINĖ MŪSŲ PRODUKCIJA

✖ – Pone Trautai, – tariau aš, nedegdamas automobilyje šviesos, – tamstai nėra ko bijoti. Turiu jums didžiai džiaugsmingų žinių.

Jis negreit atsikvapstė, todėl iš pradžių pokalbis mums neišėjo.

– Jūs... jūs... iš Menų festivalio? – paklausė jis, vartydamas akis.

– Aš iš Visų galų festivalio, – atsakiau.

– Iš kur? – paklausė jis.

Nutariau, kad ne prošal būtų jam gerai mane apžiūrėjus, todėl pabandžiau įjungti viršutinę šviesą. O įjungiau valytuvus. Išjungiau juos. Vandens lašeliams aptryškus stiklą, centrinės ligoninės šviesos išsklido. Trūktelėjau dar vieną jungiklį ir visai ištraukiau. Tai buvo žiebtuvėlis. Nieko neveiksi, belieka ir toliau kalbėti iš tamsybės.

– Pone Trautai, – tariau. – Aš romanistas. Tamsta – mano knygų personažas.

– Atsiprašau? – tarė jis.

– Aš jūsų kūrėjas, – atsakiau. – Jūs dabar gyvuojate viename mano romane – tiksliau, jau pačioje pabaigoje.

– Mm, – numykė jis.

– Ar nenorite nieko manęs paklausti?

– Atsiprašau? – atsiliepė jis.

– Drąsiai klausinėkit apie ką norit – apie praeitį, apie ateitį, – tariau aš. – Ateity jūsų laukia Nobelio premija.

– Kas kas? – paklausė jis.

– Nobelio medicinos premija.

– Hm, – neaiškiai numykė jis.

– Aš pasirūpinau, kad nuo šiol jūsų kūrinius leistų padori leidykla. Užteks visokių „bebriukų“!

– Mm, – atsakė jis.

– Jumis dėtas, aš pilte apipilčiau rašytoją klausimais, – tariau jam.

– Jūs ginkluotas? – paklausė jis.

Aš nusijuokiau patamsy, pabandžiau įjungti šviesą, bet ir vėl įjungiau valytuvus.

– Man nereikia ginklo, kad galėčiau jus valdyti, pone Trautai. Man užtenka tik parašyti ką nors apie jus, ir viskas!

✖ – Jūs nenormalus? – paklausė jis.

– Ne, – atsakiau aš. Ir išsklaidžiau visas jo abejones. Permečiau jį į Tadžmahalą, paskui, – į Veneciją, paskui – į Dar es Salamą, po to – ant Saulės paviršiaus, bet neleidau jo praryti liepsnoms, – ir grąžinau į Midlendą.

Vargšas seniokas klaktelėjo ant kelių. Žiūrėdamas į jį, prisiminiau, kaip elgdavosi mano motina ir Triušelio Huverio motina, kai kas nors bandydavo jas nupaveiksluoti.

Jisai spaudėsi prie žemės, ir aš jį perkėliau į jo vaikystės dienų Bermudus, leidau pasižiūrėti į nevaisingą Bermudų erelio kiaušinį. Iš ten pernešiau į savo vaikystės laikų Indianapolį. Pasodinau jį tarp cirko žiūrovų. Jis matė vyriškį, sergantį lokomotorine ataksija, ir moterį su moliūgo didumo gūžiu.

✖ Aš išlipau iš išsinuomoto automobilio. Išlipau su trenksmu, kad jis bent išgirstų savo kūrėją, jeigu jau nenori matyti. Stipriai trinktelėjau dureles. Eidamas aplink automobilį, stipriau negu reikia myniau pėdas, kad žingsniai būtų ne tik lėti, bet ir grikšėtų.

Sustojau taip, kad batų viršūnės pateko į siaurą jo nuleistų akių regėjimo plotelį.

– Pone Trautai, aš jus myliu, – švelniai tariau. – Aš klaikiai sujaukiau jūsų sąmonę. Noriu grąžinti ją į normalią būklę. Noriu, kad jūs pasijustumėt toks vientisas ir kupinas vidinės harmonijos, kokiu nebuvau leidęs jums pasijusti. Noriu, kad pakeltumėt akis ir pasižiūrėtumėt, ką aš turiu rankoj.

Rankoj aš nieko neturėjau, tačiau mano galia valdyti Trautą buvo tokia stipri, kad jis būtų matęs bet ką, ko tik būčiau panorėjęs. Galėjau, pavyzdžiui, jam parodyti penkiolikos centimetrų ūgio Trojos karalienę Eleną.

– Pone Trautai... Kilgorai... – tariau jam. – Aš laikau savo rankoj vientisumo, harmonijos ir peno simbolį. Jis pasižymi rytietišku paprastumu, tačiau mudu, Kilgorai, ne kinai, o amerikiečiai. Mes, amerikiečiai, norime, kad simboliai būtų ryškiaspalviai, trimačiai ir sodrūs. O labiausiai mes trokštame simbolių, kurie būtų nesuteršti didžiosiomis mūsų šalies nuodėmėmis, kaip antai vergija, genocidu, nusikalstamu abejingumu savo piliečiams, begėdišku pelno siekimu, sukčiavimu ir kitomis nedorybėmis.

– Pakelkit galvą, pone Trautai, – tariau aš ir kantriai laukiau. – Kilgorai...

Senukas pakėlė galvą, ir aš išvydau raukšlėtą savo tėvo veidą – kai jis jau buvo našlys, kai buvo visai nusenęs.

Jis pamatė, jog aš laikau rankoje obuolį.

✖ – Netrukus man sukaks penkiasdešimt metų, pone Trautai, – tariau jam. – Aš apsišvarinu ir atsinaujinu, prieš pradėdamas visai kitokį gyvenimą. Apimtas panašios dvasinės būsenos grafas Tolstojus paleido į laisvę savo baudžiauninkus. Tomas Džefersonas išlaisvino savo vergus. O aš paleisiu į laisvę visus personažus, kurie taip ištikimai tarnavo man per visą literatūrinės veiklos laikotarpį. Jūs vienintelis, kuriam aš tai pasakiau. Kitiems šis vakaras bus toks kaip visada. Stokitės, pone Trautai, jūs laisvas, jūs laisvas!

Jis nevikriai pakilo.

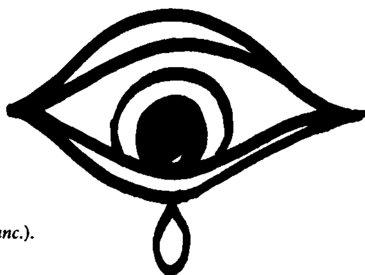
Galėjau paspausti jam ranką, tačiau jo dešinė buvo sužalota, todėl mūsų rankos liko tabaluoti prie šonų.

– *Bon voyage**, – pasakiau aš. Ir išnykau.

✖ Aš tingiai, maloniai vartaliojausi kūliavirsčia tuštumoje – ten visada slepiuosi dematerializavęsis. Atstumui didėjant, Trauto šūksmai tolydžio silpo.

Jis šaukė mano tėvo balsu. Aš girdėjau savo tėvą – mačiau tuštumoje savo motiną. Toli toli buvo motina nuo manęs, nes kaip palikimą ji man užrašė savižudybę.

Pro šalį praplaukė rankinis veidrodėlis – kiaurymė su perlamutro rėmeliais ir rankenėle. Aš jį lengvai sugavau ir prisikišau prie pat dešinės akies, kuri atrodė štai taip:

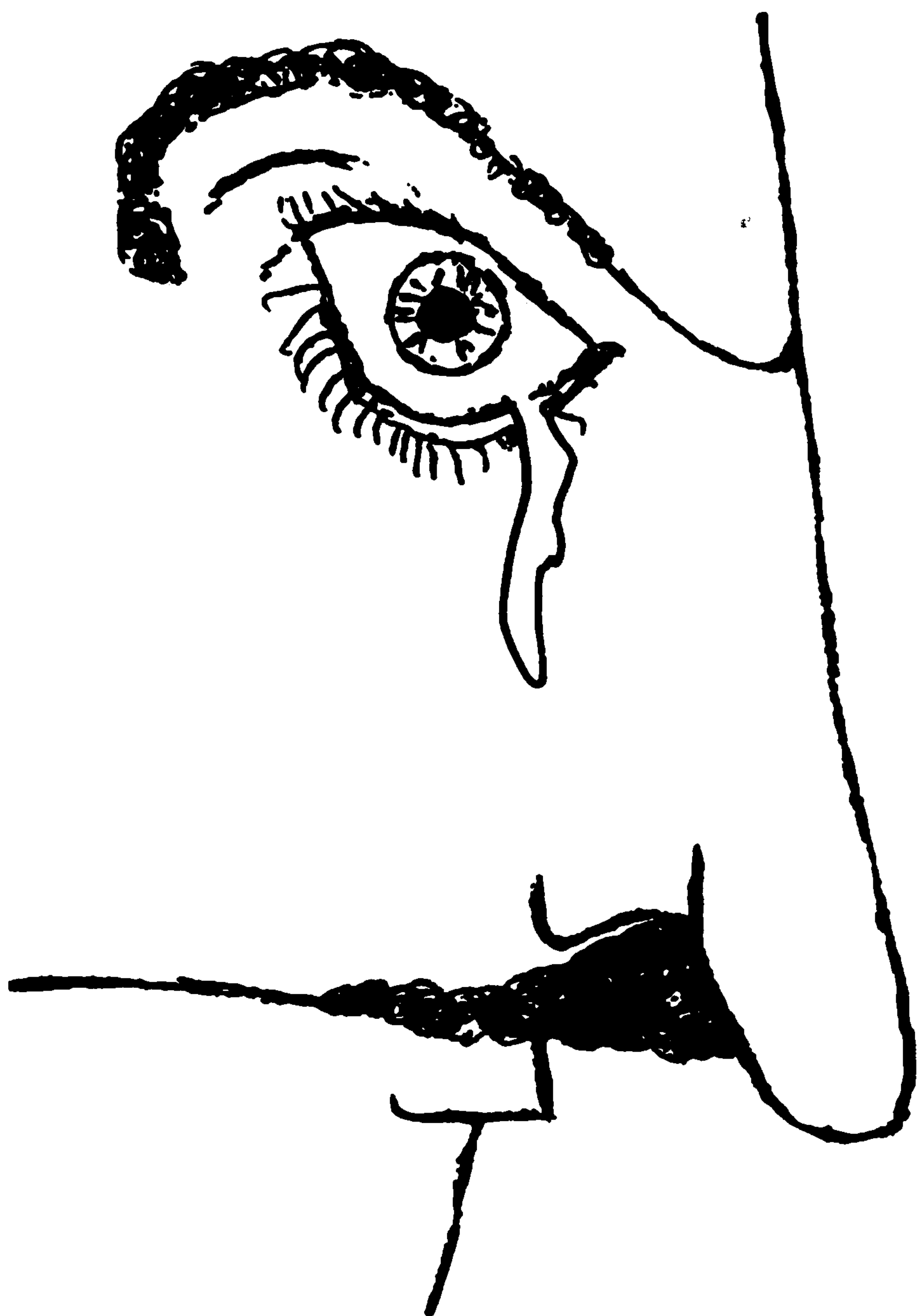
* Laimingos kelionės (*pranc.*).

Štai ką šaukė Kilgoras Trautas mano tėvo balsu:

– Grąžink man jaunystę, grąžink man jaunystę, grąžink man jaunystę!

✖ Kurto Voneguto jaunesniojo tėvas ir senelis, iš profesijos architektai ir dailininkai, gyveno Indianapolyje. Jo vienintelis gyvas brolis yra žymus fizikas, atradęs, be kita ko, kad, pasitelkus sidabro jodidą, galima sukelti sniegą ar lietų. Šis p. Voneguto romanas – septintas. Jis jį kūrė daugiausia Niujorke. Visi šeši jo vaikai suaugę.

IR T.T.

Apie autorių ir knygą

Kurtas Vonnegutas, išeivio iš Vokietijos proanūkis, gimė 1922 m. Indianapolyje (Indianos valstija). Sąjungininkų armijoje dalyvavo II-ajame pasauliniame kare, buvo patekęs į hitlerininkų nelaisvę. Prieš karą studijavo biochemiją, po karo – antropologiją, o šeštojo dešimtmečio pradžioje atsidėjo vien literatūrai.

Kurtas Vonnegutas kartais laikomas moksliniu fantastu. Jis kuria unikalų – chaotišką ir iracionalų, komišką, pilną keistų atsitiktinumų pasaulį. Rašytojo kūryba yra glaudžiai susijusi su jo biografija. Jis išgyveno karo nelaisvę ir buvo katastrofiško Drezdeno bombardavimo liudytojas. Iš šių patirčių atsirado vienas garsiausių antikarinių romanų *Slaughterhouse-Five* (1969, lietuviškai *Skerdykla nr.* 5, 1981; *kitos knygos*, 2006) ypač išgarsėjęs protestų prieš Vietnamo karą metais.

„Čempionų pusryčiai" (*Breakfast of Champions*, 1973) – aštri ir juokinga satyra apie karą, seksą, karjerą, rasizmą, politiką. Kilgoras Trautas – pagyvenęs mokslinės fantastikos rašytojas (autoriaus *Alter Ego*) – keliauja į Menų festivalį; ten jį sužaloja jo pamišęs skaitytojas, įtikėjęs Trauto knygomis lyg realia tikrove. Juokas, absurdas, groteskas, satyra – tai Kurto Vonneguto pasipriešinimas vulgariam, „plastikiniam" šiuolaikinės vartotojiškos visuomenės gyvenimui. Drastiški vaizdai ir obsceniška romano leksika – iššūkis amerikietiškai pseudokultūrai ir veidmainiškai moralei. Kilgoras Trautas – patetiškas humanistas, po mirties pripažintas Amerikos

psichiatrijos pionieriumi. Ant jo paminklo buvo užrašyta: „Kilgoras Trautas 1907-1981. Žmogus tuo sveikesnis, kuo humaniškesnės jo idėjos“.

Grahamas Greenas, pavadino Kurtą Vonnegutą,“ vienu geriausių gyvų Amerikos rašytojų“. Kurto Vonneguto kūrybą ir asmenybę formavo humanistinės idėjos, pasibjaurėjimas karu ir militarizmu, šiuolaikinės civilizacijos barbariškumu ir brutalumu. Jis garsėja kaip aktyvus visuomenės veikėjas. Paskutinėje savo knygoje *A Man Without A Country,* 2005, autorius aršiai kritikuoja karą ir dabartinės JAV administracijos politiką. Jis yra Amerikos Humanistų asociacijos prezidentas, nuolat rašo žurnalui *In These Times.*

Kiti reikšmingesni Kurto Vonneguto romanai: *The Sirens of Titan,* 1959 (*Titano Sirenos,* 1993); *Mother Night,* 1961 (*Motina naktis,* 1997), *Cat's Craddle,* 1963 (*Katės lopšys,* 1996), *Galápagos,* 1985; *Hocus Pocus,* 1990, *Timequake,* 1997.

Kurt Vonnegut **Skerdykla Nr. 5**

Iš anglų kalbos vertė Povilas Gasiulis
kitos knygos, 2006

Tai pasakojimas apie keistą Bilio Piligrimo gyvenimą – jam ateiviai iš tolimos Tralfamadoro planetos atskleidžia, kad įprastinė laiko tėkmė neegzistuoja ir visados galima sugrįžti į praeitį ar nusikelti į ateitį.

Jis vis iš naujo išgyvena Drezdeno bombardavimą, nusinešusį daugiau nei 100 000 miesto gyventojų gyvybių, po karo grįžta į Ameriką, veda, patiria lėktuvo katastrofą, per kurią jam sužalojamos smegenys, apsilanko Tralfamadoro planetoje – ten drauge su iš žemės pagrobta porno žvaigžde gyvena Tralfamadoro zoologijos sode stikliniame kambaryje...

Kaip ir daugelyje savo kūrinių, *Skerdykloje nr. 5* Kurtas Vonnegutas suplaka aštrią satyrą, juodąjį humorą su mokslinės fantastikos elementais ir papildo tai sukrečiančiais autentiškais prisiminimais apie savo paties pergyventą II-ąjį pasaulinį karą. Kurtas Vonnegutas ironiškai protestuoja prieš beprasmybės, žiaurumo ir absurdo kupiną šiuolaikinės visuomenės gyvenimą.

Skerdykla Nr. 5 laikoma Kurto Vonneguto kūrybos viršūne, vienu žymiausių antikarinių romanų, absurdo literatūros, juodosios komedijos klasika.

✖ Pagyvenęs mokslinės fantastikos rašytojas Kilgoras Trautas keliauja į Menų festivalį – jame jį sužaloja pamišęs skaitytojas, įtikėjęs Trauto knygomis tartum tikrove... Aštri ir juokinga satyra apie karą, seksą, karjerą, rasizmą ir politiką. Naujajame lietuviškame knygos leidime atkurti kupiūruoti obsceniški romano fragmentai.

Kurto Vonneguto kūrybą ir asmenybę formavo humanistinės idėjos, pasibjaurėjimas karu ir militarizmu, šiuolaikinės civilizacijos barbariškumu ir brutalumu. „Fantastiniai" Vonneguto kūrybos elementai, juokas, absurdas, juodasis humoras – jo pasipriešinimas vulgariam, „plastikiniam" šiuolaikinės vartotojiškos visuomenės gyvenimui, pseudokultūrai ir veidmainiškai moralei.

ISBN 9955-640-14-6